

عجرتنا تعالیٰ بحمدہ العزیز

اسرار محمدی

و

نشانی ظہور

سید محمد حسینی بہار انجی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اشطار

عجبر الله تعالى في حبه الخير
محمدي

اشطار مهدی

نویسنده: سید محمد حسینی بهارانچی

ویراستار: فریبرز راهدان مفرد

ناشر: مؤلف

حروفنگاری و صفحه‌آرایی: خدمات فرهنگی جهاد دانشگاهی / محمدنیریمانی

نوبت چاپ اول: ۱۳۸۲

شمارگان: ۳۰۰۰

بها: ۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۰۶-۱۵۰۴-۸ ISBN: 964-06-1504-8

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است

تلفن مؤلف: ۰۳۱۱-۷۷۱۷۳۹۷   ۰۳۱۱-۲۲۲۶۱۸۱

این کتاب برای مجامع فرهنگی و طلاب علوم دینی از ناحیه مؤلف تخفیف ویژه دارد.

فهرست مطالب

۷	.....	خطبة الكتاب
۱۶	.....	انگیزه تألیف
۱۹	.....	توقیعات و نامه‌های امام زمان علیه السلام
۲۱	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره امامت
۲۵	.....	توقیع امام زمان علیه السلام به اسحاق بن یعقوب
۲۹	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره تصرف در اموال آن حضرت
۳۱	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره حرمت بردن نام و تعیین وقت ظهور او
۳۲	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره فتنه جعفر
۳۵	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره گمراهی جعفر و راهنمایی شیعیان
۴۲	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای توجه و غیره
۴۹	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره تأخیر فرج و مشکلات شیعیان
۵۴	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای حکمت
۵۶	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای فرج
۵۸	.....	توقیع امام زمان علیه السلام و دعای به آن حضرت
۶۰	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره نماز و دعای فرج
۶۱	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای معرفت و فرج
۶۲	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره صلوات مخصوصه
۷۱	.....	توقیع امام زمان علیه السلام در باره کیفیت صلوات و بیعت با آن حضرت

- ۷۲ ..... توقیع امام زمان علیه السلام در باره خواندن زیارت آل یاسین علیهم السلام
- ۸۰ ..... توقیع امام زمان علیه السلام در باره نماز آن حضرت در شب جمعه
- ۸۵ ..... ادعیه وارده از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام
- ۸۶ ..... دعای امام زمان علیه السلام در باره معرفت و حفظ دین
- ۹۱ ..... دعای امام زمان علیه السلام برای نجات از مشکلات و پیدا شدن گمشده
- ۹۲ ..... دعای امام زمان علیه السلام برای شفای دردها
- ۹۳ ..... دعای امام زمان علیه السلام به شیعیان خود
- ۹۴ ..... دعایی که حضرت بقیه الله علیه السلام به سید علوی مصری تعلیم نمود
- ۱۱۲ ..... استخاره امام زمان علیه السلام
- ۱۱۴ ..... تحقیقی در باره استخاره
- ۱۱۶ ..... سخنان علامه مجلسی در باره استخاره و اقسام آن
- ۱۲۰ ..... نوع اول استخاره (درخواست خیر از خداوند)
- ۱۲۴ ..... اسرار خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله در شب معراج
- ۱۲۷ ..... نوع دوم استخاره (دعا و مراجعه به قلب)
- ۱۲۸ ..... نوع سوم استخاره (دعا و مشورت با مؤمنان)
- ۱۳۲ ..... نوع چهارم استخاره (استخاره با قرآن)
- ۱۳۷ ..... نوع پنجم استخاره (استخاره با تسبیح)
- ۱۴۱ ..... نوع ششم استخاره (استخاره ذات الرقاع)
- ۱۴۳ ..... تحقیقی در باره ملاقات با امام زمان علیه السلام
- ۱۵۰ ..... اشتیاق به حضرت مهدی علیه السلام بهتر از ملاقات با اوست

- ۱۵۳ ..... چهل روز انتظار برای دیدار امام زمان علیه السلام
- ۱۵۸ ..... ملاقات با اولیای خدا در خواب
- ۱۶۳ ..... وظایف شیعیان نسبت به امام زمان علیه السلام
- ۱۶۴ ..... آندوه مومن از فراق امام علیه السلام
- ۱۶۷ ..... گریه امام صادق علیه السلام از شوق حضرت مهدی علیه السلام
- ۱۶۸ ..... انتظار فرج امام زمان علیه السلام
- ۱۷۲ ..... دعا برای فرج امام زمان علیه السلام
- ۱۷۳ ..... صدقه دادن برای حفظ وجود مبارک امام زمان علیه السلام
- ۱۷۴ ..... نیابت در حج و عمره و طواف و غیره برای امام زمان علیه السلام
- ۱۷۵ ..... احترام به نام مبارک امام زمان علیه السلام
- ۱۷۶ ..... دعا برای حفظ دین در زمان غیبت امام زمان علیه السلام
- ۱۷۷ ..... استمداد و توسل به امام زمان علیه السلام
- ۱۸۰ ..... رقعۀ حاجت خدمت امام زمان علیه السلام
- ۱۸۴ ..... سفارش امام زمان علیه السلام در باره نماز شب
- ۱۹۱ ..... علایم و نشانه‌های ظهور امام زمان علیه السلام
- ۱۹۲ ..... حوادث خطرناک نزدیک ظهور امام زمان علیه السلام
- ۲۰۱ ..... سخنان معصومین علیهم السلام در باره جنگ جهانی دوران ظهور
- ۲۰۲ ..... تاریخ جنگ جهانی نزدیک قیام امام زمان علیه السلام
- ۲۰۷ ..... نقش ایرانیان در دوران ظهور
- ۲۰۸ ..... آیات و اخبار در ستایش ایرانیان

- ۲۱۶ ..... روایت «مبارزه با اعراب، برای بازگشت به اسلام»
- ۲۲۰ ..... روایت «شیران بی قرار»
- ۲۲۰ ..... روایت «گوسفندان سیاه و سفید»
- ۲۲۱ ..... روایت «ایرانیان، طرفداران اهل بیت (علیهم السلام)»
- ۲۲۱ ..... روایت «عجم، مورد اعتماد پیامبر (صلی الله علیه و آله)»
- ۲۲۲ ..... روایات مربوط به قم و مرد موعود این شهر
- ۲۲۷ ..... امید فرج و پاکسازی زمین از وجود ستمکاران
- ۲۳۳ ..... زیارت حضرت بقیه الله (عج) در سرداب مقدس
- ۲۳۴ ..... اذن دخول امام زمان (علیه السلام) در سرداب مقدس
- ۲۲۷ ..... زیارت امام زمان (علیه السلام) در سرداب مقدس
- ۲۳۹ ..... زیارت دیگری از امام زمان (علیه السلام) در سرداب مقدس
- ۲۴۴ ..... دعای بعد از زیارت امام زمان (علیه السلام) در سرداب
- ۲۴۹ ..... سخنان نورانی امام زمان (علیه السلام)
- ۲۶۷ ..... سخنان معصومین (علیهم السلام) در باره امام زمان (علیه السلام)
- ۲۸۳ ..... اشعار فارسی در باره حضرت بقیه الله (علیه السلام)
- ۳۰۲ ..... اشعار عربی در باره حضرت بقیه الله (علیه السلام)
- ۳۰۲ ..... اشعار امیرالمومنین در باره حضرت مهدی (علیه السلام)
- ۳۱۲ ..... اشعار شعرای اهل تسنن در باره حضرت مهدی (علیه السلام)
- ۳۳۵ ..... آثار مؤلف تاکنون

خطبة الكتاب

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مَا لِكَ يَوْمَ الدِّينِ إِتَاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ أَهْدِنَا
الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ وَ
صلوات الله على نبينا خاتم النبيين و على آله و اوصيائه الأئمة الميامين.

سَيِّدِ بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ وَ خَاتَمِ الْأَوْصِيَاءِ الْهَادِينَ الْمَهْدِيِّينَ الَّذِي بِيَمْنِهِ رَزَقَ الْوَرَى وَ
بوجوده ثبتت الارض و السماء غوث هذه الأمة و سيدها امام الورى و وارث الأنبياء و
خاتم الأوصياء الكهف الحصين و غياث المضطر المستكين و ملجاء الهارين و عصمة
المعتصمين و معتمد المؤمنين سمى المصطفى و كنى المرتضى الحجة المنتظر المهدي ابن
الحسن العسكري عليه و على آبائه افضل صلوات المصلين و لعنة الله على اعدائهم.
اعداء الله الذين لعنهم امير المؤمنين و امام المتقين و قائد الغر المحجلين و افضل الناس بعد
رسول رب العالمين صلوات الله عليها و على آلهما الهادين المهديين فإنه ﷺ كان يقول في

قنوته:

اللهم العن صنمى قريش^(١) و جبتيها و طاغوتيتها و إفكيها، و ابنتيها اللذين خالفا أمرك و أنكرا وحيك، و جحدا إنعامك، و عصيا رسولك، و قلبا دينك و حرفا كتابك، و عطلا أحكامك، و أبطلا فرائضك، و ألحدا فى آياتك، و عاديا أولياءك و واليا أعداءك، و خربا بلادك، و أفسدا عبادك.

اللهم العنهما وأنصارهما فقد أخريا بيت النبوة، و ردما يابه، و نقضا سقفه، و ألحقا سماءه بأرضه و عاليه بسافله و ظاهره بباطنه و استأصلا أهله و أبادا أنصاره و قتلا أطفاله و أخليا منبره من وصيته و وارثه و جحدا نبوته و أشركا بربهما فعظم ذنبيهما و خلدهما فى سقر! وما أدريك ما سقر؟ لا تبقى ولا تذر.

اللهم العنهم بعدد كل منكر أتوه و حتى أخفوه و منبر علوه و منافق ولوّه و مؤمن

١- قال الكفعمي رحمه الله عند ذكر هذا الدعاء: هذا الدعاء من غوامض الاسرار، و كرائم الازكار، و كان أمير المؤمنين عليه السلام يواظب عليه فى ليله و نهاره و أوقات أسعاره، و الضمير (فى جبتيها و طاغوتيتها و إفكيها) راجع إلى قريش و من قرأ (جبتيها و طاغوتيتها و إفكيها) على التثنية فليس بصحيح لأن الضمير حينئذ يكون راجعا فى اللغة إلى جبتى الصنمين و طاغوتيتها و إفكيها و ذلك ليس مراد أمير المؤمنين عليه السلام وإنما مراده عليه السلام لعن صنمى قريش و وصفه عليه السلام هذين الصنمين بالجبتين و الطاغوتين و الافكين تفخيا لفسادهما و تعظيما لعنادهما و إشارة إلى ما أبطلاه من فرائض الله و عطلاه من أحكام رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم و الصنن هما الفحشاء و المنكر.

قال شارح هذا الدعاء: الشيخ العالم أبو السعادات أسعد بن عبد القاهر فى كتابه «شرح البلاء فى شرح هذا الدعاء»: الصنن الملعونان هما الفحشاء و المنكر وإنما شبههما بالجبت و الطاغوت لوجهين: إما لكون المنافقين يتبعونهما فى الأوامر و النواهي غير

أرجوه ووليّ آذوه و طريد آووه و صادق طردوه و كافر نصره و إمام قهره و فرض
غيره و أثر أنكره و شرّ أضمره و دم أراقه و خبر بدّله و حكم قلبه و كفر أبعده و
كذب دلّسه و إرث غصبه و فيئ اقتطعه و سحت أكله و خمس استحلّه و باطل
أشسّه و جور بسطه و ظلم نشره، و وعد أخلفه و عهد نقضه و حلال حرّمه و
حرام حلّله و نفاق أسرّه و غدر أضمره و بطن فتقّه و ضلع كسره و صكّ مزقّه و
شمل بدّده و ذليل أعزّه و عزيز أدلّه و حقّ منعه و إمام خالفه.

المشروعة كما أتبع الكفار هذين الصنمين وإما لكون البراءة منها واجبة لقوله تعالى: (من
يكفر بالطاغوت و يؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى) (البقرة: ٢٥٦). وقوله:
(الذين خالفا أمرك) إشارة إلى قوله تعالى: (يا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله وأطيعوا
الرسول) (النساء: ٥٩). فخالفا الله ورسوله في وصيته بعد ما سمعا من النص عليه و منعاه
في حقه فضلوا وأضلوا و هلكوا وأهلكوا وإنكارهما الوحي إشارة إلى قوله تعالى: (بلغ ما
انزل إليك من ربك فان لم تفعل فما بلغت رسالته). (مائدة: ٦٧). (وجحدتها الانعام)
إشارة إلى أنه تعالى بعث محمداً صلى الله عليه و آله رحمة للعالمين، ليتبعوا أوامره و يجتنبوا
نواهيه فإذا أبوا أحكامه و ردّوا كلمته فقد جحدوا نعمته و كانوا كما قال سبحانه: (كلما
جاءهم رسول بما لا تهوى أنفسهم فريقا كذبوا و فريقا يقتلون) (مائدة: ٧٠).

وأما عصيانهم الرسول ﷺ فللقوله ﷺ: يا عليّ من أطاعك فقد أطاعني، و من عصاك
فقد عصاني و أمّا قلبها الدين فهو إشارة إلى ما غيراه من دين الله كتحریم عمر المتعتين و
غير ذلك ممّا لا يحتمله هذا المكان و أمّا تغييرها الفرض إشارة إلى ما روى عنه ﷺ أنه
رأى ليلة الاسرى مكتوباً على ورقة: «أنى افترضت محبة عليّ على أمّتك» فغيروا فرضه،
و مهدوا لمن بعدهم بغضه و سبه حتى سبّوه على منابرهم ألف شهر.

اللهم العنهما بكل آية حرّفوها و فريضة تركوها، وسنة غيروها وأحكام عطلوها
وأرحام قطعوها و شهادات كتموها و وصية ضيّعوها وأيمان نكثوها ودعوى أبطلوها
وبيئة أنكروها و حيلة أحدثوها و خيانة أوردوها و عقبه ارتقوها و دباب دحرجوها
و أزياف لزموها [وأمانة خانوها].

اللهم العنهما في مكنون السرّ و ظاهر العلانية لعناً كثيراً دائباً أبداً دائماً سرمداً لا

و (الامام المقهور منهم) يعني نفسه ﷺ و نصرهم الكافر إشارة إلى كل من خذل
عليّاً ﷺ و حادّ الله و رسوله و هو سبحانه يقول: (لا تجد قوما يؤمنون بالله و اليوم الآخر
يوادّون من حادّ الله) (مجادلة: ٢٢) (و طردهم الصادق) إشارة إلى أبي ذرّ طرّده عثمان إلى
الريذة و قد قال النبيّ صلى الله عليه و آله في حقّه: «ما أظلت الخضراء و لا أقلت الغبراء
على ذي لهجة اصدق من أبي ذرّ» الحديث (و إيواؤهم الطريد) و هو الحكم بن أبي
العاص طرّده النبيّ ﷺ فلما تولّى عثمان آواه (و إيذائهم الوليّ) يعني عليّاً ﷺ (و توليتهم
المنافق) إشارة إلى معاوية و عمرو بن العاص و المغيرة بن شعبة و الوليد بن عتبة و عبد الله
بن أبي سرح و النعمان بن بشير.

(و إرجائهم المؤمن) إشارة إلى أصحاب عليّ ﷺ كسلمان و المقداد و عمار و أبي ذرّ
و الارحاء التأخير و منه قوله تعالى: (أرجه و أخاه) (الاعراف: ١١١). مع أن النبيّ ﷺ كان
يقدم هؤلاء و أشباههم على غيرهم. (و الحقّ المخفيّ) هو الإشارة إلى فضائل عليّ ﷺ و ما
نصّ عليه النبيّ ﷺ في الغدير و حديث الطائر و قوله ﷺ: يوم خيبر: «لأعطين الراية
غداً...» الحديث، و حديث السطل و المنديل و هوى النجم في داره و نزول هل أتى فيه
و غير ذلك ممّا لا يتسع لذكره هذا الكتاب

و أمّا المنكرات التي أتوها فكثيرة جداً و غير محصورة عدداً حتى روى أن عمر قضى

انقطاع لأمده ولا نفاذ لعدده ويغدو أوله ولا يروح آخره لهم ولأعوانهم وأنصارهم و
محتبيهم ومواليهم والمسلمين لهم والمائلين إليهم و الناهضين بأجنتهم و المقتدين
بكلامهم و المصدقين بأحكامهم.

في الجدة بسبعين قضية غير مشروعة، وقد ذكر العلامة قدس الله سره في كتاب كشف
الحق ونهج الصدق، فمن أراد الاطلاع على جملة مناكيرهم، وما صدر من الموبقات عن
أولهم وآخرهم، فعليه بالكتاب المذكور، وكذا كتاب الاستغاثة في بدع الثلاثة وكتاب
مسالب الغواصب في مثالب النواصب، وكتاب الفاضح، وكتاب الصراط المستقيم، وغير
ذلك مما لا يحتمل هذا المكان ذكر الكتب فضلاً عما فيها.

وقوله: (فقد أخرجنا بيت النبوة) إشارة إلى ما فعله الأول والثاني مع علي عليه السلام و
فاطمة عليها السلام من الايذاء وأراد إخراج بيت علي عليه السلام بالنار وقاداه قهراً كالجمل المخشوش
وضغطاً فاطمة عليها السلام في بابها حتى سقطت بمحسن وأمرت أن تدفن ليلاً لئلا يحضر الأول
والثاني جنازتها وغير ذلك من المناكير و عن الباقر عليه السلام ما أهرقت محجمة دم إلا وكان
وزرها في أعناقها إلى يوم القيامة من غير أن ينتقص من وزر العاملين شيئاً وسئل زيد بن
علي بن الحسين عليه السلام وقد أصابه سهم في جبينه: من رماك به؟ قال: هما رمياني، هما
قتلاني.

وقوله: (وحرّفا كتابك) يريد به حمل الكتاب على خلاف مراد الشرع لترك أوامره ونواهيه، وحبّتها الأعداء إشارة إلى الشجرة الملعونة بني أميّة وحبّتها لهم، حتى مهّدوا لهم أمر الخلافة بعدهما، وجحدهما الآلاء كجحدهما النعماء، وقد مرّ ذكره، وتعطيها الأحكام يعلم ممّا تقدّم، وكذا إبطال الفرائض، والاحقاد في الدين: الميل عنه. (ومعاداتها الأولياء) إشارة إلى قوله تعالى: (إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ) (المائدة: ٥٥). الآية.

(وتخريبها البلاد وإفسادها العباد) هو ممّا هدموا من قواعد الدين، وتغييرهم أحكام الشريعة وأحكام القرآن وتقديم المفضول على الفاضل. (والاثر الذي أنكروه) إشارة إلى استيثار النبي ﷺ عليّاً من بين أفاضل أقاربه وجعله إماماً وصيّاً وقال له: «أنت منّي بمنزلة هارون من موسى» وغير ذلك ثمّ بعد ذلك كلّها أنكروه (والشرّ الذي آثروه) هو إيثارهم الغير عليه، وهو إيثار شرّ متروك مجهول على خير مأخوذ معلوم، هذا مثل قوله ﷺ: (علّيّ خير البشر ومن أبي فقد كفر)

(والدم المهرق) هو جميع من قتل من العلويّين، لأنهم أسسوا ذلك كما ذكرناه من قبل من كلام الباقر ﷺ: ما أهرقت محجمة... حتى قيل: «وأرئيتكم أنّ الحسين أصيب فسي يوم الثقيفة...» والخبر المبدل منهم عن النبي ﷺ كثير كقولهم أبوبكر وعمر سيّدا كهول أهل الجنّة وغير ذلك ممّا هو مذكور في مظانّه. والكفر المنسوب: هو أنّ النبي ﷺ نصب عليّاً ﷺ علماً للناس وهادياً فنصبوا كافراً وفاجراً.

والارث المغصوب: هو فدك فاطمة ﷺ، والسحت المأكول: هي التصرفات الفاسدة في بيت مال المسلمين، وكذا ما حصلوه من انتفاع الفدك من التمر والشعير، فإنّها كانت سحتاً محضاً، والخمس المستحلّ: هو الذي جعله سبحانه لآل محمد ﷺ فمنعواهم إيّاه واستحلّوه

حتى أعطى عثمان مروان بن الحكم خمس افريقيّة وكان خمسه مائة ألف دينار بغياً وجوراً، والباطل المؤسس: هي الاحكام الباطلة التي أسسوها وجعلوها قدوة لمن بعدهم، والجور المبسوط: هو بعض جورهم الذي مرّ ذكره. (والنفاق الذي أسروه) هو قوهم في أنفسهم لما نصب النبي ﷺ عليّاً ﷺ للخلافة: واللّه لا نرضى أن تكون النسبوة والخلافة لبيت واحد، فلما توفي النبي ﷺ أظهروا ما أسروه من النفاق، ولهذا قال عليّ ﷺ: «والذي فلق الحبة و برئ النسمة ما أسلموا، ولكن استسلموا: أسروا الكفر، فلما رأوا أعوانا عليه أظهروه».

وأما الغدر المضمّر: هو ما ذكرناه من إسرارهم النفاق، والظلم المنشور كثير أوله أخذهم الخلافة منه ﷺ بعد فوت النبي ﷺ، والوعد المخلف: هو ما وعدوا النبي ﷺ من قبولهم ولاية عليّ ﷺ والايتمام به فنكثوه (والامانة الذي خانوها): هي ولاية عليّ ﷺ في قوله تعالى: (إنا عرضنا الامانة على السموات) (الاحزاب: ٧٢). والانسان: هم لعنهم اللّه، والعهد المنقوض: هو ما عاهدهم به النبي ﷺ يوم الغدير على محبة عليّ ﷺ وولايته، فنقضوا ذلك. والحلال المحرّم: كتحرّيم المتعتين، وعكسه كتحلّيل الفقاع وغير ذلك، والبطن المفتوق: بطن عمّار بن ياسر ضربه عثمان على بطنه فأصابه الفتق، والضلع المدقوق والصكّ الممزوق: إشارة إلى ما فعلاه مع فاطمة ﷺ من مزق صكّها ودقّ ضلعها، والشمل المبدد: هو تشتيت شمل أهل البيت ﷺ وكذا شتتوا بين التأويل والتنزيل وبين الثقلين الاكبر والاصغر.

وإعزاز الدليل وعكسه: معلوما المعنى وكذا الحقّ المنوع، وقد تقدّم ما يدلّ على ذلك. والكذب المدّلس مرّ معناه في قوله ﷺ (وخبر بدّلوه) والحكم المقلّب مرّ معناه في أوّل الدعاء في قوله ﷺ (وقلّبا دينك) (والاية المحرّفة: مرّ معناه في قوله ﷺ: (حرّفا كتابك

والفريضة المتروكة): هي موالاة أهل البيت عليهم السلام لقوله تعالى: (قل لا أسألكم عليه أجرا إلا المودة في القربى) (الشورى: ٢٣)

والسنة المغيرة: كثيرة لا تحصى، وتعطيل الاحكام يعلم مما تقدم، والبيعة المنكوثة: هي نكثهم بيعته كما فعل طلحة والزبير، والرسوم المنوعة: هي النى والخمس ونحو ذلك، والدعوى المبطله: إشارة إلى دعوى الخلافة وفدك، والبيئة المنكرة: هي شهادة على الحسين عليه السلام وامّ أمين لفاطمة عليها السلام فلم يقبلوها. والحيلة المحدثه: هي اتفاقهم أن يشهدوا على على عليه السلام بكبيرة توجب الحدّ إن لم يبايع.

وقوله: وخيانة أوردوها: إشارة إلى يوم الثقيفة لما احتجّ الانصار على أبي بكر بفضائل على عليه السلام وأنه أولى بالخلافة، فقال أبو بكر: صدقتم ذلك ولكنه نسخ بغيره لاني سمعت النبي صلى الله عليه وسلم يقول: إنا أهل بيت أكرمنا الله بالنبوة ولم يرض لنا بالدنيا وأنّ الله لن يجمع لنا بين النبوة والخلافة، وصدقه عمر وأبو عبيدة وسالم مولى حذيفة على ذلك، وزعموا أنهم سمعوا هذا الحديث من النبي صلى الله عليه وسلم كذباً وزوراً فشبّهوا على الانصار والامة، والنبي صلى الله عليه وسلم قال: من كذب على متعمداً فليتبوء مقعده في النار.

وقوله: (وعقبة ارتقوها) إشارة إلى أصحاب العقبة وهم أبو بكر وعمر وعثمان وطلحة والزبير وأبوسفيان و معاوية ابنه و عتبة بن أبي سفيان وأبو الاعور السلمي والمغيرة بن شعبة وسعد بن أبي وقاص وأبوقتادة وعمر بن العاص وأبوموسى الاشعري اجتمعوا في غزوة تبوك على كؤد لا يمكن أن يجتاز عليها إلا فرد رجل أو فرد جمل، وكان تحتها هوة مقدار ألف ربح من تعدى عن المجرى هلك من وقوعه فيها، و تلك الغزوة كانت في أيام الصيف. والعسكر تقطع المسافة ليلا فرارا من الحرّ فلما وصلوا إلى تلك العقبة أخذوا دبابا كانوا هبّوها من جلد حمار، ووضعوا فيها حصى و طرحوها بين يدي ناقة النبي صلى الله عليه وسلم

لينفروها به فتلقيه في تلك الهوة فيهلك عليه السلام فنزل جبرئيل عليه السلام على النبي صلى الله عليه وآله بهذه الآية: (يخلفون بالله ما قالوا ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد إسلامهم وهموا بما لم ينالوا) براءة: (٧٤). الآية وأخبره بمكيدة القوم، فأظهر الله تعالى برقا مستطيلا دائما حتى نظر النبي صلى الله عليه وآله إلى القوم وعرفهم

وإلى هذه الدباب التي ذكرناها أشار عليه السلام بقوله: (ودباب دحرجوها) وسبب فعلهم هذا مع النبي صلى الله عليه وآله كثرة نصه على عليه السلام بالولاية والامامة والخلافة، وكانوا من قبل نصه أيضا يسوؤنه لأن النبي صلى الله عليه وآله سلطه على كل من عصاه من طوائف العرب، ققتل مقاتليهم، وسبا ذراريهم، فما من بيت إلا وفي قلبه ذحل، فانتهزوا في هذه الغزوة هذه الفرصة، وقالوا:

إذا هلك محمد صلى الله عليه وآله رجعنا إلى المدينة، ونرى رأينا في هذا الامر من بعده، وكتبوا بينهم كتاباً فعصم الله نبيه منهم، وكان من فضيحتهم ما ذكرناه. وقوله: (وأزياف لزموها) الأزياف جمع زيف، وهو الدرهم الردي غير المسكوك الذي لا ينتفع به أحد، شبه أفعالهم الرديّة وأقوالهم الشنيعة بالدرهم الزيف الذي لا يظهر في البقاع، ولا يشتري به متاع، فلافعالهم الفضيحة وأقوالهم الشنيعة، ذكرهم الله تعالى في قوله: (والذين كفروا أعمالهم كسراب بقيعة)

(والشهادات المكتومة) هي ما كتّموا من فضائله ومناقبه التي ذكرها النبي صلى الله عليه وآله وهي كثيرة جداً وغير محصورة عدداً (والوصية المضيعة) هي قول النبي صلى الله عليه وآله: «أوصيكم بأهل بيتي وأمركم بالتمسك بالثقلين، وإنهما لن يفترقا حتى يردا على الحوض» وأمثال ذلك انتهى كلامه قدس سرّه. ثم يقول: اللهم عذبهم عذاباً يستغيث منه أهل النار آمين رب العالمين (أربع مرات) (البلد الأمين ص ٥٥١ البحار ج ٨٢/٢٦٠).

انگیزه تألیف

این حقیر، پیش از این، کتاب «دولة المهدي» عجل الله فرجه الشريف را با مدد الهی و عنایات حضرت بقیة الله علیه السلام تقدیم به علاقه‌مندان خاندان نبوت نمودم و بحمدالله مورد توجه ارباب علم و دانش قرار گرفت. لکن با مشاهده وضع اسف بار جامعه کنونی که مردم از راه‌های گوناگون به فساد و آلودگی‌های اخلاقی و... روی آورده و ارزش‌های معنوی و اسلامی را رها کرده‌اند لازم دانستم، به طور اختصار توقیعات و دستورات وارده از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام و سخنان آن بزرگوار و بعضی از نشانه‌های ظهور و وظایف شیعیان نسبت به آن حضرت و ادعیه مورد نظر و منسوب به آن نورالهی را نیز جمع آوری کنم تا شیعیان و دوستان اهل البیت علیهم السلام با مطالعه آنها به امام زمان خود توجه بیشتری نموده و با پیروی از سفارشات آن حضرت از مفسد گوناگونی که در زمان ما گسترش پیدا کرده است دور شوند و در دام‌های شیاطین انسی و جنی گرفتار نگردند و ان شاء الله خود را برای قیام آن حضرت و حضور در خدمت آن منجی جهانی آماده سازند.

در بعضی از روایات آمده است که اگر شیعیان ما خطرات و انحرافات و مفسد آخر الزمان را ندانند و به سخنان اولیای خود در این باره توجه ننمایند پیش از قیام امام زمان علیه السلام طعمه گرگ‌ها و دزدها خواهند شد و به سادگی دین خود را از دست خواهند داد و چه بسا شخصی در اول روز مؤمن و در آخر آن کافر شود و یا اول شب مؤمن و هنگام صبح کافر گردد.

در آن زمان مفسد فراوان می‌شود و محرمات الهی به گونه‌ای رنگ‌های زیبا و

نام‌های تازه‌ای می‌یابد که مردم رسماً آنها را حلال می‌پندارند و اگر کسی بگوید این عمل حرام است شگفت زده می‌شوند و او را مسخره می‌نمایند و می‌گویند: «چه می‌گویی؟ این عمل حلال شده و همه مردم آن را انجام می‌دهند و دیگر این سخنان کهنه شده و زمانه اجازه ممنوعیت این گونه کارها را نمی‌دهد!» و بسا می‌گویند: «دین هم باید با زمان حرکت کند»

در آن زمان هر که امر به معروف و یا نهی از منکر کند بی‌خرد شمرده می‌شود و کسی از او حمایت نمی‌کند.

از خدای متعال به آبروی محمد و آل محمد علیهم‌السلام می‌خواهیم که به ما توفیق پیروی از قرآن و عترت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را که ضامن حفظ دین ما است مرحمت نماید و در چنین شرایطی دین و اخلاق ما و همه شیعیان را از فتنه‌های آخر الزمان حفظ فرماید.

سید محمد حسینی بهارانیچی

توقیعات

و

نامه‌های امام زمان علیه السلام

توضیحی در باره توقیعات

مؤلف گوید: توقیعات، مرقومه‌های شریفه‌ای است که ابتداءً و یا در پاسخ به پرسش‌های شیعیان، در طول زمان غیبت و به ویژه غیبت صغرا، از سوی امام زمان (عج) صادر شده است و بیشتر آنها در کتب معتبری چون کمال‌الدین صدوق و غیبت شیخ طوسی و شیخ مفید و بحار علامه مجلسی و... ثبت گردیده است.

بیشتر این توقیعات ترجمه نشده و در دسترس فارسی‌زبانان قرار نگرفته است نویسنده از آن میان، توقیعاتی را که مشتمل بر توصیه‌های آن بزرگوار در مسایل گوناگون بوده و موجب تنبه و بیداری و توجه شیعیان به آن حضرت می‌شده ترجمه نموده و برای توجه و استفاده اهل ادب متن عربی آنها نیز در پاورقی آماده شده است.

امید آن که به سخنان آن بزرگوار توجه بیشتری بشود و دلها متوجه او گردد که البته توجه به آن امام و آخرین یادگار رسول خدا ﷺ توجه به خداوند خواهد بود؛ بر هر مسلمان لازم است که امام زمان خود را که واسطه بین او و خداست بشناسد و به فرموده‌ها و دستورات او توجه کند و از خطرات و آفت‌هایی که به آنها اشاره فرموده است پرهیز نماید.

توقیع امام زمان علیه السلام در باره امامت

علامه مجلسی در بحار، از احتجاج، از شیخ موثق و مورد اطمینان، ابو عمر عامری رحمه الله، نقل نموده است: ابن ابی غانم قزوینی با جماعتی از شیعه منازعه نمود و گفت: حضرت عسکری علیه السلام از دنیا رفت و برای خود جانشینی قرار نداد. پس شیعیان در این مورد نامه‌ای نوشتند و توسط یکی از نواب امام علیه السلام خدمت آن حضرت فرستادند آن حضرت به خط مبارک خود در پاسخ آنان نوشت:

«بسم الله الرحمن الرحيم، خداوند ما و شما را از فتنه‌ها حفظ نماید و به ما و شما روح یقین عطا فرماید و از سوء عاقبت در پناه خود قرار دهد.

به من خبر رسیده که عده‌ای از شما در دین خود به تردید مبتلا شده و نسبت

التوقیع الذی خرج فیمن ارتاب فیہ صلوات الله علیه

روی فی البحار عن الإحتجاج عن الشیخ المؤثق أبی عمر العامری رحمه الله علیه قال: تشاجر ابن ابی غانم القزوینی و جماعة من الشيعة فی الخلف فذكر ابن ابی غانم أن أبامحمد علیه السلام مضى و لا خلف له ثم إتهم كتبوا فی ذلك کتاباً و أنفذوه إلى الناحية، و أعلموا بما تشاجروا فیہ، فورد جواب کتابهم بخطه صلی الله علیه و علی آباءه:

بسم الله الرحمن الرحيم، عافانا الله و إياكم من الفتن، و وهب لنا ولكم روح اليقين، و أجارنا و إياكم من سوء المنقلب، إنه أنهى إلى ارتياب جماعة منكم فی الدین، و ما دخلهم من الشك و الحيرة فی ولاة أمرهم، فغفنا ذلك لكم لانا و سأونا (مصدر بمعنی السوء علی القلب المکانی - یقال سأوت فلانا: أى سؤته) فیکم لافینا، لأن الله معنا فلا فاقة بنا إلى غیره، و الحقُّ معنا فلن یوحشنا من قعدعنا، و نحن صنائع ربنا، و الخلق بعد صنائعنا.

به امام خود در حیرت و شک واقع شده‌اید. این مسأله برای ما موجب اندوه گردیده است؛ اندوه ما نه برای خود بلکه برای شماست. [این امر] برای ما نیز ناگوار است ولی از آن جهت که خدا [همواره] با ما است و ما را نیازی به غیر خدا نیست و از این که کسانی از ما جدا شوند و حشت و اضطرابی پیدا نمی‌کنیم. ما تربیت شدگان خدای خود و دیگران تربیت شدگان ما هستیم.

چرا شما گرفتار تردید و سرگردانی شده‌اید؟ مگر سخن خدای عزوجل را در قرآن نشنیده‌اید که فرموده است: «ای اهل ایمان، باید از خدا و رسول او و صاحبان امر خود (یعنی جانشینان پیامبر خدا ﷺ) اطاعت کنید؟» مگر از تاریخ زندگی و حوادثی که بر امامان گذشته و آینده شما واقع شده [و می‌شود] آگاه نیستید؟

آیا مشاهده نکردید که چگونه خداوند [پیامبران و امامان] را برای شما پناهگاه قرار داد و شما نیز به آنان پناه بردید و آنان را نشانه‌های حق قرار داد و شما

یا هؤلاء مالکم فی الریب تترددون و فی الحیرة تنعکسون (کذا فی الاصل المطبوع و هكذا المصدر و الظاهر «تنتکسون» یقال: انتکس: أى وقع علی رأسه و - انقلب علی رأسه حتی جعل أسفله أعلاه، و مقدمه مؤخره). أوما سمعتم الله عزوجل یقول: «یا أئمة الذین آمنوا أطیعوا الله و أطیعوا الرسول و أولی الامر منکم» (النساء/۵۹). أوما علمتم ما جاءت به الآثار مما ینکون و یحدث فی أمتکم علی الماضین و الباقین منهم ﷺ؟ أوما رأیتم کیف جعل الله لکم معاقل تأوون إليها، و أعلما تهتدون بها من لدن آدم الی أن ظهر الماضی ﷺ کلما غاب علم بداعلم، و إذا أفل نجم طلع نجم، فلما قبضه الله إلیه ظننتم أن الله أبطل دینه، و قطع السبب بینه و بین خلقه، کلاً ما کان ذلك و لا ینکون، حتی تقوم الساعة، و ینظر أمر الله و هم کارهون.

از زمان آدم تا زمان امام عسکری علیه السلام به وسیله آنان هدایت شدید و هر پیامبر و امامی از دنیا رحلت نمود خداوند امام و پیامبر دیگری را نشانه حق قرار داد و هر کدام از آن ستارگان افول نمود ستاره دیگری به جای آن ظاهر شد؟

هنگامی که پدرم | حضرت عسکری علیه السلام از دنیا رفت شما پنداشتید که خداوند دین خود را بدون رهبر قرار داد و آن را باطل نمود و واسطه بین خود و آفریدگان خود را قطع کرد؟ هرگز چنین نبوده است و تا زمانی که قیامت برپا شود و امر خدا - که مردم از آن کراهت دارند - ظاهر گردد نیز چنین نخواهد بود.

بدانید که امام عسکری علیه السلام همانند پدران خود از دنیا رفت و به سعادت نایل گردید و هیچ تفاوتی بین او و پدران او علیهم السلام نبوده و جانشین و صاحب علم او و کسی که همانند اوست از میان [خاندان] ما خواهد بود و هر کس نسبت به مقام امامت او با ما نزاع کند [مانند جعفر] ستمگر و گناهکار و منکر حق و کافر خواهد بود.

اگر حکمت خداوند بر پنهان بودن امر ما نبود همانا برای شما از سوی ما چیزهایی آشکار می شد که عقول شما را متحیر می ساخت و شک و تردید را از شما زایل می نمود لکن همه امور مطابق اراده خداوند انجام می شود و هر چیزی را اجل و کتاب معینی است.

و إنَّ الماضی علیه السلام مضی سعیداً فقیداً علی منهاج آبائه علیهم السلام حذو النعل بالنعل و فینا وصیته و علمه، و من هو خلفه، و من یسُدُّ مسدّه، و لا ینازعنا موضعه إلا ظالم آثم، و لا یدّعیه دوننا إلا جاحد کافر، و لولا أنّ أمر الله لا یغلب، و سرّه لا یظهر و لا یعلن، لظهر لکم من حقنا ما تبهر فی غیبة الشیخ: «تبیین منه عقولکم». منه عقولکم، و ینزیل شکوککم، لکنّه ماشاء الله کان، و لكلّ أجل کتاب.

از خدا بترسید و امور دین خود را به ما واگذارید که راه‌های ورود و خروج دیانت نزد ماست. در اموری که بر شما پوشیده است دخالت نکنید و از راه راست جدا نشوید که به گمراهی کشیده خواهید شد. با علاقه و محبت به سوی ما بیایید و بر روش و سنت آشکار دین خود پایدار باشید.

من نصیحت و خیرخواهی خود را نسبت به شما انجام دادم و خدا بر من و شما گواه خواهد بود.

ما از مخاطبه و مجالست با شما معذوریم؛ چرا که خداوند ما را به ستمگر سرکش و گمراه که دست از گمراهی و سرکشی خود بر نمی‌دارد و با پروردگار خود به نزاع برخاسته و چیزی را ادعا می‌کند که حق او نیست و حق امام واجب‌الاطاعه خود را انکار می‌کند و در مقام ظلم و غضب حق اوست مبتلا نموده است. من در این ابتلاء به مادرم فاطمه علیها السلام اقتدا می‌کنم و به زودی این جاهل (یعنی جعفر کذاب و یا خلیفه وقت) به واسطه عمل خود هلاک خواهد گردید و عاقبت کفر خود را خواهد دید.

فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ سَلِّمُوا لَنَا، وَرَدُّوا الْأَمْرَ إِلَيْنَا، فَعَلَيْنَا الْأَصْدَارَ، كَمَا كَانَ مِنَّا الْإِيرَادُ، وَ لَا تَحَاوَلُوا كَشْفَ مَا غُطِّيَ عَنْكُمْ، وَ لَا تَمِيلُوا عَنِ الْيَمِينِ، وَ تَعَدَّلُوا إِلَى الْيَسَارِ، وَ اجْعَلُوا قِصْدَكُمْ إِلَيْنَا بِالْمُؤَدَّةِ عَلَى السُّنَّةِ الْوَاضِحَةِ، فَقَدْ نَصَحْتُ لَكُمْ وَ اللَّهُ شَاهِدٌ عَلَيَّ وَ عَلَيْكُمْ، وَ لَوْلَا مَا عِنْدَنَا مِنْ مَحَبَّةٍ صَلَاحِكُمْ وَ رَحْمَتِكُمْ، وَ الْإِشْفَاقَ عَلَيْكُمْ، لَكُنَّا عَنْ مَخَاطِبَتِكُمْ فِي شُغْلٍ مِمَّا قَدْ امْتَحَنَّا مِنْ مَنَازَعَةِ الظَّالِمِ العَتَلِ الضَّالِّ المتَابِعِ فِي غَيْبِهِ، الْمُضَادِّ لِرَبِّهِ، الْمُدَّعَى مَا لَيْسَ لَهُ، الْجَاهِدِ حَقٌّ مِنْ افْتِرَاضِ اللَّهِ طَاعَتَهُ، الظَّالِمِ الْغَاصِبِ.

خداوند به واسطه رحمت خود ما و شما را از همه مهالک و اعمال زشت و آفات و بلاها حفظ فرماید؛ همانا او در همه امور ولی ماست و بر هر چه بخواهد قادر و تواناست و همیشه بر ما و شما حاکم و حافظ و نگهبان است.

سلام و رحمت الهی بر همه اوصیا و اولیا و مؤمنین و صلوات و سلام او بر محمد صلی الله علیه و آله، پیامبر او. **اللهم صل علی محمد و آل محمد.**

توقیع امام زمان علیه السلام به اسحاق بن یعقوب

علامه مجلسی در کتاب بحار، از احتجاج، از محمد بن یعقوب کلینی، از اسحاق بن یعقوب نقل نموده است که گوید: برای من پرسش‌هایی پیش آمد و من آنها را نوشتم و از محمد بن عثمان عمری خواستم که آنها را نزد امام زمان علیه السلام ببرد و پاسخشان را برایم بیاورد. پس حضرت بقیه الله علیه السلام به خط مبارک خود چنین پاسخ

و فی ابنة رسول الله صلی الله علیه و آله لی أسوة حسنة، و سیردی الجاهل رداءة عمله و سيعلم الكافر لمن عقبی الدار، عصمنا الله و إيتاكم من المهالك و الأسواء، و الآفات و العاهات كلها برحمته فانه ولی ذلك، و القادر علی ما یشاء، و كان لنا ولكم ولياً و حافظاً و السلام علی جمیع الأوصیاء و الاولیاء و المؤمنین، و رحمة الله و برکاته و صلی الله علی محمد النبی و سلم تسليماً. (البحار ج ۵۳/۱۷۸).

توقیعه علیه السلام فی جواب مسایل اسحاق بن یعقوب

فی البحار عن الإحتجاج عن محمد بن یعقوب الكلینی، عن إسحاق بن یعقوب قال: سألت محمد بن عثمان العمری رحمه الله أن یوصل لی کتاباً قد سألت فیہ عن مسایل أشکلت علی، فورد التوقیع بخط مولانا صاحب الزمان علیه السلام:

داد: «خدا تو را هدایت و ارشاد نماید و دین تو را از شر منکرین من - چه از بنی هاشم و چه از بنی عباس - حفظ فرماید، پاسخ سؤال تو این است:

باید بدانی بین خدا و کسی قرابت و خویشی وجود ندارد. بدان که هر کس منکر امامت من شود از من نیست و راه او راه فرزند نوح علیه السلام خواهد بود. و اما وضعیت عموی من جعفر و فرزند او (فرزند او) همانند برادران یوسف علیه السلام است. و اما فقاع، پس نوشیدن آن حرام است و اما آب شلغم، مانعی از آن نیست. و اما اموال شما را [که به عنوان خمس برای ما می فرستید] جز برای این که شما پاک شوید نمی پذیریم پس هر کس مایل است بپردازد [و رابطه خود را با ما برقرار کند] و هر کس مایل نیست بپردازد. همانا آنچه خداوند به ما عطا فرموده بهتر از آنچه است که به شما عطا کرده است.

و اما ظهور و فرج من، به اراده خداوند بستگی دارد و هر کس برای ظهور من

أما ما سألت عنه أرشدك الله و ثبتك من أمر المنكرين لي من أهل بيتنا و بنى عمنا، فاعلم أنه ليس بين الله عزوجلّ و بين أحد قرابة، من أنكرني فليس مني و سبيله سبيل ابن نوح، و أمّا سبيل عمي جعفر و ولده، فسبيل إخوة يوسف عليه السلام و أمّا الفقاع فشربه حرام و لا بأس بالشلماب (كذا في الاصل المطبوع و هكذا المصدر و نسخة الشيخ في الغيبة ص ۱۸۸، قال في البرهان ما معناه: «شلمابح هو ماء الشلجم يطبخ و يعصر» و في نسخة كمال الدين ج ۲ ص ۱۶۰ «سلمك» و هونبت). و أمّا أموالكم فما نقلبها إلا لتطهروا فمن شاء فليصل، و من شاء فليقطع فما آتانا الله خير مما آتاكم.

و أمّا ظهور الفرج فانه إلى الله و كذب الوقاتون.

و أمّا قول من زعم أن الحسين عليه السلام لم يقتل، فكفر و تكذيب و ضلال.

تاریخ معین کند دروغ می گوید.

و اما سخن کسانی که پنداشته اند امام حسین علیه السلام کشته نشده است کفرآمیز و [مایه] گمراهی و تکذیب حق خواهد بود.

و اما در حوادث و مسایلی که رخ می دهد باید به راویان حدیث ما (یعنی فقهای که به حلال و حرام اسلام آگاهند) مراجعه کنید همانا آنان از سوی ما برای شما حجت خواهند بود و من بر آنان حجت می باشم. و اما محمد بن عثمان عمری، او امین من و نامه او نامه من است.

و اما محمد بن علی بن مهزیار اهوازی، دل او اصلاح و شک او برطرف خواهد گردید. و اما مالی را که برای ما آورده ای جز مقدار طیب و طاهر آن را نمی پذیریم. و اجرت زن آوازه خوان حرام است.

و أمّا الحوادث الواقعة فارجعوا فيها إلى رواة حديثنا فانهم حجتي عليكم و أنا حجة الله عليهم.

و أمّا محمد بن عثمان العمري رضي الله عنه و عن أبيه من قبل فانه ثقّي و كتابه كتابي.

و أمّا محمد بن علي بن مهزيار الأهوازي فسيصلح الله قلبه، و يزيل عنه شكّه.

و أمّا ما وصلتنا به فلا قبول عندنا إلا لما طاب و طهر، و ثمن المغنّية حرام.

و أمّا محمد بن شاذان بن نعيم فانه رجل من شيعتنا أهل البيت.

و أمّا ابوالخطاب محمد بن أبي زينب الأجدع فانه ملعون و أصحابه ملعونون فلا

تجالس أهل مقاتلهم فاني منهم برىء و آبائي عليهم السلام منهم برآء.

و أمّا المتلبسون بأموالنا فن استحلّ شيئاً منها فأكله فانما يأكل النيران.

و اما محمد بن شاذان بن نعیم، از شیعیان ماست.

و اما ابوالخطاب محمد بن ابی زینب اجذع و اصحاب او ملعون هستند پس با او و اصحاب و پیروان او مجالست مکن چرا که من و پدرانم از آنان بیزار هستیم. و اما کسانی که اموال ما را تصرف نموده‌اند، پس بدان هر کس چیزی از آن را برای خود حلال بداند و بخورد آتش خورده است.

و اما خمس، تا هنگام ظهور و قیام ما برای شیعیان ما مباح شده است تا این که فرزندان آنان پاک باشند و خبثت پیدا نکنند. و اما پشیمانی کسانی که در دین خدا

و أمّا الخمس فقد ابيح لشيعتنا و جعلو منه في حلّ إلى وقت ظهور أمرنا لتطيب
ولادتهم ولا تخبث.

و أمّا ندامة قوم شكّوا في دين الله على ما وصلونا به، فقد أقلنا من استقال ولا
حاجة لنا إلى صلة الشاكين.

و أمّا علّة ما وقع من الغيبة فإنّ الله عزّوجلّ يقول: «يا أيها الذين آمنوا لا تسألوا
عن أشياء إن تبدلکم تسؤکم» (المائدة / ۱۰۱). إنه لم يكن أحد من آبائي إلا وقد وقعت
في عنقه بيعة لطاغية زمانه و إنّي أخرج حين أخرج و لا بيعة لأحد من الطواغيت في
عنقي.

و أمّا وجه الانتفاع بي في غيبتی فکالانتفاع بالشمس إذا غيبتّها عن الأبصار
السحاب، و إنّي لأمان لأهل الأرض كما أنّ النجوم أمان لأهل السماء، فاغلقوا أبواب
السؤال عمّا لا يعينکم و لا تتكلّفوا علم ما قد كفيتم و أكثروا الدّعاء بتعجيل الفرج، فإنّ
ذلك فرجکم، و السّلام عليك يا اسحاق بن يعقوب و علي من أتبع الهدى. (ورواه الصدور
في الاكمال و الشیخ في الغيبة).

شک کرده و نسبت به مالی که [به عنوان خمس] به ما پرداخته‌اند تردید نموده‌اند، پس ما را نیازی به مال آنان نیست.

و اما حکمت و علت غیبت پس آن از اموری است که خداوند در قرآن فرموده: از چیزهایی که پاسخ آنها مایه ناراحتی شما خواهد بود سؤال نکنید. [همین اندازه بدانید که] هیچ کدام از پدران من نبوده‌اند جز این که زیر سلطه طاغوت زمان خود زیسته‌اند و بیعت آن طاغوت بر گردن آنها بوده است، در حالی که من چون قیام کنم بیعت هیچ طاغوتی بر گردنم نمی‌باشد و هیچ قدرتی بر من حاکم نخواهد بود.

و اما استفاده از من در زمان غیبت، همانند استفاده از خورشید است آن گاه که ابر آن را پوشانده باشد. همانا من وسیله امان اهل زمین هستم چنانکه ستارگان برای اهل آسمان‌ها امان می‌باشند. از سؤالاتی که برای شما سودی ندارد خودداری کنید و از آنچه مکلف به دانستن آن نشده‌اید سؤال نکنید [لکن] برای فرج من زیاد دعا کنید [که همانا دعای فرج برای شما فرج خواهد بود.]

توقیع امام زمان علیه السلام در باره تصرف در اموال آن حضرت

علامه مجلسی در بحار، از کمال الدین، از ابوعلی اسدی، از پدر خود

توقیعه علیه السلام فی حرمة التصرف فی امواله

فی البحار عن کمال الدین: روی أبو جعفر محمد بن محمد الخزاعی رضی الله عنه:

قال: حدثنا أبو علی ابن ابی الحسین الأسدی، عن أبیه قال: ورد علی توقیع من الشیخ

أبی جعفر محمد بن عثمان العمری قدس الله روحه ابتداءً لم یترجمه سؤال:

ابوالحسن اسدی نقل کرده است که او گوید: بدون این که من سؤالی کرده باشم، از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام، توسط محمد بن عثمان عمری، توقیعی به دست من رسید که متن آن چنین است:

«بسم الله الرحمن الرحيم. لعنت خدا و ملائکه و همه مردم بر کسی که درهمی از اموال ما را برای خود حلال بداند.»

ابوالحسن اسدی می گوید: پس من پیش خود گفتم: این مسأله مربوط به کسی خواهد بود که درهمی از مال امام زمان علیه السلام را برای خود حلال بداند ولی به کسانی که مال آن حضرت را تصرف می کنند و آن را بر خود حلال نمی دانند مربوط نخواهد بود. و البته این مسأله در باره هرکسی که هر حرامی را حلال بداند نیز وارد است و اختصاصی به اموال امام زمان علیه السلام ندارد.

سپس می گوید: سوگند به خدایی که حضرت محمد صلی الله علیه و آله را به پیامبری مبعوث نمود، همین که این فکر در ذهن من خطور نمود و به آن توقیع مراجعه نمودم دیدم

«بسم الله الرحمن الرحيم لعنة الله و الملائكة و الناس أجمعين على من استحل من أموالنا درهماً»

قال أبو الحسن الأسدي رضي الله عنه: فوقع في نفسي أن ذلك فيمن استحل من مال الناحية درهماً دون من أكل منه غير مستحل له. وقلت في نفسي: إن ذلك في جميع من استحل محرماً فأئى فضل في ذلك للحجة عليه السلام على غيره؟ قال: فوالذي بعث محمداً بالحق بشيراً لقد نظرت بعد ذلك في التوقيع فوجدته قد انقلب إلى ما كان في نفسي.

بسم الله الرحمن الرحيم لعنة الله و الملائكة و الناس أجمعين على من أكل من مالنا درهماً حراماً.

نوشته است: «لعنت خدا و ملائکه و همه مردم بر کسی که یک درهم از مال ما را به طور حرام مصرف نماید.»

راوی حدیث، محمد بن محمد خزاعی می گوید: آن توقیع را ابوعلی اسدی به ما نشان داد و ما آن را قرائت نمودیم.

توقیع امام زمان علیه السلام در باره حرمت بردن نام و تعیین وقت ظهور او

در کتاب بحار، از کمال الدین صدوق نقل شده است: علی بن عاصم کوفی گوید: در توقیعات امام زمان علیه السلام آمده است که آن حضرت فرمود: «ملعون است، ملعون است کسی که نام مرا در مجلسی بین مردم بر زبان جاری کند.»

در همان کتاب از محمد بن ابراهیم بن اسحاق نقل شده است: محمد بن همام

قال أبو جعفر محمد بن محمد الخزاعي - رحمه الله - : أخرج إلينا أبو علي بن أبي الحسين الأسدي هذا التوقيع حتى نظرنا فيه و قرأناه (البحار ج ۵۳/۱۸۳).

توقیعه فی حرمة التسمية و التوقيت

و فيه عن كمال الدين: المظفر العلوي، عن ابن العياشي وحيدر بن محمد، عن العياشي، عن آدم بن محمد البلخي، عن علي بن الحسين الدقاق، و إبراهيم بن محمد معاً، عن علي بن عاصم الكوفي قال: خرج في توقیعات صاحب الزمان علیه السلام: ملعون ملعون من سماني في محفل من الناس (كمال الدين ج ۲ ص ۱۵۹ البحار ج ۵۳/۱۸۳).

في البحار عنه: محمد بن إبراهيم بن إسحاق قال: سمعت أبا علي محمد بن همام يقول: سمعت محمد بن عثمان العمري قدس الله روحه يقول: خرج توقيع بخطه أعرفه: «من سماني في مجمع من الناس باسمي فعليه لعنة الله»، و كتبت أسأله عن ظهور الفرج فخرج

گفت: از محمد بن عثمان عمری شنیدم که گفت: از ناحیه امام زمان علیه السلام توقیعی با خط مبارک آن حضرت به ما رسیده که متن آن چنین است: «لعنت خدا بر کسی که نام مرا در مجلسی بین مردم بر زبان جاری کند.»

سپس می‌گوید: من خود نامه‌ای خدمت آن حضرت نوشتم و از تاریخ قیام و ظهور فرج آن بزرگوار سؤال نمودم. پس توقیعی از ناحیه آن حضرت صادر شد که در آن نوشته شده بود: «کسانی که برای ظهور من وقت معین می‌کنند دروغ می‌گویند.»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره فتنه جعفر

در همان کتاب از مرحوم صدوق نقل شده است: توقیعی از ناحیه مقدسه امام علیه السلام به دست عثمان بن سعید عمری و فرزند او محمد بن عثمان رسید که امام علیه السلام در باره این دو نفر که از نواب خاص او در غیبت صغرا بوده‌اند دعای خیر فرموده و سپس در آن توقیع نوشته است: «از آنچه شما در باره مختار از میثمی خبر داده‌اید که او (یعنی مختار) با مردم مناظره نموده و گفته است:

فی التوقیع: کذب الوقاتون. (البحار ج ۵۳/۱۸۴).

توقیعه علیه السلام فی فتنه جعفر و أتباعه

فی البحار عن کمال الدین: أنه ورد توقیع منه علیه السلام کان خرج إلى العمريّ و ابنه رضی الله عنهما رواه سعد بن عبدالله قال الشیخ أبو جعفر رضی الله عنه: وجدته مثبتاً بخط سعد بن عبدالله رضی الله عنه، قال عجل الله فرجه الشریف:

بعد از حضرت عسکری علیه السلام جانشینی جز جعفر بن علی نبوده و او جعفر را به امامت تصدیق نموده است و جمیع آنچه از مردم در باره جعفر نوشته بودید آگاه شدم. من از کوری بعد از بینایی و از گمراهی بعد از هدایت و از اعمال و حرکات هلاک کننده و فتنه های گمراه کننده به خدا پناه می برم همانا خداوند عزوجل در قرآن فرموده است: «ایا مردم گمان می کنند از این که خود را مؤمن معرفی کردند و گفتند که ما ایمان آوردیم، آزمایشی برای آنها نخواهد بود و بدون آزمایش ایمان آنها پذیرفته خواهد شد؟»

شگفتا که چگونه مردم در فتنه ها و آزمون ها سقوط می کنند و گرفتار حیرت و سرگردانی می شوند و از راه مستقیم جدا می گردند؟

«وَفَقَّكَمُ اللَّهُ لَطَاعَتَهُ، وَ تَبَّكَمَا عَلَي دِينِهِ، وَ أَسْعَدَكُمَا بِمَرْضَاتِهِ، انْتَهَى إِلَيْنَا مَا ذَكَرْتُمَا أَنَّ الْمِيثِمِّي أَخْبَرَ كَمَا عَنِ الْمُخْتَارِ، وَ مَنَاطِرْتَهُ مِنْ لَقِي، وَ احْتِجَاجَهُ بِأَنَّ لِأَخْلَفَ غَيْرِ جَعْفَرِ بْنِ عَلِيٍّ، وَ تَصَدِيقَهُ إِتْيَاهُ، وَ فَهَمَّتْ جَمِيعٌ مَا كَتَبْتُمَا بِهِ مِمَّا قَالَ أَصْحَابُكُمْ عَنْهُ، وَ أَنَا أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْعَمَى بَعْدَ الْجَلَاءِ، وَ مِنَ الضَّلَالَةِ بَعْدَ الْهُدَى وَ مِنَ مَوْبِقَاتِ الْأَعْمَالِ، وَ مَرَدِيَّاتِ الْفِتَنِ، فَانَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَقُولُ: «الْمُ أَحْسَبُ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يَفْتَنُونَ»

كيف يتساقطون في الفتنة، و يترددون في الحيرة، و يأخذون يمينا و شمالاً فارقوا دينهم أم ارتابوا، أم عاندوا الحق أم جهلوا ماجاءت به الروايات الصادقة و الأخبار الصحيحة، أو علموا ذلك فتناسوا، أما تعلمون أن الأرض لا تخلو من حجة إما ظاهراً، و إما مغموراً، أولم يعلموا انتظام أمتهم بعد نبيهم صلى الله عليه و آله واحداً بعد واحد إلى أن أفضى الأمر بامر الله عزوجل إلى الماضي - يعني الحسن ابن علي - صلوات الله عليه، فقام مقام آبائه: يهدى إلى الحق و إلى طريق مستقيم.

آنان چگونه از دین خود جدا می‌شوند و گرفتار تردید می‌گردند و با حق و اهل آن دشمنی می‌ورزند؟ آیا از آنچه در روایات و اخبار صحیح وارد شده آگاهی ندارند و یا آگاهی دارند و به فراموشی سپرده‌اند؟ آیا نمی‌دانند که زمین خالی از حجت نخواهد بود و آن حجت یا ظاهر و آشکار است و یا پنهان و در غیبت خواهد بود؟

آیا نمی‌دانند که بعد از پیامبر ﷺ امامانی یکی پس از دیگری بوده‌اند تا امامت به امام حسن عسکری علیه السلام رسیده و او جانشین پدران خود و هادی به حق و راه مستقیم و نوری ساطع و ماهی آشکار و نورانی بوده است و خداوند عزوجل او را به جایگاهی که برای او تعیین نموده بود منتقل ساخته و همانند پدران خود به عالم دیگر برده است و او وصیی و جانشینی برای خود معین نموده که خداوند او را تا مدت معینی از چشم مردم دور داشته و طبق مشیت و قضای سابق خود مکان او را پنهان ساخته است، در حالی که جای او در میان ما و فضل او از ما می‌باشد؟
و چون خداوند اجازه دهد و حکمت او اقتضا کند او را به بهترین وجه و

كان نوراً ساطعاً و قرأ زهراً، اختار الله عزوجل له ما عنده، فمضى على منهاج آياته: حذو النعل بالنعل، على عهد عهده، و وصية أوصى بها إلى وصي ستره الله عزوجل بأمره إلى غاية، و أخفى مكانه بمشيئته، للقضاء السابق و القدر النافذ، و فينا موضعه، و لنا فضله، و لو قد أذن الله عزوجل فيما قد منعه و أزال عنه ما قد جرى به من حكمة، لأراهم الحق ظاهراً بأحسن حلية، و أبين دلالة، و أوضح علامة، و لأبان عن نفسه، و قام بحجته، ولكن أقدار الله عزوجل لا تغالب، و إرادته لا ترد، و توفيقه لا يسبق. فليدعوا عنهم إتياع الهوى، و ليقيموا على أصلهم الذي كانوا عليه، و لا يبحثوا عما

روشن‌ترین علامت به مردم نشان خواهد داد و حجت خود را که نشانه عظمت و جلال اوست آشکار خواهد ساخت!؟ و کسی نمی‌تواند از تقدیر و اراده خداوند جلوگیری کند و از خواسته او سبقت گیرد.

آنان باید از پیروی هوا و هوس دوری کنند و بر ایمان و اصل خود پایدار باشند و نسبت به چیزی که حقیقت و راز آن را نمی‌دانند بحث نکنند و اسرار الهی را فاش نسازند که گناهکار و پشیمان خواهند شد.

آنان باید بدانند که حق با ما و میان ماست و هرکس جز ما این سخن را بر زبان راند کذاب و اهل افترا و تهمت خواهد بود و هرکس مدعی این جایگاه شود گمراه و منحرف می‌باشد.

شیعیان ما باید پیش از این از ما توضیح نخواهند و ان شاء الله به اشاره قانع و نیازی به تصریح نداشته باشند.»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره گمراهی جعفر و راهنمایی شیعیان

علامه مجلسی در کتاب بحار، از غیبت شیخ طوسی، با سند خود، از

ستر عنهم فیأثموا، و لا یکشفوا ستر الله عزوجل فیندموا، و لیعلموا أنّ الحقّ معنا و فینا، لا یقول ذلك سوانا إلا کذاب مفر، و لا یدعیه غیرنا إلا ضالّ غویّ فلیقتصروا منّا علی هذه الجملة دون التفسیر، و یقنعوا من ذلك بالتعریض دون التصریح، إنشاء الله. (کمال

الدین ج ۲/ ۱۸۹ البحار ج ۵۲/ ۱۹۰)

توقیعه علیه السلام فی ضلالة عمه جعفر الكذاب

فی البحار عن غیبة الشیخ عن جماعة، عن التلعکبری، عن أحمد بن علی، عن

احمد بن اسحاق قمی نقل نموده است: یکی از اصحاب به من خبر داد که جعفر کذاب به او نامه‌ای نوشته و خود را بعد از پدر امام و قیم مردم دانسته و گفته است که به حلال و حرام و علوم دیگری که مردم به آن احتیاج دارند آگاه است.

احمد بن اسحاق قمی می‌گوید: من آن نامه را قرائت نمودم و خود نامه‌ای خدمت حضرت بقیه الله علیه السلام نوشتم و نامه جعفر را نیز در جوف آن قرار دادم و خدمت آن حضرت فرستادم. پس از ناحیه مقدسه آن حضرت این چنین پاسخ آمد: «بسم الله الرحمن الرحيم. نامه تو و نامه‌ای که در جوف آن قرار داده بودی به من رسید و من از مطالب مختلط و خطاهای فراوان آن آگاه گردیدم. تو نیز اگر در آن تدبیر نموده بودی بر خطاهای آن واقف می‌شدی. خدا تو را طول عمر عطا فرماید. سپاس و ستایش مخصوص پروردگاری است که شریکی برای او نیست و احسان و فضل او بر ما جاری است.

بدان که خداوند حق را به اتمام خواهد رساند و باطل را نابود خواهد نمود.

الأسدی عن سعد، عن أحمد بن إسحاق رحمة الله عليه أنه جاءه بعض أصحابنا يعلمه أن جعفر بن علي كتب إليه كتاباً يعرفه فيه نفسه و يعلمه أنه القيم بعد أبيه، و أن عنده من علم الحلال و الحرام ما يحتاج إليه و غير ذلك من العلوم كلها.

قال أحمد بن إسحاق: فلما قرأت الكتاب كتبت إلى صاحب الزمان عليه السلام و صيرت كتاب جعفر في درجه، فخرج الجواب إلي في ذلك.

بسم الله الرحمن الرحيم أتاني كتابك أبقاك الله، و الكتاب الذي أنفذته درجه، و أحاطت معرفتي بجميع ما تضمنته على اختلاف ألفاظه، و تكرر الخطاء فيه، و لو تدبرته لوقفت على بعض ما وقفت عليه منه، و الحمد لله رب العالمين حمداً لا شريك له على

او شاهد بر گفتار من و ولی شماست نسبت به آنچه من به شما می گویم او نسبت به آنچه اختلاف نموده ایم از ما سؤال خواهد نمود. ای احمد بن اسحاق، بدان که خداوند برای صاحب این نامه (جعفر)، نه نسبت به کسی که این نامه را برای او نوشته و نه نسبت به تو و نه هیچ فرد دیگری، امامت و وجوب طاعت قرار نداده است و با توضیحی که برای شما می دهم ان شاء الله قانع خواهید شد.

ای احمد بن اسحاق، خدا تو را رحمت کند بدان که خداوند متعال آفریدگان خود را عبث و بیهوده نیافریده او آنان را سردگردان ننموده است بلکه آنان را با قدرت خود آفریده و چشم و گوش و فهم و عقل به آنان عطا فرموده و سپس پیامبرانی را به عنوان مبشرین و منذرین به میانشان فرستاده تا مردم را به اطاعت او امر کنند و از نافرمانی او بازدارند و جهالت آنها را نسبت به مسأله خداشناسی و

إحسانه إلینا و فضله علینا، أبی الله عزوجل للحقّ إلّا إتماماً و للباطل إلّا زهوفاً، و هو شاهد علیّ بما أذکره، ولیّ علیکم بما أقوله، إذا اجتمعنا لیوم لاریب فیه، و یسألنا عما نحن فیه مختلفون، إنه لم یجعل لصاحب الكتاب علی المكتوب إلیه، و لعلیک و لاعلی أحد من الخلق جمیعاً إمامة مفترضة، و لاطاعة و لاذمة، و سألین لکم ذمّة تکتفون بها إن شاء الله. یا هذا یرحمک الله إن الله تعالی لم یخلق الخلق عبثاً و لا أهلهم سُدی، بل خلقهم بقدرته، و جعل لهم أسماعاً و أبصاراً و قلوباً و ألباباً، ثم بعث إلیهم النبیین علیهم السلام مبشرین و منذرین: یأمرونهم بطاعته، و ینهونهم عن معصيته، و یعرفونهم ما جهلوه من أمرخالقهم و دینهم، و أنزل علیهم کتاباً، و بعث إلیهم ملائکة یأتین بینهم و بین من بعثهم إلیهم بالفضل الذی جعله لهم علیهم، و ما آتاهم من الدلائل الظاهرة و البراهین الباهرة، و الآیات الغالبة.

توحید و دین برطرف نمایند و کتاب هایی را بر آن پیامبران نازل نموده و ملائکه ای را فرستاده که بین آنان و خدا واسطه باشند و حقایق را به آنان ابلاغ کنند و دلایل و براهین و آیات روشن و آموزنده و غیرقابل انکاری را در اختیار آنان گذارند.

او برای هر پیامبری معجزه ای قرار داده؛ بعضی را مانند ابراهیم علیه السلام، خلیل خود قرار داده و آتش را برای او سرد و سلامت نموده و بعضی را مانند موسی علیه السلام، کلیم خود معرفی نموده و برای او عصا را ازدها نموده است و بعضی را مانند عیسی علیه السلام - به اذن خود - اجازه زنده نمودن مردگان و شفای نابیناها و ابرص ها و پیسه دارها عطا نموده است. و بعضی را مانند سلیمان علیه السلام به سخن پرندگان آشنا نموده و از هر چیزی بهره ای به او عطا کرده است تا این که رسول خود حضرت محمد صلی الله علیه و آله را فرستاده و او را رحمت برای همه عالمیان قرار داده و نعمت خود را به وسیله او تمام نموده و او را خاتم پیامبران خود قرار داده و بر همه مردم عالم مبعوث گردانیده است. و تصدیق کننده او (علی بن ابی طالب علیه السلام) را چنان [که همه می دانند] یاری نموده و نشانه های حقانیت و امامت او را در حد کامل بیان نموده است.

و چون خداوند پیامبر خود حضرت محمد صلی الله علیه و آله را - که پیامبری ستوده و سعادت بخش بود - به سوی خود برد امر امامت امت را بعد از او به برادر و پسر عم

فمنهم من جعل النار عليه برداً و سلاماً و اتخذه خليلاً، و منهم من كلمه تكليماً و جعل عصاه ثعباناً مبيناً، و منهم من أحيا الموتى باذن الله و أبرء الأكمه و الأبرص باذن الله، و منهم من علمه منطق الطير و أوتي من كل شيء.

ثم بعث محمداً صلى الله عليه و آله رحمة للعالمين، و تمم به نعمته، و ختم به أنبياءه، و أرسله إلى الناس كافة، و أظهر من صدقه ما أظهر [و بين] من آياته و علاماته ما بين.

و وصی و وارث او علی بن ابی طالب علیه السلام و اگذار نمود و بعد از او یکی پس از دیگری به فرزندان او منتقل نمود و به واسطه آنان دین خود را احیا و نور خود را کامل گردانید و نشانه‌هایی برای امامان بعد از پیامبر خود قرار داد تا هر کسی بتواند حجت خدا و امام من عندالله را از غیر آن باز شناسد.

و نشانه‌های آنان را یکی عصمت از گناه و خطا و دیگری دوری از عیوب و نواقص قرار داد و آنان را از هر پلیدی و زشتی منزّه ساخت و خزان علم و دانش و حکمت و سرّ خود معرفی کرد و با دلایل و نشانه‌هایی آنان را تایید نمود و اگر جز این بود همه مردم یکسان بودند و [کسی برای امامت، بر دیگری برتری نداشت] و هر کسی ادعای امامت من عندالله می نمود [و خود را امام و جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله می دانست] و حق از باطل و جاهل از عالم شناخته نمی شد.

و [اینک] این مدعی باطل و مفتری به کذب علی الله (یعنی جعفر) همین

ثم قبضه صلی الله علیه و آله حمیداً فقیداً سعیداً، و جعل الأمر بعده إلى أخیه و ابن عمه و وصیه و وارثه علی بن ابی طالب علیه السلام ثم إلى الأوصیاء من ولده واحداً واحداً أحیا بهم دینه، و أتم بهم نوره، و جعل بینهم و بین إخوانهم و بنی عتیم و الأدنین فالأدنین من ذوی أرحامهم فرقاناً یبیتا یعرف به الحجّة من المحجوج، و الامام من المأموم، بأن عصمهم من الذنوب، و برأهم من العیوب، و طهرهم من الدنس و نزههم من اللبس، و جعلهم خزان علمه، و مستودع حکمته، و موضع سرّه، و أيدهم بالدلائل، و لولا ذلك لکان الناس علی سواء، و لا ادعی أمر الله عزوجل کلّ أحد و لما عرف الحق من الباطل، و لا العالم من الجاهل.

وقد ادعی هذا المبطل المفتری علی الله الكذب بما ادعاه، فلا أدری بأیة حالة هتییء له رجاء أن یتّم دعواه، أبفقه فی دین الله؟ فوالله ما یعرف حلالاً من حرام و لا یفرّق بین

گونه است. من تعجب می‌کنم که او با چه نشانه‌ای امید دارد که ادعای خود را به اثبات برساند. آیا با داشتن فقه و فهم احکام چنین انتظاری دارد؟ به خدا سوگند، او هیچ حلالی را از حرام تشخیص نمی‌دهد و فرق بین حکم حق و باطل را نمی‌داند و حق را از باطل و محکم را از متشابه تمیز نمی‌دهد. او [حتی] حدود نماز و وقت آن را نمی‌داند. آیا او به وسیله تقوی و ورع خود چنین ادعایی کرده است؟ خدا گواه است که او چهل روز نماز خود را برای خیال باطلی ترک نموده و شاید خبر او به شما رسیده باشد و همین بس که شما ظرف‌های شراب و آثار گناه او را مشاهده می‌کنید!

آیا او آیه و نشانه‌ای از حق در خود دیده است اگر چنین است البته باید آن را آشکار سازد و یا حجت و برهانی به دست دارد؟ که در آن صورت باید آن را اقامه کند و یا نشانه و دلیلی دارد؟ که باید آن را بیان نماید.

خداوند عزوجل در قرآن فرموده است! ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ تنزیل

خطا و صواب، أم بعلم؟ فما يعلم حقاً من باطل، و لا محكماً من متشابه، و لا يعرف حد الصلاة و وقتها، أم بورع؟ فالله شهيد على تركه الصلاة الفرض أربعين يوماً يزعم ذلك لطلب الشعوذة، و لعلّ خبره قد تأدى إليكم، و هاتيك ظروف مسكره منصوبة، و آثار عصيانه لله عزوجل مشهورة قائمة، أم بآية؟ فليأت بها، أم بحجة؟ فليقمها، أم بدلالة؟ فليذكرها.

قال الله عزوجل في كتابه: بسم الله الرحمن الرحيم حم * تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم * ما خلقنا السموات و الأرض و ما بينهما إلا بالحق و أجل مسقى و الذين كفروا عما أنذروا معرضون * قل أرايتم ما تدعون من دون الله

الکتاب...؛ یعنی این کتابی است که از طرف خدای عزیز و حکیم نازل شده است. ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آنهاست را جز به حق نیافریدیم و برای آنها مدت معینی قرار دادیم. کافران از آنچه پیامبران ما آنان را انذار و بیدار باش دادند روگرداندند. ای رسول ما، به آنان بگو: کسانی را که شما جز خدا پرستیدید چه چیزی را در روی زمین آفریدند؟ آیا در خلقت آسمان‌ها دخالتی داشته‌اند؟ و آیا شما برای کار خود نوشته‌ای از پیش و یا نشانه‌ای از دانش دارید؟ اگر راست می‌گویید. به ما نشان دهید، آیا چه کسی گمراه‌تر از آن کسی است که غیر خدا را می‌خواند و چیزهایی را می‌پرستد که [اگر] تا قیامت [آنان را] بخواند [پاسخ او را] نخواهند داد و از خواندن و عبادت او غافل هستند. و چون قیامت برپا شود آنان دشمن او خواهند بود و به عبادت او کافر خواهند شد.

ای احمد بن اسحاق، خداوند تو را توفیق دهد! این ستمگر (یعنی جعفر) را نسبت به آنچه به تو گفتم بنگر و او را بیازمای و از او نسبت به تفسیر یک آیه از قرآن و شرایط و حدود یک نماز واجب و آنچه در آن لازم است را سؤال کن تا حال او و

أرونی ماذا خلقوا من الأرض أم لهم شرك في السموات ائتونی بكتاب من قبل هذا أو ائارة من علم إن كنتم صادقین * و من أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجیب له إلى يوم القيامة و هم عن دعائهم غافلون * و إذا حشر الناس كانوا لهم أعداء و كانوا بعبادهم كافرين» (الاحقاف / ۱-۶).

فالتمس تولى الله توفيقك من هذا الظالم، ما ذكرت لك، و امتحنه و سله عن آية من كتاب الله يفسرها أو صلاة فريضة يبين حدودها، و ما يجب فيها، لتعلم حاله و مقداره، و يظهر لك عواره و نقصانه، و الله حسيبه.

میزان دانش او را بدانی و بی کفایتی و بی مقداری او برای تو روشن شود و البته حساب او با خدا خواهد بود. خداوند حق [و دین] را برای اهل آن حفظ کند و دین خود را همان گونه که بوده در جایگاه اصلی خود ثابت فرماید [و از تحریف و تبدیل منحرفین و اهل نفاق محفوظ بدارد].

همانا خداوند عزوجل امامت را در دو برادر - جز امام حسن و امام حسین علیهما السلام - قرار نداده است و هنگامی که خداوند به ما اجازه سخن [و قیام] دهد و باطل از بین برود و پرده از حقانیت شما برداشته شود حق آشکار خواهد گردید [و اسرار اهل باطل روشن خواهد شد]. از خداوند می خواهم که ما را کفایت نماید و با ما نیکو معامله کند و ولایت و محبت خویش را به ما عطا فرماید او ما را بس و برایمان وکیل و پناهگاهی شایسته خواهد بود. و صلی الله علی محمد و آل محمد.

توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای توجه و غیره

در کتاب احتجاج نقل شده که محمد بن عبدالله حمیری در سال سیصد و

حفظ الله الحق علی اهله، و أقره فی مستقره، و قد أبی الله عزوجل أن یکون [الامامة] فی أخوین بعد الحسن و الحسين علیهما السلام و إذا أذن الله لنا فی القول ظهر الحق، و اضمحل الباطل، و انحسر عنکم، و إلى الله أرغب فی الکفاية، و جمیل الصنع و الولاية، و حسینا الله و نعم الوکیل، و صلی الله علی محمد و آل محمد» (راجع غیبة الشیخ ص ۱۸۵-۱۸۸. و البحار ج ۵۳/۱۹۶).

توقیعه علیه السلام فی دعاء التوجه و غیره

فی البحار عن الاحتجاج: فی کتاب لمحمد بن عبدالله الحمیری إلى صاحب

هفت هجری نامه‌ای به حضرت بقیة الله علیه السلام نگاشته و در آن از مسایلی سؤال نموده است.

محمد بن عبدالله حمیری در نامه خود پس از مسایلی که در باره شرایط احرام پرسیده نوشته است: آیا صحیح است که در دعای توجه گفته شود: «علی ملة ابراهیم و دین محمد»؟ سپس افزوده: بعضی از اصحاب ما گفته‌اند: اگر کسی جمله «علی دین محمد» را بیفزاید بدعت گذارده؛ چرا که این جمله در هیچ کتابی از کتب حدیث یافت نشده است، جز در کتاب قاسم بن محمد که از جد خود حسن بن راشد نقل کرده که امام صادق علیه السلام به وی فرمود: «دعای توجه را چگونه می‌خوانی؟» او گفت: می‌گویم: «لبیک و سعديک» امام صادق علیه السلام فرمود: «از این سوال نمی‌کنم، بلکه می‌گویم: دعای «وَجْهت وجهی للذی فطر السموات و الأرض حنیفاً مسلماً...»

الزمان علیه السلام من جوابات مسائله الّتی سأله عنها فی سنة سبع و ثلاثمائة.

سأل عن المحرم يجوز أن يشدّ المئزر من خلفه إلى عنقه بالطول، و يرفع طرفه إلى حقويه، و يجمعها في خاضرته و يعقدها، و يخرج الطرفين الآخرين من بين رجليه و يرفعهما إلى خاضرته، و يشدّ طرفه إلى وركيه، فيكون مثل السراويل يستر ما هناك، فإنّ المئزر الأوّل كنا نتزربه إذا ركب الرجل جملة يكشف ما هناك و هذا أستر.

فأجاب علیه السلام جائز أن يتزرا الانسان كيف شاء إذا لم يحدث في المئزر حدثاً بمقراض و لا أبرة يخرج به عن حدّ المئزر، و غرزه غرزاً، و لم يعقده و لم يشدّ بعضه ببعض، إذا غطى سرّته و ركبتيه كلاهما، فإنّ السنّة المجمع عليها بغير خلاف تغطية السرّة و الركبتين، و الأحبّ إلينا و الأفضل لكلّ احد شدّه على السبيل المعروفة للناس جميعاً إن شاء الله.

را چگونہ می خوانی؟ حسن بن راشد گفت: چنین کہ فرمودید می خوانم. امام صادق علیہ السلام فرمود: بعد از آن بگو: «علی ملّۃ ابراهیم و دین محمّد و منهاج علی بن ابی طالب و الائتّام بال محمّد حنیفاً مسلماً و ما انا من المشرکین.»

پس حضرت بقیۃ اللہ علیہ السلام در پاسخ او فرمود:

و سأل رحمه الله هل يجوز ان يشدّ عليه مكان العقد تكّة؟

فأجاب علیہ السلام لا يجوز شدّ المتزرب بشيء سواه من تكّة و لا غيرها.

و سأل عن التوجّه للصلاة أيقول: «علی ملّۃ ابراهیم، و دین محمّد»؟ فانّ بعض أصحابنا ذکر أنّه إذا قال: «علی دین محمّد» فقد أبدع، لأنّنا نجد في شيء من كتب الصلاة خلا حديثاً في كتاب القاسم بن محمّد عن جدّه الحسن بن راشد أنّ الصادق علیہ السلام قال للحسين: كيف تتوجّه؟ قال: أقول: «لبيتك وسعديك» فقال له الصادق علیہ السلام: ليس عن هذا أسالك كيف تقول: وجّهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيفاً مسلماً؟ قال الحسن: أقوله فقال له الصادق علیہ السلام: إذا قلت ذلك فقل «علی ملّۃ ابراهیم، و دین محمّد» و منهاج علی بن ابی طالب و الائتّام بال محمّد حنیفاً مسلماً و ما انا من المشرکین.»

فأجاب علیہ السلام التوجّه كلّه ليس بفريضة والسنة المؤكّدة فيه التي هي كالأجماع الذي لاخلاف فيه: وجّهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيفاً مسلماً علی ملّۃ ابراهیم، و دین محمّد و هدی أمير المؤمنين، و ما انا من المشرکین إنّ صلاتي و نسكي و محياي و مماتي لله رب العالمين، لا شريك له و بذلك أمرت و انا من المسلمين، اللهم اجعلني من المسلمين أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم ثمّ يقرأ الحمد.

«دعای توجه واجب نیست بلکه سنّت است و آنچه سنّت مؤکد است و در آن خلافتی نیست این است که بگویی: «وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَضَّرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا مَسْلَمًا عَلَىٰ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَ دِينَ مُحَمَّدٍ وَ هَدَىٰ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَ نَسْكَي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ بِذَلِكَ أُمِرْتُ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ثُمَّ يَقْرَأُ: الْحَمْدُ...» سپس فرمود: «آن فقیه و عالمی که شکمی در علم و دانش او نیست (یعنی شخص حضرت بقیه الله علیه السلام) می گوید: [اصل] دین و شریعت از ناحیه محمد صلی الله علیه و آله بوده و هدایت از ناحیه علی بن ابی طالب امیرالمؤمنین علیه السلام است و این چیزی است که برای آن حضرت و فرزندان او تا قیامت ثبت شده است. هرکس آنان را هادی و راهنمای خود بداند از هدایت یافتگان خواهد بود و هرکس در امامت آنان شک و تردید داشته باشد خارج از دین او در باطل و ضلالت خواهد بود.

محمد بن عبدالله حمیری سپس در باره قنوت نماز واجب پرسیده است: آیا

قال الفقيه الذي لا يشك في علمه: «الدّين لمحمد، و الهداية لعلّي أمير المؤمنين، لأنّها له و في عقبه باقية إلى يوم القيامة، فمن كان كذلك فهو من المهتدين، و من شك فلا دين له» و نعوذ بالله في ذلك من الضلالة بعد الهدى.

و سأله عن القنوت في الفريضة إذا فرغ من دعائه أن يردّ يديه على وجهه و صدره للحديث الذي روى أن الله عزّ وجلّ أجلّ من أن يردّ يدي عبده صفراً بل يملأها من رحمته (روى الكليني في كتاب الدعاء من اصول الكافي ج ۲ ص ۴۷۱ عن عبدالله بن ميمون القداح عن أبي عبدالله عليه السلام قال: ما أبرز عبديده إلى الله العزيز الجبار الأستحيى الله عزّ وجلّ أن يردّها صفراً

بعد از قنوت در نماز واجب - مطابق روایتی که نقل شده: خداوند اجل از آن است که دست بنده خود را خالی برگرداند بلکه آن را از رحمت خود پر خواهد نمود - جایز است نمازگزار بعد از قنوت دستان خود را بر صورت و سینه خود بکشد یا جایز نیست؟ بعضی از اصحاب ما گفته‌اند: این کار منافی نماز است. پس از ناحیه مقدسه آن حضرت پاسخ آمد: «این عمل در نمازهای واجب جایز نیست.»

و آنچه مجاز و مورد عمل است این است که بعد از قنوت برای رکوع کف دست‌ها و سینه خود را با طمأنینه مقابل زانوهای خود قرار دهد و تکبیر بگوید و به رکوع برود و آن خبر و روایتی که ذکر شد در نوافل شبانه روز می‌باشد و عمل به آن در نوافل افضل است.»

حتى يجعل فيها من فضل رحمته ما يشاء، فاذا دعا أحدكم فلا يرد يده حتى يمسح على وجهه و رأسه).

أم لا يجوز؟ فإن بعض أصحابنا ذكر أنه عمل في الصلاة.

فأجاب عليه السلام: ردُّ اليدين من القنوت على الرأس و الوجه غير جائز في الفرائض و الذي عليه العمل فيه إذا رفع يده في قنوت الفريضة، و فرغ من الدعاء أن يردَّ بطن راحتيه مع صدره تلقاء ركبتيه على تمهّل، و يكبّر ويركع، و الخبر صحيح و هو في نوافل النهار و الليل، دون الفرائض، و العمل به فيها أفضل.

و سأل عن سجدة الشكر بعد الفريضة، فإن بعض أصحابنا ذكر أنها بدعة فهل يجوز أن يسجدها الرجل بعد الفريضة؟ و إن جاز ففي صلاة المغرب هي بعد الفريضة أو بعد الأربع ركعات النافلة؟

مرحوم حمیری سپس در باره سجده شکر بعد از نماز فریضه پرسیده است: بعضی از اصحاب ما این مسأله را بدعت دانسته‌اند. اگر به نظر شما جایز است آیا بعد از نماز مغرب انجام شود یا بعد از نافله مغرب؟

پس از ناحیه مقدسه چنین پاسخ آمد: «سجده شکر لازم‌ترین و واجب‌ترین سنت‌هاست و کسی آن را بدعت نمی‌داند جز این که خود می‌خواهد در دین خدا بدعت وارد کند و اما انجام دادن آن بعد از نماز مغرب افضل از بعد از نافله مغرب است و فضیلت دعا و تسبیح بعد از فرایض نسبت به بعد از نوافل همانند فضیلت فرایض است نسبت به نوافل.»

مرحوم حمیری سپس از سجده نمودن بر قبور ائمه و نماز خواندن مقابل آن

فأجاب علیه السلام: سجدة الشکر من ألزم السنن و أوجبها، و لم يقل إن هذه السجدة بدعة إلا من أراد أن يحدث في دين الله بدعة، و أمّا الخبر المروى فيها بعد صلاة المغرب و الاختلاف في أنها بعد الثلاث أو بعد الأربع، فإن فضل الدعاء و التسبيح بعد الفرائض على الدعاء بعقب النوافل، كفضل الفرائض على النوافل و السجدة دعاء و تسبيح، و الأفضل أن يكون بعد الفرض، فإن جعلت بعد النوافل أيضاً جاز.

و سأل عن الرجل يزور قبور الأئمة عليهم السلام هل يجوز أن يسجد على القبر أم لا؟ و هل يجوز لمن صلى عند بعض قبورهم عليهم السلام أن يقوم وراء القبر و يجعل القبر قبلة أم يقوم عند رأسه أو رجليه؟ و هل يجوز أن يتقدم القبر و يصلى و يجعل القبر خلفه أم لا؟

فأجاب علیه السلام أمّا السجود على القبر فلا يجوز في نافلة ولا فریضة ولا زیارة و الذى علیه العمل، أن یضع خده الأيمن على القبر، و أمّا الصلاة فإنها خلفه و يجعل القبر أمامه و لا يجوز أن یصلی بین یدیه، ولا عن یمنه، ولا عن یساره لأن الامام علیه السلام لا یتقدم علیه، و

قبور، به گونه‌ای که نمازگزار آن قبور را قبله خود قرار داده و یا مقدم بر آنها نماز بخواند، سؤال نموده است.»

و امام علیه السلام در پاسخ او مرقوم فرموده است: «سجده بر قبر جایز نیست چه در فرایض و چه در نوافل و چه برای زیارت. آنچه صحیح و مورد عمل است این است که طرف راست صورت را بر قبر گذارد و اما نماز را می‌تواند پشت قبر بخواند و قبر را قبله خود قرار دهد و مقدم بر قبر نشود و در طرف راست و چپ آن نیز نایستد؛ چرا که تقدم بر امام و محاذی آن ایستادن جایز نیست.»

سید حمیری سپس پرسیده است: مردی نیت نموده که مقداری از مال خود را به یکی از برادران دینی خویش بدهد سپس در بین خویشان خود فقیری را می‌یابد؛ آن مال را به کدام یک از آنان بدهد؟

امام علیه السلام در پاسخ او مرقوم فرموده است: «آن مال را به هر کدام که در دین و دیانت به او نزدیک‌تر است بدهد و اگر می‌خواهد به گفته عالم (یعنی امام خود) عمل کند که فرموده: «با بودن خویش فقیر، صدقه دادن به دیگران صدقه نخواهد بود» پس باید آن مال را بین خویش و آن که برای او نیت کرده تقسیم کند تا به پاداش

لا یساوی.

و سأل عن الرجل ینوی اخراج شیء من ماله، و ان یدفعه الی رجل من اخوانه، ثم یجد فی اقرباءه محتاجاً یرحمه یمن نواه له الی قرابته؟

فاجاب علیه السلام: یرحمه الی ادناها و اقربها من مذهبه، فان ذهب الی قول العالم علیه السلام: «لا تقبل الصدقة و ذورحم محتاج» فلیقتم بین القرابة، و بین الذی نوی حتی یکون قد اخذ بالفضل کله. (البخارج ۵۳ من ص ۱۵۹ الی ص ۱۶۹).

و فضیلت کامل برسد.»

مؤلف گوید: در کتاب اختصاص از امام حسین علیه السلام نقل شده است که فرمود: «از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: در انفاق و احسان اول به واجب النفقه خود، مانند مادر، پدر، خواهر، برادر و به همین معیار هر کدام نزدیکتر هستند شروع کن. و فرمود: صدقه ایه غیر خویشاوند در صورتی که خویش و رحم محتاج باشند صدقه نیست.»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره تأخیر فرج و مشکلات شیعیان

در کتاب احتجاج طبرسی نقل شده که در روز پنجشنبه، بیست و سوم ذی حجه سال ۴۱۲ هجری قمری نامه‌ای از امام زمان علیه السلام برای شیخ مفید علیه الرحمة به این مضمون فرستاده شده که متن آن چنین است: «از طرف بنده مجاهد و مرابط در راه خدا به کسی که حق به او الهام شده (و حق را دریافته) و راهنمای حق است.

اقول: روی فی الاختصاص ص ۲۱۹ باسناده عن الحسين بن علي عليه السلام قال: سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله يقول: ابدأ بمن تعول: أمك و اباك و اختك و اخاك ثم أدناك فأدناك، و قال عليه السلام: لا صدقة و ذورحم محتاج.

و رواه فی البحار ج ۳۹/۲۰ و أخرجه النوری فی المستدرک ج ۵۳۶/۱.

توقیعه علیه السلام للمفید رحمه الله فی علة تأخیر ظهوره و احوال شیعته

فی البحار عن الاحتجاج: ورد علیه کتاب من قبله صلوات الله علیه یوم الخمیس الثالث و العشرین من ذی الحجة سنة اثنتی عشرة و أربعائة نسخته: «من عبد الله المرابط فی سبيله إلى ملهم الحق و دلیله:

بسم الله الرحمن الرحيم. سلام بر تو، ای کسی که ناصر و حامی حق و دعوت کننده به صدق و راستی هستی. ما به وجود تو خدای یگانه را که جز او پروردگاری نیست حمد و ستایش می کنیم.

او پروردگار ما و پروردگار پدرانمان می باشد. از او می خواهیم که بر پیامبر و سید و مولای خود حضرت محمد خاتم پیامبران و براهل بیت پاک او درود و سلام فرستد.

و بعد: به راستی ما به مناجات تو که خداوند به برکت اولیایش به تو عطا فرموده و تو را از کید و شر دشمنان خود حفظ نموده توجه نمودیم. خداوند ما را - از همان محلی که در آن مستقر هستیم - شفیع و حامی تو قرار داده و... خبرهای ما در وقت خود به تو خواهد رسید و تو راه رسیدن به ما را به وسیله اعمال خیر خواهی یافت و این توفیقی است که خداوند از رحمت و فضل خود نصیب تو نموده است. این نعمت را قدر بدان.

بسم الله الرحمن الرحيم سلام عليك أيها الناصر للحق الداعي إلى كلمة الصدق، فإنا نحمد الله الذي لا إله إلا هو، إلهنا وإله آبائنا الأولين ونسأله الصلاة على نبينا و سيدنا و مولانا محمد خاتم النبيين و على أهل بيته الطيبين الطاهرين.

و بعد: فقد كنا نظرننا مناجاتك عصمك الله بالسبب الذي وهبه لك من أوليائه و حرسك من كيد أعدائه، و شققنا ذلك الآن من مستقرنا، ينصب في شراخ من بهاء صرنا إليه أنفاً من غمائل ألباً إليه السباريت من الإيمان، و يوشك أن يكون هبوطنا منه إلى صحصح من غير بعد من الدهر، ولا تطاول من الزمان، و يأتيك نبأ بما يتجددنا من حال، فتعرف بذلك ما تعتمد من الزلفة إلينا بالأعمال و الله موفقك لذلك برحمته.

خداوند تو را حفظ نماید؛ چرا که عده‌ای به واسطه انحراف و اعمال ناشایست خود بدون اجازه ما با طاغوت‌ها و مبطلین مبارزه کردند و خود را هلاک نمودند و اهل ایمان از آن شاد شدند و اهل ستم محزون گردیدند.

نشانه حرکت ما و نجات از این سختی و سنگلاخ دوران غیبت حادثه‌ای است که در حرم معظم الهی به دست مرد پلید و منافق و خونخواری رخ می‌دهد. هدف او از قیام خود، از بین بردن اهل ایمان است و البته بعد از ظلم‌ها و ستم‌هایی که به آنها می‌کند به هدف خویش دست پیدا نخواهد نمود چرا که ما از دعا به دوستان خود که هرگز رد نخواهد شد دریغ نمی‌کنیم و از پشت پرده غیبت کاملاً به آنها توجه داریم.

دوستان ما باید مطمئن باشند و بدانند که از حمایت ما بهره‌مند خواهند بود؛

فلتكن حرسك الله بعينه التي لاتنام أن تقابل بذلك، ففيه تبسل نفوس قوم حرثت باطلاً لاسترهاب المبطلين و تبتهج لدمارها المؤمنون، و يحزن لذلك المجرمون.

و آیه حرکتنا من هذه اللوثة (اللوثة: الشروالدنس، وفي بعض النسخ: اللوثة: وهي الحرة من الارض ذات الحجارة السود كاللابة، وفي بعضها اللزبة، وهي الشدة و القحط.) حادثه بالحرم المعظم، من رجس منافق مذمّم، مستحلّ للدم المحرّم، يعمد بكيده أهل الايمان، و لا يبلغ بذلك غرضه من الظلم لهم و العدوان، لأننا من وراء حفظهم بالدعاء الذي لا يحجب عن ملك الأرض و السماء، فليطمئن بذلك من أولياءنا القلوب و ليقوا بالكفاية منه، و إن راعتهم بهم الخطوب، و العاقبة لجميل صنع الله سبحانه تكون حميدة لهم، ما اجتنبوا المنهى عنه من الذنوب.

و نحن نعهد إليك أيها الولي المخلص المجاهد فينا الظالمين، أيذك الله بنصره الذي أيّد

گرچه حمله دشمنان به آنها استمرار دارد. تا وقتی که آنها از گناهان و آنچه از آن نهی شده‌اند پرهیز کنند که اگر چنین کنند از ناحیه پروردگار سرانجامی نیک خواهند داشت.

ای دوست مخلص و ای کسی که در راه ما با ظالمین مجاهده نموده‌ای - خداوند تو را چنان که صالحین پیشین را تأیید نمود تأیید نماید - ما پیمان می‌بندیم که هر کس از برادران تو تقوای خدا را در دین خود رعایت کند و آنچه به عهده اوست به مستحقین آن پردازد از فتنه‌ها و سختی‌ها و تاریکی‌های گمراه‌کننده نجات یابد.

و هر کس نسبت به آنچه خداوند از نعمت‌های خود به او داده بخل ورزد و به کسانی که مأمور به صله و احسان به آنهاست احسان و انفاق نکند خسران و زیان دنیا و آخرت نصیبش خواهد شد.

اگر پیروان ما - که خداوند آنان را به طاعت خود موفق فرماید - در معرفت

به السلف من أولیائنا الصالحین، أنه من اتقى ربه من إخوانك في الدين و خرج عليه بما هو مستحقه (فی نسخه الاحتجاج: «و خرج مما علیه الی مستحقیه»). کان آمناً من الفتنة المظلة (و یحتمل أن تكون بالمهملة «المظلة» و كلاهما بمعنی المشرفة)، و محنها المظلمة المظلة، و من بخل منهم بما أعاره الله من نعمته، علی من أمره بصلته، فإنه یكون خاسراً بذلك لأولاه و آخرته.

ولو أن أشیاعنا وفقهم الله لطاعته، علی اجتماع من القلوب فی الوفاء بالعهد علیهم، لما تأخر عنهم الیمن بلقائنا، و لتعجلت لهم السعادة بمشاهدتنا، علی حق المعرفة و صدقها منهم بنا، فما یجبسنا عنهم إلا ما یتصل بنا بما نکرهه، و لا تؤثره منهم، و الله المستعان، و هو

به ما صادق می‌بودند و دل‌های آنان نسبت به وفای به آنچه به عهده آنان سپرده شده مجتمع می‌بود فرج برای آنان نزدیک می‌شد و از ملاقات و حضور و دولت ما محروم نمی‌ماندند و لطف خداوند از ناحیه ما از آنان دور نمی‌گردید.

پس چیزی جز گناهایی که از آنان به ما می‌رسد و ما را ناخوش می‌نماید و بر آنان نمی‌پسندیم آنان را از فیض حضور ما دور نمی‌کند و الله المستعان و هو حسبنا و نعم الوکیل و صلواته علی سیدنا البشیر النذیر، محمد و آله الطاهرین و سلم.

این مرقومه در اول ماه شوال سال چهارصد و دوازده هجری قمری به دست با ارزش نویسنده - که درود خدا بر او باد - نوشته شد.

ای دوست - اهل حق و ملهم [من عند الله] - این نوشته ماست بر تو که با املائی ما و خط ثقه مورد اعتماد ما نوشته شد پس آن را بپوشان و به کسی نشان مده و نسخه‌ای از آن بگیر و در اختیار کسانی که از دوستان ما مورد عنایت خداوند و اطمینان تو هستند [و از دعای ما بهره‌مند شده‌اند] قرار ده. و الحمد لله و الصلاة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.

مؤلف گوید: از امام زمان علیه السلام دو توقیع شریف برای شیخ مفید صادر شده که

حسبنا و نعم الوکیل و صلواته علی سیدنا البشیر النذیر، محمد و آله الطاهرین و سلم، و کتب فی غرة شوال من سنة اثنی عشرة و أربعائة، نسخة التوقیع بالید العلیا صلوات الله علی صاحبها.

هذا کتابنا إلیک أیها الولی الملهم للحق العلی باملاننا و خط ثقتنا فأخفه عن کل أحد، و اطوه و اجعل له نسخة یطلع علیها من تسکن إلی أمانته من أولیائنا، شملهم الله ببرکتنا [و دعائنا] إن شاء الله، الحمد لله و الصلاة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین.

ما یکی از آن دو توقیع را در کتاب دولة المهدی علیه السلام آوردیم و دیگری را در این کتاب نقل نمودیم و احتمال دارد طبق تعبیر بعضی از بزرگان که فرموده‌اند توقیعاتی از ناحیه امام زمان علیه السلام برای شیخ مفید صادر شده است. توقیعات دیگری برای آن عالم ربانی صادر شده باشد و در کتب معهوده اشاره‌ای به آنها نشده باشد. و الله العالم.

علامه نوری در کتاب نجم الثاقب، از شهید ثالث، قاضی نورالله، در کتاب «مجالس المؤمنین» نقل نموده است که اشعار ذیل را بعد از رحلت شیخ مفید در روی قبر او دیدند. این اشعار را امام زمان علیه السلام در مرثیه جناب شیخ مفید فرموده است:

«لا صوت الناعي بفقدك أنه
ان كنت قد غيبت في جدث الثرى
و القائم المهدى يفرح كلما
يوم على آل الرسول عظيم
فالعلم و التوحيد فيك مقيم
تليت عليه من الدروس علوم»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای حکمت

مرحوم طبرسی در کتاب احتجاج با سند خود، از محمد بن عبدالله بن

توقیعه علیه السلام لدعاء الحكمة

الاحتجاج لأبي منصور أحمد بن علي بن أبي طالب الطبرسي - ج ۲ ص ۲۱۷ -
۳۱۸: عن محمد بن عبدالله بن جعفر الحميري قال: خرج التوقيع من الناحية المقدسة -
حرسها الله - بعد المسایل.

«بسم الله الرحمن الرحيم اللهم إني أسئلك أن تصلي على محمد نبي رحمتك و كلمة نورك (تدل أحاديث بدأ الخلقة على أن الله أوجد كلمة، ثم قسمها قسمين... و تسلسلت الخلقة -

جعفر حمیری نقل نموده است که از ناحیه مقدسه امام زمان عليه السلام، در پایان پاسخ آن حضرت به مسایلی که از ایشان پرسیده شده بود، توفیعی به این عبارت صادر گردید:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ رَحْمَتِكَ...»

بالشكل المأثور عن أهل البيت عليهم السلام - فالكلمة التي خلق الله منها النور، هي روح النبي، أو الحقيقة النبوية - حسب تعبير المتكلمين - فالنبي (ص) هو كلمة النور) و أن تملأ قلبي نور اليقين، و صدرى نور الإيمان، و فكرى نور الثبات، و عزمى نور العلم، و قوتى نور العمل، و لسانى نور الصدق، و دينى نور البصائر من عندك، و بصرى نور الضياء، و سمعى نور وعى الحكمة، و مودتى نور الموالاة لمحمد و آله عليهم السلام حتى ألقاك و قد وفيت بعهدك و ميثاقك فلتسعنى رحمتك يا ولى يا حميد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حَجَّتِكَ فِي أَرْضِكَ، وَ خَلِيفَتِكَ فِي بِلَادِكَ، وَ الداعى إِلَى سَبِيلِكَ، وَ القائم بِقِسْطِكَ، وَ التائر بِأَمْرِكَ، وَ لىّ الْمُؤْمِنِينَ، وَ بوار الكافرين، وَ مجلى الظلمة، وَ منير الحق، وَ الساطع بالحكمة وَ الصدق، وَ كلمتك التامة فِي أَرْضِكَ، المرتقب الخائف (جميع الأنبياء وَ الأوصياء، وَ ربما جميع الأولياء إذا سألوا الله شيئاً أجابهم، كما أنهم يملكون من أسماء الله الحسنى وَ القدرات الروحية ما احيوا بها الموتى وَ مشوا على الماء وَ أبرأوا الأكمه وَ الأبرص، وَ فعلوا الأعاجيب، وَ لكنهم لم يكونوا يستخدمون تلك القدرات فى كل صغيرة وَ كبيرة من حياتهم، وَ إنما كانوا يعيشون بشراً بالوسائل وَ الأساليب التى يتبعها البشر، فكانوا يفلحون وَ يصنعون وَ يبيعون وَ يشترون كما كانوا يأكلون وَ يلبسون مثل سائر الناس وَ إذا قابلهم عدو دافعوا عن أنفسهم بالطرق المألوفه).

و الولىّ الناصح، سفينة النجاة، و علم الهدى، و نورأبصار الورى، و خير من تقمّص

توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای فرج

دعای معروف به دعای فرج که از ناحیه امام زمان علیه السلام به بعضی از شیعیان

وارتدی، و مجلی العمی، الذی یملاً الأرض عدلاً و قسطاً كما ملئت ظلماً و جوراً، إنك على كل شيء قدير. اللهم صل على وليك وابن أوليائك الذين فرضت طاعتهم، و أوجبت حقهم و أذهبت عنهم الرجس و طهرتهم تطهيراً. اللهم انصره و انتصر به أوليائك و أوليائه، و شعيتة و أنصاره و اجعلنا منهم.

اللهم أعذه من كل باغ و طاغ، و من شرّ جميع خلقك، و احفظه من بين يديه و من خلفه، و عن يمينه و عن شماله، و احرسه، و امنعه من أن يوصل اليه بسوء و احفظ فيه رسولك و آل رسولك، و اظهر به العدل و أيده بالنصر، و انصر ناصريه و اخذل خاذليه، و اقصر به جبابرة الكفرة، و اقتل به الكفار و المنافقين و جميع الملحدين، حيث كانوا في مشارق الأرض و مغاربها، برّها و بحرّها، و املاً به الأرض عدلاً، و اظهر به دين نبيك، و اجعلني اللهم من أنصاره و أعوانه، و أتباعه و شعيتته، و أرنى في آل محمد ما يأملون، و في عدوّهم ما يحذرون إله الحق آمين يا ذا الجلال و الإكرام يا أرحم الراحمين.»

تعلیمه علیه السلام لمحجوس دعاء الفرج

الشیخ عباس القمی، فی مفاتیح الجنان ص ۱۱۲ طبع طهران ۱۳۹۱ هـ: نقلاً عن الکفعمی: أن صاحب الأمر علیه السلام علّم هذا الدعاء لمحجوس فأفرج عنه.

الجنة المأوى - الحاج ميرزا حسين النوري عن فضل بن الحسن الطبرسي في كتاب (كنوز النجاح) قال: دعاء علمه صاحب الزمان علیه السلام أبوالحسن محمد بن أحمد بن أبي الليث في بلدة بغداد في مقابر قريش و كان أبوالحسن قد هرب إلى مقابر قريش و التجأ إليه من خوف القتل فنجى منه ببركة هذا الدعاء. قال أبوالحسن: أنه علیه السلام علّمني أن أقول:...

تعلیم داده شده و آنها از زندان و از کشته شدن و... نجات یافته‌اند، در تعدادی از کتب معتبره علمای اعلام مانند محدث قمی در «مفاتیح الجنان» و علامه نوری در «الجنة المأوی»، از «کنوز النجاح» و طبرسی و شیخ بزرگوار ابن مشهدی در کتاب «مزار» و علامه مجلسی در «بحار» از شیخ مفید رضوان الله علیهم اجمعین نقل شده است. متن این دعا چنین است:

«الهی عظم البلاء و برح الخفاء...»

إلهی عظم البلاء و برح الخفاء (برح یبرح براحاً: زال. يقال: برح الخفاء: زال فوضح الأمر). و انكشف الغطاء (انكشف الغطاء: رفع الغطاء فظهرت النوايا و السرائر، و تعری المنافقون و المزيفون). و انقطع الرجاء، و ضاقت الأرض (مقتبسة من قوله تعالى: (... و ضاقت علیکم الأرض بما رحبت، ثم و لیتم مدبرین) سورة التوبة، آیه ۲۵). و منعت السماء (فعندما يتعری المجرمون و يتجاهرون بالجرائم، تكثر الذنوب، فتمنع السماء خیراتها).

و أنت المستعان و إلیک المشتکی و علیک المعول فی الشدة و الرخاء. اللهم صل علی محمد و آل محمد أولى الأمر الذین فرضت علینا طاعتهم (مستوحاة من قوله سبحانه: (یا ایها الذین آمنوا أطیعوا الله و أطیعوا الرسول و أولى الأمر منکم...» سورة النساء، آیه ۵۹. و (أولی الأمر) فی هذه الآیه، الذین قرن الله طاعتهم بطاعته و طاعة رسوله. هم الأوصیاء المعصومون عليهم السلام، لأن الطاعة المطلقة لا تكون إلا لله و لأولیائه المعصومین، و أمّا غیر المعصومین فطاعتهم مقیّدة بما إذا لم یخرجوا علی إرادة الله، فکما قید عزّوجلّ طاعة الوالدین بذلك فقال: (و وصینا الإنسان بوالدیه حسناً، و إن جاهداک لتشرك بی ما لیس لک به علم فلا تطعهما، إلی مرجعکم، فأنبئکم بما کنتم تعملون) سورة العنکبوت، آیه ۸. كذلك طاعة کل غیر معصوم مقیّدة بعدم مخالفة الله).

و عرفتنا بذلك منزلتهم ففرّج عنا بحقهم فرجاً عاجلاً قريباً کلمح البصر أو هو

توقيع امام زمان عليه السلام و دعای به آن حضرت

مرحوم شیخ بزرگوار ابن مشهدی در کتاب «مزار» و سیدبن طاوس در

أقرب، یا محمد یا علی، یا علی یا محمد، إکفیانى فأنکما کافیان و انصرانى فأنکما ناصران،
یا مولانا یا صاحب الزمان الغوث الغوث الغوث، أدركنى أدركنى أدركنى، الساعة، الساعة
الساعة الساعة، العجل العجل العجل، یا أرحم الراحمين بحق محمد و آله الطاهرين. (مما
لا شك فيه أن النبي الأكرم صلى الله عليه وآله و الإمام علياً و سائر الأئمة الطاهرين عليهم السلام عباد مكرمون،
يشفعون عند الله لأولياتهم فيشفعون، و قد قال سبحانه: (يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله، وابتغوا اليه
الوسيلة) سورة المائدة، آية ٣٥. و قال: (أولئك الذين يدعون، يبتغون إلى ربهم الوسيلة...) سورة
الإسراء، آية ٥٧).

و رواه الشيخ محمدبن المشهدى - قده - فى (المزار الكبير) ص ١٩٤.

و الشهيد الأول محمدبن مكى فى (مزاره) ص ٦٤.

و العلامة المجلسى - قده - فى بحار الأنوار (ج ١٠٢ - ص ١١٩) عن الشيخ المفيد

قدس سره.

الصلوات و الدعاء للمهدى عليه السلام

اقول: هذه الصلوات على الإمام المهدى عليه السلام من نفسه عجّل الله فرجه الشريف. و قد

ينبض سؤال يقول: كيف يعلم الامام المهدى عليه السلام شيعة الصلوات عليه يضمنها فضائله؟ و

يمكن الجواب بما يلى:

١- الصلوات دعاء، و طلب الدعاء من الغير ممدوح، و ورد كثيراً من النبي و آله

عليهم السلام.

«جمال الأسبوع» و علامه مجلسی در «بحار الانوار» و سید شیرازی در «کلمة المهدی» صلواتی را از حضرت بقیة الله (عج) به مضمون زیر نقل کرده‌اند. صاحب کتاب «کلمة المهدی علیه السلام» در این زمینه می‌فرماید: امام علیه السلام این صلوات را که مربوط به خود آن بزرگوار است به شیعیان خویش آموخته است و جایی برای ایراد و اشکال در آن وجود ندارد؛ چرا که رسول خدا و ائمه طاهرین علیهم السلام به اعتبار مقام رهبری و هادی بودن نسبت به امت اسلام طریق سعادت و راه صلاح و تقرب به خداوند را برای مردم بیان می‌فرموده‌اند و این صلوات نیز از جمله آنها محسوب می‌شود.

۲- إنَّ النَّبِيَّ وَ آلَهُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بِاعْتِبَارِهِمْ أَشْخَاصاً يَخْتَلِفُونَ عَنْهُمْ بِاعْتِبَارِهِمْ قَادَةَ رُوحِيَّيْنِ، وَ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَعْرِفُوهُمْ وَ يَضَعُوهُمْ حَيْثُ وَضَعَهُمُ اللَّهُ، فَلَا بَدَّ أَنْ يَعْرِفُوا أَنْفُسَهُمْ إِنْ لَمْ يَجِدُوا مَنْ يَعْرِفُهُمْ وَ إِلَيْكَ نَضَّاهَا:

اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ الْمَحْيِيِّ سَنَّتِكَ الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ الدَّاعِي إِلَيْكَ الدَّلِيلِ عَلَيْكَ حَبِّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَ خَلِيفَتِكَ فِي أَرْضِكَ وَ شَاهِدِكَ عَلَى عِبَادِكَ.

اللَّهُمَّ أَعِزِّ نَصْرَهُ وَ مَدِّ فِي عَمْرِهِ وَ زَيِّنِ الْأَرْضَ بِطَوْلِ بَقَاءِهِ.

اللَّهُمَّ أَعْطِهِ فِي نَفْسِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ وَ شِيعَتِهِ وَ رَعِيَّتِهِ وَ خَاصَّتِهِ وَ عَامَّتِهِ وَ عَدُوَّهُ وَ جَمِيعَ أَهْلِ الدُّنْيَا مَا تَقَرَّبَ بِهِ عَيْنُهُ وَ تَسَرَّ بِهِ نَفْسُهُ وَ بَلَغَهُ أَفْضَلُ مَا أَمَّلَهُ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

اللَّهُمَّ جَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى «مَحْيِي» مِنْ دِينِكَ وَ أَحْيِ بِهِ مَا بَدَّلَ مِنْ كِتَابِكَ وَ أَظْهِرْ بِهِ مَا غَيَّرَ مِنْ حَكْمِكَ حَتَّى يَعُودَ دِينُكَ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ غَضًّا جَدِيداً خَالِصاً مُخْلِصاً لَا شَكَّ فِيهِ وَ لَا شَبْهَةَ مَعَهُ وَ لَا بَاطِلَ عِنْدَهُ وَ لَا بَدْعَةَ لَدَيْهِ.

اللَّهُمَّ نَوِّرْ بِنُورِهِ كُلَّ ظُلْمَةٍ وَ هُدِّ بِرُكْنِهِ كُلَّ بَدْعَةٍ وَ أَهْدِمْ بِعِزِّهِ كُلَّ ضَلَالَةٍ وَ اقْصِمْ بِهِ

(چنان که تعلیم زیارات وارده به شیعیان نیز از همین مقوله است).

توقیع امام زمان علیه السلام در باره نماز و دعای فرج

علامه مجلسی علیه الرحمه در کتاب «بحار الانوار» با سند خود، از

كُلِّ جَبَّارٍ وَ اِخْمَدِ بِسَيْفِهِ كُلَّ نَارٍ وَ اِهْلِكْ بَعْدَهُ جَوْرَ كُلِّ جَائِرٍ وَ اَجْرَ حَكْمِهِ عَلٰى كُلِّ حَكِيمٍ
وَ اَذَلِّ بِسُلْطَانِهِ كُلَّ سُلْطَانٍ.

اللَّهُمَّ اَذَلِّ كُلَّ مَنْ نَاوَاهُ وَ اِهْلِكْ كُلَّ مَنْ عَادَاهُ وَ اَمْكُرْ بَيْنَ كَادِهِ وَ اسْتَأْصَلَ مِنْ جَحْدِهِ
حَقَّهُ وَ اسْتَهَانَ بِأَمْرِهِ وَ سَعَى فِي إِطْفَاءِ نُورِهِ وَ أَرَادَ إِخْمَادَ ذِكْرِهِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفٰى وَ عَلٰى الْمُرْتَضٰى وَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ وَ الْحَسَنَ الرِّضَا وَ
الْحُسَيْنَ الْمُصْطَفٰى وَ جَمِيعَ الْأَوْصِيَاءِ مَصَابِيحِ الدُّجَى وَ أَعْلَامِ الْهُدٰى وَ مَنَارِ التَّقٰى وَ الْعُرْوَةِ
الْوَثْقٰى وَ الْحَبْلِ الْمَتِينِ وَ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ وَ صَلِّ عَلٰى وَلِيِّكَ

وَ وِلَاةِ عَهْدِكَ وَ الْأئِمَّةِ مِنْ وَلَدِهِ وَ مَدِّ فِي أَعْمَارِهِمْ وَزِدْ فِي آجَالِهِمْ وَ بَلِّغْهُمْ أَقْصٰى
أَمَانِهِمْ دِينًا وَ دُنْيَا وَ آخِرَةً إِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. (البحار ج ٩٩/١٠٠ المزار لابن مهدى
ص ٦٦٨، جمال الأسبوع ص ٣٠٥، كلمة المهدي ص ٣١٣)

تعلیمه علیه السلام دعاء الفرج لبعض الشیعه

العلامة المجلسی - قده - فی بحار الأنوار (ج ٥١ ص ٣٠٤ - ٣٠٥) نقلا عن کتاب
النجوم، قال: باسنادنا إلى الشیخ أبی جعفر محمد بن جریر الطبری فی کتابه، قال حدثنا
أبو جعفر محمد بن هارون بن موسی التلعکبری قال: حدثنی أبوالحسین بن أبی البغل
الکاتب قال... فقال (یعنی الإمام مهدی علیه السلام): یا أبا الحسین بن أبی البغل این أنت
من دعاء الفرج؟ فقلت: و ما هو یاسیدی؟ فقال: تصلی رکعتین و تقول:

محمد بن جریر طبری، از محمد بن هارون بن موسی تلکبری، از ابوالحسین بن ابی البغل کاتب نقل نموده است که گوید: حضرت بقیه الله علیه السلام پس از سخنانی به من فرمود: «ای ابوالحسن ابی البغل! چرا از دعای فرج غافل می‌باشی؟»

گفتم: مولای من! دعای فرج کدام است؟ فرمود: «دو رکعت نماز می‌خوانی و پس از آن می‌گویی: «یا من اظهر الجمیل و ستر القبیح...»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره دعای معرفت و فرج

سید بن طاووس در کتاب «مهج الدعوات»، از محمد بن احمد بن ابراهیم

«یا من اظهر الجمیل و ستر القبیح؛ یا من لم یؤاخذ بالجریره و لم یهتک الستر؛ یا عظیم المن؛ یا کریم الصفح؛ یا حسن التجاوز؛ یا واسع المغفرة یا باسط الیدین بالرحمة؛ یا منتهی کلّ نجوی؛ و یا غایة کلّ شکوی؛ یا عون کلّ مستعین؛ یا مبتداءً بالنعیم قبل استحقاقها؛ یا ربّاه؛ یا غایة رغبتاه؛ أسألك بحقّ هذه الأسماء، و بحقّ محمّد و آله الطاهرين علیهم السّلام إلا ما کشفتم کربی، و نفست همی، و فرجت غمی، و أصلحت حالی، یا محمّد یا علی؛ یا علی یا محمّد؛ إکفیانی فانکما کفیانی، وانصرانی فانکما ناصرانی و رواه فی جمال الاسبوع ص ۱۷۸ عن زین العابدین علیه السّلام.

تعلیمه علیه السلام دعاء المعرفة و الفرج

مهج الدعوات علی بن موسی بن محمد الطاووس - قدس سره - ص ۴۱۴ :-
 باسنادنا إلى محمد بن أحمد بن ابراهیم الجعفی المعروف بالصابونی - فی جملة حدیث باسناده - و ذکر فی غیبة المهدي صلوات الله علیه (قلت) کیف تصنع شیعتک؟ (قال) علیکم بالدعاء و انتظار الفرج سیبدو لکم علم فاذا بدا لکم فاحمدوا الله و تمسکوا بما بدا

معروف به صابونی نقل نموده که او خدمت حضرت صاحب الامر علیه السلام عرضه نمود: شیعیان شما (در مشکلات خود) چه باید بکنند؟ آن حضرت به او فرمود: «بر شما باد به دعا و انتظار فرج و زود باشد که برای شما نشانه‌ای ظاهر گردد. پس خدا را ستایش کنید و به آنچه برای شما ظاهر گردید تمسک جویند.» صابونی می‌گوید: به آن حضرت عرض کردم: چه دعایی بخوانیم؟ آن حضرت فرمود: [این دعا را] بخوانید: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَرَفْتَنِي...»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره صلوات مخصوصه

این صلوات را شیخ طوسی در کتاب «غیبت» و سیدبن طاووس در جمال الأسبوع و علامه مجلسی در «بحار الأنوار» و طبری در «دلایل الإمامة» نقل کرده‌اند.

لکم (قلت) فما ندعوا به؟ (قال): تقول:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَرَفْتَنِي نَفْسِكَ وَ عَرَفْتَنِي رَسُولَكَ وَ عَرَفْتَنِي مَلَائِكَتَكَ وَ عَرَفْتَنِي وِلَاةَ أَمْرِكَ. اللَّهُمَّ لَا آخِذَ إِلَّا مَا أَعْطَيْتَ وَلَا أَقِي إِلَّا مَا وَقَيْتَ اللَّهُمَّ لَا تَغْنِبْنِي عَنْ مَنَازِلِ أَوْلِيَائِكَ وَ لَا تَرِغْ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي، اللَّهُمَّ أَهْدِنِي لَوِلَايَةِ مَنْ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ. (ورواه في البحار ج ۳۳۶/۹۲)

الصلوات المروية عن الناحية المقدسة

روی محمد بن الحسن الطوسی - قده - فی کتاب الغیبة / ص ۱۷۷.

و السید ابن طاووس - قده - فی جمال الاسبوع / ص ۴۹۴.

و العلامة المجلسی - قده - فی بحار الأنوار / ج ۵۲ / ص ۱۷.

خلاصه ماجرای آن - که بسیار مفصل است - این است که یعقوب بن یوسف ضرباب غسانی می گوید: در سال دویست و هشتاد و یک با عده ای به حج رفتم و در خانه حضرت خدیجه علیها السلام که معروف به «دارالرضا علیه السلام» بود ساکن شدم در آن خانه پیرزنی بود، از او سؤال کردم و گفتم: برای چه این خانه را «دارالرضا علیه السلام» می گویند: او گفت: من از موالی اهل بیت علیهم السلام هستم و این خانه

و النصّ لجمال الاسبوع ص ۳۰۱: اخبرني الجماعة باسنادهم إلى جدّي أبي جعفر الطوسي عن الحسن بن عبدالله عن محمد بن أحمد بن داوود و التلعكبري عن أحمد بن علي الرازي فيما رواه في كتاب الشفا و الجلاء عن الأسدي عن الحسين بن محمد بن عامر عن يعقوب بن يوسف الضراب الغساني في منصرفه من إصفهان قال: حججت في سنة إحدى و ثمانين و مائتين و كنت مع قوم مخالفين من أهل بلادنا فلما أن قدمنا مكة تقدّم بعضهم فأكرى لنا داراً في زقاق بين سوق الليل و هي دار خديجة علیها السلام تسمى دار الرضا علیه السلام و فيها عجوز سمراء فسألتها لما وقفت على أنها دارالرضا علیه السلام ما تكونين من أصحاب هذه الدار؟ و لم سميت دارالرضا؟ فقالت:

أنا من موالیهم و هذه دار الرضا علی بن موسی علیه السلام أسكننيها الحسن بن علی علیه السلام فأتى كنت في خدمته فلما سمعت ذلك منها أنست بها و أسررت الأمر عن رفقائي المخالفين فكنت إذا انصرفت من الطواف بالليل أنام معهم في رواق الدار و تغلق الباب و نلق خلف الباب حجراً كبيراً كنا نديره خلف الباب.

فرأيت غير ليلة ضوء السراج في الرواق الذي كنا فيه شبيهاً بضوء المشعل و رأيت الباب قد انفتح ولا أرى أحداً فتحه من أهل الدار و رأيت رجلاً ربعة أسمر إلى الصفرة ما هو قليل اللحم في وجهه سجادة عليه قميصان و إزار رقيق قد تقنّع به في رجله نعل

علی بن موسی الرضا علیه السلام است و حسن بن علی، یعنی حضرت عسکری علیه السلام مراد در آن اجازه سکونت داده است.

سپس گفت: من چون شیعه بودم از رفقای خود دوری جستیم و با او انس گرفتم و در آن ایام می دیدم که شبها نوری ظاهر می شود و مردی را می دیدم که بدون باز شدن درب خانه وارد خانه می شد و خارج می گردید و آن نور در وقت دخول و خروج همراه او بود.

من چون این وضعیت را دیدم به آن پیر زن گفتم: اگر ممکن است در موقعیتی که رفقای من نباشند سؤال مرا پاسخ ده؟ او گفت: من نیز از تو سؤالی داشتم ولی ممکن نشده پرسیم. گفتم: شما چه سؤالی داری؟ پیر زن گفت:

آقا می فرماید: «سر خود را حفظ کن و به رفقای خود مگو، آنان دشمنان تو

طاق فصعد إلى غرفة في الدار حيث كانت العجوز تسكن وكانت تقول لنا:

أن في الغرفة أبنته لاتدع أحداً يصعد إليها فكنت أرى الضوء الذي رأته يضيء في الرواق على الدرجة عند صعود الرجل إلى الغرفة التي يصعد بها ثم أراه في الغرفة من غير أن أرى السراج بعينه وكان الذين معي يرون مثل ما أرى فتوهّموا أن يكون هذا الرجل يختلف إلى ابنة العجوز وأن يكون قد تمتع بها فقالوا:

هؤلاء العلوية يرون المتعة وهذا حرام لايجلّ فيما زعموا وكنا نراه يدخل ويخرج ويحیی إلى الباب وإذا الحجر على حاله الذي تركناه وكنا نغلق هذا الباب خوفاً على متاعنا وكنا لا نرى أحداً يفتحه ولا يغلقه والرجل يدخل ويخرج والحجر خلف الباب إلى وقت ننحیه إذا خرجنا.

فلما رأيت هذه الأسباب ضرب على قلبی و وقعت في نفسی هيبة فتلطفت العجوز و

هستند. با آنان باش و از آنان در حذر باش.»

گفتم: از قول که می‌گویی؟ فرمود: من خود می‌گویم. پس من از هیبت و هراسی که پیدا کردم نتوانستم سؤال خود را تکرار کنم. تا این که گفتم: کدام اصحاب و یاران مرا می‌گویی؟ و گمان کردم مقصود او همان حجاجی هستند که با آنان به حج رفته‌ام. پس پیر زن فرمود: مقصود من کسانی هستند که در شهر خود با آنان معاشرت داری و در این خانه نیز با تو هستند - و البته بین من و آنان یعنی کسانی که با من معاشرت داشتند نزاعی در عقیده رخ داده بود و آنان از من نزد والی سعایت کرده بودند و من از ترس والی گریخته بودم - پس به او گفتم: شما چه نسبتی با حضرت رضا علیه السلام دارید؟ فرمود: من خدمتکار امام حسن عسکری علیه السلام بوده‌ام و چون

أحببت أن أقف على خبر الرجل فقلت لها: يا فلانة إني أحب أن أسالك و أفأوضك من غير حضور من معي فلا أقدر عليه فأنا أحب إذا رأيتي في الدار وحدي أن تنزلي إليّ لأسألك عن أمر فقلت لي مسرعة: و أنا أريد أن أسرّ اليك شيئاً فلم يهباً لي ذلك من أجل أصحابك فقلت: ما أردت أن تقولي فقلت:

يقول لك و لم تذكر أحداً: «لا تحاشن أصحابك و شركاءك ولا تلاحهم فانهم أعداؤك و دارهم» فقلت لها: من يقول؟ فقلت:

أنا أقول لم أجسر لما دخل قلبي من الهيبة أن أراجعها، فقلت: أيّ أصحابي تعنين و ظننت أنّها تعني رفقائي الذين كانوا حجّاجاً معي فقلت: شركاؤك الذين في بلدك و في الدار معك و كان جرى بيني و بين الذين معي في الدار عتب في الدين فسعوا بي حتى هربت و استترت بذلك السبب فوقففت على أنّها عنت أولئك فقلت لها: ما تكونين أنت من الرضا؟ فقلت: أنا كنت خادمة للحسن بن عليّ صلوات الله عليه.

فهميدم او با حضرت عسكرى عليه السلام بوده به او گفتم:

شما را به خدا، آيا حضرت بقيه الله عليها السلام را ديده اى؟ فرمود: اى برادر! هنوز به چشم خود او را نديده ام لكن زمانى كه من و خواهرم خدمت حضرت عسكرى عليه السلام رسيديم آن حضرت به من بشارت دادند كه تو در آخر عمر خود او را خواهى ديد و فرمود:

فلما استيقنت ذلك قلت: لأسألنّها عن الغائب فقلت: بالله عليك أرايته بعينك فقالت: يا أخى لم أراه بعينى فأتى خرجت و أختى حبلى و بشرنى الحسن بن على عليه السلام بأتى سوف أراه فى آخر عمرى و قال لى: تكونين له كما كنت لى و أنا اليوم منذ كذا بمصر و إنما قدمت الآن بكتابة و نفقة وجه بها إلى على يد رجل من أهل خراسان لا يفصح بالعريّة و هى ثلاثون ديناراً و أمرنى أن أحجّ سنّتى هذه فخرجت رغبة منى أن أراه فوقع فى قلبى أن الرجل الذى كنت أراه يدخل و يخرج هو.

فأخذت عشرة دراهم صحاحاً فيها سكة رضويّة من ضرب الرضا عليه السلام قد كنت خباتها لألقياها فى مقام ابراهيم عليه السلام و كنت نذرت و نويت ذلك فدفعتها اليها و قلت فى نفسى: أدفعها إلى قوم من ولد فاطمة عليها السلام أفضل من أن ألقياها فى المقام و أعظم ثواباً فقلت لها:

ادفعى هذه الداراهم إلى من يستحقّها من ولد فاطمة عليها السلام و كان فى نيتى أن الذى رأيت هو الرجل و أنّها تدفعها اليه فأخذت الداراهم و صعدت و بقيت ساعة ثمّ نزلت فقالت: يقول لك: ليس لنا فيها حقّ اجعلها فى الموضع الذى نويت ولكن هذه الرضويّة خدمنا بدّها و ألقها فى الموضع الذى نويت ففعلت و قلت فى نفسى: الذى أمرت به من الرجل؟

همان گونه که الآن خادمه من هستی خادمه او نیز خواهی بود و من مدت‌هاست که در این شهر ساکن هستم و الآن آمده‌ام نامه‌ای و مالی را که شخصی از خراسان آورده و به زبان عربی آشنا نیست تحویل دهم و آن سی دینار است و مرا امر نموده که این سال حج به جای آورم و عازم حج شده‌ام به امید این که مولای خود را ببینم.

پس در قلب من خطور نمود که آن مردی که نوری اطراف او بود و بدون این که درب خانه باز و بسته شود وارد خانه می‌شد و خارج می‌گردید همان آقا باشد. پس ده درهم از دراهم سالم را با یک سکه رضوی که به نام حضرت رضا علیه السلام زده شده بود و من آن را آماده کرده بودم و نذر کرده بودم که داخل مقام ابراهیم علیه السلام بریزم به او دادم و پیش خود گفتم: اینها را به فرزندان فاطمه علیه السلام بدهم بهتر از آن است که داخل مقام ابراهیم علیه السلام بریزم. پس به او گفتم: این دراهم را به فقرا، از فرزندان فاطمه علیه السلام، برسان و نیت من این بود که او آنها را تحویل آن آقا خواهد داد. پس او دراهم را گرفت و بالا رفت و من ساعتی منتظر شدم تا این که پایین آمد و گفت: آقا می‌فرماید: «ما را در آنها حقی نیست در همان راهی که نیت کرده‌ای

ثم كانت معي نسخة توقيع خرج الى القاسم بن العلاء بأذربيجان فقلت لها: تعرضين هذه النسخة على إنسان قد رأى توقيعات الغائب؟ فقالت: ناوتني فاني أعرفه فأريتها النسخة و ظننت أن المرأة تحسن أن تقرأها فقالت: لا يمكنني أن أقرأها في هذا المكان فصعدت الغرفة ثم أنزلته فقالت: صحيح و في التوقيع: أبشركم ببشرى ما بشرت به غيرك ثم قالت: يقول لك: إذا صليت على نبيك كيف تصلى عليه؟ فقلت أقول: اللهم صل على محمد و آل محمد و بارك على محمد و آل محمد كأفضل ما صليت و

مصرف کن لکن آن یک درهم رضوی را به ما بده و عوض آن را بگیر و در همان راه مصرف کن.» پس من چنین کردم و با خود گفتم: آن آقای که این زن از او دستور می‌گیرد کیست؟! پس نسخه تویعی که از طرف آقا به قاسم بن علا در آذربایجان رسیده بود نزد من بود. به او گفتم: این نسخه را به کسی که توقیعات حضرت بقیة الله علیه السلام را می‌بیند تحویل بده. پس گفتم:

به من بده، من آن را می‌شناسم. پس من توقیع را به او نشان دادم و فکر کردم

بارکت و ترخمت علی ابراهیم و آل ابراهیم إنک حمید مجید فقالت: لا اذا صلیت فصل علیهم کلهم وسمهم فقلت: نعم فلما کان من الغد نزلت و معها دفتر صغیر فقالت یقول لك اذا صلیت علی النبی صلّ الله علیه و آله فصلّ علیه و علی أوصیائه علی هذه النسخة فأخذتها و کنت أعمل بها و رأیت عدّة لیلال قد نزل من الغرفة و ضوء السراج قائم و کنت أفتح الباب و أخرج علی أثر الضوء و أنا أراه أعنی الضوء و لا أری أحداً حتی یدخل المسجد و أری جماعة من الرجال من بلدان شتی یأتون باب هذه الدار فبعضهم یدفعون إلى العجوز رقاعاً معهم و رأیت العجوز قد دفعت إلیهم كذلك الرقاق فیکلمونها و تکلمهم و لا أفهم عنهم و رأیت منهم فی منصرفنا جماعة فی طریق إلى أن قدمت بغداد.

و النسخة للدعاء: «بسم الله الرحمن الرحیم اللهم صلّ علی محمد سید المرسلین و خاتم النبیین و حجّة ربّ العالمین المنتجب فی الميثاق المصطفی فی الظلال المطهر من کلّ آفة البریء من کلّ عیب المؤمل للنجاة المرتجی للشفاعة المفوض الیه دین الله اللهم شرف بنیانه و عظم برهانه و أفلح حجّته و ارفع درجته و أضیء نوره و بیض وجهه و اعطه الفضل و الفضیلة و الدرجة و الوسیلة الرفیعة و ابعثه مقاماً محموداً یغبطه به

او می تواند بخواند، اما گفتم: من این جا نمی توانم بخوانم. پس آن را با خود به آن
غرفه فوقانی برد و سپس بازگشت و گفتم: آنچه در آن نوشته شده صحیح است.
سپس گفتم: تو چگونه بر رسول خدا صلی الله علیه و آله صلوات می فرستی؟ گفتم: می گویم: «اللَّهُمَّ
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ وَ بَارَكْتَ وَ
تَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ.»

پیر زن گفتم: این چنین صلوات نفرست، بلکه چون صلوات می فرستی بر
همه آنان صلوات بفرست و نام آنان را ببر. گفتم: اطاعت می کنم.
چون فردای آن روز رسید از آن غرفه پایین آمد، در حالی که دفتر کوچکی به

الأولون و الآخرون.

و صلِّ على أمير المؤمنين و وارث المرسلين و قائد الغر المحجلين و سيّد الوصيّين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على الحسن بن عليّ إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على الحسين بن عليّ إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على عليّ بن الحسين سيّد العابدين و إمام المؤمنين و سيّد المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على محمد بن عليّ إمام المؤمنين و سيّد المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على جعفر بن محمد إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على موسى بن جعفر إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على عليّ بن موسى إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

و صلِّ على محمد بن عليّ إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجّة ربّ العالمين.

دست او بود و گفتم: آقا می فرماید: «چون خواستی بر رسول خدا ﷺ صلوات بفرستی به این کیفیت بر او و بر اوصیای او صلوات بفرست.»

پس من آن نسخه را گرفتم و به آن عمل نمودم و در شب‌هایی که آن جا بودم می دیدم که نوری پایین می آید و من نور را می دیدم لکن کسی را نمی دیدم تا این که داخل مسجد می شد و می دیدم که از شهرهای مختلف می آمدند و درب این خانه را می کوبیدند و بعضی از آنان نامه هایی داشتند و به دست آن پیرزن می دادند و او پاسخ آن نامه ها را به آنان می رساند و بعضی راشفاهی جواب می گفت و من نمی فهمیدم.

صلوات یاد شده چنین است: «بسم الله الرحمن الرحيم. اللهم صل على

و صل على علي بن محمد إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجة رب العالمين.

و صل على علي بن محمد إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجة رب العالمين.

و صل على الحسن بن علي إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجة رب العالمين.

و صل على الخلف الصالح الهادي المهدي إمام المؤمنين و وارث المرسلين و حجة

رب العالمين.

اللهم صل على محمد و على اهل بيته الأئمة الهادين العلماء الصادقين الأبرار المتقين

دعائم دينك و اركان توحيدك و تراجمه و حيك و حججك على خلقك و خلفائك في

أرضك الذين اخترتهم لنفسك و اصطفيتهم على عبادك و ارتضيتهم لدينك و خصصتهم

بمعرفةك و جللتهم بكرامتك و غشيتهم برحمتك و رببتهم بنعمتك و غذيتهم بحمكتك و

السبتهم [من] نورك و رفعتهم في ملكوتك و خففتهم بملائكتك و شرفتهم بنبيك ﷺ

اللهم صل على محمد و عليهم صلاة كثيرة دائمة طيبة لا يحيط بها إلا أنت و لا يسعها

محمد سيد المرسلين...»

توقيع امام زمان عليه السلام در بارة كيفيت صلوات و بيعت با آن حضرت

/ اين صلوات را مرحوم سيدبن طاووس در «مصباح الزائر» و علامه مجلسي

الأعلمك و لا يحصيها احد غيرك الخ. رواه الطوسي في مصباح التهجد ص ٤٠٦ و رواه في كلمة المهدي ص ٣٤٤.

صلوات و دعاء و بيعة لصاحب الأمر عليه السلام

السيد علي بن طاووس - قده - في (مصباح الزائر) ص ٢٣٤ قال: يزار مولانا صاحب الزمان - صلوات الله عليه - كل يوم بعد صلاة الفجر: يا اللهم بلغ... و رواه العلامة المجلسي - قدس سره - في (بحار الأنوار) ج ١٠٢ / ص ١١١ و هو هذا: اللهم بلغ مولاي صاحب الزمان - صلوات الله عليه - عن جميع المؤمنين و المؤمنات، في مشارق الأرض و مغاربها، و برّها و بحرّها و سهلها و جبلها، حيّهم و ميّتهم، و عن والديّ و ولدي، و عنّي من الصلوات و التحيات زنة عرش الله، و مداد كلماته و منتهى رضاه، و عدد ما أحصاه كتابه، و أحاط به علمه

اللهم أجدد له في هذا اليوم و في كل يوم، عهداً و عقداً و بيعة له في رقبتي. اللهم فكما شرفتنى بهذا التّشريف، و فضلتني بهذه الفضيلة، و خصصتنى بهذه النعمة فصلّ على مولاي و سيدي صاحب الزّمان، و اجعلني من أنصاره و أشياعه و الذّابّين عنه، و اجعلني من المستشهدين بين يديه، طائعاً غير مكره، في الصّف الذي نعت أهلّه في كتابك، فقلت «صفاً كأنهم بنيان مرصوص» على طاعتك و طاعة رسولك و آله عليهم السلام،

اللهم هذه بيعة له في عنقي إلى يوم القيامة. (المزار لاين المشهدي ص ٦٦٢)

در «بحار الانوار» نقل نموده‌اند علامه مجلسی می‌گوید: در بعضی از کتاب‌های قدیم یافتیم که خواننده بعد از خواندن این دعا دست راست خود را بر دست چپ خود می‌زند.

بعضی از شارحین گویند: این عمل می‌تواند بدین علت باشد که خواننده دعا می‌خواهد با امام خود بیعت کند و چون امام خود را نمی‌یابد دست خود را بر دست دیگر می‌زند که صورت بیعت انجام شود و ممکن است به معنای التزام و تعهد او نسبت به امام زمان علیه السلام باشد چنان که همین عمل در وقت خرید و فروش نشانه التزام به معامله و قرارداد است و دعا کننده نیز می‌خواهد بدین وسیله تعهد و التزام خویش را نسبت به امام خود اظهار نماید. و الله العالم.

صورت صلوات منقوله چنین است: «اللهم بلغ مولای صاحب الزمان...»

توقیع امام زمان علیه السلام در باره خواندن زیارت آل یاسین علیهم السلام

علامه مجلسی در کتاب بحار، از احتجاج، از محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری نقل شده است که گویند: در پاسخ به پرسش هایی که از امام زمان علیه السلام شده بود توقیعی صادر گردید که متن آن چنین است:

«بسم الله الرحمن الرحيم

شما شیعیان ما، نه نسبت به دستورات خداوند اندیشه می‌نمایید تا حقایق برایتان روشن شود و از کیفیت زیارت و توسل به ما آگاه گردید و نه سخنان اولیای خدا و رهبران خود را می‌پذیرید! دستورات الهی روشن و مطابق با حکمت است ولی برای کسانی که ایمان در دل‌های آنان وارد نشده سودی نخواهد داشت. سلام بر ما و بر بندگان صالح و شایسته خدا باد.

هنگامی که خواستید به واسطه ما به خدای خود توجه و توسل پیدا کنید و یا ما را مخاطب قرار دهید، همان گونه که خدای متعال فرموده است بگویید:

۱- سَلَامٌ عَلٰی آلِ یَسِ السَّلَامِ عَلَیْكَ يَا دَاعِيَ اللّٰهِ وَ رَبَّانِیْ اٰیَاتِهِ السَّلَامُ
عَلَیْكَ يَا بَابَ اللّٰهِ وَ دِیَانَ دِیْنِهِ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا خَلِیْفَةَ اللّٰهِ وَ نَاصِرَ حَقِّهِ السَّلَامُ
عَلَیْكَ يَا حُجَّةَ اللّٰهِ وَ دَلِیْلَ اِزَادَتِهِ.

السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا تَالِیَ كِتَابِ اللّٰهِ وَ تَرْجُمَانَهُ السَّلَامُ عَلَیْكَ فِیْ اَنَاءِ لَیْلِكَ وَ
اَطْرَافِ نَهَارِكَ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا بَقِیَّةَ اللّٰهِ فِیْ اَرْضِهِ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا مِثْقَالَ اللّٰهِ
الَّذِیْ اَخَذَهُ وَ وَكَّدَهُ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَعْدَ اللّٰهِ الَّذِیْ ضَمِنَهُ السَّلَامُ عَلَیْكَ

ترجمه، ۱- سلام بر آل یاسین (یعنی خاندان پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله) سلام بر تو (ای امام زمان علیه السلام) ای دعوت کننده خلق به سوی خدا و مظهر آیات الهی و مرآت صفات ربّانی، سلام بر تو ای درگاه (لطف و رحمت) خدا و حاکم و حافظ دین او، سلام بر تو ای خلیفه الله و یاور دین خدا سلام بر تو ای حجّت خدا (بر خلق عالم) و راهنمای بندگان به مقاصد الهی، سلام ما بر تو ای تلاوت کننده کتاب خدا و مفسّر (و مبین حقایق) آن.

سلام ما بر تو در تمام ساعات شب و روز، سلام بر تو ای حضرت بقیّة الله (و حجّت حقّ) در بین خلق زمین سلام ما بر تو ای عهد و پیمان (منقام امامت و خلافت) که خدا آن عهد را از خلق خود گرفت و محکم و مؤکد بر امت گردانید، سلام ما بر تو ای موعود که خداوند ضمانت کرده زمین را بعد از ظلم و جور پر از عدل و دادفرمائی) سلام بر تو ای پرچم افراشته عدل خدا و علم و حکمت موهوب حقّ و پناه خلق و رحمت واسعة الهی که بر تمام عالمیان وعده داده شده.

أَيُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ وَالْعِلْمُ الْمَضْبُوبُ وَالْعُوثُ وَالرَّحْمَةُ الْوَأَسَعَةُ وَعَدَا
غَيْرَ مَكْذُوبٍ.

۲- السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَقُومُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَقْعُدُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ
تَقْرَأُ وَ تُبَيِّنُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تُصَلِّي وَ تَقْنُتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَرَكَعَ وَ
تَسْجُدُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تُهَلِّلُ وَ تُكَبِّرُ.

۳- السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تَحْمَدُ وَ تَسْتَغْفِرُ السَّلَامُ عَلَيْكَ حِينَ تُصْبِحُ وَ
تُمْسِي السَّلَامُ عَلَيْكَ فِي اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى السَّلَامُ عَلَيْكَ
أَيُّهَا الْإِمَامُ الْمَأْمُونُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُقَدَّمُ الْمَأْمُولُ السَّلَامُ عَلَيْكَ بِجَوَامِعِ
السَّلَامِ.

۴- أَشْهَدُكَ يَا مَوْلَايَ أَنِّي أَشْهَدُ أَنَّ لَأِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَنَّ

۲- سلام ما بر تو هنگامی که به امر خدا قیام و ظهور فرمائی و وقتی که در پرده
غیبت بنشینى، سلام ما بر تو هنگامی که (کتاب الهی را) قرائت و تفسیر کنی. (و
حقایق آن را آشکار سازی). سلام ما بر تو هنگامی که به نماز و قنوت (و راز و نیاز با
خدا) پردازى، سلام ما بر تو هنگامی که رکوع و سجود بجای آری، سلام ما بر تو
وقتی که حق راتهلل و تکبیر گوئی.

۳- سلام ما بر تو هنگامی که به ستایش و استغفار و یاد پروردگار باشی، سلام ما
بر توبه صبح و عصر، سلام ما بر تو در شب تار و روز روشن، سلام ما بر تو ای امام
محفوظ (و ایمن از آسیب دشمن) سلام ما بر تو ای کسی که مقدم بر همه عالم و
آرزوی تمام خلایقی، سلام ما بر توبه جمیع (انواع) سلام و تحیت.

۴- ای مولای من، تو را گواه می گیرم بر این که من شهادت می دهم هیچ خدائی

مُحَمَّدًا عَبْدَهُ وَرَسُولَهُ لِأَحَبِّبَ إِلَاهُ وَآهْلَهُ وَ أَشْهَدُكَ يَا مَوْلَايَ أَنَّ عَلِيًّا
 أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ حُجَّتُهُ وَالْحَسَنَ حُجَّتُهُ وَالْحُسَيْنَ حُجَّتُهُ وَ
 عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ حُجَّتُهُ وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتُهُ وَ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ وَ
 مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ حُجَّتُهُ وَ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى حُجَّتُهُ وَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتُهُ وَ
 عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ حُجَّتُهُ وَالْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ حُجَّتُهُ .

۵ - وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ حُجَّةُ اللَّهِ أَنْتُمْ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَ أَنَّ رَجْعَتَكُمْ حَقٌّ لَا رَيْبَ

جز خدای یکتای بی نیاز نیست و گواهی می دهم که البته حضرت محمد صلی الله علیه و آله بنده
 خاص خدا و رسول گرامی اوست و دوست و حبیبی غیر او و اهل بیتش نزد خدا
 نیست (یعنی کسی به مرتبه آنها محبوب خدا در خلق اولین و آخرین نخواهد بود)
 و باز ای مولای من، تو را گواه می گیرم که (به عقیده قلبی من) علی امیرالمؤمنین
 حجت خداست و (فرزندش) حضرت حسن حجت خداست و حضرت حسین
 حجت خداست و علی بن الحسین (السجاد) حجت خداست و محمد بن علی
 (الباقر) حجت خداست و جعفر بن محمد (الصادق) حجت خداست و موسی بن
 جعفر (الکاظم) حجت خداست و علی بن موسی (الرضا) حجت خداست و
 محمد بن علی (التقی) حجت خداست و علی بن محمد (النقی) حجت خداست و
 حسن بن علی (عسکری) حجت خداست.

۵- و گواهی می دهم که تو (ای امام عصر) حجت خدائی. و شما (ائمه هدی
 اهل بیت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله) اول موجود (در خلقت ارواح) و آخر در اجسام هستید
 (یعنی در عالم ارواح تقدم وجودی و شرافت بر ارواح دارید و در عالم جسمانی
 آخر انبیاء و اولیای خدائید) و محققاً رجعت شما حق است و در آن هیچ شک و

فِيهَا يَوْمَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا اِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ اَوْ كَسَبَتْ فِي اِيْمَانِهَا خَيْرًا.

۶ - وَ اَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ وَ اَنَّ نٰكِرًا وَ نَكِيْرًا حَقٌّ وَ اَشْهَدُ اَنَّ النَّشْرَ حَقٌّ وَ الْبَعْثَ حَقٌّ وَ اَنَّ الصِّرَاطَ حَقٌّ وَ الْمِرْضَادَ حَقٌّ وَ الْمِيْزَانَ حَقٌّ وَ الْحَشْرَ حَقٌّ وَ الْحِسَابَ حَقٌّ وَ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ الْوَعْدَ وَ الْوَعِيْدَ بِهَمَا حَقٌّ يَا مَوْلٰى شَقِيٍّ مَنْ خَالَفَكَمْ وَ سَعِدَ مَنْ اطَاعَكُمْ فَاَشْهَدُ عَلٰى مَا اَشْهَدْتُكَ عَلَيْهِ وَ اَنَا وِليُّ لَكَ بَرِيٍّ مِنْ عَدُوِّكَ.

۷ - فَالْحَقُّ مَا رَضِيْتُمُوهُ وَ الْبَاطِلُ مَا اَسْخَطْتُمُوهُ وَ الْمَعْرُوفُ مَا اَمَرْتُمْ بِهِ

ریبی نیست و آن روزی است که هیچکس را ایمانش - اگر پیش از آن روز ایمان نیاورده و در ایمانش سودمند نباشد - سودی بر او نخواهد داشت.

۶- و نیز شهادت می‌دهم که مرگ حق است و فرشته نکیر و منکر حق است و روز قیامت - روز نشر و برانگیختن مردگان - حق است و صراط و میزان، حق است و نعمت بهشت و آتش جهنم حق است و وعده نعیم الهی و وعید قهر و عذابش در بهشت و دوزخ همه حق است ای مولای من شقاوتمند کسی است که با شما (خاندان نبوت) مخالفت کند و سعادت‌مند کسی است که از امر شما اطاعت کند پس تو (ای مولای من) گواهی ده بر آنچه شما را بر آن گواه گرفتم همانا من دوست شما و بیزار از دشمن شمایم.

۷- حق آنست که آن را شما پسندیده باشید و باطل آنچه است که شما از آن خشمگین باشید و کار نیکو آنست که شما به آن امر کنید و عمل منکر و زشت آن است که شما از آن نهی کنید. پس من به خدای یکتای بی‌شریک و به رسول او

وَالْمُنْكَرُ مَا نَهَيْتُمْ عَنْهُ فَنَفْسِي مُؤْمِنَةٌ بِاللَّهِ وَحَدَهُ لِأَشْرِيكَ لَهُ وَبِرَسُولِهِ وَ
بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَبِكُمْ يَا مَوْلَايَ أَوْلَكُمْ وَآخِرِكُمْ وَنُصْرَتِي مُعَدَّةٌ لَكُمْ وَمَوَدَّتِي
خَالِصَةٌ لَكُمْ آمِينَ آمِينَ.

و بعد این دعا خوانده شود:

۸- اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ رَحْمَتِكَ وَكَلِمَةِ نُورِكَ وَ
أَنْ تَمْلَأَ قَلْبِي نُورَ الْيَقِينِ وَصَدْرِي نُورَ الْإِيمَانِ وَفِكْرِي نُورَ النِّيَّاتِ وَعَزْمِي
نُورَ الْعِلْمِ وَقُوَّتِي نُورَ الْعَمَلِ وَلِسَانِي نُورَ الصِّدْقِ وَدِينِي نُورَ الْبَصَائِرِ مِنْ
عِنْدِكَ وَبَصْرِي نُورَ الضِّيَاءِ وَسَمْعِي نُورَ الْحِكْمَةِ وَمَوَدَّتِي نُورَ الْمُؤَالَاةِ

(حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله) و به امیرالمؤمنین (علی مرتضی) و به همه شما
(ائمه هدی اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و آله) ایمان دارم و اول و آخر شما را پذیرفته‌ام و
نصرت و یاریم برای شما مهیا است و دوستیم به شما خالص است (خدایا)
مستجاب فرما مستجاب فرما.

۸- پروردگارا از تو می‌خواهم که درود فرستی بر محمد صلی الله علیه و آله پیغمبر رحمت و
کلمه تام نور وجودت و اینکه قلب مرا مملو از نور یقین فرمایی و سینه‌ام را به نور
ایمان روشن‌سازی و فکر و اندیشه‌ام را به نور نیت خیر و عزم و اراده‌ام را به نور
علم منور گردانی و قوت (جسم و جان) مرا به نور عمل و زبانم را به نور صدق و
راستی و دینم را از جانب خود نور بصیرت عطا کنی و به چشمم نور دیدن و به
گوشم نور حکمت و به قلبم که محل محبت است نور محبت و ولایت محمد و آل
محمد صلی الله علیه و آله را عطا فرمایی تا تو را ملاقات کنم در حالتی که وفا به عهد و پیمان تو
کرده باشم و مرا غرق رحمت خود گردانی ای مولای ستوده من.

لِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ حَتَّى أَلْقَاكَ وَ قَدْ وَفَيْتَ بِعَهْدِكَ وَ مِيثَاقِكَ
فَتُغَشِّنِي رَحْمَتِكَ يَا وَلِيَّيَ يَا حَمِيدُ.

۹ - اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ حُجَّتِكَ فِى اَرْضِكَ وَ خَلِيفَتِكَ فِى بِلَادِكَ وَ
الدَّاعِي إِلَى سَبِيلِكَ وَالْقَائِمِ بِقِسْطِكَ وَ الثَّائِرِ بِأَمْرِكَ وَ لِيِّ الْمُؤْمِنِينَ وَ بَوَارِ
الْكَافِرِينَ وَ مُجَلِّى الظُّلْمَةِ وَ مُنِيرِ الْحَقِّ وَ النَّاطِقِ بِالْحِكْمَةِ وَ الصِّدْقِ وَ كَلِمَتِكَ
التَّامَّةِ فِى اَرْضِكَ الْمُرْتَقِبِ الْخَائِفِ وَ الْوَلِيِّ النَّاصِحِ سَفِينَةِ النَّجَاةِ وَ عِلْمِ الْهُدَى
وَ نُورِ ابْصَارِ الْوَرَى وَ خَيْرِ مَنْ تَقَمَّصَ وَ ارْتَدَى وَ مُجَلِّى الْعَمَى (الْعَمَاءِ) الَّذِى
يَمَلَأُ الْاَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلِئْتَ ظُلْمًا وَ جَوْرًا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

۹- پروردگارا درود و رحمت فرست بر محمد ﷺ که حجّت و دلیل توست بر
خلق روی زمین و خلیفه الله است در ملک و بلاد تو و دعوت کننده خلق تو است به
راه (معرفت و طاعت) تو و قیام کننده بر اجرای عدل تو (و حکم شرع و آئین تو) و
برانگیزاننده خلائق است به امر تو او دوست و مولای اهل ایمان است و محو کننده و
نابود کننده کافران و روشنی بخش ظلمت عالم و آشکار کننده حق و گویای حقایق
حکمت و صدق و حقیقت و کلمه تام (و روح اعظم الهی است) در خلق زمین،
او بنده خاص تو است که منتظر فرمان تو بوده و خائف و هراسان از جبروت و
جلال تو و مولای ناصح و مهربان امت و کشتی نجات خلق و نشانه هدایت و
روشنی چشم خلق و بهترین کسی است که قمیض و ردابه تن پوشید (یعنی بهترین
فرد انسان) و بینا کننده نابینایان (از جهل و کفر و ظلمانیّت است) و آن کسی است که
زمین را پر از عدل و داد کند پس از آنکه مملو از ظلم و جور گردد (ای خدا دعایم
اجابت کن) که تو بر هر چیز توانائی.

۱۰- اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی وَلِيِّكَ وَابْنِ اَوْلِيَاكَ الَّذِيْنَ فَرَضْتَ طَاعَتَهُمْ وَ
 اَوْجَبْتَ حَقَّهُمْ وَاذْهَبْتَ عَنْهُمْ الرَّجْسَ وَطَهَّرْتَ تَهُمْ تَطْهِيراً اَللّٰهُمَّ اَنْصُرْهُ وَاَنْتَصِرْ
 بِهٖ لِدِيْنِكَ وَاَنْصُرْ بِهٖ اَوْلِيَاكَ وَاَوْلِيَاةُ وَشِيْعَتَهُ وَاَنْصَارَهُ وَاَجْعَلْنَا مِنْهُمْ.
 ۱۱- اَللّٰهُمَّ اَعِذْهُ مِنْ شَرِّ كُلِّ بَاغٍ وَطَاغٍ وَ مِنْ شَرِّ جَمِيْعِ خَلْقِكَ وَاَحْفَظْهُ
 مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنِ يَمِيْنِهِ وَ عَنِ شِمَالِهِ وَ اَحْرُسْهُ وَاَمْنَعُهُ مَنْ اَنْ
 يُّوْصَلَ اِلَيْهِ بِسُوْءٍ وَ اَحْفَظْ فِيْهِ رَسُوْلَكَ وَ اَل رَسُوْلِكَ وَ اَظْهِرْ بِهٖ الْعَدْلَ وَ اَيِّدْهُ
 بِالنَّصْرِ وَاَنْصُرْ نَاصِرِيْهِ وَاَخْذُلْ خَاذِلِيْهِ.

۱۰- پروردگارا درود و رحمت فرست بر ولی قائم خود و فرزند اولیای خود که
 طاعت آنان را بر خلق فرض و لازم گردانیدی و حق آنها را به ذمه مردم واجب
 کردی و رجس (و ناپاکی ها) را از وجود آن پاکان عالم دور گردانیدی و آنان را پاک و
 منزّه و معصوم از هر عیب و گناه فرمودی، ای خدا او را یاری کن و به وسیله وجود
 او (یعنی امام زمان «عج») دینت را یاری کن و دوستان خود و شیعیان و یاران و
 دوستان او را نصرت عطا فرما و ما را هم از آن دوستان و شیعیان قرار ده.

۱۱- پروردگارا تو آن بزرگوار را از شر هر ظالم و طاغی و از شر جمیع خلق
 خود در پناهت حفظ کن و هم آن حضرت را از پیشرو (و حوادث یومیّه) و از
 پشت سر و طرف راست و چپ و از همه اطراف محفوظ دار و از رسیدن هر ناملایم
 و آسیبی او را نگاهدار و در حفظ وجود او، رسول صلی الله علیه و آله و آل رسالت را محفوظ
 گردان (یعنی به وجود او حقایق تعلیمات آن بزرگواران را بر خلق محفوظ دار) و به
 واسطه او حکم عدل خود را ظاهر و آشکار گردان و او را مؤید به نصرت خود بدار
 و یاوران و انصار او را یاری کن و مخالفان او را محروم و خوار گردان.

۱۲ - وَ اقْصِمَ قَاصِمِيهِ وَ اقْصِمَ بِهِ جَبَابِرَةَ الْكُفْرِ وَ اقْتُلْ بِهِ الْكُفَّارَ
 وَ الْمُنَافِقِينَ وَ جَمِيعَ الْمُلْحِدِينَ حَيْثُ كَانُوا مِنْ مَشَارِقِ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبِهَا
 وَ بَحْرِهَا وَ امْلَأْ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ أَظْهِرْ بِهِ دِينَ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ
 وَ اجْعَلْنِي اللَّهُمَّ مِنْ أَنْصَارِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ اتَّبَاعِهِ وَ شِيعَتِهِ وَ أَرِنِي فِي آلِ مُحَمَّدٍ
 عَلَيْهِمُ السَّلَامُ مَا يَأْمُلُونَ وَ فِي عَدُوِّهِمْ مَا يَحْذَرُونَ إِلَهَ الْحَقِّ آمِينَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ
 الْأَكْرَامِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.)) (الاحتجاج ص ۲۴۹، البحار ج ۱۷۱/۵۳).

۱۲- خدایا پشت دشمنانش را بشکن و پشت جبّاران و ستمکاران کفر را به
 وجود او درهم شکن و کافران و منافقان را به شمشیر او هلاک ساز و تمام ملحدان و
 دشمنان دین را در مشارق و مغارب عالم و برّ و بحر جهان پست گردان و به
 ظهورش زمین را پر از عدل و داد ساز و حقیقت دین پاک پیغمبرت صلی الله علیه و
 آله را به واسطه او آشکار فرما.

پروردگارا مرا هم از یاران و انصار و پیروان و شیعیان آن حضرت قرار ده و
 آنچه را که آل محمد علیهم السلام آرزو مندند (از غلبه حق بر باطل و غلبه اهل ایمان بر کفر و
 عزت اسلام و مسلمین) و آنچه را نسبت دشمنان امید دارند (از ذلت و عذاب و
 رسوائی) به چشم من همه را آشکار گردان. ای خدای حق ای موجود ابدی دعایم را
 مستجاب ساز ای صاحب جلال و بزرگواری و ای مهربانترین مهربانان عالم.

توقیع امام زمان علیه السلام در باره نماز آن حضرت در شب جمعه

عالم بزرگوار سید بن طاووس علیه الرحمه در کتاب «مهج الدعوات» می گوید:
مرحوم/طبرسی در کتاب «کنوز النجاح» از حسین بن محمد بزوفری نقل کرده و
گوید: از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام توقیعی به این عبارت به دست ما رسید:

توقیعه علیه السلام لصلاة فی لیلۃ الجمعة

قال علی بن موسی بن محمد الطاووس فی مهج الدعوات، (طبع طهران، ص ۲۹۴-۲۹۵)
رأیت فی کتاب «کنوز النجاح» تألیف الفقیه أبی علی الفضل بن الحسن الطبرسی رضی
الله عنه، عن مولانا الحجّة صلوات الله علیه ما هذا لفظه: روى أحمد بن الدربى، عن
خزامة، عن أبی عبدالله الحسین بن محمد البزوفری، قال: خرج عن الناحیه المقدسه:
«من كان له إلى الله حاجة، فليغتسل لیلۃ الجمعة بعد نصف اللیل، ویأتی مصلاً، و
یصلی رکعتین، یقرأ فی الرکعة الأولى الحمد، فاذا بلغ «إِیَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِیَّاكَ نَسْتَعِینُ»
یکررها مائة مرّة و یتتم فی المائة إلى آخرها، و یقرأ سورة التوحید مرّة واحدة ثم یرکع
و یسجد، و یسبح فیها سبعة سبعة، و یصلی الرکعة الثانية علی هیئته، و یدعو بهذا الدعاء،
فانّ الله یقضی حاجته البتّة، کائناً ما کان، إلا فی قطیعة رحم و فی تئمة الحدیث:
فیستکفی شرّ من یخاف شرّه ان شاء الله، ثم یسجد و یسأل حاجته، و یتضرّع إلى الله
تعالی. فانه ما من مؤمن و لا مؤمنة صلی هذه الصّلاة و دعا بهذا الدعاء خالصاً، الا فتحت
له أبواب السماء للإجابة، و یجاب فی وقته و لیلته کائناً ما کان، و ذلك من فضل الله علینا
و علی الناس.»

«هر بنده‌ای هر حاجتی به درگاه خداوند دارد پس از نیمه شب جمعه غسل کند و در محل نماز خود دو رکعت نماز بخواند و در رکعت اول و دوم چون به «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» رسید صد مرتبه آن را تکرار کند و سپس بقیهٔ سورهٔ حمد را بخواند و بعد از آن یک مرتبه سورهٔ توحید (قل هو الله احد) را بخواند و در رکوع و سجده‌ها هفت مرتبه ذکر رکوع و سجده را تکرار کند و پس از نماز این دعا را بخواند: «اللَّهُمَّ ان اطعتك فالمحمدة لك...»

سپس حاجت خود را بخواهد که البته خداوند حاجتش را برآورده خواهد

و الدعاء: اللَّهُمَّ إِنِ اطَعْتُكَ فَالْمَحْمُودَةُ (المحمدة: ما يحمد المرء به أو عليه، و المحمودة لله، لأن التوفيق منه). لَكَ، وَ إِنِ عَصَيْتُكَ فَالْحُجَّةُ لَكَ، مِنْكَ الرُّوحُ (الروح - بفتح الراء - الراحة، و يطلق على كل ما يرتاح اليه). وَ مِنْكَ الْفَرُّ، سُبْحَانَ مَنْ أَنْعَمَ وَ شَكَرَ، سُبْحَانَ مَنْ قَدَرَ وَ عَفَرَ، اللَّهُمَّ إِنِ كُنْتُ قَدْ عَصَيْتُكَ فَإِنِّي قَدْ اطَعْتُكَ فِي أَحَبِّ الْأَشْيَاءِ إِلَيْكَ وَ هُوَ الْإِيمَانُ بِكَ، لَمْ اتَّخِذْكَ وَ لَدَاءً، وَ لَمْ أَدْعُ لَكَ شَرِيكاً، مَنْناً مِنْكَ بِهِ عَلَيَّ، لَأَمَنَّا مِنْهُ بِعَلَيْكَ (الإنسان وجد بإرادة الله، و اعترافه بالله يساعده على النمو و النجاة من سلبات الكون، فله المن على الإنسان بتوفيقه للإيمان كما له المن عليه بإيجاده. ذلك أن اعتراف الإنسان برئاسة انسان آخر كمال للثاني دون الأول، و أما اعتراف الإنسان بالله فكمال للأول، لأن الله هو هو لا يزيد إيمان الخلق به ولا ينقصه كفرهم به).

و قد ظنَّ بعض المسلمين البدائيين أنَّ الإسلام يشبه الخضوع لرئيس أو زعيم، فقامت القيم الإيمانية على الإعتبارات السلطوية، فردَّ الله هذه المعادلة الخاطئة بإعادة كل قيمة إلى نصابها: (يمنون عليك إن أسلموا، قل: لا تمنوا عليّ إسلامكم، بل الله يمتن عليكم أن هداكم للإيمان ان كنتم صادقين) سورة الحجرات، آية ١٧. فالمنطق الصحيح

نمود مگر آن که خواسته او قطع رحم باشد. در پایان این توقیع آمده است: «با خواندن این نماز از آنچه می ترسیده در امان خواهد بود. ان شاء الله.» «سپس سر به سجده گذارد و به درگاه خداوند تضرع و زاری کند و حاجت خود را بخواهد. همانا هیچ زن و مرد مؤمنی این نماز و این دعا را با نیت خالص نمی خواند جز آن که درهای آسمان به روی او گشوده می شود و هر حاجتی داشته باشد در آن ساعت و در آن شب به او داده خواهد شد و این از جهت فضل و عنایتی است که خداوند بر ما و بر شیعیان ما دارد.»

أن يقول المؤمن مع أصحاب الجنة:

(الحمد لله الذي هدانا لهذا، وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله، لقد جاءت رسل ربنا بالحق...) سورة الأعراف، آية ٤٣) وَ قَدْ عَصَيْتَكَ يَا إِلَهِي عَلَى غَيْرِ وَجْهِ الْمُكَابِرِ، وَ لَا الْخُرُوجِ عَنِ عُبُودِيَّتِكَ، وَ لَا الْجُحُودِ لِرَبُّوبِيَّتِكَ، وَ لَكِنْ أَطَعْتُ هَوَايَ وَ أَزَلَّنِي الشَّيْطَانُ

فَلَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ وَ الْبَيَانُ فَإِنْ تُعَذِّبْنِي فَبِنُوبِي غَيْرِ ظَالِمٍ
وَ إِنْ تَغْفِرْ لِي وَ تَرْجِمْنِي فَإِنَّكَ جَوَادٌ كَرِيمٌ، يَا كَرِيمُ يَا كَرِيمُ احْتَى تَنْقَطِعَ النَّفْسُ.
ثُمَّ تَقُولُ: يَا أَمِنًا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ، وَ كُلِّ شَيْءٍ مِنْكَ خَائِفٌ حَذِرٌ
أَسْأَلُكَ بِأَمْنِكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ، وَ خَوْفِ كُلِّ شَيْءٍ مِنْكَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ
مُحَمَّدٍ، وَ أَنْ تُعْطِيَنِي أَمَانًا لِنَفْسِي وَ أَهْلِي وَ وُلْدِي، وَ سَائِرِ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيَّ، حَتَّى لَا
أَخَافُ أَحَدًا وَ لَا أَخْذُرُ مِنْ شَيْءٍ أَبَدًا، إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ
نِعْمَ الْوَكِيلُ، يَا كَافِيَّ إِبْرَاهِيمَ نَمْرُودَ، يَا كَافِيَّ مُوسَى فِرْعَوْنَ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ
مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ أَنْ تَكْفِيَنِي شَرَّ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ.

ادعیه وارده

از ناحیه مقدّسه امام زمان علیه السلام

دعای امام زمان عليه السلام در باره معرفت و حفظ دین

این دعا که حاوی درخواست معرفت و بینش و هدایت الهی و دعای به

تعلیمه عليه السلام دعاء المعرفة و الدعاء لنفسه الشريف

روی محمد بن الحسن الطوسی - قده - فی مصباح المتہجد ص ۴۱۲ کما فی کتاب (کمال الدین و تمام النعمة) ج ۲ / ص ۱۹۰.

و السيد ابن طاووس - قده - فی جمال الأسبوع عن جده الطوسی قده ص ۵۴۱.
عن أبي محمد الحسن بن أحمد المكتب قال: حدثنا أبو علي بن همام بهذا الدعاء، و ذکر أنّ الشیخ العمري [یعنی عثمان بن سعید] قدّس الله روحه أملاه علیه و أمره أن يدعو به و هو الدعاء فی غيبة القائم عليه السلام :-

وقد كرّر العلامة المجلسي (قده) فی البحار ذكره بطوله مرتين، مرّة فی (ج ۹۵ / ص ۳۲۷-۳۳۰) و مرّة فی (ج ۵۳ / ص ۱۸۷-۱۹۰) و ذكره فی باب ماخرج من توقيعاته عليه السلام (و أبو علي) هذا هو الذي دعا له الامام أبو محمد الحسن العسكري عليه السلام قال الأردبيلي فی جامع الرواة (ج ۲ / ص ۲۱۲): (محمد بن همام البغدادي يكنى أبا علي... جليل القدر ثقة، شيخ أصحابنا و متقدمهم له منزلة عظيمة كثير الحديث، قال: كتب أبي إلى أبي محمد العسكري عليه السلام يعرفه أنه ما صحّ له حمل يولد، و يعرفه أن له حملاً و يسأله أن يدعو له فی تصحيحه و سلامته و أن يجعله ذكراً نجيباً من مواليتهم، فوقع عليه السلام على رأس الرقعة بخط يده: «قد فعل ذلك» قال هارون بن موسى: أراني أبو علي بن همام الرقعة و الخطّ و

وجود مقدس حضرت صاحب الامر عجل الله فرجه الشريف است از دعاهایی است که آن بزرگوار خواندن آن را به بعضی از وکلای خود و به همه شیعیان سفارش فرموده است.

این دعا برای حفظ دین خواننده و رعایت حق ولی نعمت او و یاد آن بزرگوار بسیار لازم است و با توجه به مضامین آن، بسیاری از انحرافات فکری و اعتقادی نیز روشن می شود.

مرحوم شیخ طوسی و شیخ صدوق و سیدبن طاووس و علامه مجلسی

کان محققاً. والدعا هذا:

«اللهم عرّفني نفسك فانك إن لم تعرّفني نفسك لم أعرف رسولك اللهم عرّفني رسولك فانك إن لم تعرّفني رسولك لم أعرف حجّتك اللهم عرّفني حجّتك فانك إن لم تعرّفني حجّتك ضللت عن ديني. اللهم لا تمتني ميتة الجاهلية ولا تزغ قلبي بعد إذ هديتني. اللهم فكما هديتني بولاية من فرضت طاعته على من ولاة أمرك بعد رسولك صلواتك عليه و آله حتى و اليت ولاة أمير المؤمنين و الحسن و الحسين و علياً و محمّداً و جعفرأ و موسى و علياً و محمّداً و علياً و الحسن و الحجّة القائم المهدي صلواتك عليهم اجمعين.

اللهم فثبتني على دينك و استعملني بطاعتك و لين قلبي لوليّ أمرك و عافني ممّا امتحنت به خلقك فباذنك غاب عن برّيتك و أمرك ينتظر و أنت العالم غير معلّم بالوقت الذي فيه صلاح أمر وليّك في الاذن له باظهاره أمره و كشف سرّه و صبرني على ذلك حتى لا احبّ تعجيل ما أخرت و لا تأخير ما عجلت و لا أكشف عما سترته و لا أبحث عما كتّمته و لا أنزع في تدبيرك و لا أقول لمّ و كيف و ما بال وليّ أمر الله لا يظهر و قد

اين دعا را از ابوعلی ابن همام، از عثمان بن سعيد عمری، نايب حضرت هادی و حضرت عسکری و حضرت صاحب الامر عليه السلام، نقل نموده‌اند و حضرت بقیة

امتلاّت الأرض من الجور؟ و أفوض أموري كلها لله.

اللّهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ أَنْ تَرِيَنِي وَلِيَّ أَمْرِكَ ظَاهِرًا نَافِذًا لِأَمْرِكَ مَعَ عِلْمِي بِأَنَّ لَكَ السُّلْطَانَ وَالْقُدْرَةَ وَالْبِرْهَانَ وَالْحِجَّةَ وَالْمَشِيئَةَ وَالْإِرَادَةَ وَالْحَوْلَ وَالْقُوَّةَ فَافْعَلْ ذَلِكَ بِي وَبِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى وَلِيِّكَ ظَاهِرِ الْمَقَالَةِ وَاضِحِ الدَّلَالَةِ هَادِيًا مِنَ الضَّلَالَةِ شَافِيًا مِنَ الْجَهَالَةِ أُبْرزِيَا رَبِّ مَشَاهِدِهِ وَثَبِّتِ قَوَاعِدَهُ وَاجْعَلْنَا مِمَّنْ تَقَرَّرَ عَيْنُنَا بِرُؤْيَتِهِ وَآمَنَّا بِخِدْمَتِهِ وَتَوَقَّفْنَا عَلَى مَلَّتِهِ وَاحْشَرْنَا فِي زِمْرَتِهِ.

اللّهُمَّ أَعِذْهُ مِنْ شَرِّ جَمِيعِ مَا خَلَقْتَ وَبَرَأْتَ وَذَرَأْتَ وَأَنْشَأْتَ وَصَوَّرْتَ وَاحْفَظْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ مِنْ فَوْقِهِ وَ مِنْ تَحْتِهِ بِحِفْظِكَ الَّذِي لَا يَضِيعُ مِنْ حِفْظَتِهِ بِهِ وَاحْفَظْ فِيهِ رَسُولَكَ وَ وَصِيَّ رَسُولِكَ.

اللّهُمَّ وَ مَدِّ فِي عَمْرِهِ وَ زِدْ فِي أَجَلِهِ وَ أَعِذْهُ عَلَى مَا أَوْلَيْتَهُ وَ اسْتَرْعَيْتَهُ وَ زِدْ فِي كِرَامَتِكَ لَهُ فَإِنَّهُ الْهَادِي الْمَهْدِي الْقَائِمُ الْمَهْتَدِي الطَّاهِرُ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الزَّكِيُّ الرَّضِيُّ الْمَرْضِيُّ الصَّابِرُ الْمُجْتَهِدُ الشُّكُورُ.

اللّهُمَّ وَلَا تَلْبِسْنَا الْيَقِينَ لِطُولِ الْأَمَدِ فِي غَيْبَتِهِ وَ انْقِطَاعِ خَبْرِهِ عَنَّا وَلَا تَنْسِنَا ذِكْرَهُ وَ انْتِظَارَهُ وَ الْإِيمَانَ بِهِ وَ قُوَّةَ الْيَقِينَ فِي ظَهْرِهِ وَ الدَّعَاءَ لَهُ وَ الصَّلَاةَ عَلَيْهِ حَتَّى لَا يَقْنَطُنَا طُولُ غَيْبَتِهِ مِنْ ظَهْرِهِ وَ قِيَامَهُ وَ يَكُونُ يَقِينُنَا فِي ذَلِكَ كَيَقِينُنَا فِي قِيَامِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ مَا جَاءَ بِهِ مِنْ وَحْيِكَ وَ تَنْزِيلِكَ قَوْلًا قَلْبُونَا عَلَى الْإِيمَانِ بِهِ حَتَّى تَسْلُكَ بِنَا عَلَى يَدِهِ مِنْهَاجِ الْهُدَى وَ الْحِجَّةِ الْعِظْمَى وَ الطَّرِيقَةِ الْوَسْطَى.

وَ قُوَّتَنَا عَلَى طَاعَتِهِ وَ ثَبَّتْنَا عَلَى مَشَايِعَتِهِ وَاجْعَلْنَا فِي حَزْبِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ أَنْصَارِهِ وَ

اللَّهُ عليه السلام امر فرموده است كه اين دعا در دوران غيبت آن حضرت خوانده شود.

الراغبين بفعله و لا تسلبنا ذلك في حياتنا ولا عند وفاتنا حتى توقانا و نحن على ذلك غير شاكين ولا ناكثين ولا مرتابين ولا مكذبين.

اللَّهُمَّ عَجِّلْ فرجه و أَيْدِهِ بالنصر و انصر ناصريه و اخذل خاذليه و دمدم على من نصب له و كذَّب به و اظهر به الحق و أمت به الجور و استنقذ به عبادك المؤمنين من الذلِّ و انعش به البلاد و اقتل به الجبابرة الكفرة و اقصم به رؤوس الضلالة و ذلِّ به الجبارين و الكافرين و أبر به المنافقين و الناكثين و جميع المخالفين و الملحدين في مشارق الأرض و مغاربها و بجرها و برِّها و سهلها و جبلها حتى لا تدع منهم دياراً و لا تبقى لهم آثاراً و تطهر منهم بلادك و اشف منهم صدور عبادك و جدِّد به ما امتحى من دينك و اصلح به ما بدَّل من حكمك و غير من سننك.

حتى يعود دينك به و على يده غضاً جديداً صحيحاً لا عوج فيه و لا بدعة معه حتى تطفى بعدله نيران الكافرين فانه عبدك الذي استخلصته لنفسك و ارتضيته لنصرة دينك و اصطفيته بعلمك و عصمته من الذنوب و برأته من العيوب و أطلعتة على الغيوب و أنعمت عليه و طهرته من الرجس و نقيته من الدنس.

اللَّهُمَّ فصلِّ عليه و على آبائه الأئمة الطاهرين و على شيعتهم المنتجبين و بلغهم من أمالهم أفضل ما يأملون و اجعل ذلك منّا خالصاً من كلِّ شكِّ و شبهة و رياء و سمعه حتى لا نريد به غيرك و لا نطلب به إلا وجهك. اللَّهُمَّ إنا نشكو إليك فقد نبينا و غيبة ولينا و شدة الزمان علينا و وقوع الفتن إنا و تظاهر الأعداء و كثرة عدونا و قلَّة عددنا اللَّهُمَّ فافرج ذلك بفتح منك تعجِّله و بصبر منك تيسره و إمام عدلٍ تظهره إله الحق ربِّ العالمين.

بعضی از شراح فرموده اند: نمی توان تصور کرد که شیخ بزرگوار، عثمان بن سعید عمری، نایب اول حضرت بقیة الله علیه السلام این دعا را اختراع نموده باشد و به

اللهم انا نسألك أن تأذن لوليّك في إظهار عدلك في عبادك و قتل أعدائك في بلادك حتى لا تدع للجور دعامة إلا قصمتها و لا بنية إلا أفنيتها و لا قوة إلا أوهنتها و لا ركناً إلا هدّدته و لا حدّاً إلا فللته و لا سلاحاً إلا كلّلته و لا راية إلا نكستها و لا شجاعاً إلا قتلته و لا حبّاً أو جيشاً إلا خذلتهم أرمهم يا ربّ بمجرّك الدامغ و اضربهم بسيفك القاطع و ببأسك الذي لا يردّ عن القوم المجرمين و عذب أعداءك و أعداء دينك و أعداء رسولك بيد و ليّك و أيدي عبادك المؤمنين.

اللهم أكف و ليّك و حجّتك في أرضك هول عدوّه و كد من كاده و امكر بمن مكر به واجعل دائرة السوء على من أراد به سوءاً و اقطع عنه مادّتهم و اربع به قلوبهم و زلزل له أقدامهم و خذهم جهرة و بغتةً، شدّد عليهم عقابك و اخزهم في عبادك و ألغهم في بلادك و أسكنهم أسفل نارك و أخطّ بهم أشدّ عذابك و أصلهم ناراً واحش قبور موتاهم ناراً و أصلهم حرّ نارك فانهم أضعوا الصلاة و اتّبعوا الشهوات و أذلّوا عبادك.

اللهم و أحي بوليّك القرآن و أرنا نوره سرمداً لا ظلمة فيه و أحي به القلوب الميتة و اشف به الصدور الوغرة واجمع به الأهواء المختلفة على الحقّ و أقم به الحدود المعطلّة و الأحكام المهملة حتى لا يبقى حقّ إلا ظهر و لا عدل إلا زهر و اجعلنا ياربّ من أعوانه و بمنّ يقوى بسلطانه و المؤتمرين لأمره و الراضين بفعله و المسلسين لأحكامه و بمنّ لا حاجة به الى التقيّة من خلقك أنت يا ربّ الذي تكشف السوء و تجيب المضطرّ إذا دعاك و تنجى من الكرب العظيم

فاكشف الضرّ عن و ليّك واجعله خليفة في أرضك كما ضمننت له اللهم و لا تجعلنا من

مولای خود امام زمان علیه السلام نسبت دهد. متن دعا چنان که در پاورقی ثبت شده این است: «اللهم عزّ فنی نفسک...»

دعای امام زمان علیه السلام برای نجات از مشکلات و پیدا شدن گمشده

مرحوم سید علی خان صدرالدین شیرازی در کتاب «الکلم الطیب»

خصاء آل محمد و لا تجعلنا من أعداء آل محمد و لا تجعلنی من أهل الحق و الغیظ علی آل محمد فإنی أعوذبک من ذلك فأعذنی و أستجیر بک فأجرنی اللهم صلّ علی محمد و آل محمد و اجعلنی فائزاً عندک فی الدنيا و الآخرة و من المقرّبین.»

تعلیمه علیه السلام الدعاء للخلاص من الشدائد

الکلم الطیب - للسید علی خان صدرالدین بن امیرنظام الدین أحمد الحسینی شیرازی قال: هذا دعاء عظیم عن صاحب الأمر لمن ضاع له شیء أو كانت له حاجة فلیکثر الداعی من قراءته عند طلب مهمّاته وهو:

«بسم الله الرحمن الرحيم أنت الله الذی لا إله إلا أنت مبدی الخلق و معيدهم أنت الله لا إله إلا أنت مدبّر الأمور و باعث من فی القبور. و أنت الله الذی لا إله إلا أنت القابض الباسط و أنت الله الذی لا إله إلا أنت وارث الأرض و من علیها أسئلك باسمک الذی إذا دعیت به أجبت و إذا سئلت به أعطیت و أسئلك بحقّ محمد و أهل بیته و بحقّهم الذی أوجبته علی نفسک أن تصلی علی محمد و آل محمد و أن تقضی لی حاجتی الساعة الساعة یا سیّده یا مولاه یا غیاثاه أسألك بكلّ اسم سمیته به نفسک و استأثرت به فی علم الغیب عندک أن تصلی علی محمد و آل محمد و أن تعجّل خلاصنا من هذه الشدّة یا مقبّب القلوب و الأبصار یا سمیع الدعاء إنک علی کلّ شیء قدير برحمتک یا أرحم الراحمین

می‌گوید: این دعای با عظمت و با ارزشی است که از سوی حضرت صاحب الامر علیه السلام صادر گردیده و برای پیدا شدن گمشده و کسی که حاجتی به درگاه خداوند داشته باشد خوانده می‌شود کسی که حاجات مهمی دارد باید آن را زیاد تکرار کند؛ و آن دعا این است: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي...»

دعای امام زمان علیه السلام برای شفای دردها

مرحوم شیخ کفعمی در کتاب «بلد الامین» و مرحوم محدث نوری در کتاب «جنة المأوی» از امام زمان علیه السلام نقل نموده‌اند که فرمود: «این دعا را با آب تربت بنویسید و بشویید و به مریض بدهید؛ به خواست خدا شفا خواهد یافت.»

(کلمة المهدی علیه السلام ص ۳۳۵، المزار لابن المشهدی ص ۱۳۸ البحار ج ۹۵/۱۵۷).

دعاه علیه السلام للشفاء من العلل

البلد الامین - ابراهیم بن علی بن الحسن الكفعمی عن المهدی علیه السلام: من كتب هذا الدعاء في إناء جديد بتربة الحسين علیه السلام و غسله و شربه شفی من علته:...

جنة المأوی - الحاج میرزا حسین النوری قال: رأیت بخط السيد زين الدين علی بن الحسين: أن هذا الدعاء تعلمه رجل كان به علة فشكاها إلى القائم عجل الله فرجه فأمره بكتابته و غسله و شربه ففعل ذلك فبرىء في الحال و الدعاء هذا.

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بِسْمِ اللَّهِ دَوَاءً، وَ الْحَمْلُ لِلَّهِ شِفَاءً، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَفَاءً، هُوَ الشَّافِي شِفَاءً، وَ هُوَ الْكَافِي كَفَاءً، أَذْهَبَ الْبَأْسَ بِرَبِّ النَّاسِ شِفَاءً، لَا يَغَادِرُهُ سَقَمٌ، وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ النَّجَبَاءِ» (کلمة المهدی علیه السلام ص ۳۳۵، البحار

علامه نوری در کتاب «جنته المأوی» می‌گوید: این دعا را امام زمان علیه السلام به شخصی که بیمار بود تعلیم نمود و فرمود: «آن را بنویس و بشوی و آب آن را بیاشام.» او چنین کرد و شفا یافت و آن دعا این است: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بِسْمِ اللَّهِ دَوَاءٌ...»

دعای امام زمان علیه السلام به شیعیان خود

شیخ بزرگوار کفعمی در کتاب «الجنة الواقية» می‌گوید: در روایتی آمده است: «هرکسی بر این دعا مداومت کند باحضرت صاحب الامر علیه السلام محشور خواهد شد.»

علامه مجلسی نیز در کتاب «بحار» می‌گوید: شهید از کتاب «استدراک»

دعاه علیه السلام لشیعته

قال الكفعمي: و روی أنه من اختار هذا الدعاء حشر مع صاحب الأمر
قال العلامة المجلسي - قدس سره: و روی الشهيد رحمه الله نقلاً عن كتاب
الإستدراك لبعض قدماء الأصحاب عن الشيخ عبد الله الدورسي عن جده عن أبيه
الظاهر يعني: أبي جده | عن محمد بن بابويه عن أحمد بن ثابت الدواليبي عن محمد بن
علي بن عبد الصمد، عن علي بن عاصم عن أبي جعفر الثاني يعني: محمد بن علي الجواد
عليه السلام | و سرد قصة مفصلة إلى أن قال: دعاء المهدي عليه السلام:

يا نورالنور يا مدبر الأمور يا باعث من في القبور صل على محمد و آل محمد
واجعل لي و لشيعتي من الضيق فرجاً و من الهم مخرجاً و أوسع لنا المنهج و اطلق
لنا من عندك ما يفرج و افعل بنا ما أنت أهله يا كريم. (و رواه في البحار ج ۹۱/۱۸۷)

تألیف بعضی از قدمای اصحاب از شیخ عبداللّه دورسی... از حضرت جواد الأئمة علیهم السلام ضمن قصه مفصلی نقل نموده که آن حضرت فرمود: «حضرت مهدی علیه السلام برای شیعیان خود چنین دعای کند: «یا نورالنور یا مدبر الأمور...»

دعایی که حضرت بقیه الله علیه السلام به سید علوی مصری تعلیم نمود

یکی از دعاهای بسیار ارزنده و مجرب که بارها دوستان گرفتار دریند شاید و مصائب دنیا از آن نتیجه گرفته اند دعای مبارک علوی مصری است که از زبان پرفروغ حضرت بقیه الله روحی لثراب مقدمه الفداء درخشیدن، گرفته و باید گفت صرف نظر از اینکه دُعائی است بسیار و بینهایت مؤثر برای رفع گرفتاریها و مصائب، یک دوره معارف حقه اسلامی گرفته شده از سرچشمه وحی و امامت در آن نهفته است.

الدعاء الذي علمه المهدي عليه السلام للسيد العلوي المصري

قال العلامة المجلسي في البحار ج ۲۲۸/۵۳ نقلاً عن مهج الدعوات للسيد السند ابن طاووس رحمه الله: ما تختاره لمولانا المهدي عليه السلام و عنه صلوات الله عليه برواية اخرى فمن ذلك الدعاء المعروف بدعاء العلوي المصري لكل شديدة و عظيمة و هو منقول عن عدة من الرواة الذين اخبرهم ابو الحسن علي بن حماد المصري قال اصابني غم شديد و ذهني امر عظيم من قبل رجل من اهل بلدي من ملوكه فخشيته خشية لم ارج لنفسي منها مخلصاً فقصدت مشهد ساداتي و آبائي صلوات الله عليهم بالحائر لا يذأ بهم و عائداً بقبورهم و مستجيراً من عظيم سطوة من كنت اخافه و اقيمت بها خمسة عشر يوماً عند ساداتي عليهم السلام اشكوا اليهم ليخلصوني منه.

علامه مجلسی در بحار از مهج الدعوات سیدبن طاووس نقل نموده که او با سند خود از علی بن حماد نقل کرده که گوید: من این دعا را از ابوالحسن فرزند علی علوی عریضی گرفتم و نامبرده با من شرط کرد که آن را به مخالف و کسی که مذهبش را نمی دانم و اطلاع ندارم که از دوستان و اولیای محمد و آل محمد علیهم السلام هست یا خیر، ندهم. و این دعا در نزد من بود و من و برادرانم آن را می خواندیم. در یکی از روزها يك نفر از قضات اهواز که از مخالفان بود به نزد من آمد و جریان خویش را برای من نقل کرده، اظهار نمود که پادشاه بر او خشم گرفته است و در نتیجه اموالش را مصادره کرده و بیست هزار درهم از او گرفته اند. من نسبت به او احساس ترحم کردم و به جهت اینکه در مورد من کارهایی انجام داده بود، دعا را به او دادم هفته ای نگذشته بود که پادشاه او را مورد محبت قرار داد و آنچه از او گرفته بودند به او پس دادند و با احترام او را به منزلش بازگرداندند. چندی بعد که من به سراغ دعا رفتم آن را نیافتم و هر چه در میان کتابهای خود جستجو کردم از آن نشانی نبود. به ابوالمختار نیز که قبلاً نسخه ای از دعا را به او داده بودم مراجعه کردم؛ نامبرده هم دعا را پیدا نکرد. از این ماجرا بیست سال گذشت و ما همچنان در جستجوی این دعا بودیم و آن را پیدا نمی کردیم و دانستیم که این موضوع، عقوبت و مجازاتی است از جانب خداوند متعال و ولی عزیز او در نتیجه آنکه دعا را به نااهل داده ایم. پس از آنکه بیست سال از ماجرا گذشت ناگهان دعا را در میان کتابهای خود

فَقَالَ لِي (يعني الحجّة صلوات الله عليه و على آباءه): هَلْ دَعَوْتَ اللَّهَ رَبِّكَ وَ رَبِّ
 آبَائِكَ بِالادعية التي دعاها اجدادى الانبياء صلوات الله عليهم حيث كانوا في الشدة
 فكشف الله . عَنْهُمْ ذَلِكَ وَ ماذا دعوه به لادعوه به؟

پیدا کردیم در حالی که مکرراً در میان همان کتابها جستجو کرده و آن را نیافته بودیم. لذا من با خود عهد کردم این دعا را فقط به کسانی بدهم که از پیروان اهل بیت علیهم السلام بوده و ولایت آنان را قبول داشته باشند و از آنان پیمان بگیرم که به غیر از شیعیان و مخلصان و ارادتمندان خاندان رسالت آن را به کسی ندهند. از خدا یاری جسته، امور را به او واگذار می‌کنیم.

ابوالحسن علی بن حماد مصری گوید که به نقل از ابو عبد الله حسین بن محمد علوی، محمد بن علی علوی حسینی مصری برای من نقل کرد به اینکه اندوهی شدید بر من مستولی شد و گرفتاری سختی از جانب فرماندار محل مرا رنج می‌داد و ترسی از او در دلم جایگزین شده بود که هرگز امید رهایی از آن نداشتم. پس عزم زیارت بزرگان و موالیان خود را کردم و مدت پانزده روز در حائر مقدس حسینی متوسل بودم و تقاضای خلاصی از این بلا را داشتم و شب و روز مشغول گریه و زاری بودم تا اینکه در یکی از شبها در حالتی بین خواب و بیداری بودم که ناگهان امام غایب زنده و قائم برحق - که درود خداوند بر او و بر آباء گرامی اش باد - خود را با آن چهره ملکوتی به من نمایانده، فرمود: پسر! از فلانی (کنایه از آن ظالم ترسیدی؟ عرض کردم: آری، قصد داشت مرا نابود کند. پس به سروران خودم - که درود خداوند بر آنها باد پناهنده شده، شکایت خود را به آنها عرضه داشتم تا اینکه وسیله نجات مرا از چنگال این ستمگر فراهم نمایند.

فَقَالَ عليه السلام إِذَا كَانَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَمِمَّ فَاغْتَسَلْ وَصَلِّ صَلَاتَكَ فَإِذَا فَرَغْتَ مِنْ سَجْدَةِ الشُّكْرِ فَقُلْ وَ أَنْتَ بَارِكْ عَلَي رِكْبَتَيْكَ وَ ادْعُ بِهَذَا الدُّعَاءِ مَبْتَهَلًا.

پس به من فرمودند: آیا خداوند را به آن دُعائی که آباء و اجدادم از انبیاء و غیر آنها در گرفتاریها می خواندند و خداوند گرفتاریها را از آنان رفع می نمود، خوانده ای؟ عرض کردم: کدام دعا است که بخوانم؟

حضرت ﷺ فرمودند: چون شب جمعه بیاید برخیز و غسل کن و نماز خود را بخوان. چون از سجده شکر برخاستی در حالتی که دو زانو نشسته ای با چشمی اشکبار و دلی شکسته این دعا را بخوان.

نامبرده گوید: اما ﷺ پنج شب پیپی تشریف آورده، این دعا را تکرار فرمودند تا اینکه آن را یاد گرفتم.

شب جمعه دیگر امام عصر را زیارت نکردم. پس برخاسته، غسل کردم و

قَالَ وَ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَأْتِينِي خَمْسَ لَيَالٍ مُتَوَالِيَاتٍ يَكْرُرُ عَلَيَّ الْقَوْلَ وَ هَذَا الدُّعَاءُ حَتَّى حَفِظْتَهُ.

و انقطع مجيئه لي ليله الجمعة فقامت و اغتسلت و غيرت ثيابي و تطيبت و صلّيت ما وجب عليّ من صلوة الليل و جثوت على ركبتيّ فدعوت الله تعالى بهذا الدعاء فأتاني ﷺ ليلة السبت كهية التي يأتيني فيها فقال لي قد اجيبك دعوتك يا محمد و قتل عدوك و اهلكه الله عزّوجلّ عند فراغك من الدعاء.

قال فلما اصبحت لم يكن لي همّة غير وداع ساداتي صلوات الله عليهم اجمعين و الرحلة نحو المنزل الذي هربت منه فلما بلغت بعض الطريق إذا رسول اولادي و كتبهم بان الرجل الذي هربت منه جمع قوماً و اتخذ لهم دعوة فاكلوا و شربوا و تفرّق القوم و نام هو و غلماناه في المكان فاصبح الناس و لم يسمع له حسّ فكشف عنه الغطاء فاذا هو مذبوح من قفاء و دماء تسيل و ذلك في ليلة الجمعة و لا يدرون من فعل ذلك به

لباسم را عوض نمودم و خودم را معطر ساختم. نماز شب را چنانکه باید بخوانم خواندم. آنگاه دو زانو نشستم و دعا را خواندم. شب شنبه بود که حجّت خدا با همان هیأت قبل به دیدار من آمده، فرمودند: ای محمّد! دعایت مستجاب شد و خدا دشمن تو را کشت و بعد از خواندن دعایت خداوند قادر و توانا او را هلاک نمود.

محمّد می‌گوید: چون صبح شد دیگر غیر از وداع با موالیان و سروران خود هدف دیگری نداشتم و پس از وداع به سوی محلی که از آنجا گریخته بودم حرکت کردم. مقداری از راه را که طی کردم ناگهان فرستاده و نامه‌ای از فرزندانم دریافت کردم که نوشته بودند آن مرد خبیث و بدسرشتی که از او فرار کردی با جمعی از یارانش در مجلسی گرد آمده، خوردند و آشامیدند و متفرق شدند. فقط او و غلامان وی در آن مکان ماندند و خوابیدند و چون از خواب بیدار شدند اثری از او نیافتند و چون به سراغش رفتند و روانداز او را کنار زدند مشاهده کردند که او را از پشت، سر بریده‌اند و خون جاری است و این حادثه در شب جمعه اتفاق افتاد و کسی از قاتل خبری به دست نیاورد و شناخته نشد. و فرزندانم از من خواسته بودند که به منزل بازگردم. پس از اینکه به منزل آمدم از داستان قتل و ساعت کشته شدن او سؤال کردم و معلوم شد که قتل آن ستمگر درست پس از فارغ شدن من از آن دعا بوده است.

و این است آن دُعائی که حضرت بقیة الله تعلیم فرمودند:

«رَبِّ مَنْ ذَا الَّذِي دَعَاكَ فَلَمْ تُجِبْهُ وَ مَنْ ذَا الَّذِي سَأَلَكَ فَلَمْ تُعْطِهِ وَ مَنْ ذَا الَّذِي نَاجَاكَ فَخَيَّبْتَهُ أَوْ تَقَرَّبَ إِلَيْكَ فَأَبْعَدْتَهُ.»

و یأمرونی بالمبادرة نحو المنزل فلما واقیت إلى المنزل و سألت عنه و فی ایّ وقت کان قتله فاذا هو عند فراغی من الدعاء.

رَبِّ هَذَا فِرْعَوْنَ ذُو الْأَوْتَادِ مَعَ عِنَادِهِ وَ كُفْرِهِ وَ عُتُوِّهِ وَ إِذْعَانِهِ الرَّبُّوبِيَّةَ لِنَفْسِهِ وَ
 عَلِمِكَ بِأَنَّهُ لَا يُتُوبُ وَ لَا يَرْجِعُ وَ لَا يُتُوبُ وَ لَا يُؤْمِنُ وَ لَا يَخْشَعُ اسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ وَ
 أَعْطَيْتَهُ سُؤْلَهُ كَرَمًا مِنْكَ وَ جُودًا وَ قِلَّةَ مِقْدَارٍ لِمَا سَأَلَكَ عِنْدَكَ مَعَ عَظَمِهِ عِنْدَهُ أَخَذًا
 بِحُجَّتِكَ عَلَيْهِ وَ تَأْكِيدًا لَهَا حِينَ فَجَرَ وَ كَفَرَ وَ اسْتَطَالَ عَلَى قَوْمِهِ وَ تَجَبَّرَ وَ بِكُفْرِهِ عَلَيْهِمْ
 افْتَخَرَ وَ بَظْلَمِهِ لِنَفْسِهِ تَكَبَّرَ وَ بِحِلْمِكَ عَنْهُ اسْتَكْبَرَ، فَكَتَبَ وَ حَكَمَ عَلَى نَفْسِهِ جُرْأَةً مِنْهُ أَنْ
 جَزَاءَ مِثْلِهِ أَنْ يُغْرَقَ فِي الْبَحْرِ فَجَزَيْتَهُ بِمَا حَكَمَ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ.

إِلَهِي وَ أَنَا عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ وَ ابْنُ أُمَّتِكَ مُعْتَرِفٌ لَكَ بِالْعُبُودِيَّةِ مُقِرٌّ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ
 خَالِقِي لَا إِلَهَ لِي غَيْرُكَ وَ لَارَبَّ لِي سِوَاكَ مُوقِنٌ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ رَبِّي وَ إِلَيْكَ إِيَابِي عَالِمٌ
 بِأَنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ وَ تَحْكُمُ مَا تُرِيدُ. لَأَمْعَقِبَ لِحُكْمِكَ وَ لَا رَادَّ لِقَضَائِكَ
 وَ أَنَّكَ الْأَوَّلُ وَ الْآخِرُ وَ الظَّاهِرُ وَ الْبَاطِنُ لَمْ تَكُنْ مِنْ شَيْءٍ وَ لَمْ تَبِنْ عَنْ شَيْءٍ، كُنْتَ قَبْلَ كُلِّ
 شَيْءٍ وَ أَنْتَ الْكَائِنُ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ. وَ الْمَكُونُ لِكُلِّ شَيْءٍ، خَلَقْتَ كُلَّ شَيْءٍ بِسَقْدِيرٍ وَ أَنْتَ
 السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ كَذَلِكَ كُنْتَ وَ تَكُونُ وَ أَنْتَ حَيٌّ قَيُّومٌ لَا تَأْخُذُكَ سِنَةٌ وَ
 لَانُومٌ وَ لَا تُوصَفُ بِالْأَوْهَامِ وَ لَا تُدْرِكُ بِالْحَوَاسِّ وَ لَا تُقَاسُ بِالْمِقيَاسِ وَ لَا تُشَبَّهُ بِالنَّاسِ
 وَ أَنَّ الْخَلْقَ كُلَّهُمْ عبيدُكَ وَ إِمَائِكَ أَنْتَ الرَّبُّ وَ نَحْنُ الْمَرْبُوبُونَ وَ أَنْتَ الْخَالِقُ وَ نَحْنُ
 الْمَخْلُوقُونَ وَ أَنْتَ الرَّازِقُ وَ نَحْنُ الْمَرْزُوقُونَ، فَلَكَ الْحَمْدُ يَا إِلَهِي إِذْ خَلَقْتَنِي بَشْرًا سَوِيًّا وَ
 جَعَلْتَنِي غَنِيًّا مَكْفِيًّا بَعْدَ مَا كُنْتُ طِفْلًا صَبِيًّا تُقَوِّتُنِي مِنَ الثَّدْيِ لَبَنًا مَرِيًّا وَ غَذَّيْتَنِي غَدَاءً
 طَيِّبًا هَنِيئًا وَ جَعَلْتَنِي ذَكَرًا مِثْلًا سَوِيًّا، فَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا إِنْ عُدَّ لَمْ يُحْصَ وَ إِنْ وُضِعَ لَمْ
 يَتَّسِعْ لَهُ شَيْءٌ، حَمْدًا يَفُوقُ عَلَى جَمِيعِ حَمْدِ الْحَامِدِينَ وَ يَعْلُوا عَلَى حَمْدِ كُلِّ شَيْئٍ وَ يَفْخَمُ وَ
 يَعْظُمُ عَلَى ذَلِكَ كُلِّهِ. وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ كَمَا يُحِبُّ اللَّهُ أَنْ يُحْمَدَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ وَ زِينَةَ مَا
 خَلَقَ وَ زِينَةَ أَجَلٍ مَا خَلَقَ وَ بِوِزْنِ أَخْفٍ مَا خَلَقَ وَ بِعَدَدِ أَصْغَرِ مَا خَلَقَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَتَّى
 يَرْضَى رَبُّنَا وَ بَعْدَ الرِّضَا وَ أَسْأَلُهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ يَغْفِرَ لِي رَبِّي وَ أَنْ

يَحْمَدُ لِي أَمْرِي وَ يَتُوبُ عَلَيَّ إِنَّهُ هُوَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ.

إِلَهِي وَ إِنِّي أَنَا أَدْعُوكَ وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ صِفْوَتُكَ أَبُوْنَا آدَمَ ﷺ وَ هُوَ مُسِيئٌ ظَالِمٌ حِينَ أَصَابَ الْخَطِيئَةَ فَغَفَرْتَ لَهُ خَطِيئَتَهُ وَ ثَبَّتَ عَلَيْهِ وَ اسْتَجَبْتَ لَهُ دَعْوَتَهُ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي وَ تَرْضَى عَنِّي فَإِنْ لَمْ تَرْضَ عَنِّي فَاعْفُ فَإِنِّي مُسِيئٌ ظَالِمٌ خَاطِئٌ عَاصٍ وَ قَدْ يَغْفُوا السَّيِّدُ عَنِ عَبْدِهِ وَ لَيْسَ بِرَاضٍ عَنَّهُ وَ أَنْ تَرْضَى عَنِّي خَلْقَكَ وَ تَمِيطَ عَنِّي حَقَّكَ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ إِدْرِيسُ ﷺ فَجَعَلْتَهُ صَدِيقًا نَبِيًّا وَ رَفَعْتَهُ مَكَانًا عَلِيًّا وَ اسْتَجَبْتَ دُعَاةَهُ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَجْعَلَ مَأْبَى إِلِي جَنَّتِكَ وَ مَحَلِّي فِي رَحْمَتِكَ وَ تُسَكِّنِي فِيهَا بِعَفْوِكَ وَ تُزَوِّجَنِي مِنْ حُورِهَا بِقُدْرَتِكَ يَا قَدِيرٌ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ نُوحٌ إِذْ نَادَى «رَبُّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ وَ فَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ وَ حَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْوَاحِ وَ دُسرٍ» فَاسْتَجَبْتَ دُعَاةَهُ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُنَجِّنِي مِنْ ظَلَمٍ مَنْ يُرِيدُ ظُلْمِي وَ تَكْفٍ عَنِّي بِأَسْ مَنْ يُرِيدُ هَضْمِي وَ تَكْفِينِي شَرَّ كُلِّ سُلْطَانٍ جَائِرٍ وَ عَدُوِّ قَاهِرٍ وَ مُسْتَخِفِّ قَادِرٍ وَ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ وَ إِنْسِيٍّ شَدِيدٍ وَ كَيْدٍ كُلِّ مَكِيدٍ يَا حَلِيمٌ يَا وَدُودٌ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ صَالِحٌ ﷺ فَانجَيْتَهُ مِنَ الْخُسْفِ وَ أَعْلَيْتَهُ عَلَى عَدُوِّهِ وَ اسْتَجَبْتَ دُعَاةَهُ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُخَلِّصَنِي مِنْ شَرِّ مَا يُرِيدُنِي أَعْدَائِي وَ سَعَى بِي حُسَّادِي وَ تَكْفِينِيهِمْ بِكِفَايَتِكَ وَ

تَتَوَلَّانِي بِوِلَايَتِكَ وَتَهْدِي قَلْبِي بِهُدَاكَ وَتُوَيْدِنِي بِتَقْوَاكَ وَتُبَصِّرَنِي (وَتَنْضِرَنِي) بِمَا فِيهِ رِضَاكَ وَتُعِينَنِي بِغِنَاكَ يَا حَلِيمٌ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ وَ خَلِيلُكَ إِبْرَاهِيمَ عليه السلام حِينَ أَرَادَ غُرُودَ الْقَائَةِ فِي النَّارِ فَجَعَلْتَ لَهُ النَّارَ بَرْدًا وَ سَلَامًا وَ اسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَاؤُهُ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُبَرِّدَ عَنِّي حَرَّ نَارِكَ وَ تُطْفِئَ عَنِّي لَهَبَهَا وَ تَكْفِيَنِي حَرَّهَا وَ تَجْعَلَ نَائِرَةَ أَعْدَائِي فِي شِعَارِهِمْ وَ دِثَارِهِمْ وَ تَرُدَّ كَيْدَهُمْ فِي نُحُورِهِمْ وَ تَبَارِكَ لِي فِيمَا أُعْطَيْتَنِيهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَيْهِ وَ عَلَيَّ آلِهِ، إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ الْحَمِيدُ الْمَجِيدُ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِالِاسْمِ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ إِسْمَاعِيلُ عليه السلام فَجَعَلْتَهُ نَبِيًّا وَ رَسُولًا وَ جَعَلْتَ لَهُ حَرَمَكَ مَسْكًا وَ مَسْكَنَا وَ مَاوَى وَ اسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَاؤُهُ وَ نَجَّيْتَهُ مِنَ الذَّبْحِ وَ قَرَّبْتَهُ رَحْمَةً مِنْكَ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَفْسَحَ لِي فِي قَبْرِي وَ تَحُطَّ عَنِّي وَزْرِي وَ تَشُدَّ لِي أَرْزِي وَ تَغْفِرَ لِي ذَنْبِي وَ تَرْزُقَنِي التَّوْبَةَ بِحَطِّ السَّيِّئَاتِ وَ تَضَاعِفَ الْحَسَنَاتِ وَ كَشْفِ الْبَلِيَّاتِ وَ رِيحِ التَّجَارَاتِ وَ دَفْعِ مَعْرَةِ السَّعَايَاتِ، إِنَّكَ مُجِيبُ الدَّعَوَاتِ وَ مُنْزِلُ الْبَرَكَاتِ وَ قَاضِي الْمَاجَاتِ وَ مُعْطِي الْخَيْرَاتِ وَ جَبَّارُ السَّمَوَاتِ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِمَا سَأَلَكَ بِهِ ابْنُ خَلِيلِكَ إِسْمَاعِيلُ عليه السلام الَّذِي نَجَّيْتَهُ مِنَ الذَّبْحِ فَدَيْتَهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ وَ قَلَّبْتَ لَهُ الْمَشْقَصَ حَتَّى نَاجَاكَ مُوقِنًا بِذَبْحِهِ رَاضِيًا بِأَمْرِ وَالِدِهِ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَاؤُهُ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُنَجِّنِي مِنْ كُلِّ سُوءٍ وَ بَلِيَّةٍ وَ تَصْرِفَ عَنِّي كُلَّ ظُلْمَةٍ وَ خِيَمَةٍ وَ تَكْفِيَنِي مَا أَهَنِّي مِنْ أُمُورِ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ مَا أُحَازِرُهُ وَ أَخْشَاهُ وَ مِنْ شَرِّ خَلْقِكَ أَجْمَعِينَ بِحَقِّ آلِ يَس.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ لُوطُ عليه السلام فَنَجَّيْتَهُ وَ أَهْلَهُ مِنَ الْخَسْفِ وَ الْهَدْمِ وَ الْمَثَلَاتِ وَ الشُّدَّةِ وَ الْجُهْدِ وَ أَخْرَجْتَهُ وَ أَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ وَ اسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَاؤُهُ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَأْذَنَ لِي بِجَمِيعِ مَا سُئِتَ مِنْ

شَمَلِي وَ تُقَرِّعَنِي بِوَلَدِي وَ أَهْلِي وَ مَالِي وَ تُصَلِّحَ لِي أُمُورِي وَ تُبَارِكْ لِي فِي جَمِيعِ أَحْوَالِي وَ
تُبَلِّغَنِي فِي نَفْسِي آمَالِي وَ أَنْ تُجِيرَنِي مِنَ النَّارِ وَ تَكْفِينِي شَرَّ الْأَشْرَارِ بِالْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ
الْأَيِّمَةِ الْأَبْرَارِ وَ نُورِ الْأَنْوَارِ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ الْأَخْيَارِ الْإِيْمَةَ الْمُهْدِيْنَ
وَ الصَّفْوَةَ الْمُنتَجِبِينَ صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَ تَرْزُقَنِي بِمَجَالِسَتِهِمْ وَ تَمُنَّ عَلَيَّ بِمِرَافَقَتِهِمْ وَ
تُوفِّقَ لِي صُحْبَتَهُمْ مَعَ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَ مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِينَ وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ
وَ أَهْلِ طَاعَتِكَ أَجْمَعِينَ وَ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَ الْكُرُوبِيِّينَ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي سَأَلْتُكَ بِهِ يَعْقُوبُ وَ قَدْ كَفَّ بَصْرَهُ وَ شَتَّتْ شَمْلُهُ جَمْعُهُ وَ
فُقِدَ قُرَّةُ عَيْنِهِ ابْنُهُ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ وَ جَمَعْتَ شَمْلَهُ وَ أَقْرَرْتَ عَيْنَهُ وَ كَشَفْتَ ضُرَّهُ وَ
كُنْتُ مِنْهُ قَرِيباً يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَأْذَنَ لِي بِجَمِيعِ مَا تَبَدَّدَ مِنْ
أَمْرِي وَ تُقَرِّعَنِي بِوَلَدِي وَ أَهْلِي وَ مَالِي وَ تُصَلِّحَ شَأْنِي كُلَّهُ وَ تُبَارِكْ لِي فِي جَمِيعِ أَحْوَالِي وَ
تُبَلِّغَنِي فِي نَفْسِي وَ آمَالِي وَ تُصَلِّحَ لِي أَعْمَالِي وَ تَمُنَّ عَلَيَّ يَا كَرِيمُ ذَا الْمَعَالِي بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ يُوسُفُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَ نَجَّيْتَهُ
مِنْ غِيَابَةِ الْجُبِّ وَ كَشَفْتَ ضُرَّهُ وَ كَفَيْتَهُ كَيْدَ إِخْوَتِهِ وَ جَعَلْتَهُ بَعْدَ الْعِبُودِيَّةِ مَلِكاً
وَاسْتَجَبْتَ دُعَائِهِ وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيباً يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَدْفَعَ
عَنِّي كَيْدَ كُلِّ كَائِدٍ وَ شَرَّ كُلِّ حَاسِدٍ، إِنَّكَ عَلَيَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ مُوسَى بْنُ عُمَرَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذْ قُلْتَ
تُبَارَكْتَ وَ تَعَالَيْتَ «وَ نَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَ قَرَّبْنَاهُ نُجِيّاً» وَ ضَرَبْتَ لَهُ طَرِيقاً
فِي الْبَحْرِ يَبَساً وَ نَجَّيْتَهُ وَ مَنْ مَعَهُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ أَعْرَقْتَ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَ جُنُودَهُمَا

وَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيباً يَا قَرِيبُ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ
 أَنْ تُعِزَّنِي مِنْ شَرِّ خَلْقِكَ وَ تُقَرِّبَنِي مِنْ عَفْوِكَ وَ تَنْشُرَ عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ مَا تُغْنِينِي بِهِ
 عَنْ جَمِيعِ خَلْقِكَ وَ يَكُونُ لِي بَلَاغاً أَنَالُ بِهِ مَغْفِرَتَكَ وَ رِضْوَانَكَ يَا وَلِيَّيَّ وَ وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ.
 اِلهى كُوْ اَسْأَلُكَ بِاِلسْمِ الَّذِى دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ دَاوُدُ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ وَ
 سَخَّرْتَ لَهُ الْجِبَالَ يُسَبِّحُنْ مَعَهُ بِالْعَشِيِّ وَ الْاَبْكَارِ وَ الطَّيْرَ مُحْشُورَةً كُلُّ لَهُ اَوَابٌ وَ شَدَدَتْ
 مُلْكُهُ وَ اَتَيْتَهُ الْحِكْمَةَ وَ فَضْلَ الْخِطَابِ وَ اَنْتَ لَهُ الْحَدِيدَ وَ عَلَّمْتَهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَهُمْ وَ
 غَفَرْتَ ذَنْبَهُ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيباً يَا قَرِيبُ اَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ
 تُسَخِّرَ لِي جَمِيعَ اُمُورِي وَ تُسَهِّلَ لِي تَقْدِيرِي وَ تَرْزُقَنِي مَغْفِرَتَكَ وَ عِبَادَتَكَ وَ تَدْفَعَ عَنِّي
 ظُلْمَ الظَّالِمِينَ وَ كَيْدَ الْكَاذِبِينَ وَ مَكْرَ الْمَاكِرِينَ وَ سَطَوَاتِ الْفِرَاعِينَةِ الْجَبَّارِينَ وَ
 حَسَدَ الْحَاسِدِينَ، يَا اَمَانَ الْخَائِفِينَ وَ جَارَ الْمُسْتَجِيرِينَ وَ ثِقَّةَ الْوَاتِقِينَ وَ ذَرِيعَةَ الْمُؤْمِنِينَ وَ
 رَجَاءَ الْمُتَوَكِّلِينَ وَ مُعْتَمَدَ الصَّالِحِينَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

اِلهى وَ اَسْأَلُكَ بِاِلسْمِ الَّذِى سَأَلَكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عليه السلام اِذْ «قَالَ رَبِّ
 اغْفِرْ لِي وَ هَبْ لِي مُلْكاً لَا يَنْبَغِي لِاِحَدٍ مِنْ بَعْدِي اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ» فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ
 وَ اطَّعْتَ لَهُ الْخَلْقَ وَ حَمَلْتَهُ عَلَى الرِّيحِ وَ عَلَّمْتَهُ مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَ سَخَّرْتَ لَهُ الشَّيَاطِينَ مِنْ كُلِّ
 بَنَاءٍ وَ غَوَاصٍ وَ آخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْاَصْفَادِ، هَذَا عَطَاؤُكَ لِاعْطَاءِ غَيْرِكَ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيباً
 يَا قَرِيبُ اَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَهْدِي لِي قَلْبِي وَ تَجْمَعُ لِي لُبِّي وَ تَكْفِينِي هَمِّي
 وَ تُؤْمِنَ خَوْفِي وَ تُفَكِّ اَسْرِي وَ تَشُدَّ اَزْرِي وَ تَهْلِنِي وَ تُنْفِّسَنِي وَ تَسْتَجِيبَ دُعَائِي وَ تَسْمَعَ
 نِدَائِي وَ لَا تَجْعَلَ فِي النَّارِ مَأْوَايَ وَ لَا الدُّنْيَا اَكْبَرَ هَمِّي وَ اَنْ تُوسِّعَ عَلَيَّ رِزْقِي وَ تُحَسِّنَ
 خُلُقِي وَ تُعْتِقَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ فَاِنَّكَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ وَ مُؤَمِّلِي.

إِلهى وَ أَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ الَّذِى دَعَاكَ بِهِ أَيُّوبُ لَمَّا حَلَّ بِهِ الْبَلَاءُ بَعْدَ الصَّحَّةِ وَ نَزَلَ
السُّقْمُ مِنْهُ مَنَزِلَ الْغَافِيَةِ وَ الضَّيْقُ بَعْدَ السَّعَةِ وَ الْقُدْرَةُ فَكَشَفَتْ ضُرَّهُ وَ رَدَدَتْ عَلَيْهِ أَهْلَهُ
وَ مِثْلَهُمْ مَعَهُمْ حِينَ نَادَاكَ دَاعِيًا لَكَ رَاغِبًا إِلَيْكَ رَاجِيًا لِفَضْلِكَ شَاكِيًا إِلَيْكَ «رَبِّ أَنْى
مَسَّنَى الضُّرُّ وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ» فَاسْتَجَبْتَ دُعَائِهِ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ
تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَكْشِفَ ضُرِّى وَ تُعَافِيَنى فِي نَفْسِى وَ أَهْلِى وَ مَالِى وَ
وَلَدِى وَ إِخْوَانِى فَيْكَ عَافِيَةً بَاقِيَةً شَافِيَةً كَافِيَةً وَافِرَةً هَادِيَةً نَامِيَةً مُسْتَعْنِيَةً عَنِ الْأَطْبَاءِ
وَ الْأَدْوِيَةِ وَ تَجْعَلَهَا شِعَارِى وَ دِثَارِى وَ تَمْتَعْنِى بِسَمْعِى وَ بَصَرِى وَ تَجْعَلَهَا الْوَارِثِينَ مِنِّى
إِنَّكَ عَلَّ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

إِلهى وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِى دَعَاكَ بِهِ يُونُسُ بْنُ مَتَّى فِي بَطْنِ الْحَوْتِ حِينَ نَادَاكَ فِي
ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ «أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّى كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ» وَ أَنْتَ أَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ فَاسْتَجَبْتَ لَهُ دُعَائِهِ وَ أَنْبَتَّ عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَظْطِينٍ وَ أَرْسَلْتَهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ
يَزِيدُونَ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَسْتَجِيبَ دُعَاى
وَ تُدَارِكْنِى بِعَفْوِكَ فَقَدْ غَرِقْتُ فِي بَحْرِ الظُّلْمِ لِنَفْسِى وَ رَكِبْتِى مَظَالِمَ كَثِيرًا لِخَلْقِكَ عَلَى وَ
صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اسْتُرْنِى مِنْهُمْ وَ أَعْتِقْنِى مِنَ النَّارِ وَ اجْعَلْنِى مِنَ عِتْقَائِكَ وَ
طَلْقَائِكَ مِنَ النَّارِ فِي مَقَامِ هَذَا بِمَنْكَ يَا مَنَّانُ.

إِلهى وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِى دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عليه السلام إِذْ أَيْدَتْهُ
بِرُوحِ الْقُدُسِ وَ أَنْطَقْتَهُ فِي الْمَهْدِ فَأَخْبَا بِهِ الْمَوْتِ وَ أَبْرَأَ بِهِ الْأَكْمَةَ وَ الْأَبْرَصَ بِإِذْنِكَ وَ
خَلَقَ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَصَارَ طَائِرًا بِإِذْنِكَ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُفَرِّغْنِى لِمَا خُلِقْتُ لَهُ وَ لَا تُشْغَلْنِى بِمَا قَدْ تَكَلَّفْتَهُ لى وَ تَجْعَلْنِى

مِنْ عِبَادِكَ وَ زُهَادِكَ فِي الدُّنْيَا وَ مَمَّنْ خَلَقْتَهُ لِلْعَافِيَةِ وَ هَنَاتُهُ بِهَا مَعَ كَرَامَتِكَ يَا كَرِيمُ يَا عَلِيُّ
يَا عَظِيمُ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ آصِفُ بْنُ بَرْخِيَاءَ عَلَى عَرْشِ مَلَكَهٍ سَبَا فَكَانَ أَقْلٌ
مِنْ لَحْظَةِ الطَّرْفِ حَتَّى كَانَ مَصَوْرًا بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمَّا رَأَتْهُ قِيلَ أَهْكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ
هُوَ فَاسْتَجَبْتَ دُعَائِهِ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ تُكْفِّرَ عَنِّي
سَيِّئَاتِي وَ تَقْبَلَ مِنِّي حَسَنَاتِي وَ تَقْبَلَ تَوْبَتِي وَ تَتُوبَ عَلَيَّ وَ تُغْنِيَ فَقْرِي وَ تَجْبُرَ كَسْرِي وَ
تُحْيِيَ فُؤَادِي بِذِكْرِكَ وَ تُحْيِيَنِي فِي عَافِيَةٍ وَ تُمَيِّتَنِي فِي عَافِيَةٍ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِالْإِسْمِ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيُّكَ زَكْرِيَّا عليه السلام حِينَ سَأَلَكَ دَاعِيًا لَكَ
رَاجِيًا إِلَيْكَ رَاجِيًا لِفَضْلِكَ فَقَامَ فِي الْمِحْرَابِ يُنَادِي نِدَاءً خَفِيًّا فَقَالَ رَبِّ «هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ
وَلِيًّا يَرِثُنِي وَ يَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَ اجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا» فَوَهَبْتَ لَهُ يَحْيَى وَ اسْتَجَبْتَ لَهُ
دُعَائِهِ وَ كُنْتَ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُبْقِيَ لِي أَوْلَادِي وَ أَنْ
تُمَتِّعَنِي بِهِمْ وَ تَجْعَلَنِي وَ إِيَّاهُمْ مُؤْمِنِينَ لَكَ رَاجِينَ فِي ثَوَابِكَ خَائِفِينَ مِنْ عِقَابِكَ رَاجِينَ لِمَا
عِنْدَكَ آئِسِينَ بِمَا عِنْدَ غَيْرِكَ حَتَّى تُحْيِيَنَا حَيَوَةً طَيِّبَةً وَ تُمَيِّتَنَا مَيِّتَةً طَيِّبَةً إِنَّكَ فَعَالٌ لِمَا تُرِيدُ.

إِلَهِي وَ أَسْأَلُكَ بِالْإِسْمِ الَّذِي سَأَلْتَكَ بِهِ امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ «رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا
فِي الْجَنَّةِ وَ نَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَ عَمَلِهِ وَ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ» فَاسْتَجَبْتَ لَهَا دُعَائِهَا وَ
كُنْتَ مِنْهَا قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُقَرِّرَ عَيْنِي بِالنَّظَرِ إِلَى جَنَّتِكَ وَ
وَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ أَوْلِيَائِكَ وَ تُفَرِّجَنِي بِمُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ تُؤْنِسَنِي بِهِ وَ بِآلِهِ وَ بِمُصَاحِبَتِهِمْ وَ
مُرَافَقَتِهِمْ فَمَكَّنْ لِي فِيهَا وَ تُنَجِّنِي مِنَ النَّارِ وَ مَا أُعِدَّ لِأَهْلِهَا مِنَ السَّلَاسِلِ وَ الْأَغْلَالِ وَ
الشَّدَائِدِ وَ الْأَنْكَالِ وَ أَنْوَاعِ الْعَذَابِ بِعَفْوِكَ يَا كَرِيمُ.

إلهى وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِى دَعَيْتَكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ صَدِيقَتَكَ مَرْيَمُ الْبَتُولُ وَ أُمُّ الْمَسِيحِ
الرَّسُولِ عَلَيْهَا السَّلَامُ إِذْ قُلْتَ «وَمَرْيَمَ ابْنَةَ عِمْرَانَ الَّتِى أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ
رُوحِنَا وَصَدَّقْتَ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ» فَاسْتَحَبَّتْ لَهَا دُعَائُهَا وَ
كُنْتَ مِنْهَا قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُحْصِنَنِي بِحِصْنِكَ الْحَصِينِ وَ
تُحْجِبَنِي بِحِجَابِكَ الْمُنِيعِ وَ تُحَرِّزَنِي بِحِرْزِكَ الْوَثِيقِ وَ تَكْفِيَنِي بِكَفَايَتِكَ الْكَافِيَةِ مِنْ شَرِّ كُلِّ
طَاغٍ وَ ظَلَمٍ كُلِّ بَاغٍ وَ مَكْرٍ كُلِّ مَاكِرٍ وَ غَدْرٍ كُلِّ غَادِرٍ وَ سِحْرِ كُلِّ سَاحِرٍ وَ جَوْرِ كُلِّ
سُلْطَانٍ جَائِرٍ بِمَنْعِكَ يَا مَنْعِي.

إلهى وَ أَسْأَلُكَ بِالْأَسْمِ الَّذِى دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ نَبِيِّكَ وَ صَفِيكَ وَ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ وَ
أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ وَ بَعِيثِكَ إِلَى بَرِّيَّتِكَ وَ رَسُولِكَ إِلَى خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ خَاصَّتِكَ وَ خَالِصَتِكَ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ فَاسْتَحَبَّتْ دُعَائُهُ وَ أَيْدَتُهُ بِجُودٍ لَمْ يَرَوْهَا وَ جَعَلَتْ كَلِمَتَكَ الْعُلِيَا
وَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَ كُنْتُ مِنْهُ قَرِيبًا يَا قَرِيبُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ
صَلَاةً زَاكِيَةً طَيِّبَةً نَامِيَةً بَاقِيَةً مُبَارَكَةً كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آبِيهِمْ إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ وَ بَارَكْتَ
عَلَيْهِمْ كَمَا بَارَكْتَ عَلَيْهِمْ وَ سَلَّمْتَ عَلَيْهِمْ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَيْهِمْ وَ زِدَّهُمْ فَوْقَ ذَلِكَ كُلِّهِ زِيَادَةً
مِنْ عِنْدِكَ وَ اخلُطْنِي بِهِمْ وَ اجْعَلْنِي مِنْهُمْ وَ اخْشُرْنِي مَعَهُمْ وَ فِي زُمْرَتِهِمْ حَتَّى تُسْقِيَنِي مِنْ
حَوْضِهِمْ وَ تُدْخِلَنِي فِي جُمَّلَتِهِمْ وَ تَجْمَعَنِي وَ آيَاهُمْ وَ تُقَرِّعَنِي بِهِمْ وَ تُعْطِيَنِي سُؤْلِي وَ تُبَلِّغَنِي
أَمَالِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ نَحْيَايَ وَ مَمَاتِي وَ تُبَلِّغَهُمْ سَلَامِي وَ تَرُدَّ عَلَيَّ مِنْهُمْ
السَّلَامَ وَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ رَحْمَةَ اللهِ بِرَكَاتِهِ.

إلهى وَ أَنْتَ الَّذِى تُنَادِي فِي أَنْصَافِ كُلِّ لَيْلَةٍ هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأَعْطِيَهُ؟ أَمْ هَلْ مِنْ دَاعٍ
فَأَجِيبَهُ؟ أَمْ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ؟ أَمْ هَلْ مِنْ رَاجٍ فَأَبْلُغَهُ رَجَاهُ؟ أَمْ هَلْ مِنْ مُؤَمِّلٍ

فَابْلَغُهُ أَمَلُهُ؟ هَا أَنَا سَائِلُكَ بِفِنَائِكَ وَ مِسْكِينُكَ بِبَابِكَ وَ ضَعِيفُكَ بِبَابِكَ وَ فَقِيرُكَ بِبَابِكَ وَ
 مُؤَمَّلُكَ بِفِنَائِكَ، أَسْأَلُكَ وَ أَرْجُو رَحْمَتَكَ وَ أُوَمِّلُ عَفْوَكَ وَ أَلْتَمِسُ غُفْرَانَكَ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
 وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَعْطِنِي سُؤْلِي وَ بَلِّغْنِي أَمَلِي وَ اجْبُرْ فَقْرِي وَ ارْحَمْ عِصْيَانِي وَ اعْفُ عَن ذُنُوبِي
 وَ فَكِّ رِقَبَتِي مِنَ الْمَظَالِمِ لِعِبَادِكَ رَكِبْتَنِي وَ قَوَّضَعْنِي وَ اعَزَّمْ مَسْكَنَتِي وَ ثَبَّتْ وَ طَاقِي وَ اغْفِرْ
 جُرْمِي وَ أَنْعِمْ بَالِي وَ أَكْثِرْ مِنَ الْحَلَالِ مَالِي وَ خِزْلِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي وَ أَفْعَالِي وَ رَضِي بِهَا
 وَ ارْحَمْنِي وَ وَالِدِي وَ مَا وَلَدَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ وَ الْمُسْلِمِينَ وَ الْمُسْلِمَاتِ
 الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَ الْأَمْوَاتِ إِنَّكَ سَمِيعُ الدَّعَوَاتِ وَ أَلْهِمْنِي مِنْ بَرِّهِمَا مَا أَسْتَحِقُّ بِهِ ثَوَابَكَ
 وَ الْجَنَّةَ وَ تَقَبَّلْ حَسَنَاتِهِمَا وَ اغْفِرْ سَيِّئَاتِهِمَا وَ اجْزِهِمَا بِأَحْسَنِ مَا فَعَلَا بِي ثَوَابَكَ وَ الْجَنَّةَ.

إِلَهِي وَ قَدْ عَلِمْتُ يَقِينًا أَنَّكَ لَا تَأْمُرُ بِالظُّلْمِ وَ لَا تَرْضَاهُ وَ لَا تَمِيلُ إِلَيْهِ وَ لَا تَهْوَاهُ وَ لَا
 تُحِبُّهُ وَ لَا تَغْشَاهُ وَ تَعْلَمُ مَا فِيهِ هُوَ لِأَيِّ الْقَوْمِ مِنْ ظُلْمِ عِبَادِكَ وَ بَغْيِهِمْ عَلَيْنَا وَ تَعْدِيهِمْ بغيرِ
 حَقٍّ وَ لَا مَعْرُوفٍ بَلْ ظُلْمًا وَ عُدْوَانًا وَ زُورًا وَ بُهْتَانًا فَإِنْ كُنْتَ جَعَلْتَ لَهُمْ مُدَّةً لِأَبَدٍ مِنْ
 بُلُوغِهَا أَوْ كَتَبْتَ لَهُمْ آجَالًا يَنَالُونَهَا فَقَدْ قُلْتَ وَ قَوْلُكَ الْحَقُّ وَ وَعْدُكَ الصِّدْقُ «يَمْحُوا اللَّهُ مَا
 يَشَاءُ وَ يُثَبِّتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ». فَانَا أَسْأَلُكَ بِكُلِّ مَا سَأَلْتُكَ بِهِ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلُونَ وَ
 رُسُلِكَ وَ أَسْأَلُكَ بِمَا سَأَلْتُكَ بِهِ عِبَادُكَ الصَّالِحُونَ وَ مَلَائِكَتِكَ الْمُتَرَبِّونَ أَنْ تَمْحُوَ مِنْ أُمَّ
 الْكِتَابِ ذَلِكَ وَ تَكْتُبَ لَهُمُ الْإِضْمِحْلَالَ وَ الْحَقَّ حَتَّى تُقَرِّبَ آجَالَهُمْ وَ تَقْضِيَ مُدَّتَّهُمْ وَ تَذْهَبَ
 أَيَّامُهُمْ وَ تُبْتَرَّ أَعْمَارُهُمْ وَ تُهْلِكَ فُجَارَهُمْ وَ تُسَلِّطَ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُمْ
 أَحَدٌ وَ لَا تُنَجِّي مِنْهُمْ أَحَدًا وَ تُفْرِقَ جُمُوعَهُمْ وَ تَكِلَ سِلَاحَهُمْ وَ تُبَدِّدَ شَمْلَهُمْ وَ تُقَطِّعَ
 آجَالَهُمْ وَ تُقْصِرَ أَعْمَارَهُمْ وَ تُزَلِّزَ أَقْدَامَهُمْ وَ تُطَهِّرَ بِأَدَاكٍ مِنْهُمْ وَ تُظَهِّرَ عِبَادَكَ عَلَيْهِمْ
 فَقَدْ غَيَّرُوا سُنتَكَ وَ نَقَضُوا عَهْدَكَ وَ هَتَكُوا حَرِيمَكَ وَ اتَّوَا عَلَى مَا نَهَيْتَهُمْ عَنْهُ وَ عَتَّوَا عَتْوًا

كَبِيرًا وَضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ أذِّنْ لِمَجْمَعِهِمْ بِالشَّتَاتِ وَ لِحِيَّتِهِمْ
بِالْمَمَاتِ وَ لِأَزْوَاجِهِمْ بِالنَّهْبَاتِ وَ خَلِّصْ عِبَادَكَ مِنْ ظُلْمِهِمْ وَ اقْبِضْ أَيْدِيَهُمْ عَن هَضْمِهِمْ
وَ طَهِّرْ أَرْضَكَ مِنْهُمْ وَ أذِّنْ بِحَصْدِ نَبَاتِهِمْ وَ اسْتِيصَالِ شَافَتِهِمْ وَ شَتَاتِ شَمْلِهِمْ وَ هَدْمِ
بُيُنَانِهِمْ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ.

وَ أَسْأَلُكَ يَا إلهِي وَ إلهَ كُلِّ شَيْءٍ وَ رَبِّي وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَ أَدْعُوكَ بِمَا دَعَاكَ بِهِ عَبْدُكَ وَ
رَسُولُكَ وَ نَبِيَّكَ وَ صَفِيَّكَ مُوسَى وَ هَارُونَ عليهما السلام حِينَ قَالَا دَاعِيَيْنِ لَكَ رَاجِبِينَ لِفَضْلِكَ
«رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَ مَلَأَهُ زِينَةً وَ أَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ
رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَ اشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ»
فَمَنْتَ وَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمَا بِالْإِجَابَةِ لَهَا إِلَى أَنْ قَرَعْتَ سَمْعَهَا بِأَمْرِكَ فَقُلْتَ.

اللَّهُمَّ رَبِّ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكَمَا فَاسْتَقِيَا وَ لَا تَتَّبِعَانِ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ أَنْ تُصَلِّيَ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تَطْمِسَ عَلَى أَمْوَالِهِمْ هُوَ لِالظُّلْمَةِ وَ أَنْ تَشْدُدَ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَ أَنْ
تُخَسِفَ بِهِمْ بَرِّكَ وَ أَنْ تُغْرِقَهُمْ فِي بَحْرِكَ فَإِنَّ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا فِيهَا لَكَ وَ أَرِ الْخَلْقَ
قُدْرَتَكَ فِيهِمْ وَ بَطْشَتَكَ عَلَيْهِمْ فَافْعَلْ ذَلِكَ بِهِمْ وَ عَجِّلْ لَهُمْ ذَلِكَ يَا خَيْرَ مَنْ سُئِلَ وَ خَيْرَ
مَنْ دُعِيَ وَ خَيْرَ مَنْ تَذَلَّتْ لَهُ الْوُجُوهُ وَ رُفِعَتْ إِلَيْهِ الْأَيْدِي وَ دُعِيَ بِاللِّسَنِ وَ شَخَّصَتْ
إِلَيْهِ الْأَبْصَارُ وَ آمَتْ إِلَيْهِ الْقُلُوبُ وَ نُقِلَتْ إِلَيْهِ الْأَقْدَامُ وَ تُحَوِّكُم إِلَيْهِ فِي الْأَعْمَالِ.

إلهي وَ أَنَا عَبْدُكَ أَسْأَلُكَ مِنْ أَسْمَائِكَ بِأَبْهَائِهَا وَ كُلِّ أَسْمَائِكَ بِهَيْئِ بَلْ أَسْأَلُكَ كُلَّهَا أَنْ
تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ أَنْ تُرَكِّبَهُمْ عَلَى أُمَّ رُؤُسِهِمْ فِي زُبَيْتِهِمْ وَ تُزِدِّيهِمْ فِي
مَهْوَى حُفْرَتِهِمْ وَ أَرْزَمِهِمْ بِحَجْرِهِمْ وَ ذَكَّهُمْ بِمَشَاقِصِهِمْ وَ اكْتَبَهُمْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ وَ اخْنَقَهُمْ
بِوَتَرِهِمْ وَ أَرْدُدْ كَيْدَهُمْ فِي نُحُورِهِمْ وَ أَوْبِقَهُمْ بِنَدَامَتِهِمْ حَتَّى يَسْتَحْذِلُوا وَ يَتَضَاءَلُوا بَعْدَ

يُخَوِّتِهِمْ، وَ يَنْقَمِعُوا بَعْدَ اسْتِطَالَتِهِمْ اِذْ لَاءَ مَا سُورِينَ فِي رَبِّ خِبَائِلِهِمُ الَّتِي كَانُوا يُؤْمَلُونَ
 اَنْ يَرَوْنَ فِيهَا وَ تُرِينَا قُدْرَتَكَ فِيهِمْ وَ سُلْطَانَكَ عَلَيْهِمْ وَ تَأْخُذُهُمْ اَخْذَ الْقُرَى وَ هِيَ ظَالِمَةٌ
 اِنَّ اَخْذَكَ الْاَلِيمُ الشَّدِيدُ تَأْخُذُهُمْ يَا رَبِّ اَخْذَ عَزِيزٍ مُقْتَدِرٍ فَاِنَّكَ عَزِيزٌ مُقْتَدِرٌ شَدِيدُ
 الْعِقَابِ شَدِيدُ الْمِحَالِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ اِيْرَادَهُمْ عَذَابَكَ الَّذِي اَعَدَدْتَهُ لِلظَّالِمِينَ مِنْ
 اَمْثَالِهِمْ وَ الطَّاعِينَ مِنْ نُظْرَائِهِمْ وَ اَرْفَعْ حِلْمَكَ عَنْهُمْ وَ اَحْلِلْ عَلَيْهِمْ غَضَبَكَ الَّذِي لَا
 يَقُومُ لَهُ شَيْءٌ وَ اْمُرْ فِي تَعْجِيلِ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ بِاَمْرِكَ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَ لَا يُؤَخَّرُ فَاِنَّكَ شَاهِدُ
 كُلِّ نَجْوَى وَ عَالِمُ كُلِّ فَحْوَى وَ لَا تَخْفَى عَلَيْكَ مِنْ اَعْمَالِهِمْ خَافِيَةٌ وَ لَا تَذْهَبُ عَنْكَ مِنْ
 اَعْمَالِهِمْ خَائِنَةٌ وَ اَنْتَ عَلَامُ الْغُيُوبِ عَالِمٌ بِمَا فِي الصُّمَائِرِ وَ الْقُلُوبِ.

وَ اَسْأَلُكَ اللَّهُمَّ وَ اُنَادِيكَ بِمَا نَادَاكَ بِهِ سَيِّدِي وَ سَأَلْتُكَ بِه نُوْحٌ اِذْ قُلْتَ تَبَارَكْتَ وَ
 تَعَالَيْتَ «وَ لَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ» اَجَلُ اللَّهُمَّ يَا رَبِّ اَنْتَ نِعْمَ الْمُجِيبُ وَ نِعْمَ
 الْمَدْعُوُّ وَ نِعْمَ الْمَسْئُولُ وَ نِعْمَ الْمُعْطَى، اَنْتَ الَّذِي لَا تُخَيِّبُ سَائِلَكَ وَ لَا تُرَدُّ رَاجِيَكَ وَ لَا
 تَطْرُدُ الْمُلْحَ عَنْ بَابِكَ وَ لَا تُرَدُّ دُعَاءَ سَائِلِكَ وَ لَا تَمَلُّ دُعَاءَ مَنْ اَمَّلَكَ وَ لَا تَتَبَرَّمُ بِكَثْرَةِ
 حَوَائِجِهِمُ اِلَيْكَ وَ لَا يَقْضَائِهَا لَهُمْ فَاِنْ قَضَاءَ حَوَائِجِ جَمِيعِ خَلْقِكَ اِلَيْكَ فِي اَسْرَعِ لَحْظٍ مِنْ
 لَمَحِ الطَّرْفِ وَ اَخْفُ عَلَيْكَ وَ اَهْوَنُ عِنْدَكَ مِنْ جَنَاحِ بُعُوضَةٍ وَ حَاجَتِي يَا سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ وَ
 مُعْتَمِدِي وَ رَجَائِي اَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ اَنْ تَغْفِرَ لِي ذَنْبِي فَقَدْ جِسْتِكَ
 ثَقِيلَ الظَّهْرِ بِعَظِيمِ مَا بَارَزْتُكَ بِهِ مِنْ سَيِّئَاتِي وَ رَكِبْتِي مِنْ مَظَالِمِ عِبَادِكَ مَا لَا يَكْفِينِي وَ
 لَا يُخَلِّصُنِي مِنْهَا غَيْرُكَ وَ لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ وَ لَا يَمْلِكُهُ سِوَاكَ فَارْحَمْنِي يَا سَيِّدِي كَثْرَةَ سَيِّئَاتِي
 بِسَيْرِ عِبْرَاتِي بَلْ بِقَسَاوَةِ قَلْبِي وَ جُمُودِ عَيْنِي لَا بَلَّ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ وَ اَنَا شَيْءٌ

فَلْتَسَعْنِي رَحْمَتِكَ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

لَا تَمْتَحِنِي فِي هَذِهِ الدُّنْيَا بِشَيْءٍ مِنَ الْمُحِنِّ وَلَا تُسَلِّطْ عَلَيَّ مَنْ لَا يَرْحَمُنِي وَلَا تُهْلِكْنِي
بِدُنُوبِي وَعَجَّلْ خَلَاصِي مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ وَادْفَعْ عَنِّي كُلَّ ظُلْمٍ وَلَا تَهْتِكْ سِتْرِي وَلَا
تَفْضَحْنِي يَوْمَ جَمْعِكَ الْخَلَائِقَ لِلْحِسَابِ يَا جَزِيلَ الْعَطَاءِ وَالْثَّوَابِ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُحْيِيَنِي حَيَاةَ السُّعْدَاءِ وَتُمِيتَنِي مَيِّتَةَ الشُّهَدَاءِ وَتَقْبَلَنِي قَبُولَ
الْأَوْدَاءِ وَتَحْفَظَنِي فِي هَذِهِ الدُّنْيَا الدَّيْنَةَ مِنْ شَرِّ سَلَاطِينِهَا وَفُجَارِهَا وَشِرَارِهَا وَمُحِبِّهَا
وَالْعَامِلِينَ لَهَا وَمَا فِيهَا وَقِنِي شَرَّ طُعَاثِهَا وَحُسَادِهَا وَبَاغِيَ الشُّرْكِ فِيهَا حَتَّى تَكْفِيَنِي مَكْرَ
الْمُكْرَةِ وَتَفْقَأَ عَنِّي أَعْيُنَ الْكُفْرَةِ وَتُفْجِمَ عَنِّي أَلْسِنَ الْفَجْرَةِ وَتَقْبِضَ لِي عَلَى أَيْدِي الظُّلْمَةِ
وَتُوَهِّنَ عَنِّي كَيْدَهُمْ وَتُمِيتَهُمْ بِغَيْظِهِمْ وَتَشْغَلَهُمْ بِأَسْمَاعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ وَأَفِيدَتِهِمْ وَتَجْعَلَنِي
مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ فِي أَمْنِكَ وَأَمَانِكَ وَحِرْزِكَ وَسُلْطَانِكَ وَحِجَابِكَ وَكَنْفِكَ وَعِيَاذِكَ وَجَارِكَ
وَمِنْ جَارِ السُّوءِ وَجَلِيسِ السُّوءِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ إِنَّ وَلِيَّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابَ
وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ.

اللَّهُمَّ بِكَ أَعُوذُ وَبِكَ الْوُدُ وَلَكَ أَعْبُدُ وَإِيَّاكَ أَرْجُو وَبِكَ أَسْتَعِينُ وَبِكَ أَسْتَكْفِي وَبِكَ
أَسْتَعِيثُ وَبِكَ أَسْتَنْقِذُ وَمِنْكَ أَسْأَلُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَلَا تُرَدِّدَنِي إِلَّا بِدُنُوبِ
مَغْفُورٍ وَسَعْيِ مَشْكُورٍ وَتِجَارَةِ لَنْ تَبُورَ وَأَنْ تَفْعَلَ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ وَلَا تَفْعَلَ بِي مَا أَنَا
أَهْلُهُ فَإِنَّكَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ وَأَهْلُ الْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ.

إِلَهِي وَقَدْ أَطَلْتُ دُعَائِي وَكَثُرَتْ خِطَابِي وَضِيقُ صَدْرِي حَدَانِي عَلَى ذَلِكَ كُلِّهِ وَحَمَلَنِي
عَلَيْهِ عِلْمًا مِنِّي بِأَنَّهُ يُجْزِيكَ مِنْهُ قَدْرُ الْمَلْحِ فِي الْعَجِينِ بَلْ يَكْفِيكَ عَزْمُ إِرَادَةٍ وَأَنْ يَقُولَ
الْعَبْدُ بَيِّنَةً صَادِقَةً وَلسَانِ صَادِقٍ يَا رَبِّ فَتَكُونَ عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِكَ بِكَ وَقَدْ نَاجَاكَ بِعَزْمِ
الإِرَادَةِ قَلْبِي فَأَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُقَرَّنَ دُعَائِي بِالْإِجَابَةِ مِنْكَ وَ
تُبَلِّغَنِي مَا أَمَلْتُهُ فِيكَ مِنْهُ مِنْكَ وَطَوْلًا وَقُوَّةً وَحَوْلًا لَا يُقِيمُنِي مِنْ مَقَامِي هَذَا إِلَّا بِقَضَاءِ

جَمِيعَ مَا سَأَلْتُكَ فَإِنَّهُ عَلَيْكَ يَسِيرٌ وَ خَطَرُهُ عِنْدِي جَلِيلٌ كَثِيرٌ وَ أَنْتَ عَلَيْهِ قَدِيرٌ يَا سَمِيعُ يَا بَصِيرُ.

إِلَهِي وَ هَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ وَ الْهَارِبِ إِلَيْكَ مِنْ ذُنُوبٍ تَهَجَّمَتْهُ وَ عُيُوبٍ فَضَحَتْهُ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ انْظُرْ إِلَيَّ نَظْرَةً رَحِيمَةً أَفُوزُ بِهَا إِلَى جَنَّتِكَ وَ اعْطِفْ عَلَيَّ عَظْفَةً أَنْجُو بِهَا مِنْ عِقَابِكَ فَإِنَّ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ لَكَ وَ بِيَدِكَ وَ مَفَاتِيحُهُمَا وَ مَغَالِيقُهُمَا إِلَيْكَ وَ أَنْتَ عَلَى ذَلِكَ قَادِرٌ وَ هُوَ عَلَيْكَ هَيِّنٌ يَسِيرٌ فَافْعَلْ بِي مَا سَأَلْتُكَ يَا قَدِيرٌ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَ حَسْبُنَا اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى وَ نِعْمَ النَّصِيرُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

قال على بن حماد أخذت هذا الدعاء من ابى الحسن بن على العلوى العريضى و اشترط على ان لا ابذله لمخالف و لا اعطيه الا لمن اعلم مذهبه و انه من اولياء محمد و آل محمد عليه السلام و كان عندى ادعوبه و اخوانى ثم قدم على فى البصرة بعض قضاة الاهواز و كان مخالفاً و له على ايام و كنت احتاج اليه فى بلده و انزل عليه فقبض عليه السلطان فصادره اخذ حظه بعشرين الف درهم فرقت له و رحمته و دفعت اليه هذا الدعاء فدعا به فما استتم اسبوعاً حتى اطلقه السلطان ابتداءً و لم يلزمه شيئاً مما اخذ حظه و رده الى بلده مكرماً شيعته الى الابله و عدت الى البصرة. فلما كان بعد ايام طلبت الدعاء فلم اجده و فتشت كتبي كلها فلم ار له اثرأ فطلبت من ابى المختار الحسينى و كانت عنده نسخة بها فلم يجده فى كتبه فلم نزل نطلبه فى كتبنا فلا نجده عشرين سنة فعلمت ان ذلك عقوبة من الله عزوجل لما بذلته لمخالف فلما كان بعد العشرين سنة وجدناه فى كتبنا و قد فتشنا هارمراراً لا تحصى فآليت على نس الاعطيه الا لمن اثق بدينه ممن يعتقد و لاية آل الرسول صلى الله عليه و عليهم بعد ان اخذ عليه العهد الا يبذله الا لمن يستحقه و بالله نستعين و عليه نتوكل. (البحار، ج ۲۶۶/۹۵ ط ايران مجع الدعوات، ص ۳۴۷).

استخاره امام زمان علیه السلام

در کتاب مستدرک الوسایل، به نقل از علامه حلی در «منهاج الصّلاح» آمده است که او با سند خود از حضرت صاحب الأمر علیه السلام نقل نموده که فرمود: «سورة حمد را ده مرتبه و یا سه مرتبه و یا یک مرتبه و سورة انا انزلناه فی لیلة القدر را نیز ده مرتبه بخواند و سپس این دعا را سه مرتبه بخواند: «اللّهمّ إني استخیرک لعلمک...» سپس قبضه‌ای از تسبیح را با نیت و حاجتی که دارد بگیرد اگر آن‌ها زوج بود انجام دهد و اگر فرد بود ترک کند و یا عکس آن را (چنان که متعارف است) معیار قرار دهد (یعنی اگر زوج بود ترک کند و اگر فرد بود انجام دهد).

در همان کتاب، از کتاب «بحار الانوار» از امام صادق علیه السلام نقل شده که آن

استخاره صاحب الزمان علیه السلام

المستدرک الوسایل ج ۲۶۳/۶ عن العلامة الحلی فی منهاج الصّلاح بسنده عن صاحب الأمر علیه السلام أنه قال: یقرأ فاتحة عشر مرّات الی قوله: علیه السلام ثمّ یقرأ هذا الدعاء ثلاث مرّات:

«اللّهمّ إني استخیرک لعلمک بعاقبة الأمور و استشیرک لحسن ظنی بک فی المأمول و المحذور اللّهمّ إن کان الأمر الفلانی ممّا قد نیطت بالبرکة اعجازة و یوادیه و حُفّت بالکرامة آیامه و لیالیه فخیّر الی اللّهمّ فیه خیرة تردّ شموسه ذلولاً و تقضی آیامه سروراً اللّهمّ أمّا أمر فائتم و أمّا نهی فأنتهی. اللّهمّ إني استخیرک برحمتک خیرة فی عافیة». و

رواه فی البحارج ۳۲۶/۱۰۱ و فی ج ۲۷۲/۵۳ و فی حاشیة مفاتیح الجنان - للشیخ عباس القمی ص

حضرت در باره استخاره فرمود: «برای استخاره یک مرتبه سوره حمد و سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را بخواند و پانزده مرتبه بر محمد و آل محمد علیهم السلام صلوات بفرستد و سپس بگوید: خدایا، به حق حسین و جد و پدر و مادر و برادر و امامان از ذریه او/تو را می خوانم که صلوات و رحمت خود را بر آنان بفرستی و خیر مرا در این تسبیح مشخص فرمایی و صلاح دین و دنیای مرا در این کار به من نشان دهی خدایا، اگر اصلاح در دین و دنیا و حال و آینده من انجام کاری است که بر آن عازم شده ام پس تو نیز مرا به آن امر فرما و اگر جز این است مرا از آن باز دار، همانا تو بر هر کاری توانایی.

سپس مقداری از تسبیح را بگیرد و همراه دانه های آن بگوید: «سبحان الله و الحمد لله، و لا اله الا الله» تا تمام شود. پس اگر آخرین دانه آن با «سبحان الله» مطابق گردید بین انجام آن کار و ترک آن مخیر می باشد و اگر با «الحمد لله» مطابق گردید مأمور به انجام آن کار است و اگر با «لا اله الا الله» مطابق آمد پس او از آن کار نهی شده است.»

در بحار الأنوار، از امام صادق علیه السلام نقل شده است: «هرکس را با خدای خود استخاره باشد ده مرتبه سوره مبارکه حمد را قرائت کند و سپس این دعا را بخواند: «اللهم انی استخیرک لعلمک...»

و فی البحار عن الصادق علیه السلام: من اراد ان یتخیر الله: فلیقرأ الحمد عشر مرّات ثم یقول: اللهم انی استخیرک لعلمک... الحدیث. البحار ج ۲۴۷/۸۸

تحقیقی در باره استخاره

مؤلف گوید: استخاره در لغت به معنای درخواست خیر از خداوند متعال است و آن بهترین راه برای نجات از مشکلات و رفع تحیر است و اگر همراه با توسل به اولیای خدا علیهم السلام باشد بهتر خواهد بود؛ زیرا بهترین وسیله استجاب دعاها واسطه قرار دادن آنان به درگاه خداوند است و خوب است انسان قبل از دعا و استخاره استغفار کند و صدقه و یا عمل خیری انجام دهد و یا اگر پدر و مادر او زنده هستند آنان را خوشنود نماید و اگر از دنیا رفته اند به وسیله صدقه و انفاق روح آنان را شاد نماید تا خداوند از او خوشنود گردد و کار او را به صلاح و خیر و نجات برساند. لازم است که شخص مستخیر [کسی که خیر خود را از خداوند طلب می‌کند] قبل از دعا کردن نگاهی به احوال و اعمال خود نماید و اگر حق کسی را ضایع نموده جبران کند و اگر گناهی را مرتکب شده از آن توبه نماید و اگر نسبت به پدر و مادر و دیگران تزییع حق و یا ظلمی روا داشته آنان را از خود راضی و به درگاه خداوند توبه کند و آداب دعا را رعایت نماید. اگر چنین کند و حاجتی از خدای خود بخواهد به او عطا خواهد شد و نیازی به استخاره با قرآن و تسبیح و غیر آن نخواهد داشت. توجه به این نکته نیز لازم است که دعا کننده باید خدای خود را حکیم و رحیم و دانا و راستگو بداند و بداند که اگر خواسته او صلاح نباشد طبق آنچه خداوند وعده داده که: «ادعونی استجب لکم» به جای خواسته او چیز دیگری را به او عطا خواهد کرد و یا بلایی را از او دفع خواهد نمود و یا دعای او را ذخیره می‌فرماید و روز قیامت برای حل مشکلات او به اجابت می‌رساند. و ممکن است دعای او در آینده مستجاب شود و فعلاً صلاح او نباشد.

همچنین ممکن است دعای او مستجاب باشد لکن پس از دعا گناهی مرتکب شود و از عطای خداوند محروم گردد. و ممکن است خداوند دعای او را مستجاب نماید ولی به فرشتگان بگوید خواسته او را به او ندهید چون ما صدا و ناله او را دوست می‌داریم. آنچه گفته شد [طبق روایات معصومین علیهم‌السلام] در مورد استجابت دعا وجود دارد، و بدین جهت انسان نباید از دعا مأیوس شود و دعا را بی اثر و بی ارزش بداند. به نظر حقیر هیچ دعایی در صورت رعایت شرایط دعا بی اثر نخواهد بود.

طبق روایتی دعا مخ و مغز عبادت و عمود دین و نور آسمان‌ها و زمین است و غفلت از دعا جز خسارت و محرومیت ثمری نخواهد داشت. در روایتی آمده است که عاجزترین مردم کسی است که چون به کاری از امور دنیا و آخرت مشغول نباشد و بیکار مانده باشد مشغول دعا نشود و از خدای خود در حال فراغت چیزی نخواهد.

و بهترین وسیله برای رسیدن به حوایج و خواسته‌های دنیائی و آخرتی این است که ما خواسته‌های خود را با توسل و وساطت ولی امر خود، حضرت بقیه‌الله علیه‌السلام، از خدا بخواهیم و آن بزرگوار را که واسطه رحمت الهی است شفیع قرار دهیم و در بیچارگی‌های خود به او استغاثه کنیم که او دادرس بیچارگان خواهد بود. برادران و خواهران مسلمان باید بدانند که مطابق اکثر احادیث و روایات، استخاره حقیقی و رایج بین معصومین علیهم‌السلام و شیعیان آنان به معنای درخواست خیر از خداوند بوده است و این بهترین نوع استخاره است که مردم زمان ما مع الأسف آن را استخاره نمی‌دانند و استخاره را منحصر به تسبیح و قرآن پنداشته‌اند و برای هر امر ناچیز و رطب و یابسی از آن استفاده می‌نمایند.

و بسا امری را که عقل حاکم به خیر و یا شر آن است به استخاره با قرآن یا

تسبیح و اگذار می‌کنند در حالی که هیچ تحیری در آن ندارند و یا مسأله‌ای را که از نظر شرع مقدّس - مانند مسأله ازدواج - دستور معینی دارد به استخاره محول می‌نمایند و پیایی برای استخاره به علما و روحانیون مراجعه می‌کنند.

در این میان علمای دین که مرجع بیان حلال و حرام و احکام الهی هستند بیش از همه چیز مشغول استخاره کردن با قرآن و یا تسبیح برای کارهای روزمره مردم می‌باشند و چنان که ما مشاهده کرده‌ایم مراجعات مردم به بعضی از علمای معروف و محترم و مورد اطمینان فقط برای استخاره کردن است و شاید در مقابل هر بیست مورد که درخواست استخاره می‌کنند یک مورد هم از مسایل شرعی سؤال نمی‌کنند.

حاصل سخن این است که استخاره از مفهوم واقعی خود که درخواست خیر و صلاح از خداوند است خارج گردیده و وسیله‌ای برای آگاهی از وضعیت آینده مردم شده است!

بدین منظور لازم دیدم که بخشی از سخنان علامه مجلسی علیه‌الرحمه را که کارشناس معارف اسلامی است از کتاب «مفاتیح الغیب» نامبرده نقل کنم به امید آن که مورد استفاده مؤمنین قرار گیرد و مفهوم واقعی استخاره برای آنان روشن شود و روح توکل و توجه به خداوند در آنان تقویت گردد.

سخنان علامه مجلسی در باره استخاره و اقسام آن

علامه مجلسی رحمه‌الله در بیان فضیلت استخاره می‌فرماید: استخاره در لغت طلب خیر و راهنمایی از کسی است، و استشاره (مشورت خواستن) نیز مراجعت به کسی کردن در امری است که آدمی در آن تردید دارد تا آن که او به

مقتضای رأی خود اشاره کند به امری که صلاح این کس در آن است.

اگرچه استشاره از برادران مؤمن مطلوب است - چنانچه بعد از این اشاره به آن خواهد شد - اما مقصود اصلی در این مقام طلب خیر از ذات مقدس الهی است، و رجحان آن به حسب عقل و نقل معلوم است؛ چه، ظاهر است که صانع عالم به مصالح دنیا و عقبای بنی آدم از همه کس داناتر است و با لطف و کرم نامتناهی و بی‌نیازی از جمیع خلق و قدرت بر جمیع امور ممکنه در آنچه صلاح بندگان در آن است بخل نمی‌نماید،

خصوصاً وقتی که بنده امور خود را به او واگذارد و از او صلاح خود را طلب نماید، پس باید که بنده خیر خود را در جمیع امور از پروردگار خود طلب نماید و مصلحت خود را به لطف او وانهد.

همچنین معلوم است که مقتضای بندگی و کمال مرتبه عبودیت آن است که مرادات و ارادات خود را تابع ارادات حق گرداند و به مقتضای ﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ...﴾ (انسان/۳۰) از مشیت خود جدا گردد و خواهش خداوند خود را بر خواهش خود مقدم دارد، تا آن که خداوند رحیم او را به خود واگذارد و در هر میسور و معسور مدبر امور او گردد و به فحوائی ﴿... وَمَنْ يَتَّوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ...﴾ (سوره طلاق/۳) حق تعالی کافی مهمات او باشد، و این مرتبه اعلای درجات مقربان است.

و به سندهای بسیار، شیخ مفید و سیدبن طاووس و دیگران از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده‌اند: «حق تعالی می‌فرماید که از جمله شقاوت بنده من آن است که در کارهای خود از من طلب خیر ننماید.» بحارالانوار، ۲۲۲/۹۱. از کتاب «مقنعه» شیخ مفید، و کتاب «فتح الابواب» سیدبن طاووس.

و سید و برقی، به سندهای معتبر، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده‌اند: «هرکس در امری بدون استخاره داخل شود و به بلایی مبتلا گردد، خدا او را در آن بلا اجری ندهد.» (محاسن برقی ص ۵۹۸ ح ۴. و بحارالانوار ۲۲۳/۹۱ از محاسن و فتح الابواب. و سید، به سند معتبر، از آن حضرت روایت کرده است که فرمود: «هرگاه در امری از حق تعالی طلب خیر کرده باشم، پروا ندارم که به راحت افتم یا به بلا.» و فرمود: «پدرم مرا استخاره تعلیم می‌نمود؛ چنانچه به من سوره‌های قرآن را می‌آموخت.» (بحارالانوار، ۲۲۳/۹۱ از «فتح الابواب» سید بن طاووس).

همچنین از حضرت امام محمدباقر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «ما استخاره را یاد می‌گرفتیم، چنانچه سوره‌های قرآن را می‌آموختیم.» (بحارالانوار، ۲۲۴/۹۱ از همان کتاب).

و به سند صحیح، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «هیچ بنده‌ای از خداوند طلب خیر نکرده مگر آن که خداوند خیر او را برای او میسر گردانیده است؛ هرچند او را خوش نیامده باشد.» (بحارالانوار، ۲۲۴/۹۱ از همان کتاب) و شیخ طوسی، به سند معتبر، از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله مرا به یمن فرستاد وصیت کرد: «یا علی کسی که از خدا استخاره کند حیران نمی‌شود، و کسی که با مردم مشورت کند پشیمان نمی‌شود.» (امالی شیخ طوسی، ۱/۱۳۵).

علامه مجلسی سپس گوید: بدان که [انسان] بعد از طلب خیر از حق تعالی باید به هر امری که رخ دهد راضی باشد و بداند که خیر او در آن بوده است؛ هرچند موافق خواهش او نباشد.

برقی در کتاب «محاسن»، به سند معتبر، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده

است که فرمود: «دشمن‌ترین خلق نزد خدا کسی است که خدا را متهم دارد.» راوی گفت: کسی هست که خدا را متهم دارد؟ فرمود: «بلی، کسی که از خداوند طلب خیر بکند و بعد از آن به امری که واقع شود راضی نباشد او خدا را در خیرخواهی خود یا دانستن خیر متهم دانسته است.» (محاسن برقی، ص ۵۹۸، ح ۵).

کلینی، به سند صحیح، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «داناترین مردم به خدا کسی است که به قضای او راضی تر باشد.» (اصول کافی، ۶۰/۲، ح ۲).

و به سند صحیح دیگر، از حضرت امام زین العابدین علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «صبر کردن و از خدا راضی بودن عالی‌ترین درجه طاعت و بندگی خداست، و هر کس اگر هر چه خداوند برای او حکم کند و مقدر گرداند راضی به آن باشد، خواه موافق خواهش او باشد و خواه نباشد، خداوند مقدر نمی‌گرداند برای او مگر آنچه خیر او در آن است؛ خواه دوست داشته باشد و خواه مکروه او باشد.» (اصول کافی، ۶۰/۲، ح ۳).

علامه مجلسی سپس گوید: بدان که استخاره چند نوع است:

اول: آن که در هر امری که اراده نماید به ذات مقدس الهی متوسل شود و خیر خود را در آن امر از حق تعالی طلب نماید و بعد از آن، آنچه روی دهد به آن راضی باشد، و از مصالح و مفاسدی که در ظاهر بر شدن یا نشدن آن مترتب می‌شود ناراضی نباشد زیرا که امر خود را به عالم الخفیات تفویض کرده است، و باید که به هر چه واقع می‌شود راضی باشد، و بداند که حق تعالی خیر او را بهتر از او می‌داند.

دوم: بعد از آن که از خدا طلب خیر بکند در دل خود نظر کند و آنچه به خاطر او می‌افتد به آن عمل کند.

سوم: آن که بعد از طلب خیر با مؤمنی مشورت کند و به آنچه آن مؤمن می‌گوید عمل کند.

چهارم: آن که به قرآن مجید یا به تسبیح یا به بنادق یا به رقاع استخاره کند، به تفصیلی که مذکور خواهد شد. ولکن بیشتر احادیث استخاره، بر قسم اول دلالت می‌کند.

بعضی از علمای ما مانند شیخ مفید و ابن ادریس و محقق (رضوان الله علیهم) در جواز استخاره به غیر سه قسم اول، تردد و تأمل کرده‌اند، بلکه ابن ادریس، ترجیح عدم جواز داده است؛ هرچند اعظام علما تجویز کرده‌اند و مستحسن دانسته‌اند.

در کتب فقه و دعا کیفیت انواع استخارات را ذکر کرده‌اند، و شیخ شهید و سیدبن طاووس (علیهماالرحمة) برانکار ابن ادریس طعن بسیار نموده‌اند. و حق آن است که چون احادیث در باب هر یک واقع شده نمی‌توان انکار کرد، اما عمده استخاره، آن سه شق اول است که در این زمان‌ها متروک شده است.

نوع اول استخاره (درخواست خیر از خداوند)

علامه مجلسی برای استخاره انواعی را ذکر می‌فرماید و نوع اول آن را استخاره مطلقه می‌داند و می‌فرماید: سید علی بن طاووس، به سند صحیح از ابن ابی یعفر روایت کرده است که گفت: شنیدم از حضرت صادق علیه السلام در بیان کیفیت استخاره که می‌فرمود: «تعظیم و تمجید و حمد خدا می‌کنی و بر محمد و آل او صلوات می‌فرستی. پس می‌گویی: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ.» پس حضرت فرمود: «اگر امر

سختی باشد که بیم آن داشته باشی صد مرتبه بگو و اگر امر سهلی باشد سه مرتبه بگو.» (بحارالانوار، ۲۵۶/۹۱ از «فتح الابواب» سیدین طاووس).

علامه مجلسی گوید: ظاهر آن است که تکرار صدبار و سه بار در «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ» باشد، و اگر از اول دعا مکرر بخواند شاید بهتر باشد. و اگر پیش از دعا بگوید: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» و بعد از آن، آن دعا را بخواند شاید بد نباشد.

همچنین به سندهای معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «هرکس یک مرتبه خیر خود را از خدا بطلبد و او به هرچه خدا برای او میسر گرداند راضی باشد، البته حق تعالی آنچه خیر اوست برای او میسر می گرداند.» (بحارالانوار، ۲۵۶/۹۱ از همان کتاب).

و به سند معتبر دیگر روایت کرده است، که محمد طیار خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کرد: به ما رسیده است که شما فرموده اید: «هرکس در امری، صد مرتبه خیر خود را از خدا بطلبد، البته خدا خیر او را به او برساند.» امام علیه السلام فرمود: «اگر یک نوبت نیز خیر خود را بطلبد، خدا او را به خیر و صلاحش برساند.» (بحارالانوار، ۲۵۷/۹۱ از همان کتاب).

حمیری، به سند صحیح، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «هرکس در بالا سر مرقد منور امام حسین علیه السلام صد مرتبه از خداوند طلب خیر کند و حمد و ثنا و تمجید و تسبیح و تهلیل خدا را به جای آورد البته خداوند خیر او را برای او میسر گرداند یا در دل او بیندازد.» (قرب الاسناد، ص ۲۸)

علامه مجلسی گوید: اگر صد مرتبه چنین بگوید: «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ» سپس بگوید: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

العالمین، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْكَرِيمِ، وَ سُبْحَانَ اللَّهِ، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» شاید عمل به حدیث کرده باشد. پس صلوات بفرستد و از خدا طلب خیر خود را بکند، و دعایی که بعد از این مذکور می شود بخواند، چنانچه در همین حدیث صحیح مذکور است که راوی گفت: شنیدم از حضرت صادق علیه السلام که در استخاره این دعا را می خواندند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَ أَسْتَخِيرُكَ بِعِزَّتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ، وَ أَنْتَ أَعْلَمُ بِعَوَاقِبِ الْأُمُورِ، إِنْ كَانَ هَذَا الْأَمْرُ خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي، فَيَسِّرْهُ لِي وَ بَارِكْ لِي فِيهِ [وَ أَعِنِّي عَلَيْهِ - خ ل] وَ إِنْ كَانَ شَرًّا فَاصْرِفْهُ عَنِّي، وَ اقْضِ لِي الْخَيْرَ بِالْخَيْرِ حَيْثُ مَا كَانَ - خ ل] حَيْثُ كَانَ، وَ رَضِّنِي بِهِ حَتَّى لَا أُحِبَّ تَعْجِيلَ مَا أَخْرَتَ وَ لَا تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ.»

و کلینی و شیخ، به سند صحیح، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که فرمود: «دو رکعت نماز بخوان و خیر خود را از حق تعالی طلب بکن. به خدا سوگند، هیچ مسلمانی از خدا طلب خیر نمی کند مگر آن که البته آنچه خیر اوست خدا به نزد او می آورد.» فروع کافی، ۳/ ۴۷۰ و تهذیب الاحکام: ۳/ ۱۷۹.

ابن بابویه و شیخ طوسی و دیگران به سند معتبر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که فرمود: «هر کس هفتاد مرتبه برای طلب خیر از خدا این دعا را بخواند، البته خدا آنچه خیر اوست برای او مقدر می گرداند، دعا این است: «يَا أَبْصَرَ النَّاطِرِينَ، وَ يَا أَسْمَعَ السَّامِعِينَ، وَ يَا أَسْرَعَ الْحَاسِبِينَ، وَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، وَ يَا أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ، صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ خِزْلَى فِي الْأَمْرِ الَّذِي أَرَدْتُ.» (من لا يحضره الفقيه، ۱/ ۵۶۳ و تهذیب الاحکام: ۳/ ۱۸۲).

در کتاب محاسن برقی از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمود: «هر کس

از خدا طلب خیر کند باید که عدد آن طاق باشد.» (محاسن برقی ص ۵۹۹، ح ۶).

و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «پدرم هرگاه اراده استخاره می کرد وضو می ساخت و دو رکعت نماز می خواند و مشغول استخاره می شد، و اگر در اثنای استخاره کسی با او سخن می گفت «سبحان الله» می گفت و با کسی سخن نمی گفت تا فارغ می شد.» (محاسن برقی، ص ۵۹۹، ح ۸).

در «محاسن» و «مکارم» روایت کرده اند که در استخاره این دعا را بخوانند:
 «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِرَحْمَتِكَ، وَ أَسْتَقْدِرُكَ الْخَيْرَ بِقُدْرَتِكَ، لِإِنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، فَاسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَي مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ وَ آلِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَي إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا الْأَمْرُ الَّذِي أُرِيدُهُ خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي فَيَسِّرْهُ لِي، وَ إِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَ اصْرِفْنِي عَنْهُ.» (محاسن برقی، ص ۵۹۹، ح ۹ و مکارم الاخلاق: ص ۳۲۳).

همچنین هر دو از آن حضرت روایت کرده اند که فرمود: «بعضی از پدران من در استخاره این دعا را می خواندند: «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَ بِيَدِكَ الْخَيْرُ كُلُّهُ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِرَحْمَتِكَ، وَ أَسْتَقْدِرُكَ الْخَيْرَ بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، لِإِنَّكَ تَقْدِرُ وَ لَا أَقْدِرُ، وَ تَعْلَمُ وَ لَا أَعْلَمُ، وَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ، اللَّهُمَّ فَمَا كَانَ مِنْ أَمْرٍ هُوَ أَقْرَبُ مِنْ طَاعَتِكَ وَ أَبْعَدُ مِنْ مَعْصِيَتِكَ وَ أَرْضَى لِنَفْسِكَ وَ أَقْضَى لِحَقِّكَ، فَيَسِّرْهُ لِي وَ يَسِّرْهُ لِي، وَ مَا كَانَ مِنْ غَيْرِ ذَلِكَ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَ اصْرِفْنِي عَنْهُ، فَإِنَّكَ لَطِيفٌ لَذِيكَ وَ الْقَادِرُ عَلَيْهِ.» (محاسن برقی، ص ۵۹۹، ح ۹ و مکارم الاخلاق: ص ۳۲۴).

و در «محاسن»، به سند معتبر، روایت کرده است که حضرت امام محمد باقر علیه السلام فرمود: «هرگاه امر عظیمی را اراده کنم صد مرتبه خیر خود را از حق تعالی طلب می کنم، و اگر غلام خریدن یا مانند آن باشد سه مرتبه طلب خیر می کنم و

می گویم: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ الَّذِي أَرَدْتُ خَيْرٌ لِي فَخِرُهُ لِي وَيَسْرُهُ، وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي إِلَى مَا هُوَ خَيْرٌ لِي، وَرَضِي فِي ذَلِكَ بِقَضَائِكَ، فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ، وَتَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَقْضِي وَلَا أَقْضِي، إِنَّكَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ.» (محاسن برقی، ص ۶۰۰، ح ۱۲).

علامه مجلسی گوید: ظاهر آن است که پیش از این دعا صد مرتبه یاسه مرتبه «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ» بگویند و بعد از آن این دعا را بخوانند، و احتمال دارد که همین دعا را مکرر بخوانند.

و به سند معتبر دیگر از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: در دعای استخاره می گویند: «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ وَ أَسْتَقْدِرُ اللَّهَ وَ أَتَوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، أَرَدْتُ أَمْرًا فَأَسْأَلُ إِيَّاهُ إِنْ كَانَ ذَلِكَ لَهُ رِضًا أَنْ يَقْضِيَ لِي حَاجَتِي، وَ إِنْ كَانَ لَهُ سَخَطًا أَنْ يَصْرِفَنِي عَنْهُ وَ أَنْ يُؤَفِّقَنِي لِرِضَاهُ.» (محاسن برقی، ص ۶۰۰، ح ۱۳).

و کلینی و شیخ و سید (رضی الله عنهم)، به سند صحیح، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده اند که فرمود: «دو رکعت نماز بخوان و از علام الغیوب طلب خیر بکن. به خدا سوگند هر که خیر خود را از خدا بطلبد البته آنچه خیر اوست به نزد او می آورد.» (فروع الکافی، ۴/۴۷۰ و تهذیب الاحکام: ۳/۱۷۹).

اسرار خداوند به پیامبر صلی الله علیه و آله در شب معراج

علامه مجلسی گوید: سید و کفعمی و دیگران به چندین سند از حضرت امام محمدباقر علیه السلام روایت کرده اند که: «حضرت امیرالمؤمنین (صلوات الله علیه) فرمود: حضرت رسول صلی الله علیه و آله را سزی بود که کم کسی بر آن مطلع شد، و آن حضرت می گفت و من نیز می گویم که لعنت خدا و ملائکه و صالحان خلق خدا بر کسی که

افشای سرّ آن حضرت نماید، مگر نزد کسی که اعتماد بر او داشته باشد. پس راز آن حضرت را کتمان کنید، به درستی که من شنیدم که می فرمود: «یا علی ا به خدا سوگند من نمی گویم به تو مگر آنچه را که گوش های من شنیده و دل من حفظ کرده و دیده من به سوی آن نظر کرده است، پس زنهار، یا علی، سرّ مرا فاش مکن، به درستی که من از خداوند خود استدعا کرده ام که هر کس نزد غیر محرم افشای سرّ من بکند خداوند گرمی آتش جهنم را به او بچشاند.»

سپس فرمود: یا علی! بسیاری از مردم اگر به آنچه من می گویم عمل کنند در نهایت مرتبه عبادت خواهند بود هر چند عبادت ایشان کم نماید، و اگر نه این بود که ترس آن داشتم که طاغیان این امت دین مرا ضایع کنند هر آینه این سرّ را فاش می کردم و به همه کس می گفتم، لهدانمی خواهم که غیر از کسی که محل اعتماد باشد آن را بداند.

بدان که در شب معراج چون به آسمان هفتم رسیدم نظر کردم به سوی فرجه ای از عرش الهی که نور از آن می جوشید مانند دیگی که در جوش باشد، پس چون خواستم برگردم مرا نزد آن فرجه نشانیدند، و ندا به من رسید: «ای محمد» پروردگارت تو را سلام می رساند و می گوید که تو گرامی ترین خلق نزد اویی، و نزد او علمی هست که از تمام پیغمبران و امت های ایشان پنهان داشته است به غیر تو و هر کس را تو از امت خود پسندی و کسی که او بعد از خود بیسندد و چون این دعاها را بخوانند گناهان گذشته ایشان برطرف شود و بعد از آن از گناه نترسند، و به این سبب تو را به کتمان آن امر می کنم که عمل کنندگان به آن اکتفا نکنند و دست از سایر طاعات برندارند.

پس در ضمن دعاها فرمود: که یا محمد، هر کس او را دو امر پیش آید و

بخواهد که من برای او آن را که نزد من پسندیده‌تر است اختیار کنم، پس وقتی که اراده آن امر می‌کند این دعا را بخواند:

«اللَّهُمَّ اخْتَرْ لِي بِعِلْمِكَ، وَوَقْفِي لِرِضَاكَ وَمَحَبَّتِكَ، اللَّهُمَّ اخْتَرْ لِي بِقُدْرَتِكَ وَجَنِّبْنِي بِعِزَّتِكَ مَقْتِكَ وَسَخَطَكَ، اللَّهُمَّ اخْتَرْ لِي فِيَا أُرِيدُ مِنْ هَذَيْنِ الْأَمْرَيْنِ - وَنَامِ مِي بِي يَكِي
 از آن دو امر را - أَسْرَهُمَا إِلَيَّ، وَ أَحَبَّهُمَا إِلَيْكَ، وَ أَقْرَبَهُمَا مِنكَ، وَ أَرْضَا هُمَا لَكَ، اللَّهُمَّ إِنِّي
 أَسْأَلُكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِي زَوَيْتَ بِهَا عِلْمَ الْأَشْيَاءِ كُلِّهَا عَنْ جَمِيعِ خَلْقِكَ، فَإِنَّكَ عَالِمٌ بِهَوَايَ وَ
 سِرِّي وَ عِلَانِيَّتِي، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْفَعْ بِنَاصِيَّتِي إِلَى مَا تَرَاهُ لَكَ رِضًا وَ لِي
 صَلاَحًا فِيَا اسْتَخَرْتُكَ فِيهِ حَتَّى تُلْزِمَنِي مِنْ ذَلِكَ أَمْرًا أَرْضَى فِيهِ بِحُكْمِكَ، وَ أَتَكِلُ فِيهِ عَلَى
 قَضَائِكَ، وَ اَكْتَفِي فِيهِ بِقُدْرَتِكَ، وَ لَا تَقْلِبْنِي وَ هَوَايَ لِهَوَاكَ مُخَالِفًا، وَ لَا أُرِيدُ لِمَا تُرِيدُ لِي
 مُجَانِبًا، إِغْلِبْ بِقُدْرَتِكَ الَّتِي تَقْضِي بِهَا مَا أَحْبَبْتَ عَلَى مَنْ أَحْبَبْتُ بِهِوَكَ هَوَايَ، وَ يَسِّرْ لِي
 لِلْيُسْرَى الَّتِي تَرْضَى بِهَا عَنْ صَاحِبِهَا، وَ لَا تَخْذُلْنِي بَعْدَ تَفْوِيضِي إِلَيْكَ أَمْرِي، بِرَحْمَتِكَ الَّتِي
 وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ، اللَّهُمَّ أَوْعِ خَيْرَتَكَ فِي قَلْبِي، وَ افْتَحْ قَلْبِي لِلزُّومِهَا يَا كَرِيمُ، آمِينَ رَبَّ
 الْعَالَمِينَ.» پس هرگاه این دعا را بخواند من برای او منافع دنیا و آخرت او را اختیار
 می‌کنم.» (بحار الانوار، ۲۶۷/۹۱؛ مصباح کفعمی، ص ۳۹۴).

از جمله دعاهایی که مناسب این نوع است دعای صحیفه کامله است و آن این است:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ لَنَا بِالْخَيْرَةِ، وَ أَهْمْنَا
 مَعْرِفَةَ الْإِخْتِيَارِ، وَ اجْعَلْ ذَلِكَ ذَرِيعَةً إِلَيَّ بِمَا قَضَيْتَ لَنَا وَ التَّسْلِيمِ لِمَا حَكَمْتَ، فَأَزِخْ عَنَّا
 رَيْبَ أَهْلِ - خ | الْإِرْتِيَابِ، وَ أَيِّدْنَا بِبَيِّنِ الْمُخْلِصِينَ، وَ لَا تُسْمِنَا عَجْزَ الْمَعْرِفَةِ عَمَّا
 تَخَيَّرْتَ، فَتَغِيْطَ قَدْرَكَ وَ نَكْرَةَ مَوْضِعِ رِضَاكَ، وَ نَجِّنَا إِلَى الَّتِي هِيَ أَبْعَدُ مِنْ حُسْنِ
 الْعَاقِبَةِ وَ أَقْرَبُ إِلَى ضِدِّ الْعَاقِبَةِ، حَبِّبْ إِلَيْنَا مَا نَكْرَهُ مِنْ قَضَائِكَ، وَ سَهِّلْ عَلَيْنَا مَا

نَسْتَضَعِبُ مِنْ حُكْمِكَ، وَ أَلْهِمْنَا الْإِنْقِيَادَ لِمَا أوردتَ عَلَيْنَا مِنْ مَشِيَّتِكَ، حَتَّى لَا نُحِبَّ تَأْخِيرَ مَا عَجَّلْتَ وَ لَا تُعْجِلَ مَا أَخَّرْتَ، وَ لَا نُكْرَهُ مَا أَحْبَبْتَ وَ لَا نَتَّخِيزُ مَا كَرِهْتَ، وَ اخْتِمَ لَنَا بِالَّتِي هِيَ أَحْمَدُ عَاقِبَةً وَ أَكْرَمُ مَصِيرًا، إِنَّكَ تُفِيدُ الْكَرِيمَةَ وَ تُعْطِي الْجَسَمَةَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.» (صحيفة سجادية، دعای ۳۳).

و ظاهراً در قسم دوم نیز خواندن این دعا مناسب باشد، ولی در اقسام دیگر بعید است.

نوع دوم استخاره (دعا و مراجعه به قلب)

نوع دوم استخاره آن است که بعد از دعاهای وارده به قلب خود مراجعه کند و به آنچه در خاطرش رجحان پیدا کرده عمل نماید.

شیخ طوسی (قدس الله روحه) در کتاب «اقتصاد» گفته است: کسی که اراده امری کند سنت است که غسل کند و دو رکعت نماز به جا آورد، و بعد از آن به سجده رود و صد مرتبه بگوید: «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ تَعَالَى فِي جَمِيعِ أُمُورِي كُلِّهَا خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ» پس آنچه در دلش افتد به آن عمل کند. (الاقتصاد، ص ۴۷۲).

شیخ کلینی و شیخ طوسی و سید مرتضی و طبرسی (رحمة الله عليهم)، به سند کالصحيح، روایت کرده‌اند که ابن اسباط اراده مصر داشت و در راه دریا و صحرا مردد بود، حضرت امام رضا (صلوات الله عليه) فرمود: «در غیر وقت نماز واجب به سجده برو و دو رکعت نماز بخوان و صد مرتبه خیر خود را از خدا طلب کن و به آنچه در دلت می افتد عمل نما.» (فروع کافی، ۴۷۱/۳، ح ۴ و تهذیب الاحکام: ۱۸۰/۳، و بحار: ۲۶۴/۹۱ و مکارم الاخلاق: ص ۳۲۱).

و به روایت علی بن ابراهیم صد و یک مرتبه «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ» بگوید (فروع کافی،

۴۷۱/۳، ح د). و اگر «أَسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ» بگویند بهتر است.

و شیخ (رحمه الله) در «مجالس»، به سند معتبر، از حضرت امام علی نقی علیه السلام روایت کرده است که «حضرت صادق (صلوات الله علیه) فرمود: «هرگاه یکی از شما را حاجتی عارض شود باید با پروردگار خود مشورت بکند گفتند: چگونه مشورت کند؟ فرمود: «بعد از نماز فریضه به سجده رود و صد مرتبه بگوید «اللَّهُمَّ خِرْلِي» پس متوسل شود به ما و بر ما صلوات فرستد و ما را در درگاه خدا، شفیع گرداند پس آنچه حق تعالی به دلش می اندازد به آن عمل کند.» (امالی شیخ طوسی، ۲۸۱/۱). و این مطالب را اگر به فارسی بگویند نیز خو بست و مانعی ندارد.

و اگر بگویند: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الطَّاهِرِينَ، وَأَتَوَجَّهُ بِهِمْ إِلَيْكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تُلْهِمَنِي مَا هُوَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ» ظاهراً خوب باشد.

و در «عیون اخبار الرضا» از آن حضرت علیه السلام روایت کرده است که حضرت صادق (صلوات الله علیه) فرمود: «در استخاره بعد از نماز فریضه به سجده می رود و صد مرتبه می گویند: «اللَّهُمَّ خِرْلِي» پس متوسل می شود به رسول خدا و ائمه هدی (صلوات الله علیهم) و برایشان صلوات می فرستد و ایشان را شفیع خود می گرداند، پس آنچه بعد از آن خدا او را الهام کند عمل می کند، زیرا از جانب حق تعالی است.» (بحار الانوار، ۲۷۸/۹۱. از همان کتاب).

نوع سوم استخاره (دعا و مشورت با مؤمنان)

نوع سوم استخاره این است که بعد دعاهای استخاره و درخواست خیر خود

از خداوند با بعضی از مؤمنین مشورت کند و به آنچه او صلاح دانست عمل کند. علامه مجلسی در باره این نوع از استخاره می‌فرماید:

بدان که مشورت کردن با برادران مؤمن عاقل از اهمّ امور است و تاکید بسیاری در آیات و اخبار در باره آن وارد شده است، چنانچه حق تعالی برای تعلیم سایر بندگان و تألیف قلوب مؤمنان و امتحان منافقان، حضرت رسالت پناه ﷺ را که صاحب عقل کل بود و خاطر مقدسش اسرار وحی الهی و مشرق انوار الهامات نامتناهی بود خطاب نمود که ﴿... وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾. (آل عمران ۱۵۹). یعنی: با صحابه در امر جهاد و غیر آن که اراده می‌نمایی مشورت کن، پس چون بر آنچه ما بر زبان ایشان جاری می‌سازیم و به خاطر مقدس تو می‌اندازیم نسبت به آن بر خدا توکل کن و کار خود را به او بگذار و بر غیر او اعتماد مکن، همانا خداوند کسانی را که در همه امور بر خدای خود توکل می‌کنند دوست می‌دارد.

سپس گوید: بدان که امر آن حضرت به مشورت برای تعلیم سایر بندگان و تطیب خاطر مؤمنان و مصالح بسیار دیگر بوده لذا امر فرموده به توکل و اعتماد بر جناب مقدس حق تعالی و تفویض امور خود به علم کامل و لطف شامل او، پس با ارتکاب مشورت باید بر آرای خلق اعتماد نکند و خیر خود را از علام الغیوب طلب کند، تا آنچه خیر اوست حق تعالی بر زبان ایشان جاری گرداند.

همچنین در جای دیگر فرموده است: ﴿وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْزَجُوا شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ (سوره شوری/ ۳۸). یعنی جماعتی که پروردگار خود را اجابت می‌کنند و نماز را در اوقات فضیلت با شرایط و آداب آن بر پا می‌دارند و کار ایشان مشورت است مدح کرده است یعنی: مستبد به رأی خود

نمی‌باشند و در هر کار با یکدیگر مشورت می‌کنند و از آنچه از مال حلال به ایشان روزی کرده‌ایم در راه رضای ما انفاق می‌کنند.

و از این آیه کریمه نهایت مبالغه در مشورت ظاهر می‌شود.

و از حضرت رسول ﷺ منقول است: «هر که با کسی مشورت کند البته هدایت می‌یابد به آنچه خیر او در آن است.» (بحار الانوار، ۲۵۴/۹۱).

و در حدیث دیگر فرمود: «یا علی! کسی که خیر خود را از خدا طلب کند هرگز در کار خود حیران نمی‌شود، و کسی که در کارها با مردم مشورت کند پشیمان نمی‌شود.» (بحار الانوار، ۲۵۴/۹۱).

و از حضرت امیرالمؤمنین ﷺ مروی است: کسی که به رأی خود از رأی دیگران مستغنی می‌شود نفس خود را به خطرهای اندازد.

و سید و برقی و دیگران، به سند معتبر، از حضرت صادق ﷺ روایت کرده‌اند: «مشورت نمی‌باشد مگر با چهار حد. اگر کسی آنها را رعایت کند منتفع می‌شود و اگر نکند ضررش بر مشورت کننده بیشتر از نفع آن است:

اول: آن که با کسی مشورت کنی که عاقل باشد.

دوم: آن که آزاد و دیندار و صالح باشد.

سوم: آن که دوست و برادر مؤمن باشد.

چهارم: آن که او را بر سرّ و راز خود مطلع گردانی به نحوی که چنانچه تو راز خود می‌دانی او هم بداند و بر او اعتماد داشته باشی که راز تو را نزد مردم افشا نمی‌کند.

اما اول: برای آن که اگر عاقل باشد رأی او به کار تو می‌آید و رأی احمق به کار

نمی‌آید.

و اما دوم: برای آن که اگر آزاد و دیندار باشد سعی می‌کند که خیر تو را بداند و به تو بگوید و اگر از خدا نترسد پروا ندارد از آن که خیر تو را از تو پنهان کند.
و اما سوم: زیرا اگر یار و برادر ایمانی نباشد راز خود را به او نمی‌توان گفت.
و اما چهارم: برای آن که تا اسرار تو را نداند خیر تو را نمی‌تواند دانست.»
(بحارالانوار، ۲۵۳/۹۱ و محاسن برقی، ص ۶۰۲، ح ۲۸).

علامه مجلسی گوید: که در عبارت حدیث اجمالی هست و حاصل مضمونش آن است که مذکور شد و دور نیست که مراد از «آزاد» آزاد مرد خوش اخلاق باشد.

چنانچه به سند معتبر از حسن بن جهم منقول است که حضرت امام رضا علیه السلام فرمود: «عقل پدرم به مرتبه‌ای بود که عقل‌های دیگران را به آن نمی‌توانست سنجید و با آن مرتبه از علم و عقل، [در مواقع] بسیار که بایکی از سیاهان غلامان خود مشورت می‌کرد، می‌گفتند: با چنین کسی مشورت می‌کنی؟ جواب می‌فرمود: بسا باشد که خدا خیر مرا بر زبان او جاری گرداند، پس آنچه آن سیاهان می‌گفتند از مصالح بساتین و مزارع، آن حضرت، به آن عمل می‌نمود.» (بحارالانوار، ۲۵۴/۹۱).

و از حضرت صادق علیه السلام منقول است که «از حضرت رسول صلی الله علیه و آله پرسیدند: حزم و دوراندیشی چیست؟ فرمود: مشورت کردن با صاحبان عقل و رأی نیک و متابعت ایشان کردن.» (بحارالانوار، ۲۵۴/۹۱)

و سید، به سند معتبر، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «چون یکی از شما - یعنی شیعیان - اراده کند که چیزی بخرد یا بفروشد یا داخل امری بشود، پس اول خیر خود را از خدای عزوجل سؤال کند به آن که بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ أَمْرًا، فَاِنْ كَانَ خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي وَ عَاجِلِ أَمْرِي

و آجَلِهِ فَيَسِّرُهُ لِي، وَ إِن كَانَ شَرًّا فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ فَاصْرِفْهُ عَنِّي، رَبِّ إِعْزِمْ لِي عَلَي رُشْدِي وَ إِن كَرِهْتُهُ وَ أَبْتَهَ نَفْسِي.»

سپس با ده نفر از مؤمنان در آن امر که اراده کرده است مشورت کند، و اگر ده کس نیابد با پنج نفر هریک دوبار، مشورت کند و اگر جز دو نفر از مؤمنان نیابد با هر یک پنج مرتبه مشورت کند، و اگر جز یک مرد نیابد با او ده نوبت مشورت کند. (بحارالانوار، ۹۱-۲۵۲/۲۵۳ از سید).

سپس گوید: اگر صد مرتبه «استخیر الله» را به این حدیث بیفزاید اتم و اکمل خواهد بود. ان شاء الله تعالی.

نوع چهارم استخاره (استخاره با قرآن)

علامه مجلسی می فرماید: کلینی (رحمه الله) از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است: «به قرآن تفأل مکن.»

و استخاره به قرآن مجید به چندین طریق معروف است و در بعضی از کتب مذکور است:

اول: آن که بعد از طلب خیر از جناب مقدس ربانی مصحف را بگشاید و آیه اول صفحه دست راست را ملاحظه نماید، اگر آیه رحمتی یا امر به خیری باشد خوب است. و اگر آیه غضبی یا نهی از شری یا امری به شری یا عقوبتی باشد بد است، و اگر دوجہتین باشد یا مشتبه باشد میانه است.

چنانچه شیخ طوسی «در تہذیب» و صاحب کتاب (تہذیب الاحکام، ج ۳/۳۱۰، و بحارالانوار ج ۲۴۳/۹۱ از کتاب الغایات) و سیدبن طاووس (رضی الله عنہم)، به سند معتبر، روایت کرده است که یسع بن عبداللہ قمی به حضرت صادق علیه السلام عرض کرد:

من کاری را اراده می‌کنم و از حق تعالی طلب خیر می‌کنم و رأیم بر یک طرف قرار نمی‌گیرد، حضرت فرمود: نظر کن در هنگامی که به نماز برمی‌خیزی، زیرا که دورترین احوال شیطان از آدمی حالتی است که به نماز می‌ایستد، پس ببین که چه چیز در دلالت می‌افتد به آن اخذ کن، و مصحف را بگشا. پس نظر کن به سوی اول چیزی که در مصحف می‌بینی، پس به آن عمل کن. ان شاء الله.»

مرحوم مجلسی سپس گوید: ظاهر آن است که آن حضرت دو طریق به جهت استخاره و تشخیص خیر بیان فرموده باشد، و همچنین مراد از «اول چیزی که می‌بینی» اول صفحه باشد، زیرا که غالب آن است که اول نظر بر آن می‌افتد.

و مؤید این معنی است آنچه روایت کرده است ابن ادریس (رحمه الله) در کتاب «سرائر» از شخصی از اصحاب که گفت: در خدمت حضرت امام زین العابدین علیه السلام بودم و عادت آن حضرت این بود که چون نماز صبح می‌خواند با کسی سخن نمی‌گفت تا آفتاب طلوع می‌کرد، و روزی که زید فرزند آن حضرت متولد شد بعد از نماز صبح آن حضرت را بشارت به ولادت او دادند، پس روبه اصحاب خود کرد و گفت: «چه نام کنم این فرزند را؟» هریک از حاضران نامی گفتند.

حضرت مصحف طلبید و در دامن خود گذاشت و گشود. در اول صفحه این آیه بود: ﴿... وَ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ (نساء/۹۵)

پس مصحف را برهم گذاشت و بار دیگر گشود این آیه در اول صفحه بود: ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (توبه/۱۱۱). پس

حضرت دوبار فرمود: «والله زید است.» و او را زید نام کرد. (بحارالانوار،

۱۴۲/۹۱-۲۴۳).

علامه مجلسی گوید: چون حضرت (سجاد علیه السلام) می دانستند که یکی از فرزندان او که مسمای به زید خواهد بود در جهاد مخالفان شهید خواهد شد و این دو آیه که در استخاره ظاهر شد اشاره به شهادت او بود به این سبب دانستند که این همان فرزند است، پس او را به زید مسمی گردانیدند این حدیث دلالت می کند بر استخاره به این نحو که مذکور شد، بلکه اشاره ای به جواز تفأل به قرآن نیز دارد.

سید رحمة الله علیه در «فتح الابواب» گفته است که خطیب مستغفری در «دعوات» خود ذکر کرده است که هرگاه خواهی به کتاب خدا تفأل نمایی، پس سه مرتبه سوره «قل هو الله احد» را بخوان و سه مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات بفرست، پس بگو: «اللَّهُمَّ تَفَأَلْتُ بِكِتَابِكَ وَ تَوَكَّلْتُ عَلَيْكَ فَأَرِنِي مِنْ كِتَابِكَ مَا هُوَ الْمَكْتُومُ مِنْ سِرِّكَ الْمَكْتُونُ فِي غَيْبِكَ.» پس مصحف مجید را بگشا و به آنچه در سطر اول صفحه دست راست ظاهر می شود - بی آن که اوراق و سطور را بشماری - عمل کن. و این را از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت کرده است. (بحارالانوار، ۲۴۱/۹۱ از فتح الابواب)

مؤلف گوید: این حدیث از طرق عامه روایت شده است اما مؤید استخاره صفحه اول می تواند باشد.

طریق دوم استخاره قرآن مجید آن است که به صفحه اولی عمل نکنند و آن چند قسم است:

اول: آن است که فقیر دیدم به خط شیخ جلیل شیخ شمس الدین محمد، صاحب الکرامات و المقامات، جد شیخ الاسلام و المسلمین شیخ بهاء الدین محمد

(قدس الله روحهما)، که از خط شیخ سعید شهید، محمدبن مکی (رفع الله درجته) نقل کرده که او به سند معتبر از مفضل بن عمر روایت کرده است که گفت: با جمعی از اصحاب در خدمت حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نشسته بودیم، پس یکی از ایشان به خدمت آن حضرت عرض کرد: گاه هست اراده کاری و قصد حاجتی می‌کنیم، پس مصحف مجید را بر می‌داریم و حاجت خود را به خاطر می‌آوریم و قرآن را می‌گشاییم و بعد از آن به اول ورق اول نظر می‌کنیم و به آن بر نیک و بد حاجت خود استدلال می‌کنیم.

حضرت فرمود: «می‌دانید به چه نحو باید کرد؟ و الله که نمی‌دانید.» گفتم: فدای شما شوم! چگونه باید کرد؟ فرمود: «هرگاه یکی از شما را حاجتی باشد نماز جعفر را به جا آورد و دعایش را بخواند و چون فارغ شود مصحف را بردارد و نیت کند فرج آل محمد را که ظهور حضرت صاحب الامر علیه السلام در این نزدیکی خواهد شد و بگوید: «اللَّهُمَّ انْ كَانْ فِيْ قَضَائِكَ وَ قَدْرِكَ اَنْ تُفَرِّجَ عَنِّيْكَ وَ حُجَّتِكَ فِيْ خَلْقِكَ فِيْ عَامِنَا هَذَا اَوْ فِيْ شَهْرِنَا هَذَا فَاُخْرِجْ لَنَا آيَةً مِنْ كِتَابِكَ نَسْتَدِلُّ بِهَا عَلَيْ ذَلِكَ.»

پس مصحف را بگشاید و هفت ورق بگرداند و از پشت ورق هفتم ده سطر بشمارد و نظر کند به سطر یازدهم که در آن جا امری بر او ظاهر خواهد شد در آن مطلبی که برای آن گشوده. پس مصحف را برهم می‌گذارد و بار دیگر برای حاجت خود قصد می‌کند و مصحف مجید را می‌گشاید و به همان نحو که مذکور شد عمل می‌کند تا حاجت او ظاهر شود.

و سیدبن طاووس (قدس سرّه) نیز همین عمل را مرسل نقل کرده و گفته است که در کتب اصحاب ما دیده‌ایم، و این احتمال استخاره و فال را دارد.

دوم: استخاره جلاله مشهور است که قرآن را بگشاید و در صفحه دست راست نظر کند و عدد لفظ «الله» هرچه باشد بشمارد و به عدد آن از طرف چپ ورق بشمارد، و بعد از آن به همان عدد از صفحه دست چپ سطر بشمارد و آنچه از سطر آخر ظاهر شود عمل کند، و اگر در مرتبه اول استخاره، لفظ جلاله در صفحه اول نباشد بار دیگر نیت کند و بگشاید تا جلاله ظاهر شود.

و این طریق را اگرچه از سیدبن طاووس نقل می‌کنند، در کتاب او نیست و در غیر آن از کتب معتبره فقه و دعا به نظر فقیر نرسیده است.

لیکن به خط یکی از فضلالی بحرین دیدم که نوشته بود: دیدم در یکی از تألیفات علمای امامیه (رضوان الله علیهم) که مرسلأ از حضرت صادق (علیه السلام) روایت کرده بود که آن حضرت فرمود:

«هرگاه بر احدی از شما کار تنگ شود مصحف را به دست گیرد و عزم کند بر عمل کردن به آن چه ظاهر شود بر او از جانب حق تعالی. پس سوره حمد و سوره قل هو الله احد و آیه الكرسي و آیه «وَ عِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَ يَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَ لَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَ لَا رَطْبٌ وَ لَا يَأْبِسُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ» و سوره انا أنزلناه و سوره قل یا ایها الکافرون و سوره قل أعوذ برب الفلق و سوره قل أعوذ برب الناس، هر یک از اینها را سه مرتبه بخواند، پس متوجه شود به قرآن مجید و بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِالْقُرْآنِ الْعَظِيمِ مِنْ فَاتِحَتِهِ إِلَى خَاتِمَتِهِ، وَ فِيهِ اسْمُكَ الْإِكْبَرُ وَ كَلِمَاتُكَ التَّامَاتُ، يَا سَامِعَ كُلِّ صَوْتٍ، وَ يَا جَامِعَ كُلِّ قَوْتٍ، وَ يَا بَارِيَّ النَّفُوسِ بَعْدَ الْمَوْتِ، يَا مَنْ لَا تَغْشَاهُ الظُّلُمَاتُ، وَ لَا تَشْتَبُهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ، أَسْأَلُكَ أَنْ تُخَيِّرَ لِي بِمَا أَشْكَلَ عَلَيَّ بِهِ، فَإِنَّكَ عَالِمٌ بِكُلِّ مَعْلُومٍ غَيْرِ مُعَلَّمٍ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ

الحُسَيْنِ وِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ وِ مُحَمَّدِ الْبَاقِرِ وِ جَعْفَرِ الصَّادِقِ وِ مُوسَى الْكَاطِمِ وِ عَلِيِّ الرَّضَا وِ مُحَمَّدِ الْجَوَادِ وِ عَلِيِّ الْهَادِي وِ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ وِ الْخَلْفِ الْحُجَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.»

پس مصحف را بگشاید و جلالات صفحه راست را بشمارد و به عدد آن اوراق از جانب چپ بشمارد، پس بعد از آن از صفحه دست چپ به همان عدد سطر بشمارد، پس به سطر آخر نظر کند که آن به منزله وحی است در مطلبی که دارد. ان شاء الله تعالی.» (بحار الانوار، ۹۱/۲۴۴-۲۴۵).

و به خط بعضی از فضلا همین استخاره به این طریق به نظر رسید که آیه الکرسی تا «هم فیها خالدون» و آیه «و عنده مفاتیح الغیب» تا «کتاب مبین» بخواند و ده مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد، پس این دعا را بخواند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَيْكَ وَ تَفَقَّلْتُ بِكِتَابِكَ، فَأَرِنِي مَا هُوَ الْمَكْنُونُ فِي سِرِّكَ الْمَخْزُونُ فِي عِلْمِ غَيْبِكَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ. اللَّهُمَّ أَرِنِي الْحَقَّ حَقًّا حَتَّى أَتَّبِعُهُ، وَ أَرِنِي الْبَاطِلَ بَاطِلًا حَتَّى أَجْتَنِبَهُ.» بعد از آن مصحف را بگشاید و به همان نحو که مذکور شد عمل کند.

نوع پنجم استخاره (استخاره با تسبیح)

علامه مجلسی رحمه الله در بیان استخاره به تسبیح می فرماید: علامه حلی (قدس الله روحه) در کتاب «منهاج الصلاح» از پدر بزرگوار خود، سدیدالدین یوسف (رحمه الله)، از حضرت صاحب الزمان (صلوات الله علیه) روایت کرده است که فرمود: «چون کسی خواهد در امری استخاره کند سوره فاتحه را ده مرتبه می خواند و به سه مرتبه و به یک مرتبه نیز اکتفا می تواند کرد، پس ده مرتبه سوره انا انزلناه را می خواند، پس این دعا را سه مرتبه می خواند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ لِعِلْمِكَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ وَ أَسْتَشِيرُكَ لِحُسْنِ ظَنِّي بِكَ فِي الْمَأْفُولِ
وَ الْمُحْذُورِ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ الْأَمْرُ الْفُلَانِي مِمَّا قَدْ نَيْطَتْ بِالْبِرْكَاتِ إِعْجَازُهُ وَ بَوَادِيهِ وَ حُفَّتْ
بِالْكَرَامَةِ أَيَّامُهُ وَ لِيَالِيهِ فَخِرْ لِي فِيهِ خَيْرَةً تَرُدُّ شُمُوسَهُ ذُلُولًا وَ تَفْحُضُ أَيَّامَهُ سُورًا اللَّهُمَّ
إِنَّمَا أَمْرٌ فَأَتَمِّرْهُ وَ إِنَّمَا نَهْيٌ فَأَنْتَهِيهِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِرَحْمَتِكَ خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ.

پس قصد می‌کند که اگر این امر برای من خوب است طاق و اگر بد است
جفت آید یا برعکس. پس قطعه‌ای از تسبیح را می‌گیرد و می‌شمارد تا معلوم شود که
طاق است یا جفت است. (بحار الانوار، ۲۴۸/۹۱ از منهاج الصلاح).

و سید (قدس سره) در «فتح الابواب» گفته است که به خط برادر صالح
پسندیده، محمد بن محمد حسینی آوی - خدا سعادتش را مضاعف گرداند و
مشرف گرداند خاتمه او را - یافتیم که از حضرت صادق (صلوات الله علیه) روایت
رسیده است که فرمود: «هر کس بخواهد خیر خود از خدا طلب بکند، پس سوره
حمد و انا انزلناه را هر یک ده مرتبه بخواند، پس سه مرتبه این دعا را بخواند.» و آن
دعای سابق را ذکر کرده است. پس گفته است: «کفی از سنگ ریزه یا تسبیح بگیرد.»
و سید گفته است که مراد آن است که قصد کند که اگر طاق باشد بکن و اگر جفت
باشد مکن.

پس سید گفته است: بعضی از اصحاب ما حدیث مرسلی در صفت قرعه به
تسبیح نقل کرده‌اند، که سوره حمد را یک مرتبه و سوره انا انزلناه را یازده مرتبه
بخواند، پس آن دعا که گذشت بخواند، و رفیقی به هم رساند و خود کردن را و او
نکردن را یا برعکس به خاطر بگذرانند. پس دو رقعہ بنویسد یکی به اسم خود و
دیگری به اسم رفیقش و در جایی بگذارد و دست کند و به در آورد اسم هر یک که به
در آید به خاطر گرفته، او عمل کند. (بحار الانوار، ۲۴۷/۹۱).

طریق دیگر: شیخ یوسف بن حسین، از خط شیخ شهید (قدس الله روحهما) روایت کرده است که ده مرتبه سوره انا انزلناه می خوانی، پس می گویی:

«اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَخِيرُكَ لِعَلْمِكَ بِعَاقِبَةِ الْأُمُورِ وَ اسْتَشِيرُكَ لِحُسْنِ ظَنِّي بِكَ فِي الْمَأْمُولِ وَالْمَحْذُورِ. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ الْأَمْرُ الَّذِي عَزَمْتُ عَلَيْهِ مِمَّا قَدْ نَيْطَتْ الْبَرَكَاتُ بِاعْجَازِهِ وَ بَوَادِيهِ وَ حُفَّتْ بِالْكَرَامَةِ أَيَّامُهُ وَ لَيَالِيهِ، فَاسْأَلْكَ بِمُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ وَ عَلِيٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ جَعْفَرٍ وَ مُوسَى وَ عَلِيٍّ وَ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ الْحَسَنِ وَ الْحُجَّةِ الْقَائِمِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ أَجْمَعِينَ، وَ أَنْ تُخَيِّرَ لِي فِيهِ خَيْرَةً تَرُدُّ شَمْسَهُ ذُلُولاً، وَ تُقَيِّضَ أَيَّامَهُ سُرُوراً. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ أَمْراً فَاجْعَلْهُ فِي قَبْضَةِ الْفَرْدِ، وَ إِنْ كَانَ نَهياً فَاجْعَلْهُ فِي قَبْضَةِ الزَّوْجِ.» پس تسبیح را می گیری و عمل می کنی به آنچه می آید، یعنی: اگر یک می ماند عمل می کنی و اگر دو می ماند ترک می کنی. (بحار الانوار، ۲۵۱/۹۱).

مؤلف گوید: عبارت سید، اجمالی دارد و فقیر از عبارت او چنین می فهمم و

الله يعلم.

بعضی از مشایخ ما (رضوان الله علیهم) تسبیح منظوم را در میان کف می گرفتند و دانه ها که در میان کف واقع می شد می شمردند که طاق است یا جفت. و این نوع استخاره نیز فی الجمله با روایت انطباق دارد.

اما آنچه دست به دست از اکثر مشایخ دیده و شنیده ایم همان روش متعارف است که به انگشت میان تسبیح را بگیرد و اگر حمد و انا انزلناه و آن دعا را به یکی از آن عددها که در روایات مذکور شد بخواند و نیت کند و تسبیح را بگیرد و دو تا دو تا بشمارد اگر یک بماند عمل کند و اگر دو بماند ترک کند ظاهراً بد نباشد.

و والد مرحوم، از شیخ عظیم الشأن، شیخ بهاء الدین محمد (علیهما الرحمة و الرضوان) نقل می فرمود که ما دست به دست، از مشایخ خود شنیده ایم که از

حضرت صاحب الامر (صلوات الله علیه) روایت می‌کردند در طریق استخاره تسبیح که سه مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات بفرستند و تسبیح را بگیرند و دو تا دو تا بشمارند، اگر طاق می‌ماند خوب است و اگر جفت می‌ماند بد است. و والد مبرور (رحمه الله) به این روش اکثر اوقات در اموری که در آن استعجال بود استخاره می‌کردند.

و طریق دیگر در میان عوام شهرت دارد که سه تا سه تا بشمارند، اگر یک بماند خوب است و دو وسط است و سه بد است و این طریق در کتب مشهوره به نظر فقیر نرسیده است.

لیکن یکی از فضلاء بحرین، از کتاب «السعادات»، از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده است که فرمود: «حمد را یک مرتبه و سوره قل هو الله را سه مرتبه بخواند و پانزده مرتبه بر محمد و آل محمد صلوات بفرستد، پس بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ الْحُسَيْنِ وَجَدِّهِ وَأَبِيهِ وَأُمِّهِ وَأَخِيهِ وَالْأُمَّةِ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَجْعَلَ لِي الْخَيْرَةَ فِي هَذِهِ السُّبْحَةِ، وَأَنْ تُرِينِي مَا هُوَ الْأَصْلَحُ لِي فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا. اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ الْأَصْلَحُ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَعَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فِعْلًا مَا أَنَا عَازِمٌ عَلَيْهِ فَأْمُرْنِي وَإِلَّا فَانْهِنِّي، فَإِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

پس قبضه‌ای از تسبیح می‌گیری و می‌شماری و می‌گویی: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» تا آن قبضه تمام شود، اگر آخرش «سُبْحَانَ اللَّهِ» باشد مخیری میان کردن و نکردن، و اگر «الْحَمْدُ لِلَّهِ» باشد امر است، و اگر «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» باشد نهی است. (بحار الانوار، ج ۹۱/۲۵۰).

نوع ششم استخاره (استخاره ذات الرقاع)

علامه مجلسی در استخاره ذات الرقاع می‌فرماید: سیدبن طاووس و بیشتر علمای متأخر (رحمة الله عليهم) این نوع را بهترین استخارات می‌دانند. در کتاب احتجاج منقول است که حمیری به خدمت حضرت صاحب‌الزین العابدین (علیه السلام) عریضه نوشت و پرسید که اگر کسی در امری میان کردن و نکردن متردد شود و دو انگشتر بگیرد و بر یکی بنویسد «بکن» و بر دیگری بنویسد «مکن»، پس هر دو را پنهان کند و چندین مرتبه خیر خود را از حق تعالی طلب بکند، پس یکی از آنها را بیرون آورد و به آن عمل کند آیا حکم استخاره دارد؟ حضرت در جواب نوشتند: «آنچه عالم اهل بیت (علیهم السلام) در باب استخاره مقرر فرموده نماز کردن و رقعها نوشتن است.» یعنی: چنان باید کرد. (احتجاج طبرسی، ۲/۳۱۴).

مؤلف گوید: این نوع از استخاره به چند طریق وارد شده است:

اول: آن است که کلینی و شیخ طوسی و سید و دیگران (رضوان الله عليهم) به سندهای معتبر از هارون بن خارجه روایت کرده‌اند که حضرت امام جعفر صادق (صلوات الله علیه) فرمود: «هرگاه امری را اراده کنی شش رقعہ کاغذ بگیر و در سه تایی آنها بنویس: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ خَيْرَةٌ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِفُلَانِ بْنِ فُلَانَةٍ إِفْعَلُهُ.» و در سه رقعہ دیگر بنویس: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ خَيْرَةٌ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ لِفُلَانِ ابْنِ فُلَانَةٍ لَا تَفْعَلُ.» پس آن رقعها را در زیر مصلاهی خود بگذار و دو رکعت نماز بخوان و چون فارغ شوی به سجده برو و صد مرتبه بگو: «اسْتَخِيرُ اللَّهَ بِرَحْمَتِهِ خَيْرَةً فِي عَافِيَةٍ.» پس بنشین و بگو: «اللَّهُمَّ خِرْلِي وَاخْتَرْلِي فِي جَمِيعِ أُمُورِي فِي يُسْرٍ مِنْكَ وَ عَافِيَةٍ.»

پس رقعہ‌ها را به یکدیگر مخلوط گردان و یک یک آنها را بیرون آور و ملاحظه کن. اگر سه افعال پیایی درآید پس آن کار را که اراده کرده‌ای بکن، و اگر سه لاتفعل پیایی بیرون آید پس آن کار را ممکن، و اگر بعضی افعال و بعضی لاتفعل برآید تا پنج رقعہ بیرون آور اگر افعال بیشتر است عمل کن و اگر لاتفعل بیشتر است ترک کن و احتیاج نیست به بیرون آوردن رقعہ ششم.»

مؤلف گوید: به جای «فلان بن فلانة» در هر دو جا اسم خود و مادر خود را بنویسد. (فروع کافی، ۳/۴۷۰، ج ۳ و تهذیب الاحکام، ۳/۱۸۱، ح ۶ و بحار، ۲۳۰/۹۱ از فتح الابواب.)

از اقسام دیگر استخاره ذات الرقاع به جهت اختصار صرف نظر شد، طالبین می‌توانند به کتب مربوطه مراجعه نمایند.

تحقیق در باره

ملاقات با امام زمان علیه السلام

تردید نیست که در زمان غیبت صفرا خواص از شیعیان، به ویژه نوّاب خاص آن حضرت که واسطه بین او و مردم بوده‌اند خدمت امام زمان علیه السلام رسیده‌اند و در زمان غیبت کبرا نیز طبق روایتی که خواهد آمد خواص اولیای آن حضرت خدمت آن بزرگوار رسیده و خواهند رسید و بسیاری از علمای بزرگ شیعه، مانند صدوق در کمال الدین و شیخ مفید و شیخ طوسی در کتاب غیبت و علامه مجلسی در بحار و شیخ نوری در جنة الماوی و دیگران از متأخرین، مانند علامه نهایندی در کتاب عبقری الحسان و... این ملاقات‌ها را جمع‌آوری نموده‌اند و این حقیر نیز در کتاب «دولة المهدي علیه السلام» چهل مورد از آنها را که برای خوانندگان سودمندتر بود نقل نمودم.

در بعضی از روایات آمده است که مدعی رؤیت امام زمان علیه السلام را قبل از

تحقیق فی رؤیة الحجة صلوات الله علیه فی الغیبتین

قال العلامة النوری فی کتاب جنة الماوی: روی الشیخ الطوسی فی کتاب الغیبة عن الحسن بن أحمد المکتب و الطبرسی فی الاحتجاج مرسلأ انه خرج التوقيع إلى أبي الحسن السمری:

یا علی بن محمد السمری اسمع أعظم الله أجر إخوانك فیک، فأنك میت ما بینک و ما بین ستة آیام، فاجمع أمرک، و لاتوص إلى أحد یقوم مقامک بعد وفاتک، فقد وقعت الغیبة التامة، فلا ظهور إلا بعد إذن الله تعالی ذکره، و ذلك بعد الأمد، و قسوة القلوب و امتلاء

خروج سفیانی و صیحة آسمانی و... تکذیب کنید و او کذاب و مفتری است. علامه نوری در کتاب جنة المأوی، پس از ذکر ملاقات‌های شیعیان با امام زمان علیه السلام، در این باره چنین می‌گوید:

شیخ طوسی در کتاب غیبت، از حسن بن احمد مکتب، و طبرسی در احتجاج نقل نموده‌اند که توقیعی از ناحیه امام زمان علیه السلام به دست علی بن محمد سمري رسیده که متن آن چنین است:

«ای علی بن محمد سمري، خداوند پاداش برادرانت را در مرگ تو زیاد کند، بدان که تو شش روز دیگر از دنیا رحلت می‌کنی. پس کار خود را مرتب کن و کسی را [به عنوان] جانشین خود معرفی مکن. همانا غیبت تا مه (کبری) واقع شده و من پس از این ملاقاتی نخواهم داشت تا خداوند تعالی اجازه دهد و آن نخواهد رسید جز بعد از مدتی طولانی و بعد از قساوت پیدا کردن دل‌ها و پرشدن زمین از ظلم و جور، و زود باشد که بعضی از شیعیان من ادعای مشاهده [مرا] کنند. پس آگاه باشید که هر کس قبل از خروج سفیانی و صیحة آسمانی چنین ادعایی کند دروغگو و مفتری خواهد بود. و لاحول و لا قوة الا بالله العظیم.»

علامه نوری سپس در پاسخ این شبهه می‌گوید: این خبر به ظاهر با

الأرض جوراً، و سیأتی من شیعتی من يدعی المشاهدة إلا فن ادعی المشاهدة قبل خروج السفیانی و الصیحة، فهو کذاب مفتر، و لاحول و لا قوة الا بالله العظیم (راجع غیبة الشیخ ص ۲۵۷ و قد أخرجه فی البحار باب أحوال السفراء ج ۵۱ ص ۳۶۱ عن غیبة الشیخ و کمال الدین ج ۲ ص ۱۹۳). (فراجع).

قال: و هذا الخبر بظاهره ینافی الحکایات السابقة و غیرها (ای التشرفات التي

ملاقات‌های گذشته و غیر آنها که در کتاب بحار او سایر کتب موجود است منافات دارد ولی می‌توان به چند دلیل آن را پاسخ داد:

۱- مرحوم مجلسی در بحار بعد از ذکر این روایت می‌فرماید: شاید این روایت مربوط به کسی باشد که همراه مشاهده ادعای نیابت و رساندن اخبار از ناحیه امام زمان علیه السلام به شیعه را داشته باشد؛ همانند سفرای زمان غیبت صغرا. [بدین گونه] منافاتی با روایات گذشته و آینده در باره کسانی که آن حضرت را در غیبت کبرا دیده‌اند نخواهد داشت. و الله العالم.

۲- بهترین توجیه چیزی است که از قصه جزیره خضراء ظاهر می‌شود؛

حصلت لبعض الشيعة و غيرهم) مما هو مذكور في البحار و الجواب عنه من وجوه:

۱- ما ذكره في البحار بعد ذكر الخبر المزبور ما لفظه: لعنه محمول على من يدعى المشاهدة مع النيابة، و إيصال الأخبار من جانب إلى الشيعة على مثال السفراء لئلا ينافي الأخبار التي مضت و سيأتي فيمن رآه عليه السلام و الله يعلم (راجع ج ۵۲ ص ۱۵۱ باب من ادعى الرؤية في الغيبة الكبرى).

۲- ما يظهر من قصة الجزيرة الخضراء، قال الشيخ الفاضل علي بن فاضل المازندراني: فقلت للسيد شمس الدين محمد و هو العقب السادس من أولاده عليه السلام: يا سيدي قد روينا عن مشايخنا أحاديث رويت عن صاحب الأمر عليه السلام أنه قال لما أمر بالغيبة الكبرى: من رآني بعد غيبتى فقد كذب، فكيف فيكم من يراه؟ فقال:

صدقته إنه عليه السلام إنما قال ذلك في ذلك الزمان لكثرة أعدائه من أهل بيته، و غيرهم من فراعنة بني العباس، حتى أن الشيعة يمنع بعضها بعضاً عن التحدث بذكره، و في هذا الزمان تطاولت المدّة و أيس منه الأعداء، و بلادنا نائية عنهم، و عن ظلمهم و عنائهم، الحكاية

چنان که شیخ فاضل (و بزرگوار) علی بن فاضل مازندرانی می گوید: به سید شمس الدین محمد که طبقه پنجم از اولاد حضرت بقیه الله علیه السلام بود گفتم:

روایاتی از مشایخ ما نقل شده که امام زمان علیه السلام فرموده است: «هرکس در زمان غیبت من ادعای رؤیت من را بکند دروغگو خواهد بود.» پس چگونه است حال کسانی که او را ملاقات نموده اند؟

او در جواب فرمود: «راست گفتمی، او در زمان غیبت کبرا دیده می شود و این که فرموده است: «هرکس ادعای رؤیت کند...» مربوط به همان زمان صدور سخن بوده است و این به علت فراوان بودن دشمنان او در آن زمان بوده و در آن زمان امام علیه السلام دشمنان زیادی - از اهل بیت خود و از بنی عباس - داشته است حتی بعضی از شیعیان همدیگر را از ذکر او منع می کرده اند، لکن در این زمان دشمنان او، بعد از گذشت زمان، از وجود آن حضرت مایوس شده اند و شهرهای ما از آنها دور است و نمی توانند آسیبی به ما برسانند.»

سپس می گویند: این توجیه در بسیاری از شهرهای شیعه نشین جاری است.
۳- امکان دارد مقصود از مخفی بودن و محجوب بودن امام علیه السلام از مردم

(راجع ج ۵۲ ص ۱۵۲ «باب نادر فیمن رآه علیه السلام»).

و هذا الوجه کماتری یجری فی کثیر من بلاد اولیائنه علیه السلام.

۳- أن یکون المخفی علی الأنام، و المحجوب عنهم، مکانه علیه السلام و مستقره الذی یقیم فیه، فلا یصل إلیه أحد، و لا یعرفه غیره حتی ولده، فلا ینافی لقاءه و مشاهدته فی الأماكن و المقامات الّتی قد مرّ ذکر بعضها، و ظهوره عند المضطرّ المستغیث به، الملتجئ إلیه الّتی انقطعت عنه الأسباب و أغلقت دونه الأبواب.

مخفی بودن مکان زندگی و محلی باشد که آن بزرگوار در آن سکونت دارد که آن محل را تاکنون احدی ندانسته و حتی فرزندان او نیز از آن آگاه نیستند و این منافات ندارد که ملاقات با آن حضرت و رؤیت جمال مبارک او در اماکن دیگر حاصل شود و اشخاص مضطر و کسانی که به او پناهنده می‌شوند او را ملاقات کنند.

در کتاب دعوات سید راوندی و مجموع الدعوات تلعبیری و قبس المصباح صهرشتی در باره ابوالوفاء شیرازی آمده است که رسول خدا ﷺ در خواب به او فرمود:

«و اما [فرزندم] حجة [بن الحسن] چون شمشیر به گلوی تو رسد - و اشاره فرمود به گلوی خود - پس به او استغاثه کن که او به فریاد تو خواهد رسید؛ همانا او پناه و ملجأ کسی است که به او پناهنده شود. پس بگو: ای مولای من، ای صاحب الزمان، من به تو پناهنده شدم.»

و در تعبیر دیگر فرمود: «و اما صاحب الزمان، بدان که چون شمشیر به گلوی تو رسد - پس دست مبارک بر گلوی خود گذارد - او را صدا بزن و از او کمک بخواه، او تو را یاری خواهد نمود.»

و فی دعوات السید الراوندی و مجموع الدعوات للتلعکبری و قبس المصباح للصرشتی فی خبرأبی الوفاء الشیرازی أنه قال له رسول الله ﷺ فی النوم: و أما الحجّة، فإذا بلغ منك السیف للذبح، و أوماً بیده إلى الحلق، فاستغث به فأنه یغیثک، و هو غیاث و کھف لمن استغاث، فقل: یا مولای یا صاحب الزمان أنا مستغیث بک، و فی لفظ: و أما صاحب الزمان فإذا بلغ منك السیف هنا، و وضع یدہ علی حلقه، فاستغین به فأنه یعینک.

سپس می‌گوید: مؤید این احتمال روایتی است که شیخ طوسی و شیخ مفید در کتاب غیبت خود از مفضل بن عمر نقل نموده‌اند که گفته است: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: «برای صاحب این امر (یعنی امام زمان علیه السلام) دو غیبت وجود دارد و یکی از آن دو به قدری طولانی می‌شود که بعضی از مردم می‌گویند او از دنیا رفته است و بعضی می‌گویند او کشته شده است و بعضی می‌گویند او از میان رفته است تا این که عده کمی بر اعتقاد به امامت او باقی می‌مانند و کسی - از فرزندان او و دیگران - از محل او آگاه نخواهد بود جز آن که کار پرداز او باشند.»

شیخ بزرگوار کلینی در کتاب کافی، از اسحاق بن عمار نقل کرده است که امام صادق علیه السلام فرمود: «برای امام زمان علیه السلام دو غیبت هست؛ یکی کوتاه و دیگری طولانی: در غیبت کوتاه او (که حدود هفتاد سال خواهد بود) کسی جز بعضی از خواص شیعه مکان او را نمی‌داند ولی در غیبت طولانی او جز بعضی از خواص از موالی او کسی محل او را نمی‌داند.»

و ممّا يؤید هذا الاحتمال ما رواه الشيخ و النعمانی فی کتابی الغیبة عن المفضل بن عمر قال: سمعت أبا عبد الله علیه السلام يقول: إن لصاحب هذا الأمر غیبتین إحداهما یطول، حتی یقول بعضهم مات، و یقول بعضهم قتل، و یقول بعضهم ذهب حتی لا یبقی علی أمره من أصحابه إلا نفر یرسیر، لا یطلع علی موضعه أحد من ولده، و لا غیره إلا الذی [یلی] أمره (راجع غیبة الشیخ ص ۱۱۱، غیبة النعمانی ص ۸۹)

و روی الكلینی عن إسحاق بن عمار قال: قال أبو عبد الله علیه السلام: للقائم غیبتان إحداهما قصيرة و الأخری طویلة: الغیبة الأولى لا یعلم بمكانه فیها إلا خاصّة شیعته، و الأخری لا یعلم بمكانه فیها إلا خاصّة موالیه.

سپس می‌گوید: در ملاقات‌هایی که ذکر شد هیچ اشاره‌ای به محل اقامت و مقر سلطنت او نشده است و کسانی که از مضامین اخبار آگاهند می‌دانند که امام زمان علیه السلام در غیبت صغرا برای غیر خواص و موالی خود نیز ظاهر شده است و آنچه خواص در غیبت صغرا به آن مخصوص بوده‌اند اطلاع از محل زندگی او بوده است و آنها خدمت آن بزرگوار می‌رسیده‌اند و خواجج مردم را به او عرضه می‌داشته‌اند و در غیبت کبرا این اطلاع در اختیار کسی نبوده و نخواهد بود و در این جهت خواص و عوام فرقی نداشته‌اند.

اشتیاق به حضرت مهدی علیه السلام بهتر از ملاقات با اوست

علامه مجلسی در پایان نقل زیارت آل یاسین می‌گوید: مؤلف مزار کبیر

و رواه بسند آخر عنه علیه السلام قال: للقائم غیبتان إحداهما قصيرة والأخرى طويلة الأولى لا يعلم بمكانه إلا خاصة إشيعة، والأخرى لا يعلم بمكانه إلا خاصة مواليه في دينه (الكافي ج ۱ ص ۳۴۰، غيبة النعمانی ص ۸۹).

ثم قال المجلسی رحمه الله: و ليس في تلك القصص ما يدلُّ على أنَّ احداً لقيه عليه السلام في مقرِّ سلطنته و محلِّ إقامته، ثمَّ لا يخفى على الجائس في خلال ديار الأخبار أنه عليه السلام ظهر في الغيبة الصغرى لغير خاصته و مواليه أيضاً، فالذى انفرد به الخواصُّ في الصغرى هو العلم بمستقرِّه، و عرض حوائجهم عليه عليه السلام فيه، فهو المنقَّب عنهم في الكبرى، فحالم و حال غيرهم فيها كغير الخواصُّ في الصغرى، و الله العالم. (البحار ج ۵۳/۳۱۸)

الشوق الى المهدي عجل الله فرجه الشريف

قال مؤلف «المزار الكبير»: حدَّثنا الشيخ الأجلُّ الفقيه العالم أبو محمد عربيُّ بن

(ابن مهدی) سند این زیارت را به طور تفصیل ذکر نموده و در پایان گفته است: از آن جهت این اسناد را با این تفصیل آورده‌ام که سند توقیعات وارده از ناحیه مقدسه امام زمان علیه السلام نیز روشن شود.

/ علامه مجلسی سپس می‌گوید: مرحوم طبرسی در کتاب احتجاج، با سند خود، از احمد بن ابراهیم نقل نموده است که گوید: من خدمت نایب امام زمان، محمد بن عثمان عمروی رسیدم و از او شکایت نمودم که من شوق فراوانی برای زیارت و ملاقات مولای خود امام زمان علیه السلام دارم.

مسافر العبادی رضی الله عنه قراءه عليه بداره بالحلّة في شهر ربيع الأول سنة ثلاث و سبعين و خمسمائة، و حدّثني الشيخ العفيف أبوالبقاء هبة الله بن نماء بن علي بن حمدون رحمه الله قراءه عليه أيضاً بالحلّة قالا جميعاً: حدّثنا الشيخ الأمين أبو عبد الله الحسين بن أحمد بن محمد بن علي بن طحّال المقدادي رحمه الله بمشهد مولانا أمير المؤمنين علي بن أبي طالب صلوات الله عليه، في الطرز الكبير الذي عند رأس الإمام عليه السلام في العشر الاواخر من ذى الحجة سنة تسع و ثلاثين و خمسمائة قال: حدّثنا الشيخ الاجل المفيد أبو علي الحسن بن محمد الطوسي رضی الله عنه بالمشهد المذكور على صاحبه أفضل السّلام في الطرز المذكور في العشر الاواخر من ذى القعدة سنة تسع و خمسمائة.

قال: حدّثنا السيّد السعيد الوالد أبو جعفر محمد بن الحسن الطوسي رضی الله عنه، عن محمد بن إسماعيل، عن محمد بن أشناس البرّاز، قال: أخبرنا أبو الحسين محمد بن أحمد بن يحيى القميّ قال: حدّثنا محمد بن علي بن زنجويه القميّ قال: حدّثنا أبو جعفر محمد بن عبد الله بن جعفر الحميري.

محمد بن عثمان عمروی در پاسخ من گفت: «می خواهی با این شوقی که داری باز آقای خود را ملاقات کنی؟! خد این شوق و محبت تو را نسبت به آقای خود بپذیرد و ملاقات او را در عافیت نصیب تو گرداند.»

سپس گفت: «ای احمد بن ابراهیم! ملاقات امام خود را در این روزها طلب

قال أبوعلی الحسن بن شناس: و اخبرنا أبوالمفضل محمد بن عبد الله الشيباني أن أبا جعفر محمد بن عبد الله بن جعفر الحميري أخبره و أجازله جميع ما رواه أنه خرج إليه من الناحية المقدسة حرسها الله بعد المسایل و الصلاة و التوجه أوله: بسم الله الرحمن الرحيم لا لأمر الله تعقلون و ذكر نحواً مما مرّ مع اختلاف أوردناه في كتاب المزار في باب زيارة القائم عليه السلام، و إنما أوردنا سنده ههنا ليعلم أسانيد تلك التوقيعات. (البحار ج ۵۳/ ۱۷۴)

ثم قال المجلسي: اقول: قال في الكتاب المذكور يعني الإحتجاج: قال أبوعلی الحسن بن شناس: أخبرنا أبو محمد عبد الله بن محمد الدعجلی عن حمزة بن محمد بن الحسن بن شبيب، عن أحمد بن إبراهيم قال: شكوت إلى أبي جعفر محمد بن عثمان: شوقی إلى رؤية مولانا عليه السلام فقال لي: مع الشوق تشتهي أن تراه؟ فقلت له: نعم، فقال لي: شكر الله لك شوقك، و أراك وجهه في يسر و عافية، لا تلتمس يا أبا عبد الله أن تراه فإن أيام الغيبة يشتاقي إليه، و لا يسأل الاجتماع معه، إنه عزائم الله، و التسليم لها أولى و لكن توجه إليه بالزيارة، فأمّا كيف يعمل و ما أملاه عند محمد بن عليّ فانسخوه من عنده و هو التوجه إلى صاحب الزيارة بعد صلاة اثنتي عشرة ركعة تقرأ قل هو الله أحد في جميعها ركعتين ركعتين ثمّ تصلي على محمد و آله، و تقول قول الله جلّ اسمه: سلام على آل ياسين، ذلك هو الفضل المبين من عند الله، و الله ذو الفضل العظيم، إمامه من يهديه صراطه المستقيم، قد آتاكم الله خلافته يا آل ياسين. (المزار لابن المشهدی ص ۵۸۵)

مکن؛ چرا که شیعیان باید در ایام غیبت مشتاق او باشند ولی درخواست ملاقات او را نکنند. او از عزائم الله است و تسلیم او بودن در این زمان بهتر از ملاقات با اوست. با این حال می‌توانی به وسیله زیارت به او توجه نمایی.»

آن‌گاه کیفیت زیارت و توجه به آن حضرت را بیان نمود و فرمود: «پیش از زیارت آن حضرت دوازده رکعت نماز بخوان و در هر دو رکعت بعد از حمد سوره «قل هو الله احد» را قرائت کن، سپس بر محمد و آل او صلوات فرست و پس از آن بگو: سلام علی آل یاسین...»

سپس فرمود: «او (امام زمان علیه السلام) نعمت و فضل آشکار الهی است و خداوند صاحب فضل بزرگ است و امام من عند الله کسی است که خداوند او را در صراط مستقیم هدایت کرده و خلافت خود را در روی زمین به او واگذار نموده است.»

چهل روز انتظار برای دیدار امام زمان علیه السلام

علامه نوری در کتاب «جنة المآوی» می‌گوید: از ملاقات‌های فراوانی که

عدد الأربعین و المداومة علیها لرؤيته علیه السلام

قال العلامة النوری: أنه قد علم من تضاعيف تلك الحكایات أن المداومة علی العبادة، و المواظبة علی التضرع و الانابة، فی أربعین ليلة الأربعاء فی مسجد السهلة أولیة الجمعة فیها أوفی مسجد الکوفة أو الحائر الحسینی علی مشرفه السلام أو أربعین ليلة من أی اللیالی فی أی محلّ و مکان، كما فی قصة الرّمان المنقولة فی البحار طریق إلى الفوز بلاقائه علیه السلام و مشاهدة جماله، و هذا عمل شائع، معروف فی المشهدين الشریفین، و لهم فی ذلك حکایات كثيرة، و لم نتعرض لذكر أكثرها لعدم وصول کل واحد منها إلینا بطریق

مردم در غیبت کبرا با امام زمان علیه السلام داشته‌اند آشکار می‌شود که مداومت چهل روزه بر عبادت و مواظبت بر تضرع و انابه برای ملاقات امام زمان علیه السلام در مسجد کوفه یا حرم امام حسین علیه السلام و یا چهل شب چهارشنبه و یا چهل شب جمعه در مسجد سهله یا مسجد کوفه یا حرم امام حسین علیه السلام و یا چهل شب در هر مکان و محل دیگری - چنان که در قصه انار که در بحار مجلسی نقل شده است آمده - راه رسیدن به ملاقات و مشاهده جمال مبارک آن [منبع کرم یعنی] امام زمان علیه السلام می‌باشد.

سپس می‌گویند: در نجف و کربلا این عمل (یعنی چله نشینی) شایع و معروف است و حکایات فراوانی از ملاقات با آن حضرت نقل شده که ما به علت مستند نبودن همه آنها متعرض تمام آنها نشدیم ولی معروف و مشهود است که این عمل از اعمال مجزبه و مورد اعتنای علما و صلحا و اتقیاست؛ گرچه من دلیل خاصی بر آن نیافتم. البته ممکن است آنها دلیلی بر آن یافته باشند و یا از روایاتی که دلالت دارد بر سفارش چهل روز مداومت بر عمل مخصوصی مانند دعا و نماز و قرائت و ذکر و یا خوردن چیزی و یا ترک چیزی استفاده نموده باشند.

يعتمد عليه، إلا أن الظاهر أن العمل من الأعمال المجزبة.

و عليه العلماء و الصلحاء و الأتقياء، و لم نعثرهم على مستند خاص و خبر مخصوص، و لعلهم عثروا عليه أو استنبطوا ذلك من كثير من الأخبار التي يستظهر منها أن للمداومة على عمل مخصوص من دعاء أو صلاة أو قراءة أو ذكر أو أكل شيء مخصوص أو تركه في أربعين يوماً تأثير في الانتقال و الترقى من درجة إلى درجة، و من حالة إلى حالة، بل في النزول كذلك، فيستظهر منها أن في المواظبة عليه في تلك الأيام تأثير لانجاح كل مهم أرادته. (واليك بعض ما روى في ذلك)

که در اینجا به بعضی از آنها اشاره می‌شود:

- ۱- در کتاب کافی ضمن روایتی از معصوم علیه السلام نقل شده است: «هیچ بنده‌ای چهل روز ایمان خود را به خداوند خالص نمی‌گرداند - و یا چهل روز از ذکر خداوند غافل نمی‌شود - جز آن که خداوند او را به صفت زهد آراسته می‌نماید و دردها و دواهای او را به او یاد می‌دهد و نور حکمت را در قلب او ثبت می‌کند.»
- ۲- در تفسیر حضرت عسکری علیه السلام نقل شده است: «حضرت موسی علیه السلام به بنی اسرائیل فرمود: هنگامی که خداوند فرج شما را برساند و دشمن شما (فرعون) را نابود گرداند من از طرف خداوند برای شما کتابی خواهم آورد که مشتمل بر اوامر و نواهی و مواعظ و امثال و غیر آن باشد و چون فرج آنان رسید خداوند به موسی علیه السلام امر نمود که خود را برای میعاد و مناجات با خداوند آماده کند و سی روز در پایین کوه طور روزه بگیرد. و «هنگامی که حضرت موسی علیه السلام سی روز روزه

۱- ففی الکافی: ما أخلص عبد الايمان بالله و في رواية ما أجمل عبد ذكر الله أربعين صباحاً إلا زهده في الدنيا، و بصره داءها و دواءها و أثبت الحكمة في قلبه او انطق به لسانه [الکافی ج ۲/۱۶]

۲- و فی تفسیر العسکری علیه السلام کان موسی علیه السلام یقول لبني اسرائيل: إذا فرّج الله عنکم، و أهلك أعداءکم بکتاب من عند ربکم یشمل علی أوامره و نواهی و مواعظه و عبره و أمثاله، فلما فرّج الله عنهم أمره الله عزوجل أن يأتي للميعاد و یصوم ثلاثين يوماً عند أصل الجبل، إلى أن قال: فأوحى الله إليه: صم عشرأ آخر و کان وعد الله أن يعطيه الكتاب بعد أربعين ليلة،

۳- بل ورد أن النبي صلی الله علیه و آله امر أن یهجر خدیجة أربعين يوماً قبل يوم بعثته.

گرفت خطاب آمد که ده روز دیگر باید روزه بگیری و وعده خداوند برای گرفتن الواح یعنی کتاب تورات بعد از چهل شب انجام گرفت.»

۳- روایت شده که رسول خدا ﷺ مأمور شد که قبل از بعثت خود چهل روز از خدیجه فاصله بگیرد؛ چنان که برای انعقاد نطفه فاطمه ﷺ نیز چهل روز از خدیجه فاصله گرفت.]

۴- با سندهای معتبر از امام صادق ﷺ نقل شده است: «هرکس چهل روز دعای عهد، یعنی دعای: «اللَّهُمَّ رَبِّ النُّورِ الْعَظِيمِ...» را بخواند از یاران مهدی ﷺ خواهد بود و اگر قبل از قیام آن حضرت بمیرد خداوند او را از قبر خارج می‌کند او در خدمت او خواهد بود و به هر کلمه‌ای هزار حسنه به او عطا می‌کند و هزار گناه او را می‌بخشد.»

۵- در کتاب کمال الدین صدوق از حکیمه خاتون درباره ولادت حضرت

۴- و من الشواهد التي تناسب المقام ماروی بالأسانید المعتبرة عن الصادق ﷺ أنه قال: من دعا إلى الله تعالى أربعين صباحاً بهذا العهد كان من أنصار قائمنا فان مات قبله، أخرج الله من قبره و أعطاه بكل كلمة ألف حسنة، و محى عنه ألف سيئة، و هو: اللهم رب النور العظيم، الدعاء (أخرجه المجلسي رحمه الله في باب الرجعة تحت الرقم ۱۱۱ عن مصباح الزائر راجع ص ۹۵ من هذا المجلد الذي بين يديك).

۵- و في كمال الدین فی حدیث حکیمه فی ولادة المهدي صلوات الله عليه أنه ﷺ لما ولد و سجد، و شهد بالتوحيد و الرسالة، و إمامة آبائه ﷺ قالت: فصاح أبو محمد الحسن ﷺ فقال: يا عمّة تناوليه فهاتيه، قالت: فتناولته و أتيت به نحوه فلما مثلث بين يدي أبيه و هو على يدي، سلم على أبيه، فتناولته الحسن ﷺ و الطير ترفرف على

مهدی علیه السلام نقل شده است: هنگامی که آن حضرت متولد شد سجده نمود و به توحید و رسالت و امامت پدران خود شهادت داد. پس حضرت عسکری علیه السلام صدا زد: «او را نزد من بیاور.» حکیمه خاتون می گوید: من آن مولود را نزد او بردم و او روی دست من بود و بر پدر خود سلام کرد.

پس حضرت عسکری علیه السلام در حالی که پرندگانی اطراف سر مبارک او می گردیدند او را گرفت و به یکی از آن پرندگان فرمود: «او را با خود ببر و حفظ کن و در هر چهل روز به ما بازگردان.» و آن پرنده آن مولود را گرفت و به آسمان پرواز نمود و سایر پرندگان نیز با او پرواز کردند.

پس من از حضرت عسکری علیه السلام شنیدم که فرمود: «من تو را به آن خدایی سپردم که مادر موسی را به او سپرد.» و چون نرجس خاتون (مادر آن مولود) گریان شد امام عسکری علیه السلام به او فرمود: «آرام باش، او جز از شیر تو شیر دیگری نخواهد خورد.»

رأسه، فصاح بطير منها فقال:

احمله و احفظه وردّه إلینا فی کلّ أربعین يوماً فتناوله الطیر و طار به فی جوّ السماء، و اتبعه سائر الطيور فسمعت أبا محمد علیه السلام يقول: أستودعك الذی استودعته أمّ موسی علیه السلام فبکت نرجس فقال لها: اسکتی فانّ الرضاع محرّم علیه إلا من ثدیك إلى أن قال:
قالت حکیمه: فلما أن کان بعد أربعین يوماً ردّ الغلام و وجّهه إلى ابن أخی فدعانی فدخلت علیه فاذا أنا بصبيّ یمشی بین یدیه إلى أن قال: قالت حکیمه: فلم أزل أرى ذلك الصبيّ کلّ أربعین يوماً إلى أن رأیته رجلاً قبل مضیّ ابی محمد علیه السلام الخبر. (البحار ج ۱۴/۵۱)

حکیمه خاتون می‌گوید: بعد از چهل روز آن مولود بازگشت و حضرت
عسکری علیه السلام مرا خواست و من چون نزد او رفتم دیدم آن مولود مقابل پدر خود راه
می‌رود و مدت‌ها من در هر چهل روز یک بار آن مولود را می‌دیدم تا این که قبل از
رحلت حضرت عسکری علیه السلام او را به شکل مردی دیدم.
مؤلف گوید: تأثیر و اهمیت عدد چهل فراوان آمده که به این پنج مورد اکتفا شد.

ملاقات با اولیای خدا در خواب

محدث بزرگوار، نوری، در کتاب «جنة المأوی» بعد از ذکر ملاقات‌های
شیعیان با امام زمان علیه السلام می‌فرماید: سزاوار است بعضی از اعمال مختصری که سبب
ملاقات با اولیای خدا در خواب می‌شود را نیز برای تبرک بیان کنیم. این اعمال، طبق
آنچه ما به دست آورده‌ایم و محقق یاد شده (یعنی علامه مجلسی)، که از اعظام
علمای معاصر است، ذکر فرموده چنین است:

۱- سید بن طاوس در کتاب فلاح السائل در باره دیدن امیرالمؤمنین علیه السلام در

رؤية اولیاء الله تعالى فی المنام

قال المحدث النوری: و حیث بلغ بنا الکلام إلى هذا المقام، فالأولی أن نتبرک بذكر
بعض الأعمال المختصرة للغایة المذكورة، بناء علی ما احتمالناه و صرح به المحقق المذكور،
و هو من أعظام العلماء الذین عاصرناهم.

۱- فمنها ما فی فلاح السائل للسید علی بن طاوس لرؤیا امیرالمؤمنین علیه السلام فی
المنام، قال: إذا أردت ذلك، فقل عند مضجک «اللهم إني أسألك يا من لطفه خفي، و
أياديہ باسطة لاتنقضی، أسألك بلطفك الخفي، الذي ما لطفت به لعبد إلا كفي، أن

خواب می‌گوید: چون خواستی آن بزرگوار را در خواب ببینی قبل از خوابیدن این دعا را بخوان **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا مَنْ لَطْفُهُ خَفِيٌّ...**

سپس می‌گوید: بعضی از صلحا و نیکان به من خبر داده‌اند که چندین مرتبه با خواندن این دعا امیرالمؤمنین **علیه السلام** را در خواب دیده‌اند.

۲- در مصباح کفعمی و تفسیر برهان، از کتاب «خواص قرآن» از امام صادق **علیه السلام** نقل شده است: «هرکس به خواندن سوره مبارکه «مزمل» مداومت کند رسول خدا **صلی الله علیه و آله** را در خواب می‌بیند و آنچه می‌خواهد از او سوال می‌کند و خداوند خواسته‌های خیر او را به او عطا می‌فرماید.»

۳- شیخ کفعمی در مصباح نقل نموده است: هرکس صد مرتبه سوره قدر را اول ظهر بخواند رسول خدا **صلی الله علیه و آله** را در خواب خواهد دید.

۴- در جلد اول کتاب «المجموع الرائق» مرحوم سید هبة الله موسوی،

ثُرَيْبِيُّ مَوْلَى عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ **علیه السلام فِي مَنَامِي.**

و حَدَّثَنِي بَعْضُ الصُّلَحَاءِ الْأَبْرَارِ طَابَ ثَرَاهُ أَنَّهُ جَرَّبَهُ مَرَارًا.

۲- و منها: ما في المصباح للكفعمي و تفسیر البرهان عن كتاب خواص القرآن عن الصادق **علیه السلام** أَنَّ مَنْ أَدْمَنَ قِرَاءَةَ سُورَةِ الْمَزْمَلِ رَأَى النَّبِيَّ **صلی الله علیه و آله** وَسَأَلَهُ مَا يَرِيدُ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ كُلَّ مَا يَرِيدُ مِنَ الْخَيْرِ.

۳- و منها: مارواه الأول أن من قرأ [سورة] القدر عند زوال الشمس مائة مرة رأى النبي **صلی الله علیه و آله** و آله في منامه.

۴- و منها: ما في المجلد الأول من كتاب المجموع الرائق للسيد الجليل هبة الله بن أبي محمد الموسوي المعاصر للعلامة رحمه الله أن من أدمن تلاوة سورة الجن رأى النبي

معاصر مرحوم علامه رحمه الله نقل شده است: هر کس بر قرائت سوره مبارکه «جن» مداومت کند رسول خدا ﷺ را در خواب می بیند و آنچه بخواهد از او سوال می کند.

۵- در همان کتاب نقل شده است که هر کس سوره «کافرون» را در نیمه اول شب جمعه و یا نیمه آخر آن بخواند رسول خدا ﷺ را در خواب خواهد دید.

۶- هر کس دعای «مجیر» را با طهارت (یعنی با وضو) هفت مرتبه در هنگام خواب بخواند، پس از آن که هفت روز روزه گرفته باشد، رسول خدا ﷺ را در خواب می بیند.

۷- هر کس دعای معروف به «صحیفه» را که در مهج الدعوات روایت شده پنج مرتبه با وضو بخواند رسول خدا ﷺ را در خواب خواهد دید.

۸- مرحوم شیخ کفعمی از امام صادق علیه السلام نقل نموده است: «هر کس بیست و

صلی الله علیه و آله و سألہ ما یرید.

۵- و منها: ما فیہ أن من قرء سورة الكافرون نصف اللیل من لیلة الجمعة، رأى

النبي ﷺ.

۶- و منها: قراءة دعاء المجیر علی طهارة سبعا عند النوم، بعد صوم سبعة أيام، رواه

الكفعمی فی جنته.

۷- و منها: قراءة الدعاء المعروف بالصحيفة المروی فی مهج الدعوات خمس مرّات

علی طهارة.

۸- و منها: ما رواه الكفعمی عن الصادق علیه السلام أنه قال: من قرء سورة القدر بعد

صلاة الزوال و قبل الظهر، إحدى و عشرين مرّة، لم یمت حتّی یرى النبي ﷺ و

یک مرتبه سوره «قدر» را پس از نماز نافله ظهر قبل از نماز ظهر قرائت کند از دنیا نمی‌رود تا این که رسول خدا ﷺ را [در خواب] ببیند.

۹- در بعضی از کتب معتبره نقل شده که هر کس بخواند رسول خدا ﷺ را در خواب ببیند بعد از نماز عشا دو رکعت نماز با هر سوره که می‌خواهد بخواند و سپس صد مرتبه این دعا را بخواند: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا نُورَ النُّورِ...»

۱۰- مرحوم کفعمی از کتاب «خواص القرآن» نقل نموده که هر کس در شب جمعه، بعد از یکی از نمازهای شب خود، هزار مرتبه سوره مبارکه «کوثر» را بخواند و هزار مرتبه نیز بر محمد و آل او صلوات بفرستد رسول خدا ﷺ را در خواب خواهد دید.

آله.

۹- و منها: ما في بعض الجامع المعتمرة أن من أراد أن يرى سيد البريات في المنام فليصل ركعتين بعد صلاة العشاء بأي سورة أراد، ثم يقرأ هذا الدعاء مائة مرة «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَا نُورَ النُّورِ، يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ، بَلِّغْ مِنِّي رُوحَ مُحَمَّدٍ وَأَرْوَاحَ آلِ مُحَمَّدٍ تَحِيَّةً وَسَلَاماً.»

۱۰- و منها: ما في جنة الكفعمي عن كتاب خواص القرآن أنه من قرء ليلة الجمعة بعد صلاة يصلّيها من الليل الكوثر ألف مرة، و صلى على محمد و آل محمد ألف مرة رأى النبي ﷺ في نومه.

وظایف شیعیان

نسبت به امام زمان علیه السلام

محدث بزرگوار و عارف به مضامین اخبار و آثار اهل بیت اطهار صلوات
 الله عليهم اجمعین مرحوم حاج شیخ عباس قمی در کتاب شریف «متهی الامال»
 وظایف شیعیان را در زمان غیبت حضرت بقیه الله عجل الله فرجه الشریف شماره
 نموده و در این باره چنین فرموده است: شمه‌ای از تکالیف عباد نسب به امام عصر
 عجل الله فرجه الشریف (چنین است):

۱- اندوه مؤمن از فراق امام علیه السلام

مهموم بودن در ایام غیبت به سبب محجوب بودن آن جناب و دست‌رسی
 نداشتن به وصال آن حضرت و روشن نگشتن دیدگان ما به نور جمال او.
 در کتاب عیون از حضرت امام رضا علیه السلام مروی است که در ضمن خبری
 فرمود: «چه بسیار مؤمنه و چه بسیار مؤمنی که متأسف و حیران و محزونند در وقت
 فقدان ماء معین، یعنی حضرت حجة بن الحسن علیه السلام». (العیون ج ۱/۱۰)

در دعای ندبه آمده است: «بر من گران است که خلق را ببینم و تو دیده نشوی
 و از تو آوازی و رازی نشنوم و بر من گران است که بلا تو را احاطه کند و از من به تو
 ناله‌ای و شکایتی نرسد، جانم فدای تو ای غایبی که از ما جدایی نداری، جانم فدای
 تو که دور شده‌ای و از ما دوری نگرفتی، جانم فدای تو که آرزوی هر مشتاق و
 آرزومندی هستی که تو را یاد آورد و ناله کند. گران است بر من که من بر تو بگیریم و
 خلق از تو دست کشیده باشند. تا آخر دعا.

این فراز از دعا نمونه‌ای است از درد دل آن کسی که از چشمهٔ محبت آن جناب جامی نوشیده باشد.

و از حضرت باقر علیه السلام روایت شده است که به عبدالله بن ظبیان فرمود: «هیچ عیدی نیست برای مسلمین نه قربان و نه فطر مگر آن که خداوند برای آل محمد علیهم السلام حزنی را تازه می‌کند.» راوی پرسید: چرا؟ فرمود: «زیرا ایشان حق خود را در دست غیر خودشان می‌بینند.» (الکافی ج ۴/۱۶۹)

و از اسباب اندوه است بیرون آمدن و ظاهر شدن جمعی از دزدان داخلی دین مبین از کمین و ایجاد شکوک و شبهات در قلوب عوام بلکه خواص نمودن تا در نتیجه مردم پیوسته دسته دسته از دین خداوند بیرون روند. در حالی که علمای راستین از اظهار علم خود عاجز باشند و وعدهٔ صادقین علیهم السلام که فرموده‌اند: «خواهد آمد زمانی که حفاظت مؤمن از دین خود مشکل‌تر است از نگاه داشتن جمره‌ای از آتش در کف دست به وقوع پیوندد.»

شیخ نعمانی از عمیره دختر نفیل روایت کرده که گفت: شنیدم از حسین بن علی علیه السلام که می‌فرمود: «آن امری که شما منتظر آنید واقع نخواهد شد تا این که بعضی از شما از بعضی بیزاری جوید و بعضی از شما در صورت بعضی آب دهان اندازد و بعضی از شما به کفر بعضی شهادت دهد و بعضی از شما بعضی را لعن کند.» پس به آن جناب گفتم که خیری در آن زمان نیست؟ امام حسین علیه السلام فرمود: «تمام خیر در آن زمان است. چرا که قائم ما خروج می‌کند و همهٔ آنها را دفع می‌کند.» (الغیبة للنعمانی ص ۲۰۶)

و از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده است که به مالک بن ضمیره فرمود: «مالک، چگونه‌ای آن گاه که شیعه این گونه اختلاف کنند.» و در آن حال انگشتان

خود را در یکدیگر داخل نمود. پس گفتم: یا امیرالمؤمنین علیه السلام در آن زمان خیری نیست؟ فرمود: «تمام خیر در آن وقت است. چرا که قائم ما خروج می کند و هفتاد نفر که بر خدا و رسول صلی الله علیه و آله دروغ می گویند را می کشد. آن گاه ایشان را بر یک امر و یک آئین جمع می کند.» (همان)

و نیز از امام باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: ای شیعیان آل محمد صلی الله علیه و آله! بدانید که شما همانند آزموده شدن سُرْمه در چشم آزموده خواهید شد به درستی که صاحب سُرْمه می داند که کی سُرْمه در چشمش ریخته می شود ولی نمی داند که چه وقت از چشم او بیرون می رود چنان که یکی از شما اول شب ایمان دارد و آخر آن از ایمان خارج می شود و یا اول روز ایمان دارد و آخر روز از ایمان خارج می گردد. (همان)

و از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: «والله هر آینه همانند شکستن شیشه شکسته خواهید شد و همانند شکستن کوزه شکسته می شوید و بیخته خواهید شد و قسم به خدا که جدا خواهید شد و قسم به خدا که امتحان خواهید شد تا آن که از شما مگر اندکی نماند و سپس کف مبارک را خالی کرد.» (همان ص ۲۰۷)

و اخبار زیادی با این مضمون روایت کرده و شیخ صدوق علیه الرحمة در کمال الدین از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود: «ای گروه شیعه گویا می بینم شماها را که چون شتر گردش می کنید و چراگاه می طلبید پس آن را نمی یابید.»

و نیز از آن جناب روایت کرده که به عبدالله الرحمن بن سیابه فرمود: «چگونه خواهید بود در آن زمان که بی امام و هادی و بی نشانه بمانید و بعضی از شما از بعضی بیزاری جوید؟ پس در آن زمان امتحان می شوید و جدا می شوید و جدا

می شوید و بیخته می شوید. (منتهی الآمال ج ۲ ص ۸۵۶، عن البخاری ج ۱۱۰/۵۱)

گریه امام صادق علیه السلام از شوق حضرت مهدی علیه السلام

محدث قمی از سدید صیرفی روایت کرده که گفت: من و مفضل بن عمرو ابوبصیر و ابان بن تغلب خدمت مولای خود امام جعفر صادق علیه السلام رسیدیم و آن حضرت را دیدیم که بر روی خاک نشسته بود و مسح خیبری در برداشت که آستین‌هایش کوتاه و از شدت اندوه واله بود و مانند زنی که فرزند عزیزش مرده باشد گریه می‌کرد و مانند جگر سوخته آثار حزن و محنت در روی حق جویش ظاهر و اشک از دیدهای حق بینش جاری بود و می‌گفت:

«ای سید من، غیبت تو خواب مرا برده است و استراحت مرا زایل گردانیده و سرور از دل من ربوده است. ای سید من، غیبت تو مصیبت مرا دایم گردانید و محن و نوایب را بر من پیایی گردانید و آب دیده مرا جاری کرد و ناله و فغان و حزن را از سینه من بیرون آورد و بلاها را بر من متصل گردانید.» سدید گوید:

چون ما آن حضرت را با آن حالت مشاهده کردیم عقل‌های ما پرواز کرد و واله و حیران شدیم و دل‌های ما نزدیک بود که پاره گردد و گمان کردیم که آن حضرت را زهر دادند یا آن که بلیه عظیمی از بلاهای دهر بر او حادث شده است. پس عرض کردم: ای بهترین خلق، خدا هرگز چشم شما را گریان نباشد، چه حادثه‌ای شما را گریان گردانیده است و چه روی داده است که چنین ماتم گرفته‌اید؟ پس آن حضرت از شدت غصه و گریه آه سوزناک از دل غمناک برکشید و فرمود:

«من در صبح این روز در کتاب جعفر نظر نمودم و ... آن کتابی است که مشتمل بر علم منایا و بلایا و آن چه مذکور است در آن از بلاهایی که بر ما می‌رسد و در آن جا علم گذشته و آینده هست تا روز قیامت و خدا آن علم را مخصوص محمد صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام بعد از او گردانیده است. ... نگاه کردم و در آن جا ولادت

حضرت صاحب الأمر علیه السلام و غیبت آن حضرت و طول غیبت و درازی عمر او و ابتلای مؤمنان را در زمان غیبت و بسیار شدن شک و شبهه در دل مردم را از جهت طول غیبت او و مرتد شدن اکثر مردم را در دین خود و بیرون کردن ریسمان اسلام را از گردن خود که حق تعالی در گردن بندگان قرار داده است. را مشاهده نمودم پس رِقَّتْ مَرَاتِ دَسْتِ دَادَهٗ اسْتِ وَ حَزْنِ بَرِّ مَنِّ غَالِبٍ شَدَهٗ اسْتِ. (البحار ج ۵۱/۲۱۹)

محدث قمی سپس می‌گوید: برای این مسأله همین خبر شریف کافی است؛ چه، اگر تحقیر و تفرق و ابتلای شیعه و تولد شکوک در قلوب ایشان در ایام غیبت سبب گریستن حضرت صادق علیه السلام سال‌ها پیش از وقوع آن و بردن خواب از چشم‌های مبارکش گردد، مؤمن مبتلای به آن حادثه عظیمه و غرق در آن گرداب بی‌کران تاریک مواج به گریه و زاری و ناله و بیقراری و حزن و اندوه دائمی و تضرع به سوی حضرت باری جلّ و علا سزاوارتر است. (متهی الآمال ج ۲ ص ۸۵۸)

۲- انتظار فرج امام زمان علیه السلام

از تکالیف بندگان در ایام غیبت انتظار فرج آل محمد علیهم السلام در هر آن و ترقب ظهور دولت مهدی آل محمد علیهم السلام و پرشدن زمین از عدل و داد و غالب شدن دین قویم بر جمیع ادیان است که خدای تعالی به نبی اکرم خود خبر داده و وعده فرموده بلکه به جمیع پیغمبران و اُمم بشارت داده که چنین روزی خواهد آمد که مردم جز خدای تعالی کسی را پرستش نکنند و چیزی از دین در پرده ستر و حجاب نماند و بلا و شدت از حق پرستان برود؛ چنانچه در زیارت مهدی آل محمد علیهم السلام می‌خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْمَهْدِيِّ الَّذِي وَعَدَ اللَّهُ بِهِ الْأُمَّمَ أَنْ يَجْمَعَ بِهِ الْكَلِمَ وَيُلْمَّ بِهِ الشَّعَثَ

وَيَمْلَأَنَّ بِهِ الْأَرْضَ عَدْلًا وَقِسْطًا وَيُنْجِزَ بِهِ وَعْدَ الْمُؤْمِنِينَ. (البحار ج ۱۰۱/۹۹)

سلام بر آن مهدی که خداوند جمیع امت‌ها را وعده داده تا به وسیله وجود او اختلاف را از میان ببرد و دین یکی شود و پراکندگی‌ها را از بین ببرد و زمین را از عدل و داد پر کند و به سبب او وعده فرجی که به مؤمنین داده انفاذ فرماید.

و این فرج عظیم در سنه هفتاد از هجرت وعده داده شده بود چنانچه شیخ راوندی در خرایج، از ابی اسحق سمیعی روایت کرده و او از عمرو بن حمق - که یکی از چهار نفر صاحب اسرار امیرالمؤمنین علیه السلام است که گفت: بر علی علیه السلام آن گاه که او را ضربت زده بودند در کوفه داخل شدم پس گفتم: بر تو باکی نیست. و این خراشی بیش نیست پس امام علیه السلام فرمود: «به جان خودم قسم که از شما مفارقت نخواهم کرد.» آن گاه فرمود: «تا سنه هفتاد بلا است.» و این را سه مرتبه فرمود. پس گفتم: آیا پس از بلا رخائی هست؟ پس مرا جواب نداد و بیهوش شد. پس گفتم: یا امیرالمؤمنین علیه السلام به درستی که تو فرمودی تا هفتاد بلا است آیا بعد از بلا رخا است؟ پس فرمود: آری به درستی که بعد از بلا رخا است و خداوند محو می‌کند آنچه را که می‌خواهد و ثابت می‌کند و در نزد او است ام الكتاب.»

شیخ طوسی در کتاب غیبت و کلینی در کافی از ابی حمزه ثمالی روایت کرده که گفت: به ابی جعفر علیه السلام گفتم: به درستی که علی علیه السلام می‌فرمود: «تا سنه هفتاد بلا است.» و می‌فرمود: بعد از بلا رخاء است.» و به تحقیق که هفتاد گذشت و ما رخاء ندیدیم پس ابو جعفر علیه السلام فرمود: «ای ثابت، به درستی که خدای تعالی وقت این امر را در سنه هفتاد قرار داده بود پس چون حسین علیه السلام کشته شد غضب خداوند بر اهل زمین شدید شد پس آن را تا سال صد و چهل تأخیر انداخت پس ما شما را خبر دادیم پس شما خبر ما را نشر کردید و پرده سر را کشف نمودید. پس خدای تعالی

آن را تأخیر انداخت و پس از آن وقتی برای آن در نزد ما قرار نداده ﴿وَيَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ﴾

ابو حمزه گوید: من این خبر را خدمت امام جعفر صادق علیه السلام عرض کردم پس فرمود: «به درستی که چنین بود.» (البحار ج ۴۲/۲۲۳)

شیخ نعمانی در کتاب غیبت، از علاء بن سیابه، از جعفر بن محمد علیه السلام روایت کرده که فرمود: «کسی که از شما بمیرد و منتظر این امر باشد مانند کسی است که در خیمه‌ای باشد که از آن حضرت قائم علیه السلام است.»

و نیز ابوبصیر، از آن جناب روایت نموده که فرمود: «آیا خبر ندهم شما را به چیزی که خداوند جز به وسیله آن عملی را از بندگان قبول نمی‌کند؟» گفتیم: بلی پس فرمود: «شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ وَ اِقْرَارُ بِهٖ اَنْجَحَ خَدَاوْنِدْ اَمْرٍ فَرَمُوْدَهٗ وَ دَوَسْتِي مَا وَ بِيْزَارِي اَز دَشْمَنَانِ مَا، يَعْنِي اِثْمَهٗ وَ اَنْقِيَادِ بَرَايِ اَيْشَانِ وَ وِرْعٍ وَ اِجْتِهَادِ وَ اَرَامِي وَ اَنْتِظَارِ كَشِيْدِنِ بَرَايِ قِيَامِ قَائِمٍ علیه السلام.» آن گاه فرمود:

«به درستی که برای ما دولتی است که خداوند هر وقت خواست آن را می‌آورد.» آن گاه فرمود: «هرکس که خوش دارد که از اصحاب قائم علیه السلام بوده باشد پس هر آینه انتظار کشد و عمل کند با ورع و محاسن اخلاق و اگر در حال انتظار بمیرد و قائم علیه السلام پس از مردن او خروج کند او مثل کسی است که آن جناب را درک نموده باشد. پس کوشش کنید و انتظار کشید. هنیئاً، هنیئاً، برای شما ای غصابه مرحومه.» (الغیبة للنعمانی ص ۲۰۰)

شیخ صدوق در کمال الدین از آن جناب روایت کرده که فرمود: «ورع و عفت و صلاح و انتظار فرج آل محمد علیهم السلام از دین ائمه است.»

و نیز از حضرت رضا علیه السلام روایت کرده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «بهترین

اعمال امت من انتظار فرج از خداوند عزوجل است.»

و نیز از امیرالمؤمنین علیه السلام روایت کرده که فرمود: «منتظر امر ما مانند کسی است که در راه خداوند در خون خود غلطیده باشد.»

شیخ طبرسی در احتجاج روایت کرده که از حضرت صاحب الامر علیه السلام توقیعی به دست محمدبن عثمان رسید که در آخر آن مذکور است: «برای تعجیل فرج من بسیار دعا کنید به درستی که فرج شما در آن است.»

و شیخ طوسی در کتاب غیبت از مفضل روایت کرده که گوید: ما از قائم علیه السلام و از کسی که در حال انتظار او بمیرد سخن می گفتیم پس حضرت ابو عبد الله علیه السلام فرمود: «چون قائم علیه السلام خروج کند بر سر قبر مؤمن می آید و به او می گوید که ای فلان، به درستی که صاحب تو ظاهر شد پس اگر می خواهی که ملحق شوی ملحق شو و اگر می خواهی در نعمت پروردگار خود اقامت کنی اقامت داشته باش.»

شیخ برقی در کتاب محاسن، از آن جناب روایت کرده که به مردی از اصحاب خود فرمود: «که هر کس از شما با دوستی اهل بیت و انتظار فرج آنان بمیرد مثل کسی است که در خیمه قائم علیه السلام باشد.» و در روایت دیگر آمده است: «بلکه مثل کسی است که با رسول خدا صلی الله علیه و آله باشد.» و در روایت دیگری آمده است: «مانند کسی است که در پیش روی رسول خدا صلی الله علیه و آله شهید گردد.»

و نیز از محمدبن فضیل روایت کرده که گفت: از حضرت رضا علیه السلام در باره فرج سوال کردم، حضرت فرمود: «آیا انتظار فرج از فرج نیست؟ خدای عزوجل فرموده: ﴿فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾؛ شما انتظار بکشید به درستی که من نیز با شما انتظار می کشم؛ یعنی منتظر رسیدن فرج من باشید و من منتظر آن وقتی هستم که برای این امر مصلحت می دانم.»

و نیز از آن جناب روایت کرده که فرمود: «چه نیکوست صبر و انتظار فرج، آیا نشنیده‌ای قول خداوند را که فرمود: ﴿فَارْتَبِعُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ وَأَنْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ﴾ پس بر شما باد به صبر، زیرا که فرج بعد از ناامیدی می‌آید و به تحقیق مردم پیش از شما صبرکننده‌تر از شما بودند.» (متنهای الآمال ج ۲/۸۵۹)

۳- دعا برای فرج امام زمان علیه السلام

محدث قمی رحمه الله می‌گوید: یکی از تکالیف (شیعه در زمان غیبت) دعا کردن برای حفظ وجود مبارک امام عصر علیه السلام از شرور شیاطین انس و جن و طلب تعجیل نصرت و ظفر و غلبه بر کفار و ملحدین و منافقین است که این نوعی از اظهار بندگی و اظهار شوق و زیادی محبت است و دعاهاى وارده در این مقام بسیار است. یکی از آنها دعایی است که از یونس بن عبدالرحمن مرویست که حضرت امام رضا علیه السلام امر می‌فرمودند به دعا کردن برای حضرت صاحب الامر علیه السلام به این دعا:

«اللَّهُمَّ ادْفَعْ عَنِّي وَلِيَّكَ وَ خَلِيفَتِكَ وَ حُجَّتِكَ» تا آخر. (البحار ج ۹۹/۱۱۲)

این دعا در کتاب مفاتیح در باب زیارت حضرت صاحب الامر علیه السلام آمده است. و دیگر صلوات منسوبه به ابوالحسن ضراب اصفهانی است که در مفاتیح، در آخر اعمال روز جمعه نقل شده است.

و دیگر این دعای شریف است:

«اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ (فلان بن فلان و به جای فلان بن فلان می‌گویی) الْحُجَّةَ بْنَ الْحَسَنِ صَلَّوْا تُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَىٰ آبَائِهِ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَ فِي كُلِّ سَاعَةٍ وَ لِيًّا وَ حَافِظًا وَ قَائِدًا وَ نَاصِرًا وَ دَلِيلًا وَ عَيْنًا حَتَّىٰ تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَ تُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا.» (المزار الكبير ص

این دعا را در شب بیست و سوم ماه رمضان در حال ایستاده و نشسته و بر هر حالتی که باشی در تمام آن ماه و هر قسم که ممکن شود و هر زمان دیگر مکرر بخوان. و آن را بعد از تمجید حق تعالی و صلوات بر پیغمبر و آل او علیهم السلام قرائت کن.

۴- صدقه دادن برای حفظ وجود مبارک امام زمان علیه السلام

صدقه دادن به آنچه ممکن شود، در هر وقت، برای حفظ وجود مبارک امام عصر علیه السلام مستحب است. چون هیچ نفسی از وجود مقدس امام عصر علیه السلام و ارواحنا فداه عزیزتر و گرامی تر نیست و نباید هم باشد بلکه او از نفس انسان محبوب تر است که اگر چنین نباشد در ایمان ضعف و نقصان و در اعتقاد خلل و سستی است چنانچه به اسانید معتبره از رسول خدا صلی الله علیه و آله مرویست که فرمود: «ایمان نیاورده احدی از شما تا آن که من و اهل بیت من نزد او از جان و فرزند و تمام مردم محبوب تر باشیم.»

و چگونه چنین نباشد و حال آن که وجود و حیات و دین و عقل و صحت و عافیت و سایر نعم ظاهریه و باطنیه و تمام موجودات از پرتو آن وجود مقدس و اوضیای او صلوات الله علیهم اجمعین است. و چون ناموس عصر و مدار دهر و منیر آفتاب و ماه و صاحب این قصر و بارگاه و سبب آرامی زمین و سیر افلاک و رونق دنیا، از سمک تا سماک، و حاضر در قلوب اخیار و غایب از مردمک اغیار در این اعصار حضرت حجة بن الحسن صلوات الله علیهما است و جامه صحت و عافیت اندازه قامت موزون آن نفس مقدس و شایسته قد معتدل آن ذات اقدس است پس بر تمامی خداپرستان که تمامی اهتمامشان در حفظ و حراست و سلامتی نفس خویش است چه رسد به آنان که جز آن وجود مقدس کسی را لایق هستی و

سزاوار عافیت و تندرستی ندانند لازم است که مقصود اولی و غرض اهم ایشان از چنگ زدن به دامان هر وسیله و سببی که برای بقای صحّت و استجلاب عافیت و قضای حاجت و دفع بلیت مقرر شده نسبت به آن وجود مقدس دریغ نکنند و از دعا و تضرّع و تصدّق و توسّل برای سلامتی و حفظ آن وجود مقدس غافل نباشند.

۵- نیابت در حج و عمره و طواف و غیره برای امام زمان علیه السلام

یکی از اعمال، حجّ و حجّه دادن به نیابت امام عصر علیه السلام است؛ چنانچه در میان شیعیان در قدیم مرسوم بوده و آن جناب تقریر فرمودند چنانچه قطب راوندی ره در کتاب خرایج روایت کرده که ابومحمّد و علّجی دو پسر داشت. یکی از آن دو که صالح بود او را ابوالحسن می گفتند و او مُردگان را غسل می داد و پسر دیگر او مرتکب محرّمات می شد و مردی از شیعیان به ابومحمّد مذکور زری داد که به نیابت حضرت صاحب الامر علیه السلام حجّ کند؛ چنانچه عادت شیعیان در آن وقت چنین بود و ابومحمّد قدری از آن زر را به آن پسر فاسد داد و او را با خود بُرد که برای آن حضرت حجّ کند و وقتی که از حجّ برگشت گفت:

که در موقف، یعنی عرفات، جوان گندم گون نیکو هیئتی را دیدم که مشغول تضرّع و ابتهال و دُعا بود و چون من به نزدیک او رسیدم به سوی من التفات نمود و فرمود: «ای شیخ، آیا حیا نمی کنی؟» من گفتم: ای سید، من از چه چیز حیا کنم؟ فرمود: «به تو حجّه می دهند از برای آن کسی که می دانی و تو آن را به فاسقی می دهی که خمر می آشامد نزدیکست که این چشم تو کور شود.» پس بعد از برگشتن چهل روز نگذشت مگر آن که از همان چشم که به آن اشاره شد جراحی بیرون آمد و از آن جراحی آن چشم ضایع شد. (منتهی الآمال ج ۲ ص ۸۶۴)

۶- احترام به نام مبارک امام زمان علیه السلام

یکی از اعمال برخاستن از برای تعظیم شنیدن اسم مبارک آن حضرت است، به ویژه که اسم مبارک قائم علیه السلام باشد، چنانچه سیرت تمام اصناف امامیه کثر هم الله تعالی در جمیع بلاد، از عرب و عجم و ترک و هند و دیلم، بر آن مستقر شده و این خود کاشف از وجود مأخذ و اصلی برای این عمل است اگرچه تاکنون به نظر نرسیده لکن از چند نفر از علما و اهل اطلاع مسموع شده که ایشان دیده‌اند خبری در این باب، بعضی از علما نقل کرده‌اند که این مطلب را سؤال کردند از عالم متبحر جلیل، سید عبدالله، سبط محدث جزایری و آن مرحوم در بعضی از تصانیف خود جواب دادند که خبری دیدند که مضمون آن این است: روزی در مجلس حضرت صادق علیه السلام اسم مبارک آن جناب برده شد، پس آن حضرت به جهت تعظیم و احترام به او برخاست.

فقیر گوید: این کلام شیخ ما در نجم الثاقب بود لکن عالم محدث جلیل و فاضل ماهر متبحر، نبیل سیدنا الأجل آقا سید حسن موسوی کاظمی ادام الله بقاء در تکملة امل الآمل فرموده: یکی از علمای امامیه عبدالرضا ابن محمد که از اولاد متوکل است کتابی در وفات حضرت امام رضا علیه السلام موسوم به تاجیج نیران الأحزان فی وفات سلطان خراسان نوشته و از متفردات آن کتاب اینست که فرموده: روایت شده که دعبل خزاعی وقتی که قصیده تائیه خود را برای حضرت امام رضا علیه السلام انشاد کرد چون به این شعر رسید:

خُرُوجُ إِمَامٍ لِمُحَالَةٍ خَارِجٍ   يَقُومُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ بِالْبَرَكَاتِ

حضرت امام رضا علیه السلام برخاست و بر روی پاهای مبارک خود ایستاد و سر نازنین

خود را به سوی زمین خم کرد پس از آن کف دست راست خود را بر سر گذاشته سر مبارک خم کرد و گفت: «اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَهُ وَ مَخْرَجَهُ وَ انصُرْنَا بِهِ نَصراً عَزِيزاً.» (منتهی الآمال ج ۲ ص ۸۶۵)

۷- دعا برای حفظ دین در زمان غیبت امام زمان علیه السلام

محدث قمی می فرماید: از تکالیف عباد در ظلمات غیبت، تضرع و مسألت از خداوند تبارک و تعالی برای حفظ ایمان و دین از شبهات شیاطین و زنادقه مسلمین و خواندن دعاها و آمده برای این کار است؛ از جمله دعایی است که شیخ نعمانی و کلینی به اسانید متعدد از زراره روایت کرده اند که گفت: شنیدم از امام صادق حضرت ابو عبد الله علیه السلام که می فرماید: «برای قائم علیه السلام غیبتی است پیش از آن که خروج کند.» گفتم: برای چه؟ گفت: «می ترسد» و با دست خود به شکم مبارک اشاره فرمود آن گاه فرمود:

«ای زراره، او منتظر است و اوست کسی که در ولادتش شک می شود، پس بعضی از مردم می گویند: پدرش مُرد و جانشینی نگذاشت و بعضی از ایشان می گویند: حمل بود و بعضی از ایشان می گویند: او غایب است و بعضی می گویند: پیش از وفات پدرش به دو سال متولد شد و اوست منتظر غیر این که خداوند خواسته که قلوب شیعه را امتحان کند و در آن زمان اهل باطل و معصیت به شک می افتند.» زراره گوید: گفتم: فدای تو شوم، اگر من آن زمان را درک کردم کدام عمل را انجام دهم؟ فرمود: «ای زراره، اگر آن زمان را درک کردی این دعا را بخوان:»

«اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي نَفْسَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي نَفْسَكَ لَمْ أَعْرِفْ نَسَبَكَ اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي رَسُولَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي رَسُولَكَ لَمْ أَعْرِفْ حُجَّتَكَ اللَّهُمَّ عَرَّفَنِي حُجَّتَكَ فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ

تُعَرِّفَنِي حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي.»

و دیگر دعایی است طویل که اولش همین دعاست. و پس از آن آمده: «اللَّهُمَّ لَا تُقِتْنِي مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَلَا تُزِغْ قَلْبِي بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنِي» تا آخر دعا که ما آن را در (کتاب دولة المهدی علیه السلام) ذکر کرده ایم و سیدبن طاوس در جمال الأسبوع آن را بعد از ادعیه مأثوره نماز عصر روز جمعه آورده است.

آن گاه فرمود: «و اگر برای تو از جمیع آنچه از تعقیب عصر روز جمعه ذکر کردیم عذری باشد پس حذر کن از آن که خواندن آن را، یعنی این دعا را مهمل گذاری پس به درستی که ما این را از فضل خداوند جل جلاله که ما را به آن مخصوص فرموده شناختیم پس توبه آن اعتماد کن.»

و دیگر دعایی است که شیخ صدوق از عبدالله بن سنان روایت کرده که گفت حضرت ابو عبدالله علیه السلام فرمود: «به زودی به شما شبهه ای در دین می رسد و بدون نشانه و راهنما و پیشوا می مانند و از آن شبهه جز کسی که دعای غریق را بخواند نجات نمی یابد.» گفتم: دعای غریق چگونه است؟ فرمود: می گویی:

«يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.» پس گفتم: «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ وَالْأَبْصَارِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.»

امام علیه السلام فرمود: «به درستی که خداوند عزوجل مقلب قلوب و ابصار است لکن چنان که من می گویم بگو: «يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ.» (منتهی الآمال

ص ۸۶۶)

۸- استمداد و توسل به امام زمان علیه السلام

محدث قمی گوید: یکی از اعمال استمداد و استعانت و استغاثه به آن

جناب در هنگام شداید و احوال و بلایا و امراض و رو آوردن شبهات و فتنه از اطراف و جوانب و ندیدن راه چاره و درخواست حلّ شبهه و دفع بلیّه از آن حضرت است؛ چه، آن جناب بر حسب قدرت الهی و علوم لدنی ربانی بر حال هر کس در هر جا دانا و بر اجابت خواسته او تواناست و فیضش عام است و از نظر در امور رعایای خود غفلت نکرده و نمی‌کند و خود آن جناب در توقیعی که برای شیخ مفید فرستاد مرقوم فرمود: «علم ما به خبرهای شما محیط است و هیچ چیز از اخبار شما از علم و آگاهی ما از بلایی که به شما می‌رسد غایب نمی‌شود.»

شیخ طوسی در کتاب غیبت، به سند معتبر، از جناب ابوالقاسم حسین بن روح نایب سوم امام زمان علیه السلام روایت کرده که گفت: «اصحاب ما در تفویض و غیر آن اختلاف کردند پس نزد ابی طاهر بن بلال - در ایام استقامتش یعنی پیش از آن که بعضی مذاهب باطله را اختیار کند - رفتم و آن اختلاف را به او فهماندم. وی گفت: مرا مهلت ده. پس او را چند روز مهلت دادم. آن گاه به نزد او بازگشتم پس حدیثی به اسناد خود از حضرت صادق علیه السلام نقل کرد که فرمود:

«هرگاه امری را خدای تعالی اراده نمود آن را بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و بر امیرالمومنین علیه السلام و بر یک یک ائمه علیهم السلام عرضه می‌دارد. آن گاه به سوی دنیا بیرون می‌آید و چون ملائکه اراده نمودند که عملی را به سوی خداوند عزوجلّ بالا برند اول بر صاحب الزمان علیه السلام عرضه می‌شود و آن گاه بر هر یک از امامان تا این که بر رسول خدا صلی الله علیه و آله عرضه می‌شود آن گاه بر خداوند عزوجلّ عرضه می‌شود پس هر چه از جانب خداوند فرود می‌آید به دست ایشان می‌رسد و سپس به سوی خداوند عزوجلّ بالا می‌رود و آنها از خداوند عزوجلّ به قدر به هم زدن چشمی بی نیاز نیستند.»

سید حسین مفتی کرکی، سبط محقق ثانی، در کتاب دفع المناوات، از کتاب براهین نقل کرده که او از ابی حمزه، از حضرت کاظم علیه السلام روایت نموده که گفت: شنیدم که آن جناب می فرماید: «ملکی که خداوند او را به جهت هر امری به زمین می فرستد ابتدا آن را به امام علیه السلام معرفی می دارد و محل تردد و رفت و آمد ملائکه از جانب خداوند تبارک و تعالی صاحب این امر است.»

و در خبر ابوالوفای شیرازی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: «چون در مانده و گرفتار شدی پس به حضرت حجت علیه السلام استغاثه کن که او تو را در می یابد و او فریادرس و پناه کسی است که به او استغاثه کند.»

شیخ گشی و شیخ صفار در بصائر از رمیله روایت کرده اند که گفت: من در زمان امیرالمؤمنین علیه السلام تب شدیدی پیدا کردم پس در روز جمعه در خود خفتی یافتم و گفتم: چیزی بهتر از آن که آبی بر خود بریزم، یعنی غسل کنم و پشت سر امیرالمؤمنین علیه السلام نماز کنم نمی دانم پس چنین کردم، آن گاه به مسجد آمدم پس چون امیرالمؤمنین علیه السلام بالای منبر برآمد آن تب به من بازگشت چون امیرالمؤمنین علیه السلام مراجعت نمود و داخل قصر شد نزد آن حضرت رفتم، فرمود:

«ای رمیله، بعضی از اعضای تو را دیدم.» و به روایتی امیرالمؤمنین علیه السلام ملتفت وی شد و فرمود: «ای رمیله، چه شده بود که تو را دیدم که بعضی از اعضایت در بعضی درهم می شد.» پس برای آن جناب حالت خود را که در آن بودم نقل نمودم و آنچه مرا در رغبت بر نماز پشت سر آن جناب و داشتن نقل کردم پس فرمود:

«ای رمیله مؤمنی نیست که مریض شود مگر آن که ما به جهت مرض او مریض می شویم و محزون نمی شود مگر آن که ما به جهت حزن او محزوم می شویم و دعا نمی کند مگر آن که ما برای او آمین می گوئیم و ساکت نمی شود مگر آن که ما

برای او دعا می‌کنیم.» گفتم: یا امیرالمؤمنین علیه السلام، فدای شما شوم! این لطف و مرحمت فقط برای کسانی است که در این قصر با شما هستند یا برای همه شیعیان می‌باشد؟ فرمود: «ای زمیله، از شیعیان ما مؤمنی در مشرق و مغرب آن غایب نیست مگر آن که ما احوال او را می‌دانیم.»

شیخ صدوق و صفار و شیخ مفید و دیگران، به سندهای بسیار، از امام باقر و امام صادق علیهما السلام روایت کرده‌اند که فرمودند: «به درستی که خداوند وانمی‌گذارد زمین را مگر آن که در آن عالمی باشد که زیاده و نقصان آن را می‌داند. پس اگر مؤمنین چیزی را زیاد کردند ایشان را بر می‌گرداند.»

و به روایتی «آن را می‌اندازد» و اگر کم کردند برای ایشان تمام می‌کند و اگر چنین نبود امور مسلمین مختلط می‌شد» و به روایتی «حق از باطل شناخته نمی‌شد.»
(منتهی الآمال ج ۲ ص ۸۶۷)

۹- رقعۀ حاجت خدمت امام زمان علیه السلام

در تحفة الزائر مجلسی و مفاتیح النجاة سبزواری مرویست که هر کس را حاجتی باشد آنچه مذکور می‌شود را در رقعۀ ای بنویسد و در یکی از قبور ائمه علیهم السلام بیندازد یا ببندد و مهر کند و خاک پاکی را گِل سازد و آن را در میان آن گذارد و در نهری یا چاهی عمیق یا برکهٔ آبی اندازد که به حضرت صاحب الزمان علیه السلام می‌رسد و او به نفسۀ متولی برآوردن حاجت او می‌شود.

نسخۀ رقعۀ مذکوره:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. كَتَبْتُ يَا مَوْلَايَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ مُسْتَعِيثًا وَ شَكْوَتْ
مَا نَزَلَ بِي مُسْتَجِيرًا بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ بِكَ مِنْ أَمْرِ قَدْ دَهَنِي وَ أَشْغَلَ قَلْبِي وَ أَطَالَ فِكْرِي وَ

سَلَبَنِي بَعْضَ لُبِّي وَ غَيْرَ خَطِيرِ نِعْمَةِ اللَّهِ عِنْدِي أَسَلَمَنِي عِنْدَ تَخْيِيلِ وَرُودِهِ الْخَلِيلِ وَ تَبَرَّءَ مِنِّي عِنْدَ تَرَانِي إِقْبَالِهِ إِلَى الْحَمِيمِ وَ عَجَزَتِ عَن دِفَاعِهِ حِيلَتِي وَ خَانَتْنِي فِي تَحْمَلِهِ صَبْرِي وَ قُوَّتِي فَلَجَاتُ فِيهِ إِلَيْكَ وَ تَوَكَّلْتُ فِي الْمَسْئَلَةِ لِلَّهِ جَلَّ ثَنَاؤُهُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْكَ فِي دِفَاعِهِ عَنِّي عِلْمًا بِمَكَانِكَ مِنَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ لِي التَّدْبِيرُ وَ مَا لِكَ الْأُمُورِ وَ اِثْقَاءُ بِكَ فِي الْمَسَارَعَةِ فِي الشَّفَاعَةِ إِلَيْهِ جَلَّ ثَنَاؤُهُ فِي أَمْرِي مُتَيَقِّنًا لِاجَابَتِهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِيَّاكَ بِاعْطَائِي سُؤْلِي وَ أَنْتَ يَا مَوْلَايَ جَدِيرٌ بِتَحْقِيقِ ظَنِّي وَ تَصَدِيقِ أَمَلِي فِيكَ فِي أَمْرِ كَذَا وَ كَذَا (و به جای کذا و کذا نام حاجت خود را ببرد) فَمَا لِأَطَاقَةٍ لِي بِحَمَلِهِ وَ لَا صَبْرًا لِي عَلَيْهِ وَ إِنْ كُنْتُ مُسْتَحِقًّا لَهُ وَ لِإِضْعَافِهِ بِقَبِيحِ أَفْعَالِي وَ تَفْرِيطِي فِي الْوَاجِبَاتِ الَّتِي لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَأَغْنِنِي يَا مَوْلَايَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ عِنْدَ اللَّهْفِ وَ قَدِيمِ الْمَسْئَلَةِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي أَمْرِي قَبْلَ حُلُولِ التَّلَفِ وَ شَهَاتَةِ الْأَعْدَاءِ فِيكَ بَسَطَتِ النِّعْمَةُ عَلَيَّ وَ اسْتَلَّ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ لِي نَصْرًا عَزِيزًا وَ فَتْحًا قَرِيبًا فِيهِ بُلُوغُ الْأَمَالِ وَ خَيْرُ الْمَبَادِي وَ خَوَاتِيمُ الْأَعْمَالِ وَ الْأَمْنُ مِنَ الْمَخَافِ كُلِّهَا فِي كُلِّ حَالٍ إِنَّهُ جَلَّ ثَنَاؤُهُ لِمَا يَشَاءُ فَعَالٌ وَ هُوَ حَسْبِي وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ فِي الْمَبْدَأِ وَ الْمَالِ».

آن گاه بر بالای آن نهر یا برکه برآید و بر یکی از وکلای حضرت، یعنی عثمان بن سعید عمروی یا ولد او محمد بن عثمان یا حسین بن روح یا علی بن محمد شمیری اعتماد نماید و یکی از آن جماعت راندا نماید و بگوید:

«يَا فُلَانُ بِنَ فُلَانٍ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَشْهَدُ أَنَّ وَفَاتَكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَنَّكَ حَيٌّ عِنْدَ اللَّهِ مَرْرُوقٌ وَ قَدْ خَاطَبْتِكَ فِي حَيَاتِكَ الَّتِي لَكَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ هَذِهِ رُقْعَتِي وَ حَاجَتِي إِلَى مَوْلَانَا علیه السلام فَسَلِّمْهَا إِلَيْهِ وَ أَنْتَ الثَّقَةُ الْأَمِينُ». (البحار ج ۲۳۴/۹۹ و عن بلد الامين ص ۱۵۷)

سپس نوشته را در نهر یا در چاه یا برکه اندازد که حاجت او برآورده می شود. از این خبر شریف چنین مستفاد می شود که آن چهار شخص معظم چنانچه در غیبت صغرا میان رعایا و آن جناب در عرض حوایج و رقاع و گرفتن جواب و

ابلاغ توقیعات واسطه بودند در غیبت کبرا نیز در رکاب همایون آن جناب هستند و به این منصب بزرگ مفتخر و سرافرازند.

پس معلوم شد که خوان احسان و جود و کرم و فضل و نعم امام زمان صلوات الله علیه در هر قطری از اقطار زمین برای هر پریشان درمانده و گم گشته و وامانده و متحیر و نادان و سرگشته و حیران گسترده، و باب آن باز، و شارعش عام است. با صدق اضطرار و حاجت و عزم با صفای باطن و اخلاص سریرت اگر نادان است شربت علمش بخشند و اگر گمشده است به راهش رسانند و اگر مریض است لباس عافیتش پوشند.

چنانچه از سیر و حکایات و قصص گذشته نتیجه مقصود در این مقام ظاهر و هویدا می شود و این که حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه حاضر در میان عباد و ناظر بر حال رعایا و قادر بر کشف بلایا و عالم براسرار و خفاست و به جهت غیبت و ستر از مردم از منصب خلافتش عزل نشده و از لوازم و آداب ریاست الهی خود دست نکشیده و از قدرت ربانی خویش عجز به هم نرسانیده و اگر بخواهد مشکلی را که در دل افتاده حل می کند بی آن که از راه دیده و کوشش چیزی به آنجا رساند و اگر خواست دلش را به آن کتاب یا عالمی که دواى دردش در آن و نزد آن است مایل و شایق می کند.

گاهی دعایش تعلیم کند و گاهی در خواب دواى مرضش به او آموزد و این که دیده و شنیده شده که با صدق و لاء و اقرار به امامت چه بسیار شده که ارباب اضطرار و حاجت در مقام عجز و لابه و شکایت برآمدند و اثر اجابت و کشف بلیت ندیدند علاوه بر این که این مضطرّ دارای موانع دُعا و قبول است غالباً یا از جهت اشتباه در اضطرار است که خود را مضطرّ می داند و نیست و گم گشته و متحیر می داند و

راهش را به آن نمایانده‌اند مثل جاهل به احکام عملیه که به عالمش ارجاع فرمود که: «اما در حوادثی که به شما روی آورد به راویان احادیث ما مراجعه کنید به درستی که ایشان حجت من بر شما و من حجت خدا بر ایشان هستم.»

پس مادامی که جاهل دستش به عالم برسد؛ هرچند به مهاجرت و مسافرت باشد یا به وسیله کتاب او در احکام مضطر نباشد و همچنین عالمی که قادر بر حل مشکل و دفع شبهه و تحیر خود از ظواهر و نصوص کتاب و سنت و اجماع می‌باشد عاجز و درمانده نیست و آنان که اسباب زندگی و معاش خویش را از حدود الهی و موازین شرعی بیرون بردند و بر مقدار ممدوح در شرع اقتصار و قناعت نمودند به جهت نداشتن بعضی از آنچه قوام تعیش معلق بر آن نیست مضطر نیستند.

و از مواردی که آدمی خویشتن را عاجز و مضطر بیند و پس از تأمل صادقانه خلاف آن ظاهر می‌شود. و اگر در اضطرار صادق باشد شاید صلاح او یا صلاح نظام کل در اجابت او نباشد و هر مضطری را نیز وعده اجابت نداده‌اند؛ بلی، اجابت مضطر را جز خدای تعالی یا خلفایش نکند نه آن که هر مضطر را اجابت کنند و در ایام حضور و ظهور در مدینه و مکه و کوفه و غیر آن از همه اصناف مضطربین و عاجزین، از موالیان و محبتین، غالباً بودند و بسیار بود که سؤال می‌کردند و اجابت نمی‌شد.

چنان نبود که هر عاجز، در هر زمان، هرچه خواست، به او بدهند و اضطرارش را رفع نمایند؛ چه، این مورث اختلال نظام و برداشتن اجرها و ثواب‌های عظیم و جزیل اصحاب بلا و مصایب است که بعد از مشاهده آن در روز جزا آرزو کنند که کاش گوشت بدن‌های ایشان را در دنیا با قیچی بریده بودند ولی خدای تعالی با آن قدرت کامل و غنای مطلق و علم محیط به ذرات و جزئیات

موجودات با بندگان خود چنین نکرده است. (منتهی الآمال ج ۲/۸۶۹)

سفارش امام زمان علیه السلام در باره نماز شب

مؤلف گوید: امام زمان علیه السلام در بعضی از ملاقات‌های خود با شیعیان سه مرتبه سفارش نماز شب را فرموده است. (دولة المهدی، ص ۵۶۳) از این رو لازم دانستیم دستور نماز شب را طبق آنچه در کتاب مفاتیح الغیب آمده به طور اختصار نقل نمائیم علامه مجلسی رحمه الله در رساله‌ای که در باره نماز شب مرقوم فرموده می‌گوید:

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

الحمد لله مكرم العابدین، و الصلاة على سيد المجتهدین محمد و عترته الاکرمین و بعد: این رساله‌ای است که در آداب نماز شب از احادیث معتبره استخراج شده است. باید که در وقت خواب وضو بسازد و اگر در رختخواب به یادش آمد از لحاف تیمم کند و تسبیح حضرت فاطمه علیها السلام و قل هو الله احد و قل یا ایها الکافرن و قل أعوذ برب الناس و قل أعوذ برب الفلق و آیه الکرسی و سوره الهاکم التکائر هریک را که داند و تواند بخواند، و قل هو الله را پنجاه مرتبه یا صد مرتبه اگر تواند بخواند و بر پهلوی راست رو به قبله بخوابد.

و چون بعد از نصف شب بیدار شود بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانِي بَعْدَ مَا أَمَاتَنِي وَإِلَيْهِ التُّشُورُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَدَّ عَلَيَّ رُوحِي لِأَحْمَدِهِ وَأَعْبَدَهُ.»

پس به طرف آسمان نظر کند و این آیات را بخواند: «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ آيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَ قُعُودًا وَ عَلَى جُنُوبِهِمْ وَ يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَجْتَهُ وَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ»

رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا
سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ
لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ» (آل عمران / ۱۹۰-۱۹۴).

پس مسواک کند و وضو بسازد و متوجه نماز شب شود، و در رکعت اول سنت است که هفت تکبیر با دعا یا بی دعا - چنانچه در نماز واجب می‌گوید - بخواند، و در این دو رکعت اگر می‌تواند در هر رکعت بعد از حمد سی نوبت قل هو الله أحد بخواند، یا در رکعت اول یک مرتبه قل هو الله، و در رکعت دوم یک مرتبه قل یا أيها الکافرون بخواند.

و چهار رکعت بعد از این را اگر می‌تواند به عنوان نماز جعفر بخواند که در رکعت اول اذازلزلت و در دوم والعیادیات و در سوم اذا جاء نصرالله، و در چهارم قل هو الله بخواند، و اگر نداند هر سوره که داند. و بعد از سوره پانزده مرتبه «سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله و الله اکبر» بگوید، و در رکوع ده، و بعد از رکوع ده، و در هر سجده ده، و بعد از هر سجده ده بار در هر چهار رکعت چنین بکند، و الا به هر نحو که تواند بکند.

و اگر سوره‌های بلند در خاطر داشته باشد، مانند یا أيها المزمل و یا أيها المدثر و سوره عمّ یتساءلون و یس و حمّ دخان و اذا وقعت بخواند. و در دو رکعت آخر سنت است که در رکعت اول تبارک و در دوم هل ائی بخواند و الا هر سوره که داند و تواند بخواند.

و اگر وقت تنگ باشد هشت رکعت را به حمد تنها می‌تواند کرد و بعد از هر دو رکعت مستحب است که تسبیح فاطمه علیها السلام بخواند، و سجده شکر به جا آورد. پس دو رکعت شفع را بخواند و در هر رکعت یک مرتبه مرتبه قل هو الله أحد

بخواند، و در روایت دیگر در هر رکعت سه مرتبه قل هو اللہ أحد وارد شده است. و در روایت دیگر در اول قل أعوذ برب الفلق و در دوم قل أعوذ برب الناس وارد شده، هر یک را که انجام دهد خوب است، و اگر جمع کند که در اول قل أعوذ برب الفلق با یک قل هو اللہ یاسه قل هو اللہ بخواند شاید بد نباشد.

پس مشغول یک رکعت وتر می شود. و در اولش اگر فرصت باشد هفت تکبیر با دعاها می خواند، و بعد از حمد قل هو اللہ می خواند. و به روایت دیگر سه مرتبه قل هو اللہ با قل أعوذ برب الناس و قل أعوذ برب الفلق می خواند و به هر یک که عمل کند خوب است.

پس دست به قنوت بردارد و کلمات فرج را بخواند، و هر دعا که در خاطر دارد بخواند. و آنچه ضرور است هفتاد مرتبه «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَأَتُوبُ إِلَيْهِ» است، و بعد از آن هفت مرتبه بگوید «هَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِكَ مِنَ النَّارِ» و اگر استغفار را صد مرتبه بگوید بهتر است، و اگر هفتاد مرتبه «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ» بگوید خوب است. و اگر وقت تنگ باشد هفتاد مرتبه استغفر اللہ تنها بگوید. و اگر می تواند بعد از این سیصد نوبت «العفو العفو» بگوید.

و علما گفته اند که پیش از استغفار، چهل مؤمن را از زنده و مرده یاد کند و برای ایشان طلب آمرزش بکند، و اگر چهل مؤمن یا زیاده هر چه می تواند بعد از نماز یاد کند برای عوام شاید بهتر باشد.

و در گریه سعی کند، خصوصاً در وتر، و اگر در وتر این دعای منقول را بخواند بهتر است: «اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِي مَنْ هَدَيْتَ، وَ عَافِنِي فِي مَنْ عَافَيْتَ، وَ تَوَلَّنِي فِي مَنْ تَوَلَّيْتَ، وَ بَارِكْ لِي فِي مَا أَعْطَيْتَ، وَ قِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَ لَا يُقْضَى عَلَيْكَ، سُبْحَانَكَ رَبَّ الْبَيْتِ اسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ، وَ أُوْمِنُ بِكَ وَ أَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ، لَا حَوْلَ وَ لَا

قُوَّةَ الْآبِكَ يَا رَحِيمٍ.»

و منقول است که حضرت امام زین العابدین علیه السلام در آخر وتر می گفت: «رَبِّ أَسَأْتُ وَ ظَلَمْتُ نَفْسِي، بئس ما صنعتُ و هذه يداي جزاءً بما صنعتا» و در این وقت دست‌های خود را به پیش می‌گشود و پیش می‌داشت و می‌گفت: «و هذه رقبتی خاضعةً لك لما أتت» و در این وقت سر را به زیر می‌افکند پس می‌گفت: «و ها أنا ذا بين يديك، فخذ لنفسك الرضا من نفسي حتى ترضى لك العتبي لا أعودُ لا أعودُ.»

و از حضرت امام محمد باقر علیه السلام منقول است که در قنوت نماز جمعه و نماز وتر این دعا را بخوانند: «اللَّهُمَّ تَمِّمْ نورك فهديتَ فلكَ الحمدُ ربَّنَا، وجهُك أكرمُ الوجوه، وجهتُك خيرُ الجهاتِ، و عطيتُك أفضلُ العطياتِ و أهنؤُها، تطاعُ ربَّنَا فتشكرُ، و تُعصى ربَّنَا فتغفرُ لمن شئتَ، تُجيبُ المضطرَّ، و تكثيفُ الضرِّ، و تشفي السَّقِيمَ، و تُنجي مِنَ الكَرْبِ العظيمِ، لا يجزي بآلائكَ أحدٌ، و لا يُحصي نعماءك قول قائل.

اللهمَّ اليك رُفعتِ الاصواتُ، و نُقلتِ الاقدامُ، و مُدَّتِ الاعناقُ، و رُفعتِ الأيدي، و دُعيتَ بالآلسن، و إليك سرُّهم و نجواهم في الأعمالِ، ربَّنَا اغفرلنا و ارحمنا و افتح بيننا و بين قومنا بالحقِّ و انتَ خيرُ الفاتحين.

اللهمَّ انا نشكوا اليك غيبةَ نبينا عنا و شدةَ الزمانِ علينا و وقوعَ الفتنِ بنا و تظاهرَ الأعداءِ علينا و كثرةَ عدوِّنا و قلةَ عددنا، فأفرج ذلك يا ربِّ بفتحٍ منك تُعجلهُ و نصرٍ منك تُعزُّهُ و امامٍ عدلٍ تُظهرهُ إلهِ الحقِّ ربِّ العالمين.»

سنت است که بعد از کلمات فرج این دعا را بخواند: «أنتَ اللهُ نورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، و أنتَ اللهُ زِينُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، و أنتَ اللهُ جَمالُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، و أنتَ اللهُ عِمادُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، و أنتَ اللهُ قِوَامُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، و أنتَ اللهُ

صَرِيحُ الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَأَنْتَ اللَّهُ غِيَاثُ الْمُسْتَغِيثِينَ، وَأَنْتَ اللَّهُ الْمَفْرَجُ عَنِ الْمَكْرُوبِينَ، وَأَنْتَ اللَّهُ الْمُرَوِّحُ عَنِ الْمَغْمُومِينَ، وَأَنْتَ اللَّهُ مُجِيبُ دَعْوَةِ الْمُضْطَّرِّينَ، وَأَنْتَ اللَّهُ إِلَهُ الْعَالَمِينَ،

وَأَنْتَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ، وَأَنْتَ اللَّهُ كَاشِفُ السُّوءِ، وَأَنْتَ اللَّهُ بِكَ تُنَزَلُ كُلُّ حَاجَةٍ، يَا اللَّهُ لَيْسَ يَرُدُّ غَضَبَكَ إِلَّا حِلْمُكَ وَلَا يُنْجِي مِنْ عَذَابِكَ إِلَّا رَحْمَتُكَ، وَلَا يُنْجِي مِنْكَ إِلَّا التَّضَرُّعُ إِلَيْكَ، فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ يَا إلهي رَحْمَةً تُغْنِيَنِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِي بِهَا أَحْيَيْتَ جَمِيعَ مَا فِي الْبِلَادِ، وَبِهَا تَنْشُرُ مَيِّتَ الْعِبَادِ، وَلَا تُهْلِكُنِي غَمًّا حَتَّى تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي وَتُعَرِّفَنِي الْإِسْتِجَابَةَ فِي دُعَائِي، وَارْزُقْنِي الْعَافِيَةَ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي، وَاقْلِبْ عَثْرَتِي، وَلَا تُشْمِتْ بِي عَدُوِّي، وَلَا تَمَكِّنْهُ مِنْ رَقَبَتِي.

اللَّهُمَّ إِنْ رَفَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَضَعُنِي، وَإِنْ وَضَعْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَرْفَعُنِي، وَإِنْ أَهْلَكْتَنِي فَمَنْ ذَا الَّذِي يَحُولُ بَيْنَكَ وَبَيْنِي، أَوْ يَتَعَرَّضُ لَكَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِي، وَقَدْ عَلِمْتُ أَنْ لَيْسَ فِي حُكْمِكَ ظُلْمٌ وَلَا فِي نِقْمَتِكَ عَجَلَةٌ، وَإِنَّمَا يُعَجِّلُ مَنْ يَخَافُ الْفَوْتَ، وَإِنَّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظُّلْمِ الضَّعِيفُ وَقَدْ تَعَالَيْتَ عَنْ ذَلِكَ يَا إلهي، فَلَا تَجْعَلْنِي لِلْبَلَاءِ غَرَضًا، وَلَا لِثِقْمَتِكَ نَصَبًا، وَمَهْلَنِي وَنَفْسِي وَأَقْلِبْ عَثْرَتِي وَلَا تُسَبِّحْنِي بِبَلَاءٍ عَلَى إِثْرِ بَلَاءٍ، فَقَدْ تَرَى ضَعْفِي وَقَلَّةَ حِيلَتِي، أَسْتَعِيدُ بِكَ اللَّيْلَةَ فَأَعِدْنِي، وَأَسْتَجِيرُ بِكَ مِنَ النَّارِ فَأَجِرْنِي، وَأَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ فَلَا تُحَرِّمْنِي.» پس آنچه می خواهد از خدا طلب نماید.

و در سجده آخر نماز جعفر سنت است که این دعا را بخواند: «سُبْحَانَ مَنْ لَيْسَ الْعِزُّ وَالْوَقَارُ، سُبْحَانَ مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَتَكَرَّمَ بِهِ، سُبْحَانَ مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ، سُبْحَانَ مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ، عِلْمُهُ، سُبْحَانَ ذِي الْمَنِّ وَالنِّعَمِ، سُبْحَانَ ذِي الْقُدْرَةِ وَالْكَرَمِ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ وَاسْمِكَ الْأَعْظَمِ وَكَلِمَاتِكَ التَّامَاتِ الَّتِي تَمَّتْ صِدْقًا وَعَدْلًا، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآهْلِ بَيْتِهِ وَافْعَلْ بِي

کذا و کذا.» و به جای کذا و کذا حاجات خود را عرض کند.

و بعد از نماز وتر دعای صحیفه کامله را بخواند. و اگر بعد از هشت رکعت بخواند نیز خوب است، و هر دعا از دعاهای مناجات صحیفه کامله که بخواند نیز مناسب است، و حوایج دنیا و آخرت خود و برادران مؤمن را در این وقت طلب نماید که وقت استجابت دعاست.

و بعد از آن دو رکعت نافله صبح را به جا آورد و اگر بعد از طلوع صبح کاذب باشد بهتر است. و در رکعت اول سوره قل یا ایها الکافرون و در رکعت دوم سوره قل هو الله أحد بخواند، و چون سلام دهد به پهلوی راست بخوابد و دست راست را بر طرف راست روگذارد و آیه الکرسی و معوذتین و آیات آل عمران که پیش از این گذشت را بخواند. پس بنشیند و تسبیح فاطمه (علیها السلام) را بخواند و صد مرتبه بگوید: «سبحان ربی العظیم و بحمده أستغفر الله ربی و أثوب الیه.»^۱

علایم و نشانه‌های

ظهور امام زمان علیه السلام

مؤلف گوید: ما در کتاب «دولة المهدي (عجل الله فرجه)» نشانه‌های حتمی و غیرحتمی قیام حضرت مهدی (عجل الله فرجه) را بیان کردیم و در این کتاب آن نشانه‌ها را تکرار نمی‌کنیم جز این که بعضی از نشانه‌ها و علامات نزدیک ظهور آن بزرگوار را که از روایات استفاده شده است همراه بعضی از نمونه‌های آن طبق بررسی بعضی از محققین یادآور می‌شویم.

بعضی از علما برای ظهور امام زمان (عجل الله فرجه) پانصد نشانه و یا هشتصد نشانه برشمرده‌اند و چون شماره آنها در این کتاب موجب ملالت خوانندگان می‌گردد از ذکر آنها خودداری می‌کنیم و به بعضی از نشانه‌های منصوص که در کتب حدیث و روایات آمده اکتفا می‌نماییم.

بعضی از نشانه‌های بارز و ظاهر نزدیک قیام آن حضرت در کتب مربوط به امام زمان (عجل الله فرجه) کمتر ذکر شده است و طبق بررسی بعضی از محققین آن نشانه‌ها قریب الوقوع می‌باشد بلکه بعضی از آنها در زمان ما محقق شده است و حوادثی که الآن در دنیا از خطر جنگ و خونریزی و درگیری قوم یهود با مسلمین و سلاح‌های نابودکننده زمان مشهود است از جمله آن نشانه‌هاست.

حوادث خطرناک نزدیک ظهور امام زمان (عجل الله فرجه)

مؤلف گوید: گرچه مسأله توقیت و تعیین زمان دقیق ظهور آن منجی بشریت حرام است و زمان آن بر احدی روشن نیست لکن آنچه از لابه‌لای سخنان

معصومین علیهم السلام با توجه به اوضاع کنونی به دست می‌آید بیانگر آن است که زمان ظهور آن حضرت دور نیست و سزاوار است که بشریت به ویژه مسلمانان و شیعیان که در تنگنای فشار و اضطراب و گرفتار انواع ظلم‌ها و تجاوزها هستند؛ و حقاً منتظر یک منجی راستین و صادقند و اسلام چنین نویدی را از ابتدای دعوت خود داده و حوادث تلخ قبل از قیام او را نیز گوشزد فرموده منتظر آن وجود مبارک باشند.

و بدین جهت لازم است به نشانه‌های ظهور آن مرد الهی، طبق آنچه در سخنان پیشوایان اسلامی آمده، به دقت توجه شود تا روح امید در دل‌ها زنده گردد و همگان خود را برای حمایت از آن بزرگوار آماده کنند و وسوسه‌های شیاطین و هوسرانان و اباطیل منحرفین، آنان را غافل نکند و چون ندای قیام او بلند شود گرفتار فتنه دجال و امثال او نشوند.

چنانکه گفته شد ما خلاصه آنچه را که در روایات معصومین علیهم السلام طبق نقل علما و محققین معروف آمده بود در کتاب «دولة المهدي علیه السلام» آوردیم و در این جا بعضی از حوادث مهم و خطرناک نزدیک ظهور آن حضرت را برای توجه و تنبه برادران و خواهران مسلمان نقل می‌کنیم.

مؤلف کتاب «عصر ظهور» می‌گوید: روایات شریفه حاکی از این است که انقلاب و حرکت ظهور حضرت مهدی (ارواحنا فداه) بعد از فراهم شدن مقدمات و آمادگی‌های منطقه‌ای و جهانی از مکه آغاز می‌گردد...

و طبق بیان روایات، در سطح جهان نبردی سخت بین رومیان (غربی‌ها) و بین ترکان و یا هواداران آنها که ظاهراً روس‌ها باشند به وجود می‌آید، تا جایی که به جنگ جهانی منجر می‌گردد.

اما در سطح منطقه دو حکومت هوادار حضرت مهدی علیه السلام در ایران و یمن

تشکیل خواهد شد... که یاران ایرانی آن حضرت مدتی قبل از ظهور، حکومت خویش را تأسیس نموده و درگیر جنگی طولانی می‌شوند که سرانجام در آن پیروز می‌گردند.

و اندک زمانی پیش از ظهور آن بزرگوار در بین ایرانیان دو شخصیت، با عنوان سید خراسانی، رهبر سیاسی و شعیب بن صالح، رهبر نظامی ظاهر شده و ایرانیان تحت رهبری این دو تن، نقش مهمی را در حرکت ظهور آن حضرت ایفا خواهند نمود.

اما یاران یمنی وی، قیام و انقلاب آنان چندماه پیش از ظهور حضرت بوده و ظاهراً ایشان در سامان بخشیدن به خلا سیاسی که در حجاز به وجود می‌آید همکاری می‌نمایند.

علت به وجود آمدن خلا سیاسی حجاز این است که شاه نابخردی از خاندان فلان که آخرین پادشاه حجاز می‌باشد کشته شده و بر سر جانشینی او اختلاف به وجود می‌آید به گونه‌ای که این اختلاف تا ظهور مهدی علیه السلام ادامه خواهد یافت.

«آن گاه که مرگ عبدالله فرا رسد، مردم در جانشینی او نسبت به هیچ کس به توافق نمی‌رسند و این جریان تا ظهور حضرت صاحب الامر همچنان ادامه می‌یابد. عمر سلطنت‌های چندین ساله به سر آمده، نوبت پادشاهی چندماهه و چندین روزه فرا می‌رسد.» ابوبصیر می‌گوید: پرسیدم: آیا این وضع به اول می‌انجامد؟ فرمود: «هرگز.»

این درگیری بعد از کشته شدن این پادشاه (عبدالله) منجر به کشمکش بین قبیله‌های حجاز می‌شود.

از جمله نشانه‌های ظهور، حادثه‌ای است که بین دو حرم (مکه و مدینه) رخ

می دهد.» عرض کردم: چه حادثه‌ای اتفاق می افتد؟ فرمود «تعصب قبیله‌ای میان دو حرم به وجود آمده و شخصی از فرزندان فلان پانزده تن از سران و شخصیت‌های قبیله مخالف و یا از فرزندان مخالفان خود را می کشد.»

در این هنگام نشانه‌های ظهور حضرت مهدی علیه السلام آشکار شده و شاید بزرگ‌ترین نشانه آن، ندای آسمانی است، که به نام او در ۲۳ ماه رمضان شنیده می شود.

سیف بن عمیره گفت: نزد ابوجعفر منصور بودم. وی بدون مقدمه گفت: ای سیف بن عمیره! بدون تردید نداکننده‌ای از آسمان نام مردی از فرزندان ابوطالب را می خواند. گفتم: فدایت شوم، ای امیرمؤمنان این سخن را روایت می کنید؟ گفت: «آری، سوگند به آن کس که جانم در دست اوست، آن را با گوش خود شنیدم. گفتم: ای امیرمؤمنان! من تاکنون چنین حدیثی از کسی نشنیده‌ام! گفت: ای سیف این سخن حق است، زمانی که آن امر واقع می شود، نخستین کسی که اجابت نماید ما هستیم. مگر نه این است که آن نداکننده، مردی از عموزادگان ما را می خواند؟ گفتم: آیا آن مرد از فرزندان فاطمه علیها السلام است؟ گفت: آری ای سیف، چنانچه این روایت را از ابوجعفر محمدبن علی امام باقر علیه السلام شنیده بودم، اگر تمام مردم روی زمین برایم می گفتند نمی پذیرفتم، اما او محمدبن علی [امام باقر علیه السلام] است.

طبق روایات، پس از این ندای آسمانی، حضرت مهدی علیه السلام به طور سری با برخی از یاران و هواداران خود ارتباط برقرار می نماید. و در باره آن بزرگوار، در سراسر گیتی سخن بسیار به میان آمده، و نام وی زیانزد همگان گشته، و محبتش در دل‌ها جای می گیرد.

دشمنان وی از ظهور آن حضرت سخت بیمناک شده و از این رو برای دست

یافتن به او به تلاش و کوشش می‌پردازند... در میان مردم شایع می‌شود که آن حضرت در مدینه منوره اقامت گزیده و حکومت حجاز یا نیروهای خارجی جهت کنترل اوضاع داخلی حجاز و پایان دادن به کشمکش قبایل با حکومت وقت لشکریان سفیانی را از سوره به یاری می‌طلبند.

این سپاه وارد مدینه گشته و به هر مرد هاشمی که دست یابند او را دستگیر می‌کنند. بسیاری از آنان و شیعیان آنها را کشته و بقیه را به زندان می‌افکنند.

«سفیانی، دسته‌ای از نیروهای خود را روانه مدینه می‌کند و آنها مردی را در

آن جا به قتل می‌رسانند و مهدی و منصور از آن جا می‌گریزند و از اولاد پیامبر ﷺ کوچک و بزرگ آنان دستگیر شده به گونه‌ای که هیچ کس نمی‌ماند جز این که دستگیر و زندانی می‌گردد، نیروهای سفیانی در تعقیب آن دو مرد از شهر بیرون می‌آیند و حضرت مهدی ﷺ همانند حضرت موسی ﷺ، بیمناک و نگران از آن جا خارج شده و رهسپار مکه می‌گردد.»

سپس آن حضرت در شهر مکه با بعضی از یاران خود تماس می‌گیرد... تا این

که قیام و حرکت مقدس خویش را در شب دهم محرم بعد از نماز عشا از حرم شریف مکی آغاز می‌کند. آن گاه نخستین سخنرانی خود را برای مردم مکه ایراد می‌فرماید، که دشمنان وی سعی در ترور آن حضرت دارند، اما یاران آن حضرت با در میان گرفتن آن بزرگوار دشمنان را دور و متفرق ساخته و نخست بر مسجد الحرام و سپس بر مکه تسلط می‌یابند.

و در صبح روز دهم محرم حضرت مهدی ﷺ پیام خود را به زبان‌های

مختلف به تمام جهان ابلاغ می‌کند و مثل دنیا را به یاری خویش دعوت کرده، اعلام می‌دارد که در مکه باقی خواهد ماند، تا معجزه‌ای که جد گرامی اش حضرت

مصطفی صلی الله علیه و آله وعده فرموده و آن فرو رفتن لشکریان سفیانی به زمین است که برای درهم شکستن حرکت آن حضرت راهی مکه می شوند، به وقوع پیوند.

پس از اندک زمانی، معجزه وعده داده شده در مورد سپاه سفیانی که در مسیر مکه به حرکت درآمده اتفاق می افتد.

چون [سپاه سفیانی] به بیابان مدینه می رسد خداوند آنها را در زمین فرو می برد، و این مصداق فرموده خدای بزرگ است که فرمود: «و اگر تو ای پیامبر سختی حال تبهکاران را مشاهده کنی آن گاه که ترسان و هراسان گشته و هیچ از عذاب آنان فروگذار نشود و مکانی نزدیک گرفتار شوند» همین که به بیابان می رسند به زمین فرو می روند و کسانی که پیشاپیش رفته اند باز می گردند تا ببینند آن قوم چه کردند که خود نیز به سرنوشت آنان دچار می شوند و عقب ماندگان نیز از راه رسیده و به آنها می پیوندند که جویای حال آنان شوند، به همین بلا گرفتار می شوند.»

آن حضرت پس از این معجزه با سپاه خود که متشکل از ده و اندی هزارتن است از مکه رهسپار مدینه می گردد و پس از نبردی با نیروهای مستقر دشمن در آن جا، مدینه را آزاد ساخته، آن گاه با آزاد سازی دو حرم مکه و مدینه، فتح حجاز و تسلط بر منطقه خاتمه می یابد.

برخی از روایات خاطر نشان می سازد که آن حضرت، پس از پیروزی بر حجاز راهی جنوب ایران می شود و در آن جا با سپاه ایران و توده های مردم آن سامان به رهبری خراسانی و شعیب بن صالح بر می خورد. آنان با وی بیعت کرده و با همزمی یکدیگر با قوای دشمن در بصره به پیکار می پردازند که سرانجام به پیروزی بزرگ و آشکاری دست می یابند.

سپس امام علیه السلام وارد عراق گردیده و اوضاع داخلی آن جا را پاکسازی می کند و

با درگیری با بقایای نیروهای سفیانی و گروهک‌های متعدد شورشی، آنها را شکست داده و به قتل می‌رساند.

آن‌گاه عراق را مرکز حکومت و کوفه را پایتخت خود قرار می‌دهد، و بدین‌سان یمن، حجاز، ایران، عراق و کشورهای خلیج فارس یکپارچه تحت فرمانروایی آن حضرت در می‌آید.

روایات یادآور این معناست که نخستین جنگی را که حضرت مهدی علیه السلام پس از فتح عراق به آن اقدام خواهد نمود جنگ با ترکان است:

«اول لواء یعقده یبعثه الی الترمک فیهزمهم»

نخستین سپاهی که حضرت مهدی علیه السلام تشکیل می‌دهد لشکری است که به سوی ترک‌ها گسیل داشته و آنها را شکست می‌دهد.

و ظاهراً مقصود از ترکان، روس‌ها است که بعد از جنگ جهانی با رومیان یعنی غربی‌ها ضعیف و ناتوان می‌شوند.

و امام علیه السلام پس از تجهیز، سپاه بزرگ قومش را راهی قدس می‌گرداند، در این هنگام، سفیانی در برابر آن حضرت عقب نشینی می‌کند تا این که لشکریان حضرت مهدی علیه السلام در «مرج عذراء» نزدیک دمشق فرود می‌آیند و گفتگو و مذاکراتی میان آن بزرگوار و سفیانی انجام می‌پذیرد، اما موضع سفیانی در مقابل آن حضرت ضعیف است به خصوص که موج گسترده مردمی به آن حضرت گرایش پیدا می‌کنند. به گونه‌ای که روایات نشان می‌دهد، سفیانی می‌خواهد قدرت را به او واگذارد، اما حامیان یهودی و رومی وی و دستیارانش او را سرزنش می‌کنند.

آنها با بسیج نیروهای خود با امام علیه السلام و سپاه وی درگیر نبردی بزرگ می‌شوند، نبردی که محورهای ساحلی آن، از عکا در فلسطین گرفته تا انطاکیه در ترکیه و در

داخل از طبریه (شهر طبریه و دریاچه معروف آن در فلسطین قرار دارد) تا دمشق و قدس را فرا می‌گیرد...

در این هنگام خشم الهی بر نیروهای سفیانی و یهودی و رومی فرود آمده و به دست مسلمانان کشته می‌شوند، به گونه‌ای که اگر یکی از آنان در پشت صخره‌ای پنهان شود، آن صخره بانگ برآورد: ای مسلمان، در اینجا فردی یهودی مخفی شده او را هلاک کن.

در این لحظه ظفر و یاری خداوند بر امام مهدی علیه السلام و مسلمانان به ارمغان آمده، پیروزمندان وارد قدس می‌گردند.

غربیان مسیحی به طور ناگهانی مواجه با شکست یهودیان و نیروهای پشتیبان آنها به دست با کفایت آن حضرت می‌شوند، از این رو، آتش خشم آنان برافروخته شده و علیه امام علیه السلام اعلان جنگ می‌دهند.

ولی ناگاه حضرت مسیح علیه السلام از آسمان به قدس فرود آمده و با سخنان خویش جهانیان و به ویژه مسیحیان را مورد خطاب قرار می‌دهد.

فرود آمدن حضرت مسیح علیه السلام برای جهان علامت و نشانه‌ای است که موجب شادی مسلمانان و ملت‌های مسیحی خواهد گردید.

به نظر می‌رسد که حضرت مسیح علیه السلام میان حضرت مهدی علیه السلام و غربی‌ها وساطت نموده، قرارداد صلحی به مدت هفت سال بین دو طرف بسته می‌شود.

«بین شما و رومیان چهار پیمان صلح برقرار می‌شود که چهارمین آنها به دست مردی از (خانندان) هرقل انجام می‌پذیرد و هفت سال به طول می‌انجامد. مردی از عبدالقیس به نام «مستورین غیلان» پرسید:

ای پیامبر خدا! پیشوای مردم در آن روز چه کسی خواهد بود؟ فرمود: «مهدی

از فرزندانم، که مردی چهل ساله به نظر می‌رسد، چهره‌اش چون ستاره تابان می‌درخشد، بر گونه راست او خالی وجود دارد، و در حالی که دو قبای قبطوانی (قبطوان نام منطقه‌ای در کوفه) به تن دارد همچون مردان بنی اسرائیل جلوه می‌کند، وی گنجینه‌های زمین را استخراج نموده و شهری شرک‌آلود را آزاد می‌سازد.»

آن گونه که در بعضی از روایات آمده غربی‌ها پس از دو سال پیمان صلح را می‌شکنند. شاید انگیزه این پیمان شکنی ترس و وحشتی است که حضرت مسیح علیه السلام در اثر ایجاد موج همبستگی مردمی در بین ملت‌های آنان به وجود می‌آورد. بسیاری از غربی‌ها به آیین اسلام گرویده و حضرت مهدی علیه السلام را مورد حمایت و تأیید خویش قرار می‌دهند.

لذا رومیان در یک هجوم ناگهانی با نزدیک به یک میلیون سرباز به سرزمین شام و فلسطین یورش می‌آورند.

«آن گاه با شما پیمان شکنی نموده و با ارتشی متشکل از هشتاد لشکر و هر لشکر دوازده هزار سرباز به سوی شما گیسل می‌شوند.»

و نیروهای اسلام رویاروی آنان قرار گرفته و حضرت مسیح موضع خود را هماهنگ با حضرت مهدی علیه السلام اعلام داشته و پشت سر وی در قدس نماز می‌گزارد. نبرد با رومیان (غربی‌ها) در همان محورهای نبرد آزادی قدس، از عکا تا انطاکیه، و از دمشق تا قدس و مرج دابق (نام منطقه‌ای در فلسطین اشغالی) روی نخواهد داد که شکستی سخت متوجه رومیان و پیروزی بزرگ و آشکاری نصیب مسلمانان می‌گردد.

پس از این کارزار دروازه‌های پیروزی جهت فتح نمودن اروپا و غرب مسیحیت، به روی آن حضرت گشوده می‌شود... و ظاهراً بسیاری از کشورها به

وسيلة انقلاب ملت‌های خودشان فتح می‌گردد، چرا که ملت‌ها حکومت‌های خود را که مخالف حضرت مهدی و مسیح علیهما السلام است سرنگون ساخته و حکومت‌های طرفداران آن حضرت را برپا می‌دارند.

بعد از فتح غرب توسط امام علیه السلام و درآمدن آن تحت فرمانروایی آن حضرت، و اسلام آوردن بیشتر مردم آن سامان، حضرت مسیح علیه السلام رحلت نموده و حضرت مهدی علیه السلام و مسلمانان بر پیکر او نماز می‌گزارند، و آن طور که روایات می‌گویند، امام علیه السلام مراسم دفن و نماز خواندن بر بدن وی را آشکارا در حضور مردم انجام می‌دهد، تا همچون بار اول در باره او سخن ناروا نگویند، سپس پیکر پاک او را با پارچه‌ای که دست بافت مادرش مریم صدیقه علیها السلام است کفن نموده و در جوار مزار شریف مادرش در قدس به خاک می‌سپارد. (از کتاب عصر ظهور آقای علی کورانی)

سخنان معصومین علیهم السلام در باره جنگ جهانی دوران ظهور

روایات بسیاری در حدّ تواتر اجمالی^۱ بر وقوع جنگ جهانی، نزدیک ظهور حضرت مهدی علیه السلام دلالت دارد، و بعید است که بتوان آن را بر دو جنگ جهانی اول و دوم گذشته که در عصر ما اتفاق افتاده است تطبیق نمود، زیرا صفاتی که برای این جنگ در روایات ذکر شده است با اوصاف آن دو جنگ تفاوت دارد، مخصوصاً در تعداد قربانیان این جنگ و زمانش که نزدیک به ظهور حضرت مهدی علیه السلام خواهد بود، بلکه از برخی روایات استفاده می‌شود که این نبرد، در همان سال ظهور و یا بعد

۱- یعنی به طرق گوناگون از عده‌ای از صحابه نقل شده که علم به صدور آن از رسول

از آغاز نهضت مقدس آن بزرگوار به وقوع می‌پیوندد.

جنگ جهانی نزدیک قیام حضرت مهدی علیه السلام

از امیرمؤمنان علیه السلام منقول است که فرمود: «نزدیک زمان قائم علیه السلام دو نوع مرگ وجود دارد: مرگ سرخ و مرگ سفید و ملخ‌هایی که به رنگ خون بوده و گاه و بیگاه آشکار می‌شوند. اما مرگ سرخ یعنی شمشیر و مرگ سفید طاعون است.» (ارشاد مفید، ص ۴۰۵ و غیبت طوسی، ص ۲۷۷ و بحار ج ۵۲/۲۱۱)

عبارت «نزدیک زمان قائم» دلالت دارد که این جنگ و مرگ سرخ خیلی نزدیک به ظهور حضرت مهدی علیه السلام اتفاق می‌افتد، اما روایت، محل وقوع آن را تعیین نکرده است. از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

«قائم علیه السلام قیام نمی‌کند مگر در پی ترس و وحشت و زلزله‌ها و فتنه و آشوب و بلاهایی که مردم گرفتار آن شوند که پیش از آن گرفتار طاعون و بعد از آن، جنگ و خونریزی بین اعراب و ایجاد اختلاف بین مردم و پراکندگی در دین‌شان و دگرگونی احوال آنان، به گونه‌ای که در اثر مشاهده به جان هم افتادن مردم و یکدیگر را خوردن، هرکس در صبح و شام، آرزوی مرگ می‌نماید.» (کمال الدین، صدوق، ص ۴۳۴)

این مطلب دلالت دارد که مرض طاعون قبل از ترس شدیدی که عبارت از همان درگیری و جنگ عمومی است، خواهد بود. اما با فرض این که مطمئن باشیم شخص راوی تقدیم و تأخیری در عبارت انجام نداده باشد، مشکل است که وقوع حوادث را زنجیره‌ای و پشت سر هم بدانیم چون جمله «و جنگ و خونریزی بین اعراب» که با کلمه «ثم» عطف شده است چنانچه بر جمله معترضه «و طاعونی قبل از

آن عطف شود صحیح است.

بنابراین اختلاف بین اعراب، بعد از وجود طاعون می‌باشد، همچنین عطف آن بر جمله «و بلایی که مردم گرفتار آن می‌شوند» نیز صحیح است که در این صورت ایجاد اختلاف، قبل از طاعون است.. به علاوه در این پیشامدها اجمال است. البته از این مطلب، فهمیده می‌شود که برای عرب‌ها و مردم، دوره‌ای سخت از لحاظ ایمنی و سیاسی و اقتصادی خواهد بود. و ممکن است مراد از سال گرسنگی و قحطی که در روایت بعدی از امام صادق علیه السلام نقل می‌شود همین سال باشد، آن جا که فرمود:

«ناگزیر قبل از قیام قائم، سالی خواهد بود که مردم در آن سال، از گرسنگی رنج می‌برند و ترس و وحشتی سخت در اثر کشتار آنان را فرا می‌گیرد.»^۱

روایت بعدی دلالت دارد که شدت نبرد و حالت جنگ تا زمان صیحه آسمانی که در ماه رمضان نزدیک ظهور حضرت مهدی علیه السلام می‌باشد ادامه خواهد یافت. از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود:

«اهل شرق و غرب با یکدیگر اختلاف پیدا می‌کنند، آری و اهل قبله نیز (مسلمانان) و مردم با ترس و وحشت طاق‌ت فرسایی روبه رو خواهند شد و به همان حال به سر برده تا زمانی که منادی از آسمان ندا دهد... زمانی که بانگ زد پس کوچ کنید، کوچ.»^۲

این روایت نیز دلالت دارد که خسارت‌های این جنگ به طور اساسی بر ملت‌های غیرمسلمان وارد می‌شود و جمله «اهل شرق و غرب و آری اهل قبله با هم

۱- بحار، ج ۵۲، ص ۲۲۹.

۲- بحار، ج ۵۲، ص ۲۳۵.

اختلاف پیدا می‌کنند» عبارت دقیقی است که حاکی از اختلاف مسلمانان، بعد از اختلاف شرق و غرب است که به نظر می‌رسد این اختلاف نتیجه و یا تابع اختلافات شرق و غرب است، البته این امر در جنگ جهانی آینده طبیعی است، زیرا اهداف آن جنگ، مراکز حکومت کشورهای بزرگ و پایگاه‌های نظامی آنان بوده و به‌طور غیرمستقیم به مسلمانان نیز سرایت می‌کند همچنان که برخی از روایات، نیز به این مطلب تصریح نموده است.

از ابوبصیر نقل شده که گفت از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود:

«این امر نخواهد بود تا دو سوم مردم از بین بروند.» سؤال کردیم: وقتی دو سوم مردم از بین رفتند پس چه کسی باقی می‌ماند؟ حضرت فرمود: «آیا دوست ندارید که در یک سوم باقی مانده باشید؟»^۱

و شاید خطبه امیرمؤمنان پیش از متن دیگر، وقت و عامل این جنگ را مشخص می‌سازد؛ خطبه‌ای که آن حضرت تعدادی از نشانه‌های ظهور مهدی علیه السلام و برخی حوادث حرکت او را در آن ذکر می‌کند. و در آن خطبه شریفه دوفقره است که ارتباط با جنگ جهانی دارد که حضرت فرمود:

«آگاه باشید ای مردم! از من بپرسید پیش از آن که فتنه و فساد مانند شتری که در اثر رم کردن، مهارش زیر سم او قرار گیرد و بر ترس و اضطرابش افزوده شود، سرزمین شما را پایمال نماید و یا این که در مغرب زمین آتش جنگ بزرگی را با موادی قابل اشتعال دامن می‌زند، در حالی که با فریاد بلند بانگ می‌زند: وای بر او از انتقامجویی و خونخواهی و مانند آن...»

آن گاه مردی از اهل نجران خارج شده و امام علیه السلام را اجابت می‌کند؛ او اولین مرد نصرانی است که دعوت آن حضرت را لیبیک می‌گوید، صومعه خود را خراب می‌کند و صلیبش را می‌شکند و به اتفاق عجم‌ها و مردم مستضعف، سوار بر مرکب و با درفش‌های هدایت به طرف (نخلیه) (منطقه‌ای است نزدیک کوفه) حرکت می‌کنند. محل تجمع مردم از همه جای روی زمین، در منطقه‌ای به نام فاروق قرار دارد و آن منطقه‌ای است که در سر راه حج رفتن امیرمؤمنان علیه السلام بین بَرس و فرات واقع شده است. در آن روز تعداد سه هزار (هزار) یهودی و نصرانی کشته خواهند شد که بعضی از آنها برخی دیگر را به قتل می‌رسانند. واقعه آن روز تأویل این آیه شریفه است: «پیوسته این ندایشان بود تا این که آنان را «باشمشیر و یا زیر شمشیر» درو کردیم.»^۱ اما این جمله امام علیه السلام که «قبل از این که با پایش فتنه‌ای در شرق ایجاد کند» دلالت دارد که آغاز این جنگ، از شرق یعنی از روسیه خواهد بود و یا حاکی از مشاجره و درگیری در منطقه شرق می‌باشد و به زودی در مبحث حرکت ظهور آن حضرت، روایتی از امام باقر علیه السلام خواهد آمد که خلأ و بحران سیاسی وعده داده شده در حجاز سبب به وجود آمدن این کشمکش بین شرق و غرب خواهد شد.

و عبارت «و یا آتش جنگ بزرگی را با مواد قابل اشتعال، در غرب می‌افروزد» دلالت دارد که مرکز اصلی نابودی، کشورهای غربی است و مراد از کثرت مواد قابل اشتعال آن، پایگاه‌های نظامی و پایتخت‌ها و مراکز مهم آن کشورهاست و ظاهراً معنای کلام حضرت که فرمود:

«محل تجمع مردم روی زمین فاروق است» این است که مردم در آن روز از

گوشه و کنار جهان جهت پیوستن به حضرت مهدی علیه السلام گرد هم جمع می‌شوند و مقرر و پایگاه او بین کوفه و حله است، چه این که راهب نجرانی با نمایندگان از مستضعفین، از همان ناحیه به حضور ایشان می‌رسند.

و عبارت «در آن روز بین شرق و غرب سه هزار هزار کشته می‌شوند» یعنی سه میلیون نفر و این که کلمه (هزار) را بین پرانتز گذاردیم بدین جهت است که آن کلمه، در روایت دیگری در بحار، ج ۵۲، ص ۲۷۴ وارد شده بود، و شاید هم آن کلمه از روایت افتاده باشد، البته این بدین معنی نیست که قربانیان جنگ جهانی سه میلیون نفر خواهد بود، بلکه این تعداد، کشته‌های آن روز و یا مقطع دیگری خواهد بود و این یک مرحله از مراحل جنگ و آخرین آنهاست و قبلاً ذکر شد که مجموع خسارت‌های جانی جنگ و مرض طاعون که قبل از آن جنگ شیوع پیدا می‌کند به دوسوم ساکنان جهان بالغ می‌گردد. و در روایتی دیگر پنج هفتم جمعیت جهان، چنان که از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمود:

«پیشاپیش قائم دو نوع مرگ وجود دارد: یکی مرگ سرخ و دیگری مرگ

سفید، تا از هر هفت نفر پنج نفر از بین بروند.»^۱

و در برخی از روایات، نه دهم مردم آمده...، البته گاهی اختلاف روایات، به علت تفاوت منطقه‌ها و یا علل دیگری است اما به هر حال خسارت‌های مسلمانان در این جنگ، اندک بوده و یا قابل ذکر نبوده است.

تاریخ جنگ جهانی نزدیک قیام امام زمان علیه السلام

روایات شریفه دلالت دارند که ترس و وحشت، اندکی قبل از ظهور و یا در سال ظهور آن حضرت، جهان را فرا می‌گیرد و خسارت‌های سنگین و خردکننده‌ای بر مردم و به طور کلی بر غیر مسلمان‌ها وارد خواهد شد و این را می‌توان به جنگ عمومی و وسایل پیشرفته و نابودکننده آن، که باعث ترس و وحشت همه مردم می‌شود، تأویل و تفسیر نمود، چون اگر روش این جنگ به نحو کلاسیک بود، رعب و وحشت آن به این اندازه که روایات توصیف کرده‌اند فراگیر نبود و یا دست کم یک قسمت و یا منطقه‌های بیشتری وجود داشت که مشمول این ترس و وحشت و قتل و کشتار نمی‌گردید.

اما روایات و قرینه‌هایی وجود دارد که تفسیر آن را به موجی از جنگ‌های منطقه‌ای ترجیح می‌دهد، مخصوصاً با تعبیری که از امام باقر علیه السلام در مورد ظهور وارد شده است که فرمود: «و جنگ‌ها در زمین زیاد می‌شود» و این تصریح می‌کند که آنها جنگ‌های متعددی در همان سال هستند، بنابراین جمع بین این روایت و روایت‌هایی که بیانگر اختلاف و جنگ بین اهل شرق و غرب می‌باشد، این است که این نبردها به صورت جنگ‌های منطقه‌ای بین آنان ایجاد می‌شود و جنبه ویرانگری آن متمرکز در غرب می‌باشد.

اما زمان این جنگ، آنچه که از روایات استفاده می‌شود آن است که زمان آن بسیار نزدیک به ظهور حضرت مهدی علیه السلام مثلاً در همان سال ظهور خواهد بود... و اگر بخواهیم بین روایتی که این جنگ و صفات آن را بیان کرده است جمع کنیم بهتر است بگوییم: جنگ، طی چند مرحله خواهد شد، زیرا این جنگ اندکی قبل از ظهور حضرت آغاز، و سپس بقیه مراحل آن بعد از نهضت ظهور آن بزرگوار خواهد بود. و

آزادسازی حجاز به دست آن حضرت، در اثنای آن جنگ می‌باشد، سپس آن جنگ بعد از فتح عراق پایان می‌پذیرد. و نبرد آن حضرت با روس‌ها و یا با بقایای آنها بعد از جنگ جهانی خواهد بود، زیرا در روایت آمده بود که نخستین نیرویی را که آن حضرت تدارک می‌بیند به نبرد با ترکان (روس‌ها) اعزام نموده و آنها را نابود می‌کند. اما اگر روایاتی را که در مورد این جنگ وارد شده است به جنگ هسته‌ای گسترده‌ای تفسیر کنیم و به آنچه که امروزه رسانه‌ها در باره چنین جنگی، قلمفرسایی می‌کنند توجه کنیم، باید بگوییم که مدت این جنگ بسیار کوتاه و آن‌طور که می‌گویند شاید بیش از یک ماه به طول نینجامد. و الله العالم.^۱

نقش ایرانیان در دوران ظهور

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، کشور ایران در تصوّر غربی‌ها پایگاهی حیاتی، آن هم در مرز شوروی و در قلب جهان اسلام به حساب می‌آمد و از دیدگاه مسلمانان‌ها کشوری اسلامی و اصیل به شمار می‌رفت که «شاه» سرسپرده غرب و هم پیمان اسرائیل بر آن حکومت می‌کرد و برای خوش خدمتی به اربابانش، کشورش را در بست در اختیار و خدمت آنان قرار داده بود.

علاوه بر آنچه که در تصور دیگران بود، در ذهن یک فرد شیعه، کشوری بود که در آن مرقد مطهر امام رضا علیه السلام و حوزه علمیه قم وجود داشت و کشوری دارای تاریخی اصیل و ریشه‌دار در تشیع و علما و اندیشمندان شیعه و تألیفات گرانبها بود. ... تا این که پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، مسلمانان را در سطح جهان

غافلگیر کرد و قلب‌های غمگین آنان را چنان از خوشحالی و شادی سرشار نمود که در قرن‌های گذشته بی سابقه بود، بلکه بالاتر، آنان تصور چنین پیروزی را نداشتند. این سرور و خوشحالی، همه کشورهای و ملت‌های مسلمان را دربر گرفت.

از جمله مظاهر خوشحالی مردم، این بود که همه جا صحبت از فضل و برتری ایرانیان و طرفداران سلمان فارسی بود، به‌طور مثال، یکی از صدها عنوانی که در غرب و شرق جهان اسلام منتشر و پخش شد، عنوان و تیتراژ مجله تونسی (شناخت) بود که در آن آمده بود: «پیامبر ﷺ ایرانیان را جهت رهبری امت اسلامی بر می‌گزیند.» این نوشته‌ها، خاطرات ما را در باره ایرانیان تجدید کرد و دریافتیم روایاتی که از پیامبر ﷺ در باره آنان وارد شده است تنها مربوط به تاریخ گذشته آنها نبوده، بلکه ارتباط به آینده نیز دارد...

ما با مراجعه به منابع حدیث و تفسیر و بررسی روایات مربوط به ایرانیان، به این نتیجه رسیدیم که این روایات و اخبار، بیش از آن که مربوط به گذشته باشد، مربوط به آینده است و جالب این که این گونه روایات در منابع حدیث اهل سنت بیشتر از شیعه وجود دارد.

چه می‌توان کرد، زمانی که در روایات مربوط به حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه و زمینه‌سازی حکومت آن بزرگوار، ایرانیان و یمنی‌ها دارای سهم به‌سزایی بوده و کسانی هستند که به مقام ایجاد زمینه مناسب برای ظهور آن حضرت و شرکت در نهضت وی نایل می‌شوند. و همچنین افراد شایسته‌ای از مصر و مؤمنانی حقیقی از شام و گروه‌هایی از عراق... نیز از این فیض بهره‌مند می‌شوند و همین‌طور سایر دوستان آن حضرت که در گوشه و کنار جهان اسلام پراکنده هستند از این موهبت برخوردار می‌شوند، بلکه آنان از یاران ویژه و وزرا و مشاورین آن حضرت

ارواحنا فداه می‌باشند.

اینک، روایاتی را که پیرامون ایرانیان به طور عموم وارد شده است مورد بررسی قرار داده و سپس به نقش آنان در زمان ظهور می‌پردازیم (از کتاب عصر ظهور).

آیات و اخبار در ستایش ایرانیان

روایاتی که درباره ایرانیان و پیرامون آیاتی که تفسیر به ایرانیان شده وارد شده است، تحت این‌که عنوان آمده است:

«الف - طرفداران سلمان فارسی.

ب - اهل مشرق زمین.

ج - اهل خراسان.

د - یاران درفش‌های سیاه.

ه - فرسیان.

و - سرخ رویان.

ز - فرزندان سرخ رویان.

ح - اهل قم.

ط - اهل طالقان».

البته خواهید دید که غالباً مراد از این عناوین یکی است. اخبار دیگری نیز وجود دارد که با عبارت‌های دیگری از آنان یاد کرده است.

در تفسیر قول خدای سبحان: «وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ» خدای عزوجل فرمود:

«اینک شما کسانی هستید که فراخوانده می‌شوید تا در راه خدا انفاق کنید. برخی از شما در انفاق بخل می‌روزد و کسی که بخل کند به خویش بخل می‌کند و خداوند بی‌نیاز است و شما نیازمندید و اگر روگردان شوید خداوند گروهی غیر از شما را جایگزینتان می‌نماید و آنان مثل شما نیستند.» (محمد / ۳۸).

صاحب کشف نقل کرده که از پیامبر ﷺ درباره کلمه (قوم) که در آیه شریفه آمده است سؤال شد. سلمان فارسی نزدیک پیامبر ﷺ نشسته بود، آن حضرت با دست مبارک خود به ران پای سلمان زد و فرمود:

«به خدایی که جان من در دست قدرت اوست، اگر ایمان به کهکشانها بستگی داشته باشد مردانی از فارس به آن دست می‌یابند.»^۱

به نقل صاحب مجمع البیان از امام باقر ﷺ روایت شده که فرمود:

«ای اعراب، اگر روی برگردانید، خداوند گروه دیگری را جایگزین شما می‌گرداند؛ یعنی ایرانیان.»

و صاحب المیزان آورده که صاحب کتاب دُرِّ المثنون، روایتی را عبدالرزاق و عبدبن حمید و ترمذی و ابن جریر و ابن ابی حاتم و طبرانی در کتاب اوسط و بیهقی در کتاب دلایل... از ابوهریره نقل کرده است که وی گفت: پیامبر ﷺ این آیه را ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ، ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ﴾ قرائت فرمود، عرض کردند: یا رسول الله! اینها چه کسانی هستند که اگر ما روی گردان شویم جایگزین ما می‌شوند؟ پیامبر اسلام ﷺ با دست مبارک به شانه سلمان فارسی زد و سپس فرمود: «او و طرفداران او، به خدایی که جانم در دست قدرت اوست اگر ایمان

بستگی به کهکشان‌ها داشته باشد مردانی از فارس (ایرانیان) به آن دست می‌یابند.^۱ مانند این روایت به طرق دیگری از ابوهریره و هم‌چنین از ابن مردویه از جابر بن عبدالله نقل شده است.

در این روایت دو معنا که همه بر آن اتفاق دارند وجود دارد که عبارتند از: این که ایرانیان (فُرس) خطّ و جناح دوّمی بعد از اعراب، برای به دوش کشیدن پرچم اسلام می‌باشند. به دلیل این که آنان به ایمان دست می‌یابند؛ هرچند از آنان دور و دسترسی به آن دشوار باشد.

چنان که در همین روایت سه مطلب قابل بحث است:

اولاً: این که خداوند متعال اعراب را تهدید به جایگزینی (فُرس) ایرانیان نموده است، آیا مخصوص زمان نزول آیه در زمان پیامبر ﷺ است و یا این که مربوط به همه نسل‌هاست، به گونه‌ای که دارای این معنی باشد: اگر شما (اعراب) از اسلام روی گردان شوید خداوند در هر نسلی که باشد (فُرس) را جایگزین شما می‌گرداند؟

ظاهر معنی این است که به حکم قاعده (مورد، مخصص نمی‌باشد) این نکته در همه نسل‌های بعدی نیز استمرار دارد و آیات مبارکه قرآن در هر طبقه و نسلی، نقش خورشید و ماه را دارند (یعنی در نورافشانی یکسان‌اند) چه این که این مطلب در روایات آمده و مفسران نیز بر آن اتفاق نظر دارند.

ثانیاً: حدیث شریف می‌گوید مردانی از فارس به ایمان دست خواهند یافت نه همه آنان. بدیهی است که این خود، ستایشی است نسبت به افراد نابغه‌ای از بین

آنها نه جمیع آنها...

ثالثاً: آیا تاکنون روی گردانی اعراب از اسلام و جایگزین شدن (فرس) به جای آنان صورت گرفته است یا خیر؟

جواب: براهل دانش و علم پوشیده نیست که مسلمانان امروز، اعم از عرب و غیرعرب، از اسلام واقعی اعراض نموده و روی گردان شده‌اند. بدین ترتیب متأسفانه فعل شرط، در آیه شریفه (إِن تَتُوبُوا) (اگر روی گردان شوید) تحقق یافته و تنها جواب شرط، یعنی جایگزین شدن فرس به جای آنان باقی مانده است، در این زمینه هم با دقتی منصفانه می‌توان گفت که وعده الهی در آستانه تحقق است.

بلکه روایت بعدی که در تفسیر نورالثقلین آمده است دلالت دارد که این جایگزینی در زمان بنی امیه حاصل شده است، چون زمانی که عرب‌ها متوجه مراکز و مناصب و مال اندوزی شدند، فرس (ایرانیان) به کسب علوم اسلامی روی آورده و از آنان سبقت گرفتند.

از امام صادق علیه السلام منقول است که فرمود: «قَدْ وَاللَّهِ اَبْدَلَ خَيْرًا مِنْهُمْ، الْمَوَالِي»، یعنی: سوگند به خدا که بهتر از آنها را جایگزین فرمود، یعنی عجم را. گرچه تعبیر به موالی در آن روز شامل غیر فرس (ایرانیان) یعنی ترکان و رومی‌ها که اسلام آورده بودند نیز می‌شده است اما آنچه مسلم است (فرس) به عنوان مرکز ثقل، اکثریت آنان را تشکیل می‌داده‌اند، به ویژه با توجه به شناخت امام صادق علیه السلام نسبت به تفسیری که پیامبر صلی الله علیه و آله از آیه شریفه در باره (فرس) فرموده است (کتاب عصر ظهور).

تفسیر آیه شریفه (وَ آخِرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ)

ترجمه: «اوست آن که برانگیخت در بین درس نخوانده‌ها رسولی را از

خودشان که آیات خدا را بر آنان می‌خواند و آنان را پاک می‌سازد و کتاب و حکمت‌شان می‌آموزد اگرچه قبلاً در گمراهی آشکاری بودند و افراد دیگری از ایشان که به آنان نپیوسته‌اند و اوست خدای عزیز و حکیم.» (جمعه / ۲-۳).

مسلم، در صحیح خود از ابوهریره روایت کرده که گفت: «ما حضور پیامبر ﷺ بودیم که سوره مبارکه جمعه نازل شد و حضرت آن را تلاوت فرمود تا رسید به آیه ﴿و آخرین منهم لما یلحقو بهم﴾ مردی از او سؤال کرد، یا رسول الله! اینان چه کسانی هستند که هنوز به ما نپیوسته‌اند؟ حضرت پاسخ فرمود. ابوهریره گفت: سلمان فارسی نیز در بین ما بود پیامبر ﷺ دست مبارکش را بر سلمان نهاد و فرمود: «به خدایی که جانم در دست قدرت اوست اگر ایمان بستگی به کهکشان‌ها داشته باشد مردانی از اینها (طرفداران سلمان) به آن دست خواهند یافت.»

در تفسیر علی بن ابراهیم، ذیل آیه ﴿و آخرین منهم لما یلحقو بهم﴾ آمده است: «و افراد دیگری که به آنها نپیوسته‌اند»، یعنی کسانی که بعد از آنان اسلام آورده‌اند. و صاحب مجمع البیان آورده: «آنان همه افراد بعد از اصحاب هستند تا روز قیامت» سپس گفته است: «آنان عجم‌ها و کسانی که به لغت عربی حرف نمی‌زنند می‌باشند چون پیامبر ﷺ به سوی هر کسی که وی را مشاهده کرده و کسانی که بعداً می‌آیند، اعم از عرب و عجم، برانگیخته و مبعوث شده است.» به نقل از سعیدبن جبیر و نیز از امام باقر ﷺ.

مطلق بودن کلمه ﴿و آخرین منهم﴾ اقتضا دارد که شامل همه طبقات و نسل‌های بعدی از زمان پیامبر ﷺ از عرب و غیرعرب می‌شود، اما با مقایسه کلمه ﴿امیین﴾ و ﴿آخرین﴾ بهتر است که بگوییم مراد از ﴿امیین﴾ اعراب و از ﴿آخرین﴾ افرادی از غیرعرب که اسلام می‌آورند باشد؛ چنان که بعضی روایات اهل بیت ﷺ

گویای این مطلب است و صاحب کشف نیز همین مبنا را پذیرفته است. بنابراین، پیامبر ﷺ که آیه شریفه رابه (فُرس) تفسیر نموده است، در حقیقت، منطبق بر مصداق مهمی برای کلمه (آخرین) و یا مهم‌ترین مصداق از بین مصادیق آن می‌باشد. صرف تطبیق، باعث فضل و برتری بیشتر نمی‌گردد، اما چون پیامبر ﷺ آنان را ستوده به این که آنان به ایمان و علم و یا اسلام هرچند دور و مشکل باشد نایل خواهند شد و از طرفی رسول خدا ﷺ در تفسیر هر دو آیه، عمداً، عین گفته خود را تکرار می‌کنند و زدن آن حضرت بر شانه سلمان فارسی، دلیل روشنی بر این مدعا است (کتاب عصر ظهور).

تفسیر آیه شریفه: «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ»

«ترجمه: به بنی اسرائیل اعلام نمودیم در کتاب «تورات» که دوبار در زمین فساد و سرکشی بزرگی خواهید کرد، پس چون وعده یکی از آنها (یکی از دو فساد) برسد. بندگان از خود را که دارای قوت و نیرومندی شگرفی هستند به طرف شما می‌فرستیم تا در همه جا جستجو کنند و این وعده‌ای انجام شده است، سپس پیروزی را مجدداً برای شما برگردانیم و شما را با اموال و فرزندان یاری کردیم و شما را از آنان (دشمنان) بیشتر و قوی‌تر گردانیدیم. اگر نیکی نمودید برای خودتان و اگر بدی نمودید گریبانگیر خودتان می‌شود و زمانی که دیگر وعده آن (دو فساد) آید روی‌های شما را بد جلوه دهند تا این که داخل مسجد شوند همان گونه که نخستین مرتبه وارد شدند و تا این که نابود و تباه کنند آنچه را که بر آن غلبه یافتند تباه گردنی.» (اسراء / ۴-۷)

در تفسیر نورالثقلین از روضه کافی پیرامون تفسیر آیه شریفه «بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ

عباداً لنا اولی باسٍ شدید» از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود:
 «آنان کسانی هستند که خداوند تبارک و تعالی قبل از ظهور قائم علیه السلام آنها را
 برمی انگیزد و آنان دشمنی از آل پیامبر صلی الله علیه و آله را فرانمی خوانند مگر این که او را به قتل
 می رسانند.»

و عیاشی در تفسیر خود از امام باقر علیه السلام روایت کرده که آن حضرت آیه
 شریفه «بعثنا علیکم عباداً لنا اولی باسٍ شدید» را قرائت کردند، و سپس فرمودند:
 «او قائم و یاران اویند که دارای قوت و نیروی زیاد می باشند.»

و در بحار الأنوار از امام صادق علیه السلام منقول است که چون آن حضرت آیه
 شریفه فوق را قرائت کردند... عرض کردیم: فدایت شویم، اینها چه کسانی هستند؟
 حضرت سه مرتبه فرمودند: «به خدا سوگند، آنان اهل قم هستند، به خدا سوگند،
 آنان اهل قم هستند، به خدا سوگند آنان اهل قم هستند.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۶)
 اما روایاتی که از طریق شیعه و سنی در ستایش ایرانیان و نقش آنان در به
 دوش کشیدن درفش^۱ هدایت اسلام وارد شده بسیار است، از آن جمله:

روایت «مبارزه با اعراب، برای بازگشت به اسلام»

ابن ابی الحدید معتزلی در شرح نهج البلاغه نقل کرده است: «روزی اشعث
 بن قیس نزد امیرمؤمنان علیه السلام آمد و از میان صفوف جماعت گذشت تا خود را به
 نزدیکی حضرت رساند، بعد روبه آن بزرگوار کرده و گفت: ای امیرمؤمنان! این
 سرخ رویان (ایرانیان) که اطراف شما را گرفته و نزدیک شما نشسته اند بر ما چیره

۱- درفش، یعنی پرچم و علم و نشانه.

شده‌اند. در این لحظه که حضرت کاملاً سکوت فرموده و سرش را به زیر افکنده و با پای خود آرام به منبر می‌کوبید (یعنی اشعث چه گفتی) ناگهان صعصعه بن صوحان که یکی از یاران باوفای حضرت بود گفت:

ما را با اشعث چه کارا امروز امیر مؤمنان علیه السلام در باره اعراب مطلبی را می‌فرماید که همیشه بر سر زبان‌ها خواهد ماند و فراموش نمی‌گردد. سپس حضرت پس از درنگی اندک، سر را بالا گرفته و فرمود:

«کدام یک از این شکم پرستان بی شخصیت مرا معذور می‌دارد و حکم به انصاف می‌کند، که برخی از آنها مانند الاغ در رختخواب خود می‌غلطد و دیگران را از پند آموختن محروم می‌سازد؟! آیا مرا امر می‌کنی آنان (ایرانیان) را طرد کنم؟ هرگز طرد نخواهم کرد! چون در این صورت از زمره جاهلان خواهم بود. سوگند به خدایی که دانه را شکافت و بندگانش را آفرید، حتماً شما را برای برگشت مجدد به آیین تان سرکوب می‌کنند همان گونه که شما آنان (ایرانیان) را در آغاز، برای پذیرش این آیین سرکوب نمودید.» (شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ص ۴۸۲)

اشعث بن قیس رئیس قبیله بزرگ کنده و از سران منافقین و از جمله کسانی بوده که در قتل امیر مؤمنان علیه السلام شرکت داشت و دختر او جُعه نیز همسر امام مجتبی علیه السلام بود که آن حضرت را به وسیله زهر مسموم نمود و پسرش محمد بن اشعث از جمله افرادی بوده که در به شهادت رساندن سیدالشهداء علیه السلام سهیم بوده است.

به گفته روایت، اشعث در صف آخر نمازگزاران آن گونه که آداب مسلمان‌هاست نشست، بلکه صف‌ها را شکافت و گردن‌های نمازگزاران را این طرف و آن طرف زد تا در صف اول نماز بگزارد، همین که به قسمت جلو رسید

گروه انبوهی از ایرانیان را دید که اطراف منبر امیرمؤمنان علیه السلام گرد آمده‌اند. اشعث با قطع کردن خطبه و سخنرانی حضرت، با صدای بلند، آن بزرگوار را مخاطب ساخت و گفت:

ای امیرمؤمنان! این سرخ رویان بر ما چیره شده‌اند. البته سرّ این که تعبیر به سرخ رویان کرده این است که عرب‌ها رنگ سبز را اگر زیاد باشد سیاه می‌گویند به همین جهت در اثر سرسبزی و بسیاری نخل خرما در عراق، آن کشور را (ارض سواد) یعنی (سرزمین سیاه) می‌نامند. از این رو از سفید نیز تعبیر به سرخ می‌کنند. بدین جهت عجم (ایرانیان) را چون سفیدپوست هستند، سرخ رویان و یا فرزندان سرخ رویان می‌گویند.

اما این که امیرمؤمنان علیه السلام مکرّر با پای مبارکش به منبر زد، با این کار به اشعث می‌فرمود: چه می‌گویی؟ و بعد از آن، امام علیه السلام سکوت فرمود و به فکر جواب وی برآمد.

اما صعصعه بن صوحانِ عبدی که از یاران برگزیده آن حضرت بود اهمیت قضیه را درک کرد که منظور اشعث طرح خلافت مسلمان‌هاست که از ارزش‌های دنیوی است و باید ویژه اعراب و امثال آنان باشد. و سزاوار نیست مسلمان‌های جدید و سفید پوست (ایرانیان) اطراف حضرت جمع شده باشند و از اشعث به آن بزرگوار نزدیک‌تر باشند. وانگهی صعصعه عارف به آن موازین اسلامی بود که امیرمؤمنان علیه السلام به آنها ملتزم است. با توجه به این شناخت، صعصعه می‌دانست که جواب امام علیه السلام به اشعث کوبنده خواهد بود. از این رو صعصعه با جمله (ما را با اشعث چه کار؟) او را که چنین نعره عشیره‌ای و نژاد پرستی را بر ضد ایرانیان سرداد سرزنش کرد که امام علیه السلام را وادار کرد، به نفع آنان (ایرانیان) و بر ضد عرب سخنرانی

کند.

سپس امام علیه السلام پس از سکوتی طولانی سرش را بالا گرفت اما نه این که به اشعث نگاه کند و جوابش را بدهد بلکه از او روی گردانیده و مسلمانان را مورد خطاب قرار داد و فرمود:

«چه کسی مرا معذور می‌دارد؟ چه کسی به انصاف حکم می‌کند در باره من، از این افراد بی‌شخصیت که یکی از آنان که نه دارای اندیشه است و نه هدف بلکه انسانی کودن و پرخواب و شهوتران و با لولیدن در رختخواب از ناز و نعمت و پرخوری و شکم‌بارگی مانند حیوان به بی‌شخصیتی و کسل بودن و تنبلی خود اکتفا ننموده، بلکه دیگران را نیز از آموختن معارف دین محروم می‌کند و آنان را مورد طعنه قرار می‌دهد؟ زیرا آنان (ایرانیان) قلب‌هایشان متوجه علم و اهل دانش بوده و اطراف امام و پیشوای خود و منبر وی گرد می‌آیند. تا این که فرمود:

ای اشعث! آیا مرا امر می‌کنی که آنان را طرد کنم آن گونه که گروهی مرفه از طرفداران حضرت نوح علیه السلام چنین درخواستی را از او نمودند و بدو چنین گفتند: «افرادی که اطراف تو را گرفته و از تو پیروی می‌کنند جز اراذل و اوباش و بی‌اندیشه‌ها نیستند؟» ای اشعث! پاسخ من به تو همان پاسخ پیامبر خدا حضرت نوح علیه السلام به افراد پست و بی‌شخصیت قوم خودش می‌باشد که فرمود: «من آنان را طرد نخواهم کرد چون در این صورت از جمله جاهلان خواهم بود.»

سپس مولای متقیان علیه السلام با همان سوگندهایی که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله از آینده کسانی که اطراف منبر او بودند فرمود: «سوگند به خدایی که دانه را شکافت و موجودات زنده را آفرید، البته او شما (اعراب) را برای این که به آیین اسلام برگردید سرکوب می‌کند آن گونه که شما در اوایل، آنان (ایرانیان) را می‌زدید تا داخل در دین

اسلام شوند».

این مطلب دلالت دارد که وعده الهی به زودی در بین اعراب محقق می شود و آنان از دین روبر می گردانند و خداوند فرس (ایرانیان) را جایگزین آنها می نماید که مانند آنان عرب زبان نیستند... و دلالت دارد که پیروزی اسلام در این مرحله از ایران آغاز شده و به طرف قدس ادامه می یابد و مقدمه برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام است. (کتاب عصر ظهور)

روایت «شیران بی قرار»

این روایت را احمد بن حنبل از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده که آن حضرت فرمود: «نزدیک است که خداوند متعال اطراف شما را از عجم پر نماید. آنان چون شیرانی هستند که اهل فرار نیستند، طرف های درگیر و دشمنان شما را می کشند و از غنیمت های شما استفاده نمی کنند.» (مسند احمد، ج ۵، ص ۱۱)

این روایت را ابونعیم در کتاب خودش به چند طریق از حذیفه و سمره بن جندب و عبدالله بن عمر نقل کرده است، الا این که او به جای عبارت (از غنایم شما استفاده نمی کنند) (استفاده می کنند) آورده است. (ذکر اصبهان، حافظ ابونعیم، ص ۱۳)

روایت «گوسفندان سیاه و سفید»

این روایت را نیز حافظ ابونعیم در کتاب خود به چند طریق از ابوهریره و از مردی از صحابه و از نعمان بن بشیر و مطعم بن جبیر و ابوبکر و ابویعلی و حذیفه یمانی از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل کرده است که عبارت حدیث، از حذیفه می باشد: «پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: دیشب خواب دیدم گوسفندانی سیاه پشت سرم در

حرکتند، سپس گوسفندان سفیدی به آنها پیوستند، به طوری که دیگر گوسفندان سیاه را ندیدم.» ابوبکر گفت: این گوسفندان سیاه اعراب هستند که از شما پیروی می‌کنند و گوسفندان سفید عجم هستند که از شما پیروی می‌کنند و آن قدر تعداد آنان زیاد می‌شود که عرب‌ها در بین آنها دیده نشده و به شمار نمی‌آیند. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «درست است؛ فرشته وحی هم چنین تعبیر کرده است.» (ذکر اصبهان، حافظ ابونعیم صص ۸-۱۰)

روایت «ایرانیان، طرفداران اهل بیت علیهم السلام»

حافظ ابونعیم این روایت را در کتاب یاد شده از ابن عباس نقل کرده و گفته است: نزد پیامبر صلی الله علیه و آله صحبت از فارس به میان آمد، حضرت فرمود: «فارس (ایرانیان) طرفداران و دوستداران ما اهل بیت هستند.» (ذکر اصبهان، ص ۱۱)

روایت «عجم، مورد اعتماد پیامبر صلی الله علیه و آله»

این روایت را نیز ابونعیم در کتاب خویش از ابوهریره روایت کرده که گفت: نزد پیامبر صلی الله علیه و آله سخن از موالی و عجم‌ها به میان آمد، حضرت فرمود: «سوگند به خدا، من بیش از شما (و یا بیشتر از بعضی از شما) به آنها اعتماد دارم.» (ذکر اصبهان، ص ۱۲) قریب به همین مضمون را ترمذی در کتاب خود آورده (سنن ترمذی، ج ۵، ص ۳۸۲)، البته لفظ عجم‌ها در اینجا اعم از عجم (ایرانی) است و شامل غیرعرب از عجم مانند ترکان و غیر آنها نیز می‌شود.

روایات مربوط به قم و مرد موعود این شهر

از زمره روایاتِ ظهور، به پاخاستن مردی از قم و یاران وی می‌باشد. از امام کاظم علیه السلام روایت شده است که فرمود:

«مردی از قم، مردم را به سوی خدا دعوت می‌کند، افرادی گرد او جمع می‌شوند که قلب‌هایشان همچون پاره‌های آهن است که بادهای تند حوادث آنان را نمی‌لغزاند از جنگ خسته نشده و نمی‌ترسند، اعتماد آنان برخداست و سرانجام کار از آن پرهیزکاران است.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۶، چاپ ایران)

نکته قابل توجه این است که امام علیه السلام در این روایت، تعبیر به «مردی از قم» نموده و نفرموده است از اهل قم، می‌توان این جمله را بر امام خمینی تطبیق داد. چه اینکه ایشان اهل خمین و ساکن قم می‌باشند و این که او «مردم را به سوی خدا دعوت می‌کند» نه فقط اهل قم و یا اهل مشرق زمین را. و به این که بادهای تند کینه توزی دشمنان و یا جنگ و درگیری‌ها که برای وی و طرفدارانش پیش می‌آید، همچنان مقاوم می‌ایستند و مبارزه می‌کنند و هیچ تزلزلی به خود راه نمی‌دهند.

این روایت، زمان وجود این مرد را که به آن بشارت داده شده است مشخص نکرده است اما در تاریخ قم و ایران چنین شخصیت و یارانی دارای این صفات برجسته، قبل از امام خمینی و طرفدارانش بی سابقه بوده است... البته احتمال این که این روایت ناقص باشد وجود دارد و یا این که به مناسبتی، امام آن را فرموده‌اند. همین روایت را صاحب بحار الانوار، از کتاب تاریخ قم، نوشته حسن بن محمد بن الحسن قمی که هزار سال پیش آن را تألیف نموده است نقل کرده که متأسفانه نسخه آن کتاب یافت نمی‌شود.

گاه گفته می‌شود: درست است که در تاریخ قم و ایران ظاهر شدن چنین مرد وعده داده شده‌ای را با یارانی دارای این صفات برجسته، کسی سراغ نداشته است... اما دلیلی هم نداریم که این روایت، منطبق بر امام خمینی و طرفداران وی می‌باشد شاید منظور مرد دیگر و یاران دیگری باشد که در عصر و زمان ما ظاهر خواهند شد و یا این که بعد از مدتی طولانی و یا کوتاه خواهند آمد...

پاسخ: آری، درست است که در روایت، آن گونه که بیان کردیم، زمان این پیشامد مشخص و روشن نشده است اما مجموعه صفاتی که در روایت آمده، بعلاوه آنچه که در روایات متعدد دیگر پیرامون قم و ایران وارد شده است، موجب اطمینان این معناست که مراد از صفات یاد شده، امام خمینی و یاران وی می‌باشند... بنابراین اگر پیامبر ﷺ و امامان علیهم‌السلام به حادثه و پیشامدی خبر دادند که منطبق بر وضع موجود باشد، معقول نیست که از آن چشم پوشی نموده و آن را بر قضیه و حادثه‌ای مشابه آن و یا واضح‌تر، که وعده پیامبر ﷺ و اهل بیت او بر آن منطبق شود، حمل نماییم.

از روایاتی که در باره قم و برتری و آینده آن از اهل بیت ﷺ نقل شده است به خوبی روشن است که این شهر نزد آن بزرگواران از ارزش و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، بلکه می‌توان گفت تأسیس و بنیانگذاری این شهر و طرح و ایجاد آن در قلب ایران در سال ۷۳ هجری، به دست با کفایت امام باقر ﷺ بوده است که بعد از آن نسبت به این شهر عنایت خاصی داشته‌اند.

و آنان با دانشی که از جد بزرگوارشان داشته‌اند، خبر داده‌اند که در آینده، این شهر مقدس از جایگاهی والا برخوردار خواهد شد و اهالی این شهر، از یاران باوفای حضرت مهدی ارواحنا فداء خواهند بود.

عقّان بصری از امام صادق ﷺ روایت کرده که گفت: «امام ﷺ به من فرمود: «آیا

می‌دانی از چه رو این شهر را قم می‌نامند؟» عرض کردم: خدا و رسولش آگاه‌ترینند. فرمود: «همانا قم نامگذاری شده برای این که اهل قم، اطراف قائم علیه السلام گرد آمده و با وی قیام می‌نمایند و در کنار او ثابت قدم مانده و او را یاری می‌کنند.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۶).

عده‌ای از بزرگان ری نقل کرده‌اند که حضور امام صادق علیه السلام رسیدند و عرض کردند: ما از اهل ری هستیم که خدمت رسیده‌ایم.

حضرت فرمود: «خوش آمدند برادران قمی ما.» سپس عرض کردند: ما اهل ری هستیم. حضرت فرمود: «خوش آمدند برادران قمی ما.» مجدداً عرض کردند: ما اهالی ری هستیم. امام نیز کلام اول خود را تکرار کرد. آنان گفته خود را چندبار یادآور شدند، امام نیز مانند اول آنان را پاسخ داد و فرمود:

«خداوند دارای حرمی است که عبارت است از مکه مکرمه و پیامبر دارای حرمی است و آن مدینه منوره است و امیرالمؤمنین علیه السلام دارای حرمی است که کوفه است و ما اهل بیت نیز دارای حرمی هستیم که آن شهر قم است. به زودی بانویی از سلالة من به نام فاطمه در این شهر دفن خواهد شد، کسی که آن بزرگوار را در قم زیارت کند اهل بهشت می‌باشد.»

راوی گفت این سخن را امام صادق علیه السلام زمانی فرمود که هنوز حضرت کاظم علیه السلام متولد نشده بودند. (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۶)

بزرگان قم نقل کرده‌اند زمانی که مأمون، علی بن موسی الرضا علیه السلام را در سال ۲۰۰ هجری از مدینه خارج کرد و به طرف مرو فرستاد در سال ۲۰۱ هجری خواهر گرامی او حضرت فاطمه معصومه در پی برادر از مدینه خارج شد و به سمت ایران حرکت کرد تا به شهر ساوه رسید در آن جا بیمار شد، سؤال کرد: «چقدر فاصله بین

من و قم است؟» عرض کردند: ده فرسخ.

«... زمانی که این خبر به اولاد سعد - یعنی سعد پسر مالک اشعری - رسید همگی با هم آهنگ ساوه نمودند تا از آن حضرت تقاضا کنند که به شهر آمده و در آن جا بماند. چون حضور او رسیدند، موسی پسر خزرج از بین آن جمعیت خارج شد و به طرف حضرت رفته و مهار شتر ایشان را گرفته و تا قم همراهی کرد و آن بزرگوار را در منزل خویش جای داد. و پس از اقامت ۱۶ یا ۱۷ روز در شهر قم، در اثر بیماری قبلی به رحمت و رضوان الهی پیوسته و روح پاکش به ملکوت اعلیٰ برگشود. موسی پسر خزرج پس از مراسم غسل و کفن آن حضرت، بدن شریفش را در زمینی که متعلق به خودش بود و هم اکنون نیز مرقد مطهرش در آن جا است به خاک سپرد و سقفی از بوریا و حصیر بر قبر آن حضرت سرپا نمود، تا زمانی که توسط زینب دختر حضرت جواد علیه السلام بر قبر مطهر آن بزرگوار گنبد و بارگاهی بنا نمودند.»

از صفوان بن یحیا نقل شده است که گفت: روزی خدمت امام رضا علیه السلام بودم، سخن از اهل قم و علاقه آنان نسبت به حضرت مهدی علیه السلام به میان آمد، آن حضرت برای آنان طلب آمرزش کرد و فرمود: «خداوند از آنان خوشنود باشد.» آن گاه فرمود: «بهشت دارای هشت در است که یکی از آنها مخصوص اهل قم می باشد، آنان (اهل قم) بهترین پیروان ما از بین شیعیان جهان هستند، خداوند سبحان محبت و دوستی ما را در سرشت آنان قرار داده است.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۶)

برخی از روایات دلالت دارد که بلا و گرفتاری از اهل قم دور است و خداوند سبحان کسانی را که بدخواه این شهر باشند نابود می گرداند. از ابان بن عثمان و حماد بن ناب روایت شده که گفتند:

خدمت امام صادق علیه السلام بودیم که عمران پسر عبدالله قمی وارد شد، خدمت امام رسید و از او سؤال کرد. حضرت با وی بسیار با ملاحظت برخورد کرد. پس از رفتن آن مرد از امام علیه السلام سؤال کردیم: این شخص که با او این همه خوش رفتاری فرمودی که بود؟ حضرت فرمود: «او از خانواده بزرگان، یعنی اهل قم بود. هیچ ستمگری در باره آنان نیت سوء نمی کند مگر این که خداوند او را درهم می شکند.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۱)

در جای دیگر نقل شده است:

«اهل قم از ما و ما از آنان هستیم، هر ستمگری که در باره آنان اراده سوء داشته باشد مرگ او فرامی رسد. تا زمانی که به یکدیگر خیانت نکنند (و در نسخه دیگر: تا زمانی که تغییر روش ندهند) اما زمانی که آلوده به چنین اعمالی شدند، خداوند سبحان، ستمگران را بر آنان حاکم می کند، ولی آنان (اهل قم) یاران قائم و بازگو کنندگان مظلومیت ما و رعایت کنندگان حقوق ما هستند.» آن گاه روبرو به آسمان کرد و گفت: «خداوند، آنان را از شر هر فتنه ای نگهدار و از هر گزندى نجات ببخش.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۸)

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود:

«بلاها از قم و اهل آن دور شده است. و به زودی زمانی خواهد رسید که قم و اهل آن حجت بر مردم خواهند بود و این در زمان غیبت قائم ما و ظهور وی می باشد، اگر چنین نباشد زمین اهل خودش را فرو می برد. فرشته های الهی بلاها را از این شهر و اهل آن دفع می کنند. هر ستمگری که در حق آنان اراده بد داشته باشد، خداوند قاهر، او را درهم می شکند و یا به گرفتاری و مصیبت و یا دشمنی مبتلا می گرداند. خداوند سبحان، قم و اهلش را در زمان فرمانروایی ستمگران از یاد آنان

می‌برد آن گونه که ظالمان یاد خدا را فراموش کردند.» (بحار، ج ۶۰، ص ۲۱۳).

امید فرج و پاکسازی زمین از وجود ستمکاران

در نگاه نخست چنین به نظر می‌رسد که پاک ساختن زمین از لوٹ ستم و برچیدن بساط طاغوت‌ها و ستمگران امری ناممکن است و گوئیا زمین با آه و نالهٔ مظلومان خو گرفته و مردم فریادرسی ندارند و جهان به تحمل وجود شوم ستم پیشگان عادت کرده است تا جایی که دوره‌ای را سراغ نداریم که خالی از وجود ستمگران باشد. چرا که آنان به سان درخت هرزه و پلید می‌مانند که دارای ریشه‌های محکمی در جامعه است؛ به گونه‌ای که اگر یکی از آنها کنده شود، ده برابر به جای آن می‌روید و اگر ظالمان در نسلی نابود شوند گروه گروه در نسل‌های دیگر به وجود می‌آیند.

ولی خداوند حکیم چنین مصلحت دانسته است که زندگانی انسانی براساس قانونِ نزاع حق و باطل و خیر و شر برقرار باشد و برای هر چیز حدّ و مرزی و برای هر عصر و زمان سرنوشتی و بالاخره برای ظلم و بیداد هم سرانجامی تعیین نموده است.

از امیر مؤمنان علیه السلام منقول است که فرمود:

«خداوند، ناگاه به وسیله مردی از ما اهل بیت گشایشی (برای مسلمانان) به وجود می‌آورد، پدرم فدای آن فرزند بهترین کنیزان باد... هم اوست که (دشمنان) در مدت هشت ماه به جز شمشیر و کشتار از او چیزی دریافت نخواهند کرد.»

از امام باقر علیه السلام نقل شده است که فرمود:

«پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با ملایمت و نیکی در میان امت خود رفتار می‌کرد و با مردم

اُنس می‌گرفت ولی قائم علیه السلام با کشتار (دشمنان) رفتار می‌کند و توبه کسی را نمی‌پذیرد. او با عهدنامه‌ای که همراه دارد به این کار مأمور می‌گردد. وای بر کسی که با وی دشمنی کند! (غیبت نعمانی، ص ۱۲۱)

مراد از عهدنامه‌ای که همراه اوست، همان عهدنامه معروف است که از جد بزرگوارش رسول خدا صلی الله علیه و آله با خود دارد و چنان که وارد شده است در آن نامه این جمله وجود دارد. «بکش، باز هم بکش و توبه کسی را نپذیرا» یعنی توبه هیچ مجرم و جنایتکاری را قبول مکن.

و نیز از امام باقر علیه السلام روایت شده است که فرمود:

«اما شباهت داشتن مهدی علیه السلام به جد گرامی اش رسول خدا صلی الله علیه و آله این است که قیام و ظهور او با شمشیر و کشتن دشمنان خدا و رسول او و ستمگران و طاغوت هاست. وی به وسیله شمشیر و ایجاد ترس در دل دشمنان پیروز می‌گردد و لشکریان او شکست نمی‌خورند.»

و از امام جواد علیه السلام نقل شده است که فرمود:

«پیوسته به کشتن دشمنان خدا ادامه می‌دهد تا خدا از وی خشنود گردد و زمانی از خشنودی خداوند آگاه می‌شود که در دل خود احساس رحم و دلسوزی کند.» (بحار، ج ۵۱، ص ۱۵۷)

و نیز از آن بزرگوار در همین مأخذ روایت شده است که فرمود:

«وقتی شمار لشکر او (مهدی) به حد نصاب یعنی ده هزارتن برسد به فرمان خدا خروج نماید و پیوسته دشمنان خدا را از دم تیغ بگذراند تا آن که خداوند از او خشنود شود.» پرسیدم: چگونه از خشنودی خدا آگاه می‌گردد؟ فرمود: «خداوند مهر و رحمت در دل او می‌افکند.»

بلکه در روایات آمده است که برخی از یاران او دچار شک و تردید شده و نسبت به کثرت خونریزی و کشتار ظالمان به دست وی به او اعتراض می‌کنند.
از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود:

«وقتی او (مهدی) به تعلیه می‌رسد مردی از بستگان وی که از لحاظ جسمانی و شجاعت قوی‌ترین مردم، به جز حضرت مهدی است بر می‌خیزد و می‌پرسد: ای فلان چه می‌کنی؟ به خدا قسم، که تو مردم را همچون گوسفندان از جلوی خود می‌رانی (یعنی همچون شبان و یا گرگ، که گله گوسفند را رم می‌دهد) آیا عهدنامه‌ای از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله داری و یا چیز دیگر؟ در این هنگام شخصی که عهده‌دار بیعت (یعنی مسئول گرفتن بیعت از مردم برای امام) است می‌گوید:

ساکت باش و گرنه گردنت را می‌زنم. آن گاه قائم می‌فرماید: ای فلان، خاموش باش! آری، به خدا سوگند، من منشوری از رسول خدا صلی الله علیه و آله با خود دارم، ای فلان آن صندوقچه را بیاور. صندوق را نزد او می‌آورد و امام منشور پیامبر صلی الله علیه و آله را می‌خواند.
در این وقت مرد معترض می‌گوید:

فدایت شوم، اجازه بده سرت را ببوسم. امام سر را جلو می‌برد و او بین دو چشم وی را بوسه می‌دهد. باز می‌گوید: خدا مرا فدای تو گرداند دوباره با ما تجدید بیعت کن، امام مجدداً با آنها بیعت می‌کند.» (بحار، ج ۵۳، ص ۳۴۳)

بی تردید نشانه‌ها و یا نشانه‌ای وجود دارد که به وسیله آن یاران امام پی می‌برند که آن نامه همان منشور معروف پیامبر صلی الله علیه و آله است اما درخواست مجدد آنها برای تجدید بیعت با امام علیه السلام بدین جهت است که ایراد و اعتراض آنها خود نوعی انحلال در بیعت محسوب می‌شود (از این رو درخواست بیعت دوباره می‌کنند).
ممکن است برخی افراد، مجازات و قتل و نابودی ستمگران از سوی امام علیه السلام

را سنگدلی و افراط در کشتار تعبیر کنند اما در واقع آن کار مانند یک عمل جراحی است که برای پاکسازی جامعه اسلامی و سایر جوامع جهانی از لوث وجود سرکشان و ستم پیشگان ضرورت دارد و بدون آن هرگز بساط ظلم برجیده نشده و عدالت حاکمیت پیدا نمی‌کند و اگر امام علیه السلام با سیاستِ ملایمت و گذشت با آنان رفتار نماید هرگز ترفندها و توطئه‌های جدید استکباری که ادامه حیاتشان به آنها بستگی دارد از بین نخواهد رفت. زیرا ستمگران در جامعه‌های کنونی همچون شاخه‌های خشکیده یک درخت، بلکه مانند غده سرطانی هستند که بایستی برای نجات بیمار آن را ریشه کن نمود هر چند دشوار باشد.

و اما آنچه موجب آرامش خاطر تردید کنندگان در این سیاست می‌گردد این است که امام عهدنامه معروفی را از ناحیه پیامبر صلی الله علیه و آله با خود دارد و خداوند متعال به آن حضرت دانش و آگاهی نسبت به مردم و شخصیت‌های آنان عنایت می‌فرماید و او در پرتو نور الهی به اشخاص می‌نگرد و آنها را می‌شناسد و دوی دردشان را می‌داند. از این رو بیم آن نمی‌رود افرادی که امید هدایت در آنها وجود داشته باشد به دست امام علیه السلام کشته شوند،

چنان که خداوند در داستان خضر و موسی علیه السلام راجع به کشته شدن آن جوان به دست خضر علیه السلام خبر داده که او به گونه‌ای عمل کرد که آن نوجوان، پدر و مادر خویش را به گردنکشی و کفر نکشاند. بلکه روایات نشانگر این معناست که حضرت خضر علیه السلام با حضرت مهدی علیه السلام ظاهر شده و از یاران آن حضرت خواهد بود و ظاهراً آن بزرگوار از علم لدنی خویش که خداوند فرموده: «ما او را از جانب خود رحمت بخشیدیم و از سوی خود وی را علم آموختیم» (کهف / ۶۵). در بارور ساختن بذر خوبی‌ها و دفع شر از مؤمنان و از بین بردن تخم فساد و تباهی

پیش از آن که درخت پلیدی تنومند گردد، استفاده می‌کند...

در روایات آمده است که حضرت مهدی علیه السلام بین مردم با حکم واقعی خدای سبحان، که خداوند آن را به وی ارائه می‌دهد، داوری می‌کند. از این رو از هیچ کس گواه و یا دلیل و برهان نمی‌خواهد. او در کشتن ظالمان و تبه‌کاران از دانش و بینش واقعی و لدنی خود استفاده می‌کند و گاهی یاران او نیز در قضاوت و داوری بین مردم و به هلاکت رساندن مجرمان همین شیوه را انتخاب می‌کنند. اما در سایر کارها با مردم براساس ظاهر افراد رفتار می‌نمایند ولی حضرت علیه السلام و یارانش دارای صلاحیت‌های ویژه‌ای می‌باشند. (کتاب عصر ظهور)

زیارت حضرت بقیة الله (عج)

در سرداب مقدس

هدف از نقل زیارات شریفه حضرت بقية الله ارواحنا فداء توجه به شخصیت والای آن حضرت است که در خلال زیارات به آن اشاره شده است مضامین عالیة این زیارات - قطع نظر از زیارت - نمودار مقام بلند آن حضرت و وظایف شیعیان اوست که در زمان غیبت آن حضرت باید به آن توجه داشته باشند. از این رو مطالعه این زیارات برای علاقه‌مندان به آقا نیز بسیار سودمند است.

اذن دخول امام زمان علیه السلام در سرداب مقدس

علامه مجلسی علیه الرحمة در کتاب «بحار الأنوار» می‌فرماید: من در

استیذان السرداب المقدس

قال العلامة المجلسی - قدس سره - فی (بحار الأنوار) ج ۱۰۲ ص ۱۱۵:
وجدت فی نسخة قديمة من مؤلفات أصحابنا ما هذا لفظه: استیذان علی السرداب
المقدس والأئمة علیهم السلام :-

اللهم إن هذه بقعة طهرتها و عقوة شرفتها، و معالم زكيتها، حيث أظهرت فيها أدلة
التوحيد، و أشباح العرش المجيد، الذين اصطفيتهم ملوكاً لحفظ النظام، و اخترتهم رؤساء
لجميع الأنام و بعثتهم لقيام القسط في ابتداء الوجود إلى يوم القيامة،
ثم مننت عليهم باستنابة أنبيائك لحفظ شرائعك و أحكامك، فأكملت باستخلافهم
رسالة المنذرین كما أوجبت رياستهم في فطر المكلفين. فسبحانك من إله ما أراfk، و لا

نسخة قديمی یکی از مؤلفات اصحاب، متن اذن دخول در سرداب مقدس امام زمان عليه السلام را چنین یافتیم: «اللهم إن هذه بقعة...»
اعلامه مجلسی رحمه الله در پایان این اذن دخول می گوید: سپس آستانه

إله إلا أنت من ملك ما أعدلك، حيث طابق صنعك ما فطرت عليه العقول، و وافق
حكك ما قررته في المعقول و المنقول فلك الحمد على تقديرك الحسن الجميل، و لك
الشكر على قضائك المعلن بأكمل التعليل، فسبحان من لا يسأل عن فعله و لا ينازع في
أمره، و سبحان من كتب على نفسه الرحمة قبل ابتداء خلقه، و الحمد لله الذي من علينا
بجكّام يقومون مقامه لو كان حاضراً في المكان، و لا اله إلا الله الذي شرفنا بأوصياء
يحفظون الشرائع في كلّ الأزمان، و الله اكبر الذي أظهرهم لنا بمعجزات يعجز عنها
الثقلان، و لاقوة إلا بالله العليّ العظيم الذي أجرانا على عوائده الجميلة في الأمم
السالفين.

اللهم فلك الحمد و الثناء العليّ، كما وجب لوجهك البقاء السرمديّ و كما جعلت نبينا
خير النبيين، و ملوكنا أفضل المخلوقين، و اخترتهم على علم على العالمين، و فقنا للسعي
إلى أبوابهم العامرة إلى يوم الدين، و أجعل أرواحنا تحنّ إلى موطن أقدامهم، و نفوسنا
تهوى النظر إلى مجالسهم و عرصاتهم، حتى كأننا نخاطبهم في حضور أشخاصهم. فصلّى
الله عليهم من سادة غائبين، و من سلالة طاهرين، و من أئمة معصومين.

اللهم فأذن لنا بدخول هذه العرصات. التي استعبدت بزيارتها أهل الأرضين و
السموات، و أرسل دموعنا بخشوع المهابة، و ذلل جوارحنا بذلّ العبودية، و فرض
الطاعة، حتى نقرّ بما يجب لهم من الأوصاف، و نعترف بأنهم شفعاء الخلائق إذا نصبت
الموازن في يوم الأعراف، و الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى محمد و آله

درب سرداب مقدس را ببوس و با خشوع و گریه وارد شو؛ همانا این خشوع و گریه نشانه اجازة آن بزرگواران خواهد بود.

زیارت امام زمان علیه السلام در سرداب مقدس

این زیارت را شیخ بزرگوار، ابن مشهدی، در کتاب «مزار» که علامه مجلسی

الطاهرين.

(ثم قبل العتبة، و ادخل خاشعاً باكياً، فانه [يعنى: البكاء] الاذن، منهم صلوات الله عليهم اجمعين).

زیارة الامام المهدي علیه السلام فی السرداب المقدس

روی الشیخ محمد بن المشهدی فی کتاب (المزار) الذی وصفه المجلسی - قدس سره (المزار الكبير) ص ١٩٤.

و الشیخ محمد بن مکی الشهدی الأول - قدس سره - فی کتابه (المزار) ص ٦٢.
و رواه العلامة المجلسی فی (بحار الأنوار) ج ١٠٢ / ص ١١٦ نقلاً عن الشیخ المفید - قدس سره - و قال: فاذا فرغت من زیارة جدّه و آیه فقف علی باب حرمة فقل:-
قال بعض الشراح: و لعلّ المقصود بباب حرمة - كما رأينا بعض الفقهاء يعمل ذلك
و استفاد من کلام المفید - قدس سره - بعد تمام زیارة - هو قبل النزول من درج
السرداب المقدس، عند باب فوقانی - و الله أعلم. و زیارة هذه:

السّلام علیک یا خلیفة الله و خلیفة آباءه المهديّین، السّلام علیک یا وصیّ الأنبياء
الماضین، السّلام علیک یا حافظ أسرار ربّ العالمین، السّلام علیک یا بقیة الله من الصفوة
المنتجبین، السّلام علیک یا ابن الأنوار الزّاهرة، السّلام علیک یا ابن الأعلام الباهرة، السّلام

آن را «مزارکبیر» می‌نامد و شیخ بزرگوار محمدبن مکی (شهید اول) نیز در کتاب «مزار» خود نقل کرده‌اند و علامه مجلسی نیز آن را در «بحارالانوار» از شیخ مفید نقل نموده و می‌گوید: چون از زیارت پدر و جد حضرت صاحب الامر (یعنی حضرت هادی و حضرت عسکری علیه السلام) فارغ شدی بر درب حرم حضرت بقیة الله علیه السلام - سرداب مقدس - بایست و بگو: «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا خَلِيفَةَ اللَّهِ...» مقصود از درب

عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَعْدِنَ الْعُلُومِ النَّبَوِيَّةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَابَ اللَّهِ الَّذِي لَا يُوتَى إِلَّا مِنْهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَبِيلَ اللَّهِ الَّذِي مِنْ سَلَكِ غَيْرِهِ هَلَكٌ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَاطِرَ شَجَرَةِ طُوبَى، وَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ الَّذِي لَا يَطْفَأُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حِجَّةَ اللَّهِ الَّتِي لَا تَخْفَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حِجَّةَ اللَّهِ عَلَى مَنْ فِي الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ.

السَّلَامُ عَلَيْكَ سَلَامٌ مِنْ عَرَفِكَ بِمَا عَرَفَكَ بِهِ اللَّهُ، وَ نَعْتِكَ بِبَعْضِ نَعْوَتِكَ الَّتِي أَنْتَ أَهْلُهَا وَفَوْقَهَا، أَشْهَدُ أَنَّكَ الْحِجَّةُ عَلَى مَنْ مَضَى وَ مَنْ بَقِيَ، وَ أَنَّ حَزْبَكَ هُمْ الْغَالِبُونَ، وَ أَوْلِيَاءَكَ هُمْ الْفَائِزُونَ، وَ أَعْدَائِكَ هُمْ الْخَاسِرُونَ، وَ أَنَّكَ خَازِنُ كُلِّ عِلْمٍ، وَ فَاتِحُ كُلِّ رَتَقٍ، وَ مُحَقِّقُ كُلِّ حَقٍّ، وَ مَبْطُلُ كُلِّ بَاطِلٍ، رَضِيْتِكَ يَا مَوْلَايَ إِمَاماً وَ هَادِياً وَ وَلِيّاً وَ مَرشِداً لَأَبْتَغِي بِكَ بَدَلاً، وَ لَأَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ وَلِيّاً.

أَشْهَدُ أَنَّكَ الْحَقُّ الثَّابِتُ الَّذِي لَا عَيْبَ فِيهِ، وَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ فِيكَ حَقٌّ لَا أَرْتَابَ لَطَوْلِ الْغَيْبَةِ، وَ بَعْدَ الْأَمْدِ، وَ لَأَتَحَيَّرَ مَعَ مَنْ جَهِلَكَ وَ جَهِلَ بِكَ، مَنْتَظِرٌ مَتَوَقِّعٌ لِأَيَّامِكَ، وَ أَنْتَ الشَّافِعُ الَّذِي لَا تَنَازِعَ وَالْوَلِيُّ الَّذِي لَا تَدَافِعُ، ذَخِرَكَ اللَّهُ لِنَصْرَةِ الدِّينِ، وَ إِعْزَازِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْإِنْتِقَامِ مِنَ الْجَاهِدِينَ الْمَارِقِينَ.

أَشْهَدُ أَنَّ بَوْلَايَتِكَ تَقْبَلُ الْأَعْمَالَ، وَ تَرْكِي الْأَفْعَالَ، وَ تَضَاعَفُ الْحَسَنَاتُ وَ تَمْحَى

حرم آن حضرت - چنان که از عمل بعضی از فقها استفاده می شود و از سخن شیخ

السیئات، فمن جاء بولايتك و اعترف بامامتك قبلت أعماله، و صدقت أقواله و تضاعف حسناته، و محبت سيئاته، و من عدل عن ولايتك، و جهل معرفتك. و استبدل بك غيرك، أكبه الله على منخره في النار، و لم يقبل الله له عملاً، و لم يقم له يوم القيامة وزناً.

أشهد الله و أشهد ملائكته و أشهدك يا مولاي بهذا، ظاهره و باطنه، و سره كعلايته، و أنت الشاهد على ذلك، و هو عهدى إليك، و ميثاقى لديك، إذ أنت نظام الدين، و يعسوب المتقين، و عز الموحدين، و بذلك أمرنى رب العالمين، فلوطاولت الدهور، و تمادت الأعمار، لم أزد فيك إلا يقيناً، و لك إلا حُبّاً، و عليك إلا متكلاً و معتمداً، و لظهورك إلا متوقفاً و منتظراً، و لجهادى بين يديك مترقباً، فأبذل نفسى و مالى و ولدى و أهلى و جميع ماخولنى ربى بين يديك، و التصرف بين أمرك و نهيك

مولاي! فان أدركت أيامك الزاهرة، و أعلامك الباهرة، فما أنا ذاعبدك المتصرف بين أمرك و نهيك، أرجو به الشهادة بين يديك، و الفوز لديك، مولاي! فان أدركنى الموت قبل ظهورك، فإنى أتوسل بك و بأبائك الطاهرين الى الله تعالى، و أسأله أن يصلى على محمد و آل محمد، و أن يجعل لى كرة فى ظهورك، و رجعة فى أيامك، لا بلغ من طاعتك مرادى، و أشقى من أعدائك فؤادى،

مولاي! وقفت فى زيارتك موقف الخاطئين، التادمين الخائفين، من عقاب رب العالمين، و قد اتكلت على شفاعتك، و رجوت بمواليتك و شفاعتك محو ذنوبى، و ستر عيوبى، و مغفرة زللى، فكن لوليتك يا مولاي عند تحقيق أمله، و اسأل الله غفران زللى، فقد تعلق بحبلك، و تمسك بولايتك، و تبرأ من أعدائك.

امفید نیز به دست می آید در ب مقام، قبل از داخل شدن در سرداب مقدس آن حضرت می باشد، و الله العالم.

زیارت دیگری از امام زمان علیه السلام در سرداب مقدس

عالم بزرگوار مرحوم سید بن طاووس در کتاب «مصباح الزائر» بعد از نقل

اللهم صل على محمد و آله، و أنجز لوليك ما وعدته، اللهم أظهر كلمته، و أعل دعوته، و انصره على عدوه و عدوك يا رب العالمين، اللهم صل على محمد و آل محمد، و أظهر كلماتك الثامنة، و مغيبك في أرضك الخائف المترقب، اللهم انصره نصراً عزيزاً، و افتح له فتحاً قريباً يسيراً.

اللهم و أعز به الدين بعد الخمول، و أطلع به الحق بعد الأفول، و أجل به الظلمة، و اكشف به الغمّة، اللهم و آمن به البلاد، و اهد به العباد، اللهم املأ به الأرض عدلاً و قسطاً، كما ملئت ظلماً و جوراً، إنك سميع مجيب، السلام عليك يا ولي الله إءذن لوليك في الدخول إلى حرمك، صلوات الله عليك و على آبائك الطاهرين، و رحمة الله و بركاته.

ثم إءت سرداب الغيبة وقف بين البابين، ماسكاً جانب الباب بيدك، ثم تنحنح كالمستأذن و سمّ و انزل، و عليك السكينة و الوقار، و صلّ ركعتين في عرصة السرداب، و قل: (الله اكبر الله اكبر و لله الحمد، الحمد لله الذي هدانا لهذا) إلى قوله: (و انفعني بحبهم يا رب العالمين) ثم تصلّى صلاة الزيارة اثني عشر ركعة كلّ ركعتين بتسليمه ثم تدعو بعدها بالدعاء المروي عنه عليه السلام: (إلهي عظم البلاء...).

زیارة أخرى لصاحب الامر عجل الله فرجه الشريف

قال السيد علي بن طاووس - قدس سره - في كتابه (مصباح الزائر) ص ۲۱۶ إذا

این زیارت می فرماید: هنگامی که از زیارت عسکریین علیهم السلام فارغ گردیدی به طرف سرداب مقدس امام زمان علیه السلام حرکت کن و مقابل درب آن مقام بایست و بگو: «إلهی ائی قد وقفت...»

فرغت من زیارة العسکریین - علیهما السلام - فامض إلى السرداب المقدس وقف علی بابه وقل:

إلهی ائی قد وقفت علی باب من بیوت نبیک محمد صلواتک علیہ و آله و قد منعت الناس من الدّخول إلى بیوته إلا بإذنه، فقلت: «یا أیها الذین آمنوا لاتدخلوا بیوت النبی إلا أن یؤذن لکم»، اللهم و ائی أعتقد حرمة نبیک فی غیبتہ، کما أعتقد فی حضرته، و أعلم أن رسولک و خلفائک أحياء عندک یرزقون، فرحین، یرون مکانی و یسمعون کلامی و یردّون سلامی علیّ، و أنك حجبت عن سمعی کلامهم و فتحت باب فهمی بلذیذ مناجاتهم فائی أستاذنک یا ربّ أوّلاً، و أستاذن رسولک صلواتک علیہ و آله ثانیاً و أستاذن خلیفتک الإمام المفترض علیّ طاعته فی الدّخول فی ساعتی هذه إلى بیته، و أستاذن ملائکتک الموکّلین بهذه البقعة المبارکة المطیعة لک السامعة، [ثالثاً] السلام علیکم أیّتها الملائکة الموکّلون بهذا المشهد الشریف المبارک و رحمة الله و بركاته.

یاذن الله و اذن رسوله و اذن خلفائه و اذن هذا الإمام و یاذنکم صلوات الله علیکم أجمعین، أدخل هذا البیت متقرّباً إلى الله بالله و رسوله محمد و آله الطاهرين فکونوا ملائکة الله أعوانی، و کونوا أنصاری حتی أدخل هذا البیت، و أدعو الله بفنون الدّعوات، و أعترف لله بالعبودیة، و لهذا الامام و آياته صلوات الله علیهم بالطاعة.

«بسم الله و بالله، و فی سبیل الله، و علی ملّة رسول الله، أشهد أن لا إله إلا الله

وحدہ لا شریک لہ، و أشہد أن محمداً عبده و رسوله.

سلام اللہ و برکاتہ و تحیاتہ و صلواتہ علی مولای صاحب الزمان، صاحب الضیاء و النور، و الدین المأثور، و اللواء المشہور، و الكتاب المنشور، و صاحب الدهور و العصور، و خلف الحسن، الامام المؤمن، و القائم المعتمد، و المنصور المؤید، و الکھف و العضد، و عماد الاسلام، و رکن الانام، و مفتاح الکلام، و ولی الأحکام، و شمس الظلام، و بدر التمام، و نضرة الأيام، و صاحب الضممام، و فلاق الھام، و البحر القمقام، و السید الھام، و حجۃ الخصاص، و باب المقام لیوم القیام و السلام علی مفرج الكربات، و خواص الغمرات، و منقس الحسرات، و بقیة اللہ فی أرضہ، و صاحب فرضہ، و حجۃ علی خلقہ، و عیبة علمہ، و موضع صدقہ، و المنتھی إلیہ موارث الانبیاء، و لدیہ موجود آثار الأوصیاء و حجۃ اللہ و ابن رسوله، و القیم مقامہ، و ولی أمر اللہ، و رحمۃ اللہ و برکاتہ.

اللھمّ کما انتجبتہ لعلمک، و اصطفیتہ لحکک، و خصصتہ بمعرفتک، و جللتہ بکرامتک، و غشیتہ برحمتک، و ربیتہ بنعمتک، و غذیتہ بحکمتک، و اخترتہ لنفسک، و اجتبتہ لبأسک، و ارتضیتہ لقدسک، و جعلتہ هادياً لمن شئت من خلقک، و دیان الدین بعدک، و فصل القضا یابین عبادک، و وعدتہ أن تجمع بہ الکلم، و تفرج بہ عن الأمم، و تنیر بعدلہ الظلم، و تطفیء بہ نیران الظلم، و تقمع بہ حرّ الکفر و آثارہ، و تطهر بہ بلادک، و تشفی بہ صدور عبادک، و تجمع بہ الممالک کلّھا، قریبھا و بعیدھا، عزیزھا و ذلیلھا، شرقھا و غربھا، سهلھا و جبلھا، صباھا و دبورها، شاماھا و جنوبھا، برّھا و بحرھا، جزونھا و وعورها، یلاھا قسطاً وعدلاً کما ملأت ظلماً وجوراً، و تمکن لہ فیھا، و تنجز بہ وعد المؤمنین، حتی لا یشرک بک شیئاً، و حتی لا یبقی حق إلا ظهر، و لا عدل إلا زھر، و

حتى لا يستخفى بشيء من الحق، مخافة أحد من الخلق.

اللهم صلّ عليه صلاة تظهر بها حجّته، وتوضح بها بهجته، وترفع بها درجته، وتؤيد بها سلطانه، وتعظم بها برهانه، وتشرف بها مكانه، وتعلو بها بنيانه، وتعزبها نصره، وترفع بها قدره، وتسمى بها ذكره، وتظهر بها كلمته وتكثر بها نصرته وتعزبها دعوته، وتزيده بها إكراماً، وتجعله للمتقين إماماً، وتبلغه في هذا المكان، مثل هذا الأوان، وفي كل مكان و أوان، منّا تحيةً وسلاماً، لا يبلى جديده، ولا يفنى عديده.

السّلام عليك يا بقيّة الله في ارضه و بلاده، و حجّته على عباده، السّلام عليك يا خلف السّلف، السّلام عليك يا صاحب الشرف، السّلام عليك يا حجّة المعبود، السّلام عليك يا كلمة المحمود، السّلام عليك يا شمس الشّمس، السّلام عليك يا مهدى الأرض، و مبين عين الفرض، السّلام عليك يا مولاي يا صاحب الزّمان و العالى الشّأن، السّلام عليك يا خاتم الأوصياء و ابن خاتم الأنبياء، السّلام عليك يا معزّ الأولياء و مذلّ الأعداء، السّلام عليك أيها الامام الوحيد، و القائم الرشيد، السّلام عليك أيها الامام الفريد، السّلام عليك أيها الامام المنتظر، و الحقّ المشتهر، السّلام عليك أيها الامام الوليّ المجتبى، و الحقّ المنتهى، السّلام عليك أيها الامام المرتجى لإزالة الجور و العدوان، السّلام عليك أيها الامام المبيد، لأهل الفسوق و الطغيان، السّلام عليك أيها الامام الهادم بنيان الشّرك و النفاق، و الحاصد فروع الغيّ و الشّقاق،

السّلام عليك أيها المدّخر لتجديد الفرائض و السنن، السّلام عليك يا طامس آثار الزّيغ و الأهواء، و قاطع حبايل الكذب و الفتن و الإمراء، السّلام عليك أيها المؤمّل لإحياء الدولة الشريفة، السّلام عليك يا جامع الكلمة على التقوى، السّلام عليك يا باب

اللَّهُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَحْيَىٰ مَعَالِمِ الدِّينِ وَاهْلِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا قَاصِمَ شَوْكَةِ الْمُعْتَدِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَجْهَ اللَّهِ الَّذِي لَا يَهْلِكُ وَلَا يَبْلَىٰ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رُكْنَ الْإِيمَانِ،

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا صَاحِبَ الْفَتْحِ وَنَاشِرَ رَايَةِ الْهُدَىٰ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُؤَلَّفَ شَمْلِ الصَّلَاحِ وَالرِّضَا، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا طَالِبَ آثَارِ الْأَنْبِيَاءِ، وَأَبْنَاءِ الْأَنْبِيَاءِ، وَالثَّائِرَ بِدَمِ الْمُقْتُولِ بِكَرْبَلَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمَنْصُورُ عَلَىٰ مَنْ اعْتَدَىٰ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمُضْطَرُّ الْمَجَابُ إِذَا دَعَا، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَقِيَّةَ الْخَلَائِفِ، الْبِرِّ التَّقَىٰ الْبَاقِي لِإِزَالَةِ الْجُورِ وَالْعَدْوَانِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ النَّبِيِّ الْمَصْطَفَىٰ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ عَلِيِّ الْمُرْتَضَىٰ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرَىٰ، وَابْنَ السَّادَةِ الْمُقَرَّبِينَ، وَالْقَادَةَ الْمُتَّقِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ النَّجْبَاءِ الْأَكْرَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْأَصْفِيَاءِ الْمُهْتَدِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْهُدَاةِ الْمُهْدِيِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَيْرَةِ الْخَيْرِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ سَادَةِ الْبَشَرِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْغَطَارِفَةِ الْأَكْرَمِينَ وَالأَطَائِبِ الْمُطَهَّرِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْبِرَّةِ الْمُنْتَجِبِينَ، وَالْخَضَارِمَةَ الْأَنْجَبِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْحَجَّجِ الْمُنِيرَةِ، وَالسَّرِّجِ الْمُضِيئَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الشَّهْبِ الثَّاقِبَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ قَوَاعِدِ الْعِلْمِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ مَعَادِنِ الْحِلْمِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْكَوَاكِبِ الزَّاهِرَةِ، وَالنَّجُومِ الْبَاهِرَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الشَّمُوسِ الطَّالِعَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْأَقْمَارِ السَّاطِعَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ السَّبِيلِ الْوَاضِحَةِ وَالْأَعْلَامِ اللَّائِحَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ السَّنَنِ الْمَشْهُورَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْمَعَالِمِ الْمَأْثُورَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الشَّوَاهِدِ الْمَشْهُودَةِ وَالْمُعْجَزَاتِ الْمَوْجُودَةِ،

دعای بعد از زیارت امام زمان علیه السلام در سرداب

اعالم ربانی مرحوم سید بن طاووس در کتاب «مصباح الزائر» بعد از نقل

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيمِ، وَ النَّبَأِ الْعَظِيمِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْآيَاتِ
الْبَيِّنَاتِ، وَ الدَّلَائِلِ الظَّاهِرَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْبِرَاهِينِ الْوَاضِحَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
ابْنَ الْحُجُجِ الْبَالِغَاتِ، وَ النِّعَمِ السَّابِغَاتِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ طَهٍ وَ الْحِكْمَاتِ، وَ يَاسِينَ وَ
الدَّارِيَاتِ، وَ الطُّورِ وَ الْعَادِيَاتِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ مَنْ دَفِنَ فَتَدَلِّي، فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ
أَدْنَى، وَ اقْتَرَبَ مِنَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى

ليت شعري أين استقرت بك النوى، أم أنت (في) و ادى طوى، عزيز على أن يرى
الخلق و لا ترى، و لا يسمع لك حسيس و لا نجوى، عزيز على أن تحيط بك الأعداء،
بنفسى أنت من مغيب ما غاب عنا، بنفسى أنت من نازح ما نزع عنا، و نحن نقول الحمد
للّه ربّ العالمين و صلّى اللّه على محمّد و آله أجمعين.»

دعاء الانصراف

قال السيد على بن طاووس - قده - في (مصباح الزائر) ص ٢٣٦ - بعد نقله
زيارات و أدعية لصاحب الأمر عليه السلام - : فاذا أردت الانصراف من حرمة الشريف
[يعنى: مدينة سامراء] فعد إلى السرداب المنيف، وصلّ فيه ماشئت، ثمّ قم مستقبلاً القبلة
و قل: -

اللّهُمَّ ادْفَعْ عَن وَلِيِّكَ وَ خَلِيفَتِكَ وَ حِجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ وَ لِسَانِكَ الْمَعْبَرِ عَنكَ، وَ
الناطق بحكمتك، و عينك الناظرة باذنك، و شاهديك على عبادك، الجحجح المجاهد، العائد
بك العائد عنك، و أعذه من شرّ جميع ما خلقت و برأت و أنشأت و صوّرت، و احفظه

زیارات و ادعیه مربوط به حضرت صاحب الامر علیه السلام می فرماید:

من بین یدیه و من خلفه و عن یمنه و عن شماله و من فوقه و من تحته، بحفظك الذی لا یضیع من حفظته به و احفظه فیہ رسولك و آباءه السادة، أمتك و دعائم دینك. و اجعله فی ودیعتك التی لا تضيع، و فی جوارك الذی لا یخفر، و فی منعك و عزك الذی لا یقهر، و آمنه بأمانك الوثیق الذی لا یخذل من آمنته به، و اجعله فی كنفك الذی لا یرام من كان فیہ، و انصره بنصرک العزیز، و أیده بجندك الغالب، و قوه بقوتك، و أردفه بملائكتك، و وال من والاه، و عاد من عاداه، و ألبسه درعك الحصینة، و حقه بالملائكة حقاً.

اللهم اشعب به الصدع، و ارتق به الفتق، و أمت به الجور، و أظهر به العدل، و زین بطول بقائه الأرض، و أیده بالنصر، و انصره بالرعب، و قوتناصریه، و اخذل خاذلیه، و دمدم علی من نصب له، و دمر علی من غشه، و اقتل به جبابرة الكفر، و عمدته و دعائمه، و اقصم به رؤوس الضلالة، و شارعة البدع، و ممیئة السنة، و مقویة الباطل، و ذلل به الجبارین، و أبر به الكافرین، و جمیع الملحدین، فی مشارق الأرض و مغاربها و برّها و بحرّها و سهلها و جبلها، حتی لا تدع منهم دياراً، و لا تبقى لهم آثاراً.

اللهم طهر به بلادك، و اشف منهم (صدور) عبادك، و أعز به المؤمنین، و أحمی به سنن المرسلین، و دارس حکم النبیین، و جدّد به ما انمحي من دینك، و بدّل من حکمك حتی تعید دینك به و علی یدیه جدیداً غضاً محضاً صحیحاً، لا عوج فیہ و لا بدعة معه، و حتی تیر بعدله ظلم الجور، و تطفیء به نيران الكفر، و توضح به معاهد الحق، و مجهول العدل، فانه عبدك الذی استخلصته لنفسك، و اصطفیته علی غیبك، و عصمته من الذنوب، و برآته من العیوب، و طهرته من الرجس، و سلّمته من الدنس.

او چون خواستی از حرم مطهر و شریف حضرت بقیة اللہ - یعنی شهر سامرا - خارج شوی برای آخرین بار به سرداب مقدس آن حضرت بازگرد و هرچه می خواهی در آن محل شریف نماز بخوان و سپس رو به قبله بایست و بگو: «اللهم اذفع عن وئیک...»

مرحوم سید بن طاووس می گوید: بعد از خواندن این دعا فراوان دعا کن و

اللهم فانا نشهد له يوم القيامة، و يوم حلول الطامة، إنه لم يذنب ذنباً ولا أتى حوباً، و لم يرتكب معصية، و لم يضيع لك طاعة، و لم يهتك لك حرمة و لم يبذل لك فريضة، و لم يغيرك شريعة، و أنه الهادي المهتدي، الطاهر التقي النقي، الرضي المرضي الزكي، اللهم أعطه في نفسه و أهله و ذريته و أمته، و جميع رعيته، ما تقر به عينه، و تسر به نفسه، و تجمع له ملك الممالك قريبا و بعيدها، و عزيزها و ذليلها، حتى يجري حكمه على كل حكم، و يغلب بحقه على كل باطل.

اللهم اسلك بنا على يديه منهاج الهدى، و المحجة العظمى، و الطريقة الوسطى التي يرجع إليها الغالى، و يلحق بها التالى، و قونا على طاعته، و ثبتنا على متابعتة، و امن علينا بمبايعته، و اجعلنا في حزبه القوامين بأمره، الصابرين معه، الطالبين رضاك بمناصحتة، حتى تحشرنا يوم القيامة في أنصاره و أعوانه، و مقوية سلطانه، و اجعل ذلك خالصاً من كل شك و شبهة، و رياء و سمعة، حتى لا نعتمد به غيرك، ولا نطلب به إلا وجهك، و حتى تحلنا محلّه، و تجعلنا في الجنة معه، و أعذنا من السامة و الكسل و الفترة، و اجعلنا ممن تنصر به لدينك، و تعزبه نصر وئيك، و لا تستبدل بنا غيرنا فان استبدالك بنا غيرنا عليك يسير، و هو علينا كبير.

اللهم نور به كل ظلمة، و هد بركنه كل بدعة، و اهدم بعزه كل ضلالة، واقصم به كل

حاجات خود را از خداوند بطلب و در پایان با سعادت و موفقیت به شهر خود بازگرد.

جبار، و اخمد بسیفه کلّ نار، و اهلك بعدله جور کلّ جائر، و أجر حکمه علی کلّ حاکم، و اذلّ بسلطانه کلّ سلطان. اللهم اذلّ کلّ من ناواه، و اهلك کلّ من عاداه، و امکر بمن کاده، و استأصل من جحد حقّه، و استهان بأمره، و سعی فی إطفاء نوره، و أراد إخماد ذکره.

اللهم صلّ علی محمد المصطفى و علی المرتضى و فاطمة الزهراء (و خدیجة الكبرى) و الحسن الرضی و الحسين المصقّ و جمیع الأوصیاء مصابیح الدّجی و أعلام الهدی و منار التقی و العروة الوثقی و الحبل المتین و الصراط المستقیم، و صلّ علی ولیک و ولایة عهدک و الائمة من ولده، و مدّ فی أعمارهم، و زد فی آجالهم، و بلّغهم أقصى آمالهم دیناً و دنیا و آخره، إنک علی کلّ شیء قدير.

قال السید ره: ثمّ ادع الله كثيراً و انصرف مسعوداً ان شاء الله تعالى. (مصباح المتعجد

سخنان نورانی امام زمان علیه السلام

مؤلف گوید: در پایان کتاب لازم دیدم برخی از سخنان نورانی حضرت بقیة الله عجل الله فرجه الشریف و پدران بزرگوار آن حضرت را برای نورانیت دل‌های علاقه‌مندان به آن انوار الهی همراه ترجمه فارسی نقل نمایم تا ان شاء الله خود نویسندگان هم از کتابت و نقل آنها بهره‌ای برده باشم و مصداق «من حفظ علی امتی اربعین حدیثاً مما يحتاجون الیه بعثه الله یوم القیامة فقیهاً عالماً» قرار گیرم.

۱- توجه امام مهدی علیه السلام به شیعیان خویش

«أَنَا غَيْرُ مُهْمَلِينَ لِمُرَاعَاتِكُمْ، وَ لَانَسِينَ لِدِكْرِكُمْ، وَ لَوْلَا ذَلِكَ لَنَزَلَ بِكُمْ الْأَوَاءُ وَ اضْطَلَمَكُمُ الْأَعْدَاءُ. فَاتَّقُوا اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ وَ ظَاهِرُونَ.» (البحار، ۱۷۵/۵۳)

ترجمه: ما در رعایت حال شما کوتاهی نمی‌کنیم و یاد شما را از خاطر نبرده‌ایم، و اگر جز این بود گرفتاری‌ها به شما روی می‌آورد و دشمنان، شما را ریشه کن می‌کردند. پس از خدا بترسید و از ما پشتیبانی کنید.

۲- عمل صالح و تقرب به اهل بیت علیهم السلام

«فَلْيَعْمَلْ كُلُّ امْرٍءٍ مِنْكُمْ بِمَا يُقَرِّبُ بِهِ مِنْ مَحَبَّتِنَا، وَلِيَجْتَنِبَ مَا يُدْنِيهِ مِنْ كِرَاهِيَّتِنَا وَ سَخَطِنَا، فَإِنَّ امْرَأً يَبْتَغُهُ فُجَاءَةً حِينَ لَا تَنْفَعُهُ تَوْبَةٌ، وَ لَا يُنْجِيهِ مِنْ عِقَابِنَا نَدْمٌ عَلَى حَوْبَةٍ، وَ اللَّهُ يُلْهِمُكُمُ الرُّشْدَ وَ يَلْطِفُ لَكُمْ بِالتَّوْفِيقِ بِرَحْمَتِهِ.» (البحار،

۱۷۶/۵۳)

ترجمه: هر یک از شما باید به آنچه او را به دوستی ما نزدیک می‌سازد، عمل کند و از آنچه که خوشایند ما نبوده و خشم ما در آن است دوری‌گزیند، زیرا خداوند به طور ناگهانی انسان را می‌گیرد، در وقتی که توبه برایش سودی ندارد و پشیمانی به

خاطر گناهِش او را از کیفر ما نجات نمی دهد خداوند با رحمت (واسعه) خود به شما رشد و توفیق مرحمت فرماید.

۳- تسلیم در مقابل دستوره‌های اهل بیت علیهم السلام

«فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ سَلِمُوا لَنَا، وَ رُدُّوا الْأَمْرَ إِلَيْنَا، فَعَلَيْنَا الْإِضْدَارُ، كَمَا كَانَ مِنَّا الْإِيرَادُ، وَ لَا تَحَاوَلُوا كَشْفَ مَا عُطِيَ عَنْكُمْ، وَ اجْعَلُوا قَصْدَكُمْ إِلَيْنَا بِالْمَوَدَّةِ عَلَى الشُّنَّةِ الْوَاضِحَةِ» (البحار، ۱۷۹/۵۳)

ترجمه: از خدا بترسید و تسلیم ما شوید و کارها را به ما واگذارید، بر ماست که شما را از سرچشمه، (فیض و رحمت) سیراب برگردانیم، چنان که بردن شما به سرچشمه هدایت از ما بود، در پی کشف آنچه از شما پوشیده شده نروید. مقصد خود را با دوستی ما بر اساس راهی که روشن است به طرف ما قرار دهید.

۴- حتمی بودن وعده‌های خداوند

«أَبَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْحَقِّ إِلَّا إِتْمَامًا وَ لِلْبَاطِلِ إِلَّا زَهُوقًا، وَ هُوَ شَاهِدٌ عَلَيَّ بِمَا أَذْكَرُهُ» (البحار، ۱۸۱/۲۵)

ترجمه: خداوند مقدر فرموده است که حق به مرحله نهایی و کمال خود برسد و باطل از بین برود، و او بر آنچه بیان نمودم گواه است.

۵- خلقت هدفدار و هدایت پایدار

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَمْ يَخْلُقِ الْخَلْقَ عَبَثًا وَ لَا اِهْمَلَهُمْ سُدىً بَلْ خَلَقَهُمْ بِقُدْرَتِهِ وَ جَعَلَ لَهُمْ أَسْمَاعًا وَ أَبْصَارًا وَ قُلُوبًا وَ الْبَابَ ثُمَّ بَعَثَ إِلَيْهِمُ النَّبِيِّينَ عَلَيْهِمُ السَّلَامَ مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ، يَأْمُرُونَهُمْ بِطَاعَتِهِ وَ يَنْهَوْنَهُمْ عَنِ مَعْصِيَتِهِ وَ يُعَرِّفُونَهُمْ مَا جِهِلُوا مِنْ أَمْرِ خَالِقِهِمْ وَ دِينِهِمْ وَ أَنْزَلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا وَ بَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَائِكَةً يَأْتِينَ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ مَنْ بَعَثَهُمْ إِلَيْهِمْ بِالْفَضْلِ الَّذِي جَعَلَهُ لَهُمْ عَلَيْهِمْ» (البحار، ۱۸۱/۲۵)

ترجمه: خداوند متعال، خلق را بیهوده نیافریده و آنان را مهمل نگذاشته است، بلکه آنان را به قدرتش آفرید و برای آنها گوش و چشم و دل و عقل قرار داد، آن گاه پیامبران را که مژده دهنده و ترساننده هستند به سویشان برانگیخت تا به طاعتش دستور دهند و از نافرمانی اش جلوگیری فرمایند و آنچه را از امر خداوند و دینشان نمی دانند به آنها بفهمانند و بر آنان کتاب فرستاد و به سویشان فرشتگان برانگیخت تا آنها میان خدا و پیامبران - به واسطه تفضلی که برایشان روا داشته - واسطه باشند.

۶- ظهور حق و نابودی باطل

«إِذَا أَدِنَ اللَّهُ لَنَا فِي الْقَوْلِ ظَهَرَ الْحَقُّ وَ اضْمَحَلَّ الْبَاطِلُ، وَ اُنْحَسَرَ عَنْكُمْ»

(الغیبة للطوسی ۲۸۹)

ترجمه: هرگاه خداوند به ما اجازه دهد که سخن گوئیم، حق ظاهر خواهد شد و باطل از میان خواهد رفت و خفقان از [سر] شما برطرف خواهد شد.

۷- تفتیش ناروا

«مَنْ بَحَثَ فَقَدْ طَلَبَ، وَ مَنْ طَلَبَ فَقَدْ دَلَّ، وَ مَنْ دَلَّ فَقَدْ أَشَاطَ وَ مَنْ أَشَاطَ

فَقَدْ أَشْرَكَ، قَالَ: فَكَفَّ عَنِ الطَّلَبِ وَ رَجَعَ» (البحار، ۳۴۰/۵۱)

ترجمه: حضرت مهدی علیه السلام در خصوص کسانی که در جستجوی او بوده اند (تا به حاکم جور تحویلش دهند) فرموده است: آن که بکاود بجوید و آن که بجوید دلالت دهد و آن که دلالت دهد به هدف رسد و هر که [در مورد من] چنین کند، شرک ورزیده است. پس خضر بن ابی صالح که مدت‌ها در جستجوی آن حضرت بود و شاید تنها نظر او دیدار آن بزرگوار بود از کار خود پشیمان گشت و به خانه خود بازگردید. (کلمة المهدی ص ۵۴۸)

۸- ظهور حق به اذن حق

«فَلَا ظَهْوَرَ إِلَّا بَعْدَ إِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ وَ ذَلِكَ بَعْدَ طُولِ الْأَمَدِ وَ قَسْوَةِ الْقُلُوبِ وَ امْتِلَاءِ الْأَرْضِ جَوْرًا» (البحار، ۳۶۱/۵۱)

ترجمه: ظهوری نیست، مگر به اجازه خداوند متعال و آن هم پس از زمان طولانی و قساوت دلها و فراگیر شدن زمین از جور و ستم.

۹- مدعیان دروغگو

«سَيَأْتِي إِلَى شِيعَتِي مَنْ يَدْعِي الْمَشَاهِدَةَ أَلَا فَمَنْ ادَّعَى الْمَشَاهِدَةَ قَبْلَ خُرُوجِ السُّفْيَانِي وَ الصَّيْحَةِ فَهُوَ كَذَّابٌ مُفْتَرٍ وَ لِأَخْوَالٍ وَ لِأَقْوَامٍ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ» (المصدر)

ترجمه: به زودی کسانی ادعای مشاهده (نیابت خاصه) مرا خواهند کرد. آگاه باشید هرکس قبل از «خروج سفیانی» و شنیدن صدای آسمانی، ادعای مشاهده مرا کند دروغگو و افترازننده است؛ حرکت و نیرویی جز به اتکای خدای بزرگ نیست.

۱۰- دنیا در سرایشی زوال

«إِنَّ الدُّنْيَا قَدْ دَنَا فَنَاؤُهَا وَ زَوَالُهَا وَ آذَنْتْ بِالْوِدَاعِ وَ إِنِّي أَدْعُوكُمْ إِلَى اللَّهِ وَ رَسُولِهِ (صلى الله عليه و آله و سلم) وَ الْعَمَلِ بِكِتَابِهِ وَ إِمَاتَةِ الْبَاطِلِ وَ إِحْيَاءِ السُّنَّةِ» (معجم احادیث المهدي علیه السلام، ۲۹۶/۳)

ترجمه: دنیا فنا و زوالش نزدیک گردیده و در حال وداع است، و من شما را به سوی خدا و پیامبرش - که درود خدا بر او و آتش باد - و عمل به قرآنش و میراندن باطل و زنده کردن سنت، دعوت می‌کنم.

۱۱- ذخیره بزرگ خداوند

«أَنَا بَقِيَّةُ مِنْ آدَمَ وَ ذَخِيرَةُ مِنْ نُوحٍ وَ مُصْطَفَى مِنْ إِبْرَاهِيمَ وَ صَفْوَةٌ مِنْ مُحَمَّدٍ

(صلى الله عليهم اجمعين)» (البحار، ۲۳۸/۵۲)

ترجمه: من باقیمانده آدم و ذخیره نوح و برگزیده ابراهیم و خلاصه محمد ﷺ هستم.

۱۲ - حجّت خدا

«رَعِمَتِ الظَّالِمَةُ أَنَّ حُجَّةَ اللَّهِ دَاحِضَةٌ وَ لَوْ أُذِنَ لَنَا فِي الكَلَامِ لَنَزَالَ الشُّكُّ» (البحار، ۴/۵۱)

ترجمه: ستمگران پنداشتند که حجّت خدا از بین رفته است، در حالی که اگر به ما اجازه سخن گفتن داده می شد، هر آینه تمام شک ها را از بین می بردیم.
۱۳ عطسه، نشانه سلامت

«أَلَا أُبَشِّرُكَ فِي العِطَاسِ فَقُلْتُ بَلَى قَالَ: هُوَ أَمَانٌ مِنَ المَوْتِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ» (البحار، ۳۰/۵۲)

ترجمه: نسیم، خدمتکار حضرت مهدی ﷺ گوید: آن حضرت به من فرمود: آیا تو را در مورد عطسه کردن بشارت دهم؟ گفتم: آری، فرمود: عطسه، علامت امان از مرگ تا سه روز است.

۱۴ - نماز، طرد کننده شیطان

«مَا أَرْغَمَ أَنْفَ الشَّيْطَانِ بِشَيْءٍ مِثْلَ الصَّلَاةِ، فَصَلِّهَا وَ أَرْغَمَ أَنْفَ الشَّيْطَانِ» (البحار، ۱۸۲/۵۳)

ترجمه: هیچ چیز مثل نماز، بینی شیطان را به خاک نمی مالد، پس نماز بخوان و بینی شیطان را به خاک بمال.

۱۵ - حرمت تصرف در مال مردم

«لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَتَصَرَّفَ فِي مَالِ غَيْرِهِ بِغَيْرِ إِذْنِهِ» (البحار، ۱۸۳/۵۳)

ترجمه: تصرف در مال هیچ کس بدون اجازه او جایز نیست.

۱۶- خطر فتنه‌های آخرالزمان

«أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْعَمَىٰ بَعْدَ الْجَلَاءِ وَ مِنَ الضَّلَالَةِ بَعْدَ الْهُدَىٰ وَ مِنْ مُوبِقَاتِ

الْأَعْمَالِ وَ مُرْدِيَاتِ الْفِتَنِ» (البحار، ۱۹۰/۵۳)

ترجمه: به خدا پناه می‌برم از نابینایی بعد از بینایی و از گمراهی بعد از راهیابی

و از اعمال ناشایسته و فرو افتادن در فتنه‌ها.

۱۷- اسوه‌های حقیقت

«إِنَّ الْحَقَّ مَعَنَا وَ فِينَا، لَا يَقُولُ ذَلِكَ سِوَانَا إِلَّا كَذَّابٌ مُفْتَرٍ» (البحار، ۱۹۱/۵۳)

ترجمه: حق با ما و در میان ماست، کسی جز ما چنین نگوید، مگر آن که

دروغگو و افترازننده باشد.

۱۸- ظهور فرج به اذن خدا

«وَ أَمَّا ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، كَذِبَ الْوَقَاتُونَ»

وَ أَمَّا قَوْلُ مَنْ زَعَمَ أَنَّ الْحُسَيْنَ علیه السلام لَمْ يُقْتَلْ، فَكُفْرٌ وَ تَكْذِيبٌ وَ ضَلَالٌ.

ترجمه: اما ظهور فرج، موکول به اراده خداوند متعال است و هرکس برای

ظهور ما وقت تعیین کند دروغگوست.

و اما گفته کسانی که پنداشته‌اند که امام حسین علیه السلام کشته نشده، کفر و دروغ و

گمراهی است. (البحار، ۱۱۱/۵۲)

۱۹- شناخت خدا

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى هُوَ الَّذِي خَلَقَ الْأَجْسَامَ وَ قَسَمَ الْأَرْزَاقَ لِأَنَّهُ لَيْسَ بِجِسْمٍ وَ لَا

حَالٍ فِي جِسْمٍ» «لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» (البحار، ۳۲۹/۲۵)

ترجمه: همانا خداوند متعال، کسی است که اجسام را آفریده و ارزاق را تقسیم

فرموده، او جسم نیست و در جسمی هم حلول نکرده «چیزی مثل او نیست و او شنوا و داناست».

۲۰- دست پرورده‌های خداوند

«إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا وَ لَا فَاقَةَ بِنَا إِلَىٰ غَيْرِهِ وَ الْحَقُّ مَعَنَا فَلَنْ يُوحِشَنَا مَنْ قَعَدَ عَنَّا وَ نَحْنُ صَنَائِعُ رَبِّنَا وَ الْخَلْقُ بَعْدُ صَنَائِعُنَا.» (الغیبة للطوسی ۲۸۵)

ترجمه: خداوند با ماست، و ما به جز ذات پروردگار به چیزی نیاز نداریم، و حق با ماست. اگر کسانی با ما نباشند، هرگز در ما وحشتی ایجاد نمی‌شود. ما دستپرورده‌های پروردگارمان هستیم و مردمان، دست پرورده‌های ما هستند.

۲۱- دانش، دانش اهل بیت علیهم‌السلام

«الْعِلْمُ عَلْمُنَا وَ لَا شَيْءَ عَلَيْنَا مِنْ كُفْرٍ مِنْ كُفْرٍ.» (البحار، ۱۵۱/۵۳)

ترجمه: دانش، دانش ماست، از کفر کافر گزند بر شما نیست. (پس شما شیعیان از دانش و علوم ما جدا نشوید چرا که دانش حقیقی نزد ما نهفته است)

۲۲- دو شرط اساسی برای ظهور

«لَوْ أَنَّ أَشْيَاعَنَا وَفَقَهُمُ اللَّهُ لَطَاعَتِهِ عَلَىٰ اجْتِمَاعٍ مِنَ الْقُلُوبِ فِي الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ عَلَيْهِمْ لَمَا تَأَخَّرَ عَنْهُمْ الْيَمْنُ بِلِقَائِنَا وَ لَتَعَجَّلَتْ لَهُمُ السَّعَادَةُ بِمُشَاهِدَتِنَا.» (صحيفة

المهدی / ۳۵۰)

ترجمه: اگر شیعیان ما - که خداوند آنها را به طاعت و بندگی خویش موفق بدارد - در وفای به عهد و پیمان الهی اتحاد و اتفاق می‌داشتند و عهد و پیمان پیروی از ما را محترم می‌شمردند، سعادت دیدار ما به تأخیر نمی‌افتاد و زودتر به سعادت دیدار ما نایل می‌شدند.

۲۳- پیروان نادان

«قَدْ آذَانَا جُهَلَاءُ الشَّيْعَةِ وَ حُمَقَاؤُهُمْ، وَ مَنْ دِينُهُ جَنَاحُ الْبَعُوضَةِ أَرْجَحُ مِنْهُ.»

(البحار، ۲۵/۲۶۷)

ترجمه: حضرت مهدی علیه السلام به محمد بن علی بن هلال کرخی فرمود: همانا به راستی نادانان و کم خردان شیعه و کسانی که بال پشه از دینداری آنان محکم تر است، ما را آزرده‌اند.

۲۴- بیزاری از گزافه گویان

«أَنَا بَرِيءٌ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَى رَسُولِهِ مِمَّنْ يَقُولُ: إِنَّا نَعْلَمُ الْغَيْبَ وَ نُشَارِكُهُ فِي مُلْكِهِ

أَوْ يُحِلُّنَا مَحَلًّا سِوَى الْمَحَلِّ الَّذِي رَضِيَ اللَّهُ لَنَا.» (البحار، ۲۵/۲۶۷)

ترجمه: من از افرادی که می‌گویند: ما اهل بیت [مستقلاً از پیش خود و بدون دریافت از جانب خداوند] غیب می‌دانیم و در سلطنت و آفرینش موجودات با خدا شریکیم، یا ما را از مقامی که خداوند برای ما پسنندیده بالاتر می‌برند، نزد خدا و رسولش، بیزاری می‌جویم.

۲۵- سجده شکر

«سَجْدَةُ الشُّكْرِ مِنْ أَلْزَمِ الشُّنَنِ وَ أَوْجَبِهَا.» (البحار، ۸۳/۱۹۴)

ترجمه: سجده شکر از لازم‌ترین و واجب‌ترین مستحبات است.

۲۶- فضیلت تعقیبات نماز

«إِنَّ فَضْلَ الدُّعَاءِ وَ التَّسْبِيحِ بَعْدَ الْفَرَايِضِ عَلَى الدُّعَاءِ بِعَقِيبِ النَّوَافِلِ كَفَضْلِ

الْفَرَايِضِ عَلَى النَّوَافِلِ.» (البحار، ۵۳/۱۶۱)

ترجمه: فضیلت دعا و تسبیح بعد از نمازهای واجب در مقایسه با دعا و تسبیح پس از نمازهای مستحبی، مانند فضیلت واجبات بر مستحبات است.

۲۷- سجده، مخصوص خداست

«فَأَمَّا السُّجُودُ عَلَى الْقَبْرِ فَلَا يَجُوزُ فِي نَافِلَةٍ وَلَا فَرِيضَةٍ وَلَا زِيَارَةٍ.» (البحار،

(۱۶۵/۵۳)

ترجمه: سجده بر قبر جایز نیست، نه در نماز نافله و نه در نماز فريضة و نه در زیارت.

۲۸- وجوب مراجعه به فقها و عارفین به حلال و حرام اسلام

«و اما الحوات الواقعة فارجعوا فيها الى رواة حديثنا فانهم حجتي عليكم و انا

حجة الله عليهم. (البحار ج ۲/۹۰)

ترجمه: امام زمان علیه السلام در توقیع خود در پاسخ به اسحاق بن یعقوب فرمود: و اما مسایلی که رخ می دهد را به راویان حدیث ما (یعنی فقهای جامع شرایط) ارجاع بدهید و حکم آنها را از فقها سئوال کنید؛ چرا که آنان از طرف من حجت بر شمايند و من نیز از طرف خدا حجت بر آنان هستم.

۲۹- امنيت اهل زمین و اهل آسمان

«إِنِّي أَمَانُ لِأَهْلِ الْأَرْضِ كَمَا أَنَّ النُّجُومَ أَمَانُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ.» (صحيفة المهدي عليه السلام)

(۳۴۰/۴؛ بحار، ۱۸۱/۵۳)

ترجمه: وجود من برای اهل زمین، سبب امان و آسایش است، همچنان که ستارگان سبب امان آسمانند.

۳۰- بیعت کسی به عهده او نیست

«إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ أَحَدٌ مِنْ آبَائِي إِلَّا وَقَدَّ وَقَعَتْ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ لِبَاغِيَّةٍ زَمَانِهِ وَ إِنِّي

أَخْرَجُ حِينَ أَخْرَجُ وَ لَا بَيْعَةَ لِأَحَدٍ مِنَ الطَّوَاغِيَتِ فِي عُنُقِي.» (البحار، ۱۳۲/۵۱)

ترجمه: هر یک از پدرانم بیعت یکی از طاغوت های زمان به گردنشان بود،

ولی من در حالی قیام خواهم کرد که بیعت هیچ طاغوتی به گردنم نخواهد بود.

۳۱- آفتاب پشت ابر

«وَأَمَّا وَجْهُ الْإِنْتِفَاعِ بِي فِي غَيْبِي فَكَالْإِنْتِفَاعِ بِالشَّمْسِ إِذَا غَيَّبَهَا عَنِ الْأَبْصَارِ السَّحَابُ.»

ترجمه: کیفیت بهره‌وری و استفاده از من در دوران غیبت، مانند کیفیت بهره‌وری و استفاده از آفتاب است هنگامی که ابر آن را از چشم‌ها پنهان ساخته باشد. (بحار، ۱۸۱/۵۳)

۳۲- سؤال ندامت‌آور

«وَأَمَّا عِلَّةُ مَا وَقَعَ مِنَ الْغَيْبَةِ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَالَ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبْدَلَكُمْ تَسْؤُكُمْ.»

ترجمه: اما راجع به علت و فلسفه دوران غیبت [که درک آن برای شما سنگین است] خداوند در قرآن فرموده: «ای مؤمنان از چیزهایی نپرسید که اگر آشکارتان شود، بدتان آید و از آن شرمسار شوید». (انوار البهیة/۳۷۳)

۳۳- آگاهی امام علیه السلام از احوال مردم

«إِنَّا يُحِيطُ عَلِمْنَا بِأَنْبَائِكُمْ، وَ لَا يَغْرُبُ عَنَّا شَيْءٌ مِنْ أَخْبَارِكُمْ.» (البحار، ۱۷۵/۵۳)

ترجمه: علم و دانش ما به خبرهای شما احاطه دارد و چیزی از اخبار شما بر ما پوشیده نمی‌ماند.

۳۴- دستور دعا برای فرج

«أَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ.» (البحار، ۹۲/۵۲)

ترجمه: برای تعجیل فرج زیاد دعا کنید، زیرا همین دعا کردن، فرج و گشایش

شماست.

۳۵- سؤال نامطلوب

«فَاغْلِقُوا أَبْوَابَ السُّؤَالِ عَمَّا لَا يَغْنِيكُمْ.» (المصدر)

ترجمه: درهای سؤال را از آنچه که مطلوب و سودمند برای شما نیست

ببندید.

۳۶- آخرین اوصیا

«أَنَا خَاتِمُ الْأَوْصِيَاءِ وَ بِي يَنْفَعُ اللَّهُ الْبَلَاءَ عَنْ أَهْلِ وَ شِيعَتِي.»

ترجمه: من آخرین نفر از اوصیا هستم و خداوند به وسیله من بلا را از

خانواده و شیعیانم برطرف می‌گرداند. (بحار، ج ۳۰/۵۲)

۳۷- حجت خدا در زمین

إِنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُوا مِنْ حُجَّةٍ إِمَّا ظَاهِرًا وَ إِمَّا مَغْمُورًا.

امام زمان علیه السلام در توفیق خود به محمد بن عثمان فرمود: زمین خالی از حجت

خدا نیست، و آن یا آشکار است و یا نهان و دور از چشمان مردم (کمال الدین ص

۵۱۱).

۳۸- علمدار هدایت در هر زمان

«كُلَّمَا غَابَ عِلْمٌ بَدَأَ عِلْمٌ، وَ إِذَا أَفَلَ نَجْمٌ طَلَعَ نَجْمٌ.»

هرگاه علم و نشانه‌ای پنهان شود، علم دیگری آشکار گردد، و هر زمان که

ستاره‌ای افول کند، ستاره‌ای دیگر طلوع نماید (یعنی ستارگان امامت هر کدام افول

کند ستاره درخشان دیگری به جای آن طلوع خواهد نمود و زمین خالی از حجت

نخواهد ماند) (کمال الدین ص ۴۸۷).

۳۹- منادی حق و عدالت

«أَنَا الْمَهْدِي، أَنَا قَائِمُ الزَّمَانِ، أَنَا الَّذِي أَمَلَاها عَدْلًا كَمَا مُلِئْتُ جَوْرًا.»

ترجمه: مهدی [موعود] من هستم، قائم [و امام] زمان من هستم که زمین را پر از عدل خواهم نمود بعد از آن که از ظلم و ستم پر شده باشد. (بحار، ۲/۵۲؛ کمال الدین،

(۴۴۵/۲)

«أَنَا بَقِيَّةُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ الْمُنْتَقِمُ مِنْ أَعْدَائِهِ.»

ترجمه: من باقیمانده [حجت های] خدا در روی زمین و انتقام گیرنده از

دشمنان او هستم. (بحار، ۲۴/۴۲)

۴۰- توصیف امامان و حجت های الهی

«عَصَمَهُمُ اللَّهُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَ بَرَأَهُمُ مِنَ الْعُيُوبِ، وَ طَهَّرَهُمُ مِنَ الدَّنَسِ، وَ نَزَّهَهُمُ مِنَ اللَّبَسِ، وَ جَعَلَهُمُ حُرَّانَ عِلْمِهِ، وَ مُسْتَوْدَعَ حِكْمَتِهِ، وَ مَوْضِعَ سِرِّهِ، وَ أَيْدَهُمُ بِدَلَالِيلٍ.»

ترجمه: خداوند حجت ها و اولیای خود را از گناهان پاک و معصوم و از عیب ها و زشتی ها منزّه و از آلودگی ها پاک و از اشتباه و خطا دور و محفوظ داشته است و آنان را و گنجینه های علم خویش و امانتدار حکمت و اسرار خود قرار داده و آنان را با دلایل و معجزات روشن تأیید و پشتیبانی نموده است. (بحار، ۱۹۳/۵۳؛ غیبت

طوسی، ۱۷۵؛ احتجاج، ۴۶۸)

۴۱- قلب های ما کانون اراده خداوند است

«قُلُوبُنَا أَوْعِيَةٌ لِمَشِيَّةِ اللَّهِ فَإِذَا شَاءَ شِئْنَا.»

ترجمه: دل های ما ظرف مشیت و اراده الهی است، از این رو هرچه او

بخواهد ما می خواهیم. (بحار، ۵۱/۵۲)

۴۲- دانش از غیر طریق اهل بیت علیهم السلام

«طَلَبُ الْمَعَارِفِ مِنْ غَيْرِ طَرِيقِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ مُسَاوِقٌ لِانْكَارِنَا»

ترجمه: تحصیل و به دست آوردن معارف [اسلام] از غیر طریق و مکتب ما اهل بیت برابر با انکار ما می باشد. (کتاب دین و فطرت، به نقل از آیه الله میرزا مهدی اصفهانی) (صحیفه المهدی علیه السلام ص ۳۳۴)

۴۳- ستم کنندگان به اهل بیت علیهم السلام

«مَنْ ظَلَمْنَا كَانَ فِي جُمْلَةِ الظَّالِمِينَ لَنَا، وَكَانَتْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ، لِقَوْلِهِ عَزَّوَجَلَّ: «أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ»»

ترجمه: هرکس به ما ستم روا دارد در زمره ستمکاران به ما خواهد بود و مشمول لعنت الهی می گردد؛ زیرا که خداوند فرموده است: «آگاه باشید که لعنت خداوند بر ستمکاران است.» (بحار، ۱۸۳/۵۳؛ غیبت طوسی ۱۸۰)

۴۴- کسانی که اهل بیت علیهم السلام از آنان بیزاراند

«كُلُّ مَنْ نَبَرَأُ مِنْهُ فَإِنَّ اللَّهَ يَبْرَأُ مِنْهُ وَ مَلَائِكَتُهُ وَ رُسُلُهُ وَ أَوْلِيَاءُهُ»

ترجمه: ما از هرکس بیزار باشیم خدا و فرشتگان و پیامبران و اولیای خدا نیز از او بیزار خواهند بود. (احتجاج، ۲/۴۷۴)

۴۵- انکار امامت

«لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ بَيْنَ أَحَدٍ قِرَابَةٌ، وَ مَنْ أَنْكَرَنِي فَلَيْسَ مِنِّي»

ترجمه: بین خدا و هیچ کس خویشاوندی نیست، هرکس مرا انکار کند از من نیست. (بحار، ۸۰/۵۳؛ کمال الدین، ۲/۴۸۴)

۴۶- کسانی که اموال امام علیه السلام را به ناحق می خورند

«مَنْ أَكَلَ مِنْ أَمْوَالِنَا شَيْئاً فَإِنَّمَا يَأْكُلُ فِي بَطْنِهِ نَاراً وَ سَيَصْلِي سَعِيراً»

ترجمه: هرکس به ناحق چیزی از اموال ما را تصاحب کند و مال خود بداند و به خورد، در حقیقت آتش خورده و به زودی به آتش «سعیر» خواهد رسید. (بخار، ۱۸۳/۵۳؛ غیبت طوسی، ۱۸۰)

۴۷- پرداخت خمس برای پاک شدن

«أَمْوَالِكُمْ فَلَا تَقْبَلُهَا إِلَّا لِتَطَهَّرُوا فَمَنْ شَاءَ فَلْيَصِلْ وَ مَنْ شَاءَ فَلْيَقْطَعْ»

ترجمه: ما اموال شما را نمی پذیریم مگر برای این که پاک شوید، پس هرکس خواهد پردازد و هرکس خواهد نپردازد. (بخار، ۱۸۰/۵۳؛ کمال الدین، ۴۸۴/۲)

۴۸- اثر وجود مبارک در دوران غیبت

«بِي يَنْفَعُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ الْبَلَاءَ عَنِ أَهْلِ وَ شِيعَتِي»

ترجمه: خداوند به وسیله من بلا را از خاندان و شیعیانم دور می سازد. (بخار، ۳۰/۵۲؛ کمال الدین، ۴۴۱/۲)

۴۹- مراجعه مردم به فقها و روای احادیث

«وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ أَحَادِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»

ترجمه: بر مردم واجب است که در حوادث و رویدادها [برای به دست آوردن حکم خدا] به فقهای [عادل] و راویان احادیث ما مراجعه کنند؛ چرا که آنان حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنان هستم. (بخار، ۱۸۱/۵۳؛ غیبت طوسی ۱۷۷؛ کمال الدین، ۴۸۴/۲؛ احتجاج، ۴۷/۲)

۵۰- علت عدم توفیق دیدار آن حضرت

«مَا يَخْبِسُنَا عَنْهُمْ إِلَّا مَا يَتَّصِلُ بِنَا مِنْ نَكْرَهُهُ وَ لَا نُؤْتِرُهُ مِنْهُمْ»

ترجمه: ما را از ایشان دور نمی دارد مگر گزارش هایی که از اعمال ناپسند آنان

به ما می‌رسد، و ما آن اعمال را بر آنان نمی‌پسندیم و از آن‌ها آزرده می‌شویم! (بحار،

۱۷۷/۵۳؛ احتجاج، ۴۹۹/۲)

۵۱- حسن عاقبت و پرهیز از گناه

«الْعَاقِبَةُ - بِجَمِيلِ صُنْعِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ - تَكُونُ حَمِيدَةً لَهُمْ، مَا اجْتَنَبُوا الْمَنِيَّةَ
عَنْهُ مِنَ الذُّنُوبِ.»

ترجمه: سرانجام کار شیعیان ما - با صنع و تقدیر نیکوی خداوند سبحان -
مادامی که از گناهان و محرّمات الهی دوری کنند پسندیده و نیکو خواهد بود. (بحار،

۱۸۱/۵۳؛ غیبت طوسی ۱۷۷)

۵۲- اراده و تقدیر الهی

«أَقْدَارُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ لَا تُغَالِبُ، وَ ارَادَتُهُ لَا تُرَدُّ وَ تَوْفِيقُهُ لَا يُسْبَقُ.»

ترجمه: تقدیرهای خداوند عزوجل مغلوب نمی‌شود و اراده و خواست او
سرکوب نمی‌گردد و هیچ چیز بر توفیق و عنایت او پیشی نمی‌گیرد. (بحار، ۱۹۱/۵۳؛

کمال‌الدین، ۵۱۱/۲)

۵۳- طلب رشد و هدایت

«إِنْ اسْتَرَّ شَدْتَ أُرْشِدْتَ، وَ إِنْ طَلَيْتَ وَجَدْتَ.»

ترجمه: اگر خواستار هدایت و رشد باشی ارشاد خواهی شد، و در جستجوی
هرچه باشی آن را می‌یابی. (کمال‌الدین، ۵۰۲/۲)

۵۴- حق در خاندان نبوت

«وَلْيَعْلَمُوا أَنَّ الْحَقَّ مَعَنَا وَ فِينَا لَا يَقُولُ ذَلِكَ سِوَانَا إِلَّا كَذَابٌ مُفْتَرٍ وَلَا يَدَّعِيهِ
غَيْرُنَا إِلَّا ضَالٌّ غَوِيٌّ.»

ترجمه: مردم باید بدانند که حق با ما و نزد ماست این سخن را جز ما

نمی‌گوید مگر آن که دروغگو و اهل تهمت باشد و کسی جز ما چنین ادعایی نمی‌کند مگر آن که گمراه و گمراه‌کننده باشد. (کمال‌الدین، ص ۵۱۱)

۵۵- علامت ظهور حضرت مهدی علیه السلام

«...عَلَامَةُ ظُهُورِ أَمْرِي كَثْرَةُ الْهَرَجِ وَالْفِتَنِ...»

ترجمه: نشانه ظهور من فراوان شدن هرج و مرج و فتنه‌هاست. (بحار، ج

۲۲۰/۵۱، به نقل از غیبت طوسی)

۵۶- محبت اهل بیت علیهم السلام نسبت به شیعیان

«أُولَا مَا عِنْدَنَا مِنْ مَحَبَّةٍ صَلَاحِكُمْ وَ رَحْمَتِكُمْ وَ الْإِشْفَاقِ عَلَيْكُمْ لَكُنَّا عَنْ

مُخَاطَبَتِكُمْ فِي شُغْلٍ...»

ترجمه: اگر ما به شما محبت نداشتیم و رعایت صلاح و ترحم و شفقت به

شما را نمی‌کردیم از نصیحت و گفتگوی با شما خودداری می‌نمودیم. (بحار، ج

۱۷۹/۵۲)

۵۷- تأخیر نماز مغرب و صبح

«مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ، مَنْ أَخَّرَ الْمَغْرِبَ إِلَى أَنْ تَشْتَبِكَ النُّجُومُ مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ

أَخَّرَ الْقَدَاةَ إِلَى أَنْ تَنْقُضِيَ النُّجُومُ.»

ترجمه: از رحمت خدا دور است و دور است کسی که نماز مغرب را تا

آشکار شدن ستارگان تأخیر بیندازد و از رحمت خدا دور است و دور است کسی که

نماز صبح را تا پنهان شدن ستارگان تأخیر بیندازد. (بحار، ج ۱۵/۵۲)

۵۸- قیام حضرت مهدی علیه السلام و عدل و قسط

«أَنَا الْقَائِمُ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ أَنَا الَّذِي أَخْرَجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ بِهَذَا السَّيْفِ - وَ أَشَارَ إِلَيْهِ -

فَأَمَلًا الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلِئْتُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا.»

ترجمه: من قائم آل محمد ﷺ هستم، من همان کسی هستم که در آخر الزمان با این شمشیر قیام خواهم نمود - و اشاره به شمشیر نمود - و زمین را از عدل و داد پرخواهم کرد همان گونه که از ظلم و ستم پر شده باشد. (بحار، ج ۵۲/۴۱)

۵۹- انکار مهدی ﷺ و خروج از دین

«... لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَبَيْنَ أَحَدٍ قَرَابَةٌ وَمَنْ أَنْكَرَنِي فَلَيْسَ مِنِّي وَ سَبِيلُهُ سَبِيلُ ابْنِ نُوحٍ ﷺ.»

ترجمه:... بین خداوند عزوجل و بین احدی خویشی و قرابت وجود ندارد، هرکسی (امامت و دولت) مرا انکار کند از من نیست و راه او راه فرزند حضرت نوح ﷺ است. (کمال الدین، ص ۴۸۴)

۶۰- توقیع مبارک امام زمان ﷺ برای آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی

قال ﷺ: «ارخص نفسك و اجعل مجلسك في الدهليز و اقض حوائج الناس نحن نصرک.»

این توقیع توسط شیخ محمد کوفی شوشتری به دست مرحوم آیه الله سید ابوالحسن اصفهانی رسیده و مفاد آن این است که آقا به مرحوم سید (بلکه به همه علما و مسؤولین) می فرماید: «خودت را برای مردم ارزان کن و در دسترس آنان باش و محل مراجعات خود را دهلیز خانه ات قرار ده [تا مردم به آسانی با تو ملاقات کنند] و حوائج مردم را برآورده کن؛ ما از تو حمایت خواهیم کرد.» (دولة المهدي ﷺ ص ۵۶۶)

سخنان معظومین علیہ السلام

در باره امام زمان علیہ السلام

۱- اقتدا به مهدی علیه السلام قبل از قیام او

قال النبی صلی الله علیه و آله: «طوبی لمن أدرك قائم أهل بیتی و هو مقتدی به قبل قیامه یتولی ولیه و یتبرا من عدوه و یتولی الأئمة الهادیة من قبله، أولئك رفقاء و ذوا وُدی و مودتی و اکرم أمتی علی».

ترجمه: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: خوشا به حال کسی که قائم اهل بیت مرا درک کند و پیش از قیامش به او اقتدا نماید و دوست او را دوست بدارد و از دشمن او بیزاری جوید و ولایت امامان قبل از او را پذیرفته باشد. اینان دوستان من و مورد علاقه و محبت من و گرامی ترین امت نزد من خواهند بود (کمال الدین، ص ۲۸۷).

۲- توفیق ایمان به مهدی علیه السلام و دعا و انتظار فرج او

قال الإمام العسکری علیه السلام: «و الله لیغیبن غیبة لا ینجوفیها من الهلکة إلا من ثبته الله عزوجل علی القول بامامته و وفقه [فیها] للدعاء بتعجیل فرجه».

ترجمه: امام عسکری علیه السلام فرمود: به خدا سوگند، برای مهدی علیه السلام غیبتی خواهد بود که احدی از مردم از هلاکت و گمراهی در آن زمان نجات نمی یابد جز کسی که خداوند قلب او را بر اعتقاد به امامت آن حضرت ثابت نماید و توفیق دعای فرج به او بدهد- (کمال الدین، ج ۲/۳۸۴)

۳- پیروان و معتقدین به حضرت مهدی علیه السلام بهترین مردم هستند

قال الإمام علی بن الحسین علیه السلام: «... إن أهل زمان غیبته القائلون بامامته المنتظرون لظهوره أفضل أهل کل زمان لأن الله تعالی ذکره أعطاهم من العقول و

الْأَفْهَامِ وَالْمَعْرِفَةِ مَا صَارَتْ بِهِ الْغَيْبَةُ عِنْدَهُمْ بِمَنْزِلَةِ الْمَشَاهِدَةِ...»

ترجمه: حضرت زین العابدین علیه السلام فرمود: مردمانی که در زمان غیبت مهدی علیه السلام به سر می‌برند و معتقد به امامت او و منتظر ظهور وی هستند از مردم همه زمان‌ها برتر و بالاترند زیرا خداوند به آنان عقل و خرد و فهم و شناختی عطا نموده که غیبت امام علیه السلام برای آنان همانند ظهور آن حضرت است. (البحار، ج ۵۲/۱۲۲)

۴- قیام مهدی علیه السلام و گسترش اسلام

قَالَ الْإِمَامُ الصَّادِقُ علیه السلام: «إِذَا قَامَ الْقَائِمُ لَا يَبْقَى أَرْضٌ إِلَّا نُودِيَ فِيهَا شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صلوات الله عليه»

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام قیام می‌کند از همه مناطق زمین گلبانگ «اشهدان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً رسول الله صلوات الله عليه» برخواهد خواست. (بحار، ج ۵۲/۳۴۰)

۵- قدرت و توان یاران مهدی علیه السلام

قَالَ الْإِمَامُ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ علیه السلام: «إِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَذْهَبَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ عَنْ شِيعَتِنَا الْعَامَةَ وَ جَعَلَ قُلُوبَهُمْ كَزُبَيْرِ الْحَدِيدِ وَ جَعَلَ قُوَّةَ الرَّجُلِ مِنْهُمْ قُوَّةَ أَرْبَعِينَ رَجُلًا وَ يَكُونُونَ حُكَّامَ الْأَرْضِ وَ سَنَامَهَا»

ترجمه: امام سجاد علیه السلام فرمود: هنگامی که قائم ما قیام کند خداوند بیماری و ناتوانی را از شیعیان ما برطرف می‌سازد و دل‌های آنان را مانند پاره‌های آهن محکم می‌گرداند به طوری که هر کدام از آنان نیروی چهل نفر را پیدا می‌کند و آنان فرمانروایان روی زمین و سران اجتماع خواهند بود. (البحار، ج ۵۲/۳۱۶)

۶- قیام حضرت مهدی علیه السلام و گسترش علم و دانش

قَالَ الْإِمَامُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الصَّادِقُ علیه السلام: «الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عَشْرُونَ حَرْفًا

فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرَفَانِ فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ فَإِذَا قَامَ قَائِمُنَا أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَالْعِشْرِينَ حَرْفًا فَبَيَّنَّهَا فِي النَّاسِ وَضَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبَيَّنَّهَا سَبْعَةَ وَعِشْرِينَ حَرْفًا»

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: دانش بیست و هفت حرف است و آنچه همه پیامبران علیهم السلام آورده‌اند دو حرف آن بوده است و مردم تاکنون بیش از آن دو حرف را نمی‌دانند، و هنگامی که قائم ما قیام نماید آن بیست و پنج حرف دیگر را منتشر می‌کند و آن دو حرف را نیز به آن می‌افزاید (و مردم عالم به کل حروف و حقایق آگاه خواهند شد). (البحار، ج ۵۲/۳۳۶)

۷- حکومت حضرت مهدی علیه السلام و عدالت

قال الإمام الباقر علیه السلام: «إِذَا قَامَ قَائِمُ أَهْلِ الْبَيْتِ قَسَمَ بِالسَّوِيَّةِ وَ عَدَلَ فِي الرِّعَايَةِ فَمَنْ أَطَاعَهُ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ عَصَاهُ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْمَهْدِيُّ لِأَنَّهُ يَهْدِي إِلَى أَمْرِ خَفِيِّ»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که قائم اهل بیت علیهم السلام قیام می‌کند اموال (بیت المال) را به صورت مساوی تقسیم و عدالت را بین مردم برقرار می‌کند. پس هرکس از او اطاعت کند خدا را اطاعت کرده و هرکس از او سرپیچی کند خدا را سرپیچی نموده است و علت این که او را مهدی می‌نامند این است که او مردم را به امری پنهان هدایت خواهد نمود (بحار ج ۵۲/۳۵۰).

۸- آرزوی خدمت به حضرت مهدی علیه السلام

و قال علیه السلام: «... إِنِّي لَوْ أَدْرَكَتُ ذَلِكَ لِأَبْقَيْتُ (لِاسْتَبْقَيْتُ) نَفْسِي لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: اگر من زمان حضرت مهدی علیه السلام را درک می‌کردم

خود را برای خدمت به او آماده می نمودم. (بحار، ج ۵۲/۲۴۳، غیبة النعمانی ص ۲۷۳)

۹- یاوران مهدی علیه السلام از مشرق زمین

قال النبی صلی الله علیه و آله: «يَخْرُجُ أَنْاسٌ مِنَ الْمَشْرِقِ فَيُوطِنُونَ لِلْمَهْدِيِّ سُلْطَانَهُ»

ترجمه: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: مردمی از مشرق زمین قیام خواهند نمود و

زمینه حکومت [فرزندم] مهدی علیه السلام را فراهم خواهند ساخت (کنز العمال ج ۱۴/۲۶۳).

۱۰- صفای اخلاقی اصحاب مهدی علیه السلام

قال الباقر علیه السلام: «... إِذَا قَامَ الْقَائِمُ جَاءَتِ الْمَزَامِلَةُ [الْمَزَائِلَةُ] وَ يَأْتِي الرَّجُلُ إِلَى

كَيْسِ أَخِيهِ فَيَأْخُذُ حَاجَتَهُ لَا يَمْنَعُهُ»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام قیام می نماید

به گونه ای دوستی و یگانگی بین مردم برقرار می شود که هرکس هرچه نیاز دارد از

حبیب برادر خود بر می دارد و او ممانعتی نمی کند (بحار، ج ۵۲/۳۷۲).

۱۱- با قیام حضرت مهدی علیه السلام دل ها پاک و برکات نازل می شود

قال أمير المؤمنين علیه السلام: «... لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا لَأَنْزَلَتِ السَّمَاءُ قَطْرَهَا وَ

لَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ نَبَاتَهَا وَ لَذَهَبَتِ الشَّخْنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ وَ اصْطَلَحَتِ السِّبَاعُ وَ

الْبَهَائِمُ حَتَّى تَمْشِيَ الْمَرَأَةُ بَيْنَ الْعِرَاقِ إِلَى الشَّامِ لَا تَضَعُ قَدَمَهَا إِلَّا عَلَى النَّبَاتِ وَ عَلَى

رَأْسِهَا زَيْلُهَا [زَيْنَتُهَا] لَا يُحَيِّجُهَا سَبْعٌ وَ لَا تَخَافُهُ»

ترجمه: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: اگر قائم ما قیام کند آسمان باران خود را فرو ریزد و

زمین گیاه و نباتات خود را بیرون دهد و کینه از دل ها برطرف شود و حیوانات درنده

و چهارپایان کنار هم قرار گیرند و اگر زنی از عراق تا شام در حرکت باشد همه جا

قدم بر روی گیاه و سبزه گذارد و کسی به زینت های او [و آنچه همراه دارد] تعرض

نمی کند؛ نه درنده ای به او نزدیک می شود و نه او هراسی دارد. (بحار، ج ۵۲/۳۱۶)

۱۲- هدایت و قرآن جایگزین هوس و رأی

و قال علیه السلام: «يَغْطِفُ الْهَوَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ إِذَا عَطَفُوا الْهُدَىٰ عَلَى الْهَوَىٰ وَ يَغْطِفُ الرَّأْيَ عَلَى الْقُرْآنِ إِذَا عَطَفُوا الْقُرْآنَ عَلَى الرَّأْيِ.»

ترجمه: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: (هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام قیام کند) هواپرستی را به خداپرستی بازگرداند پس از آن که خداپرستی به هواپرستی بازگشته باشد و افکار مردم را به قرآن بازگرداند پس از آن که قرآن به افکار و نظریات مردم تبدیل شده باشد (بحار، ج ۳۱/۵۴۹).

۱۳- آگاهی مردم از قرآن و معارف دینی

قال الباقر علیه السلام: «تُؤْتُونَ الْحِكْمَةَ فِي زَمَانِهِ حَتَّىٰ أَنْ الْمَرْأَةَ لَتَقْضِي فِي بَيْتِهَا بِكِتَابِ اللَّهِ تَعَالَىٰ وَ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: در زمان حکومت حضرت مهدی علیه السلام مردم دارای حکمت و علم خواهند بود و خداوند آنان را چنان از حکمت و دانش بهره‌مند می‌نماید که زن در خانه خود طبق کتاب خدا و سنت رسول او صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حکم می‌کند. (البحار، ج ۵۲/۳۵۲)

۱۴- اگر امام خود را بشناسی تو را باکی نیست

قال الصادق علیه السلام: «إِغْرِفْ إِمَامَكَ فَإِنَّكَ إِذَا عَرَفْتَهُ لَمْ يَضُرْكْ تَقَدَّمَ هَذَا الْأَمْرُ أَوْ تَأَخَّرَ.»

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: امام خود را بشناس که با شناخت او، قیام و ظهور او - دیر یا زود - به تو آسیبی نمی‌رساند و تو از یاران او خواهی بود. (البحار، ج

۱۵- صلوات با عجل فرجهم و درک حضرت مهدی علیه السلام

و قال علیه السلام: «مَنْ قَالَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَ بَعْدَ صَلَاةِ الظُّهْرِ: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ» لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُدْرِكَ الْقَائِمَ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام».

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: هرکس بعد از نماز صبح و ظهر بگوید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ» نمی میرد تا این که قائم آل محمد علیهم السلام را درک کند (بحار، ج ۷۷/۸۳).

۱۶- آمادگی برای ظهور حضرت مهدی علیه السلام

و قال علیه السلام: «لِيُعَدَّ [نَّ] أَحَدُكُمْ لِخُرُوجِ الْقَائِمِ وَلَوْ سَهْمًا فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا عَلِمَ ذَلِكَ مِنْ نَبِيِّهِ رَجَوْتُ لِأَن يَنْسِيَ فِي عُمُرِهِ حَتَّى يُدْرِكَهُ وَ يَكُونَ مِنْ أَعْوَانِهِ وَ أَنْصَارِهِ».

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: باید هر یک از شما برای خروج قائم - عجل الله فرجه الشریف - سلاح تهیه کند اگرچه یک تیر باشد، زیرا وقتی خداوند ببیند کسی به نیت یاری آن حضرت خود را آماده نموده و سلاح برای حمایت از او تهیه کرده است امید آن است که عمر او را طولانی کند تا ظهور آن امام را درک نماید و از یاوران او باشد. (بحار، ج ۳۶۶/۵۲)

۱۷- شرایط انتظار مهدی علیه السلام

و قال علیه السلام: «... مَنْ سَرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ فَإِنْ مَاتَ وَ قَامَ الْقَائِمُ بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ أَجْرِ مَنْ أَدْرَكَهُ...»

ترجمه: هرکس دوست دارد از یاران حضرت مهدی علیه السلام باشد باید همراه انتظار فرج آن حضرت اهل پرهیزکاری و تقوا و اخلاق نیک باشد چنین کسی اگر قبل از قیام آن حضرت بمیرد پاداش کسی را خواهد داشت که او را درک نموده

باشد. (البحار، ج ۵۲/۱۴۰)

۱۸- مرگ با معرفت و انتظار مساوی با درک حضور

و قال عليه السلام: «مَنْ مَاتَ مِنْكُمْ وَ هُوَ مُنْتَظَرٌ لِهَذَا الْأَمْرِ كَانَ كَمَنْ هُوَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ... لَا بَلْ كَمَنْ إِسْتَشْهَدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»

ترجمه: امام صادق عليه السلام فرمود: هر کس از شما در حال انتظار ظهور حضرت مهدی عليه السلام و حاکمیت دین خدا بمیرد مانند کسی خواهد بود که در خیمه مخصوص امام زمان در کنار آن حضرت باشد، بلکه مانند کسی است که در رکاب او بادشمنان بجنگد، بلکه، به خدا سوگند، مانند کسی است که در رکاب پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شهید شده باشد. (البحار، ج ۵۲/۱۲۶)

۱۹- آمادگی و صبر و امید فرج

قال امير المؤمنين عليه السلام: «انتظروا الفرج و لا تيأسوا من روح الله فإن أحب الأعمال إلى الله عز وجل انتظار الفرج»

ترجمه: امیرالمؤمنین عليه السلام فرمود: منتظر فرج باشید و از رحمت [و گشایش] خداوند ناامید نباشید، زیرا بهترین اعمال نزد خداوند انتظار فرج است. (البحار، ج ۵۲/۱۲۳)

۲۰- انتظار همراه با صبر

و قال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «انتظار الفرج بالصبر عبادة»

ترجمه: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: انتظار فرج همراه با صبر و شکیبایی عبادت است. (البحار، ج ۵۲/۱۴۵)

۲۱- صفات فقهای جامع الشرائط

«...فأما من كان من الفقهاء صائناً لنفسه، حافظاً لدينه، مخالفاً على هواه مطيعاً

لأمر مولا، فللعوام ان يقلدوه. و ذلك لا يكون إلا بعض فقهاء الشيعة
لأجمعهم... (البحار ج ۲/ ۸۸)

ترجمه: امام عسکری علیه السلام ضمن حدیث مفصلی راجع به اختلاف احادیث و وظایف
فقها و شرائط فقیه جامع شرائط فرمود: و اما کسانی که از بین فقها خویشتن دار (در
مقابل حوادث) و حافظ دین خود و مخالف هوس و هوی خویش و مطیع امر
مولای خود باشند مردم عوام می توانند از آنها تقلید کنند و احکام دین خود را از
ایشان سؤال نمایند البته این شرائط در بعضی از فقهای شیعه یافت خواهد شد نه
در همه آنها.

۲۲- مردن زمان جاهلیت

قال الباقر علیه السلام: «مَنْ مَاتَ وَلَيْسَ لَهُ إِمَامٌ مَاتَ مِيتَةَ جَاهِلِيَّةٍ وَ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ
عَارِفٌ لِإِمَامِهِ لَمْ يَضُرَّهُ تَقَدَّمَ هَذَا الْأَمْرُ أَوْ تَأَخَّرَ وَ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ عَارِفٌ لِإِمَامِهِ كَانَ
كَمَنْ هُوَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: هر کس بمیرد و امام خود را نشناخته باشد مانند
مردم زمان جاهلیت [که امامی را نمی شناختند] مرده است و هر کس با معرفت به
امام زمان خود بمیرد مانند کسی خواهد بود که حضرت قائم علیه السلام را در خیمه
مخصوص او زیارت کرده باشد خواه زمان قیام او را درک کند و یا قبل از قیام او از
دنیا برود. (البحار، ج ۵۲/ ۱۴۲)

۲۳- دعای حضرت مهدی عجل الله فرجه الشريف برای فرج خود

قال الصدوق: سأل الحميري محمد بن عثمان العمري فقال له: هل رأيت
صاحب هذا الأمر؟ فقال: نعم و آخر عهدي به عند بيت الله الحرام و هو يقول:
«اللهم انجز لي ما وعدتني» و قال ايضاً: «رأيتك صلى الله عليه متعلقاً باستار

الكعبة في المستجار و هو يقول: «اللَّهُمَّ انتقم لي من أعدائي»

ترجمه: مرحوم صدوق، در کتاب کمال الدین، از حمیری نقل نموده که گوید: من به محمد بن عثمان نایب خاص امام زمان علیه السلام گفتم: آیا شما حضرت صاحب الامر را دیده‌ای؟ محمد بن عثمان گفت: آری، آخرین دیدار من با او کنار خانه خدا بود که شنیدم می فرمود: «خدایا، وعده‌ای را که به من داده‌ای عملی فرما.» و همچنین گوید: آن بزرگوار را در کنار کعبه دیدم که پرده کعبه را گرفته بود و می فرمود: «خدایا، انتقام مرا از دشمنانم بگیر.» (کمال الدین ص ۴۴۰)

۲۴- علت تأخیر قیام مهدی عجل الله فرجه الشریف

قال ابن ابی عمیر: قلت لأبی عبد الله علیه السلام: ما بال امیر المؤمنین لم یقاتل مخالفیه فی الاول؟ قال: «لآیه فی کتاب الله عزوجل ﴿لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً﴾» قال: قلت: و ما یعنی بتزایلهم؟ قال: «دایع مؤمنون فی اصلاب قوم کافرین، فکذلك القائم علیه السلام لن یظهر ابداً حتی یتخرج و دایع الله عزوجل فاذا خرجت ظهر علی من ظهر من اعداء الله عزوجل جلاله فقتلهم»

ترجمه: مرحوم صدوق در کتاب علل و کمال الدین، از محمد بن ابی عمیر نقل نموده که گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: چرا امیر المؤمنین علیه السلام در ابتدای امر با مخالفین خود به جنگ برنخواست؟ امام صادق علیه السلام فرمود:

به علت آیه‌ای از قرآن که می فرماید: «اگر مؤمنین از کفار جدا می شدند ما کافران را به عذاب دردناکی مجازات می نمودیم.» به آن حضرت گفتم: مقصود از جدا شدن مؤمنان از کافران چیست؟ امام صادق علیه السلام فرمود: مقصود امانت‌هایی است از مؤمنین که در اصلاب کافران نهفته شده [و چون مؤمنین از اصلاب کفار جدا شوند خداوند کافران را عذاب خواهد نمود].

سپس فرمود: حضرت مهدی علیه السلام نیز چنین است، او هرگز قیام نخواهد نمود تا مؤمنین از اصلاب کفار جدا شوند و چون جدا شوند آن حضرت قیام خواهد نمود و دشمنان خدا را هلاک خواهد کرد (کمال الدین ص ۶۴۱).

۲۵- حفظ دین در زمان غیبت امام زمان علیه السلام

و قال علیه السلام: «إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ عَيْبَةَ الْمُتَمَسِّكَ فِيهَا بِدِينِهِ كَالْخَارِطِ لِلْقَتَادِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ لِصَاحِبِ هَذَا الْأَمْرِ عَيْبَةَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَبْدٌ وَ لِيَتَمَسَّكَ بِدِينِهِ»

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: امام زمان علیه السلام را غیبتی طولانی همراه با فتنه‌ها و فسادها است که حفظ دین در آن زمان مانند این است که کسی با دست خود شاخه تیغی را بتراند. سپس فرمود: همانا برای امام زمان غیبتی [سیار خطرناک] خواهد بود پس واجب است هر بنده‌ای تقوای دین خود را رعایت کند تا در پرتو آن (از فتنه‌ها) محفوظ بماند. (البحار، ج ۱۱۱/۵۲)

۲۶- پاداش حفظ دین در زمان غیبت امام زمان علیه السلام

قال علي بن الحسين سيد العابدين عليه السلام: «مَنْ ثَبَّتَ عَلَيَّ وَ لَائِنَا فِي غَيْبَةِ قَائِمِنَا أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ أَلْفِ شَهِيدٍ مِثْلَ شُهَدَاءِ بَدْرٍ وَ أَحَدٍ»

ترجمه: حضرت زین العابدین علیه السلام فرمود: کسی که در زمان غیبت قائم ما حضرت مهدی علیه السلام بر ولایت [و پذیرفتن امامت] ما باقی بماند [و با آن عقیده از دنیا برود] خداوند پاداش هزار شهید از شهدای بدر و احد را به او خواهد داد (بحار ج ۱۲۵/۵۲).

۲۷- بهترین عمل در ایام غیبت امام زمان علیه السلام

قال جابر: قلت لأبي جعفر الباقر عليه السلام: يَا بْنَ رَسُولِ اللَّهِ! فَمَا أَفْضَلُ مَا

يَسْتَعْمَلُهُ الْمُؤْمِنُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ؟ قَالَ: «حِفْظُ اللِّسَانِ وَ لُزُومُ الْبَيْتِ»

ترجمه: جابر می گوید: به امام باقر علیه السلام گفتم: ای فرزند رسول خدا! بهترین عمل مؤمن در زمان غیبت امام زمان علیه السلام چیست؟ امام باقر علیه السلام فرمود: بهترین عمل در آن زمان حفظ زبان و ملازمت و نشستن در خانه است. (البحار، ج ۱۴۵/۵۲)

مؤلف گوید: مقصود از نشستن در خانه و حفظ زبان نجات از فتنه هاست.

۲۸- علامات حتمية قیامت و قیام حضرت مهدی علیه السلام

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: «عَشْرُ قَبْلِ السَّاعَةِ لَا بُدَّ مِنْهَا: السُّفْيَانِي وَ الدَّجَالِ وَ الدُّخَانِ وَ الدَّابَّةُ وَ خُرُوجُ الْقَائِمِ وَ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَ نُزُولُ عِيسَى عليه السلام وَ خَسْفٌ بِالمَشْرِقِ وَ خَسْفٌ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنْ قَعْرِ عَدْنٍ تَسُوقُ النَّاسَ إِلَى المَحْشَرِ»

ترجمه: رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود: ده چیز قبل از قیامت و قیام حضرت مهدی علیه السلام به ناچار واقع خواهد شد: خروج سفیانی و دجال و دخان و دابّه و قیام مهدی علیه السلام و طلوع خورشید از مغرب و نزول عیسی علیه السلام از آسمان و خسف زمین در مشرق و در جزیره العرب و خروج آتشی از قعر عدن که مردم را به طرف محشر سوق خواهد داد. (بحار، ج ۲۰۹/۵۲)

۲۹- نشانه های حتمی ظهور

و قال الصادق عليه السلام: «خَمْسٌ قَبْلَ قِيَامِ الْقَائِمِ مِنَ الْعَلَامَاتِ: الصَّيْحَةُ وَ السُّفْيَانِي وَ الخَسْفُ بِالبَيْدَاءِ وَ خُرُوجُ الْيَمَانِي وَ قَتْلُ النَّفْسِ الزَّكِيَّةِ»

ترجمه: امام صادق علیه السلام فرمود: قبل از قیام حضرت مهدی علیه السلام پنج نشانه و علامت خواهد بود: صیحه و ندای آسمانی، خروج سفیانی، خسف و فرو رفتن زمین در پیدا (بین مکه و مدینه)، خروج یمانی، و کشته شدن نفس زکیّه. (البحار، ج

(۲۰۹/۵۲)

۳۰- منادی مهدی علیه السلام و منادی ابلیس ملعون

عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: «يُنَادِي مُنَادٍ بِاسْمِ الْقَائِمِ عليه السلام قُلْتُ: خَاصُّ أَوْ عَامٌّ؟ قَالَ: عَامٌّ يَسْمَعُ كُلُّ قَوْمٍ بِلِسَانِهِمْ قُلْتُ: فَمَنْ يُخَالِفُ الْقَائِمَ عليه السلام وَقَه نُودِيَ بِاسْمِهِ؟ قَالَ: لَا يَدْعُهُمْ إِبْلِيسُ حَتَّى يُنَادِيَ فِي آخِرِ اللَّيْلِ فَيُشَكِّكُ النَّاسَ.»

ترجمه: زراره می گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: هنگام قیام حضرت مهدی ندا کننده‌ای از آسمان (در اول روز) مردم را به سوی مهدی علیه السلام دعوت می‌کند. من عرض کردم: آیا این ندا مخصوص عده‌ای خاص است یا همه مردم عالم آن را می‌شنوند؟ امام علیه السلام فرمود:

این ندا عام است و هر جمعیتی به زبان خود آن را می‌شنوند. گفتم: در صورتی که همه مردم نام حضرت مهدی علیه السلام را (به زبان خود) می‌شنوند چه کسی با او مخالفت می‌کند؟ امام علیه السلام فرمود: شیطان نیز آنان را رها نمی‌کند تا این که در آخر شب آن ندا را تکذیب می‌کند و خود را به عنوان مهدی معرفی می‌نماید و پس از آن [بسیاری از] مردم گرفتار شک می‌شوند. (البحار، ج ۲۰۵/۵۲)

۳۱- دولت حضرت مهدی علیه السلام آخرین دولت روی زمین

قال الباقر عليه السلام: «دَوْلَتُنَا آخِرُ الدُّوَلِ، وَ لَنْ يَبْقَى أَهْلُ بَيْتِ لِهْمِ دَوْلَةٌ إِلَّا مَلَكَوْا قَبْلَنَا لَيْلًا يَقُولُوا إِذَا رَأَوْا سِيرَتَنَا: إِذَا مَلَكَنَا سِرْنَا مِثْلَ سِيرَةِ هُوَلَاءِ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: «وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.»

ترجمه: امام باقر علیه السلام فرمود: دولت و حکومت ما آخرین دولت‌ها و حکومت‌ها است و هیچ خانواده و دودمانی نیست جز آن که قبل از ما حاکم خواهد شد و این بدین علت است که چون سیره و روش حکومت ما را می‌بینند نگویند: ما

نیز اگر حاکم می بودیم چنین می کردیم و این است معنای قول خداوند که می فرماید:
«عاقبت و نهایت امر مخصوص متقین و پرهیزکاران است.» (البحار، ج ۵۲/۳۳۲)

۳۲- بالاترین مرتبه یقین

قال النَّبِيُّ ﷺ لِعَلِيِّ ﷺ: «يَا عَلِيُّ! وَ أَعْلَمَ أَنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ يَقِينًا قَوْمٌ يَكُونُونَ
فِي آخِرِ الزَّمَانِ لَمْ يَلْحَقُوا النَّبِيَّ وَ حُجِبَ عَنْهُمْ الْحُجَّةُ فَأَمَنُوا بِسَوَادٍ فِي بَيَاضٍ»

ترجمه: رسول خدا ﷺ به امیرالمؤمنین ﷺ فرمود: یا علی! بدان که قوی ترین مردم، از جهت یقین، مردم آخرالزمان هستند؛ آنان پیامبر خود را درک نکرده و امام آنها نیز از آنان محجوب و پنهان است و آنان با نوشته ای که بر روی کاغذ یافته اند ایمان می آورند. (البحار، ج ۵۲/۱۲۵)

۳۳- وجوب انتظار مهدی ﷺ

قال الإمام الجواد ﷺ: «إِنَّ الْقَائِمَ مِنَّا هُوَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَجِبُ أَنْ يُنْتَظَرَ فِي
غَيْبَتِهِ وَ يُطَاعَ فِي ظُهُورِهِ»

ترجمه: امام جواد ﷺ فرمود: قائم ما همان (امام) مهدی ﷺ است که انتظار او در زمان غیبتش واجب و اطاعت از او در زمان حضور و قیامش لازم است. (مکیال المکارم، ج ۲/۱۵۲)

۳۴- ثابت و استوار ماندن نسبت به امامت حضرت مهدی ﷺ

قال الصادق ﷺ: «لَا يَثْبُتُ عَلَى إِمَامَتِهِ إِلَّا مَنْ قَوِيَ يَقْنَهُ وَ صَحَّتْ مَعْرِفَتُهُ وَ لَمْ
يَجِدْ فِي نَفْسِهِ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْنَا، وَ سَلَّمَ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ»

ترجمه: امام صادق ﷺ فرمود: «... [در زمان غیبت حضرت مهدی ﷺ] بر امامت او استوار نمی ماند جز کسی که معرفت و یقین او قوی و از حکم و دستورات ما راضی و تسلیم ما خانواده باشد.» (کمال الدین، ص ۲۲۴)

۳۵- حکومت و فرمانروایی زن‌ها

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: «... وَحَكَمَتِ النِّسْوَانُ وَفَدَحَتِ الحَوَادِثُ وَنَفَثَتِ النِّوَابِثُ وَهَجَمَ اللُّوَابِثُ.»

ترجمه: امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: از نشانه‌های قیام حضرت مهدی علیه السلام حکومت و فرمانروایی زن‌ها و پیش آمدها و حوادث سخت و کمرشکن و هجوم‌های وحشتناک و درهم شکننده می‌باشد. (بنایع الموده، ج ۳/۲۰۶)

۳۶- حمله دشمنان به عراق و تصرف آن

قال امیرالمؤمنین علیه السلام: «... وَ يَفْتَحُونَ العِرَاقَ بِدَمٍ يُرَاقُ فَاهَ آهَ ثُمَّ آهَ لِعَرِيضِ الأَفْوَهِ وَ ذَبُولِ الشِّفَاهِ.»

ترجمه: امیرالمؤمنین علیه السلام بر منبر کوفه فرمود: [از نشانه‌های آخرالزمان - چنان که در سخن قبل گذشت - این است که] عراق را با خون ریزی فتح می‌کنند پس وای وای و وای [از بیچارگی مردم و] از شکم‌های گرسنه و لب‌های تشنه. (المصدر، ص ۲۰۷)

۳۷- فقر و بیچارگی مردم عراق

قال النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «... يُوَشِّكُ أَهْلَ العِرَاقِ أَنْ لَا يُجِبِي إِيَّاهُمْ قَفِيزٌ وَلَا دِرْهَمٌ.»

ترجمه: رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ [از بین نشانه‌های ظهور حضرت مهدی علیه السلام به فقر و بیچارگی اهل عراق اشاره نموده و] فرمود: انتظار می‌رود که حتی یک قفیز گندم و یک درهم پول به مردم عراق نرسد. (الزام الناصب، ص ۲۵۶).

۳۸- جفای به پدر و مادر (از نشانه‌های آخرالزمان)

قال النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «... يَخْفُو الرَّجُلُ وَالذَّيْنَةُ وَ يَبْرُ صَدِيقَهُ.»

ترجمه: رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمود: از نشانه‌های آخرالزمان این است که انسان به

پدر و مادر خود جفا می‌کند لکن دوست خود را احترام و احسان می‌نماید.

۳۹- گناهان آشکار و غنا و موسیقی

و قال ﷺ: «... يَتَجَاهَرُ النَّاسُ بِالْمُنْكَرَاتِ فَيُنْفِقُ الْمَالُ لِلْغِنَاءِ»

ترجمه: رسول خدا ﷺ [ضمن سخنانی از وضعیت آخرالزمان] فرمود: مردم آشکارا مرتکب اعمال زشت و منکرات می‌شوند و اموال خود را صرف غنا و موسیقی می‌کنند. (بحار، ج ۵۲/۲۶۴)

۴۰- سه نشانه بزرگ آخرالزمان و سه روایت

و قال ﷺ: «إِذَا ضَيَّعَتِ أُمَّتِي الصَّلَاةَ وَ اتَّبَعَتِ الشَّهْوَاتِ وَ غَلَّتِ الْأَشْعَارُ»

و قال ﷺ: «إِذَا تَزَيَّنَّتِ النِّسَاءُ بِثِيَابِ الرِّجَالِ وَ سَلَبَ عَنْهُنَّ قِنَاعَ الْحَيَاءِ»

و قال علي عليه السلام: «تَظْهَرُ الْمَلَاهِي وَ يُمَرَّبُهَا فَلَا يَجْتَرِي أَحَدٌ عَلَى مَنَعِهَا»

ترجمه: رسول خدا ﷺ فرمود: از نشانه‌های آخرالزمان ضایع نمودن نماز و پیروی از هوسرانی‌ها و شهوات و بالا رفتن قیمت هاست.

و فرمود: در آن زمان زن‌ها با لباس مردها خود را آرایش می‌دهند و حیا و

شرم از آنان گرفته می‌شود. (روزگار‌هایی، ص ۷۴۲)

امیرالمؤمنین علیه السلام نیز فرمود: [در آن زمان] وسایل لهو و غنا و موسیقی آشکار و

فراوان می‌شود و هیچ کس قدرت و جرأت برجلوگیری آنها را ندارد. (بحار، ج

اشعار فارسی

در باره حضرت بقیة الله علیه السلام

مؤلف گوید: با این که در این کتاب - که تکمیل کتاب دولة المهدی علیه السلام است - کوشش نویسنده بر رعایت اختصار و پرهیز از تطویل و حجیم شدن کتاب بوده است ضروری دانستم پاره‌ای از اشعار مربوط به حضرت بقیة الله علیه السلام را در این کتاب نیز بیاورم؛ چرا که این اشعار به علت معرفت و شوق فراوانی که سراینندگان آنها به آن حضرت داشته‌اند تأثیر بسزایی در توجه و شوق انتظار دوستان نسبت به امام علیه السلام دارد.

استغاثه به حضرت مهدی علیه السلام

عمرم تمام گشت ز هجران روی تو
 ترسم شها به خاک برم آرزوی تو
 با آنکه روی ماه تو از دیده شد نهان
 عشاق را همیشه بود دیده سوی تو
 خورشید چهره ات چون نهان شد ز چشم خلق
 شد روزشان سیاه از این غم چو موی تو
 دامن پر از ستاره کنم شب ز اشک چشم
 چون بنگرم به ماه و کنم یاد روی تو
 گردش به باغ بهر تماشای گل بود
 گلهای باغ را نبود رنگ و بوی تو

همچون مسیح جان به تن مردگان دمد
 گری بگذرد نسیم سحرگه ز کوی تو
 تا کی زهجر روی تو سوزیم همچو شمع
 شبها به یاد روی تو و گفتگوی تو
 رحمی به حال «شاهد» از پا افتاده کن
 تا کی بهر دیار کند جستجوی تو
 شهید حسین شاهد

پیک دعا

ای برتر از عروج ملک اعتلای تو
 باشد کمال نعمت رحمان ولای تو
 آنکس که دید روی تو، از غیر دیده دوخت
 بیگانه می شود ز جهان آشنای تو
 عزم رمیم را زسخن روح میدمد
 سحر بیان لعل لب جانفزای تو
 ملک و منال و جاه چه آید به کار ما؟
 بنی اعتنا به جاه سلیمان گدای تو
 یابن الحسن، ولی خداوند ذوالجلال!
 تا کی نهان به پرده‌ی غیبت لقای تو؟
 هر روز و هر شبیم دعا خوان، مگر شود
 پیک دعای سوختگان رهگشای تو

حزب خدا و جُند خدایت رکابدار
 فتح و ظفر کتیبهٔ نقش لوای تو
 کی مژده می‌برند به عیسی که العجل
 سوی نماز شد به زمین مقتدای تو
 بازآ به بین که خاک وطن لاله زار شد
 از خون گلرخان ذبیح منای تو
 بسنگر حسینان زمان را که می‌کنند
 ایثار جان چگونه به کرب و بلای تو
 باز آن که جان ما به لب آمد زانتظار
 ای جان فدای جلوهٔ احمد نمای تو
 با خون نوشته‌اند شهیدان به راه عشق
 جان را چه ارزشی است که گردد فدای تو؟
 «واصل» چو سر برآورد از خاک، باز هم
 دارد سر سرودن مدح و ثنای تو
 محمد آزادگان (واصل)

تویی تو

امروز امیر در میخانه توئی تو
 فریاد رس این دل دیوانه توئی تو
 مرغ دل ما را که به کس رام نگردد
 آرام توئی دام توئی دانه توئی تو

آن مهر درخشان که بهر صبح دهد تاب
 از روزن این خانه به کاشانه توئی تو
 آن ورد که زاهد به همه شام و سحرگاه
 بشمارد با سبحة صددانه توئی تو
 آن باده که شاهد به خرابات مغان نیز
 پیمود به جام و خم و پیمانۀ توئی تو
 آن غل که ز زنجیر سر زلف نهادند
 بر پای دل عاقل و دیوانه توئی تو
 ویرانه بود هر دو جهان نزد خردمند
 گنجی که نهان است به ویرانه توئی تو
 در کعبه و بتخانه بگشتیم بسی ما
 دیدیم که در کعبه و بتخانه توئی تو
 بسیار بگویند و چه بسیار بگفتیم
 کس نیست به غیر از تو در این خانه توئی تو
 یک همت مردانه در این کاخ ندیدیم
 آن را که بود همت مردانه توئی تو
 میرزا حبیب‌الله خراسانی

ای حجت حق پرده ز رخسار برافکن

افسوس که عمری پی اغیار دویدیم
 از یار بماندیم و به مقصد نرسیدیم

سرمایه ز کف رفت و تجارت نمودیم ..
 جز حسرت و اندوه متاعی نخریدیم
 بس سعی نمودیم که بینیم رُخ دوست
 جانها به لب آمد، رخ دلدار ندیدیم
 ما تشنه لب اندر لب دریا متحیر
 آبی بجز از خون دل خود نچشیدیم
 ای بسته به زنجیر تودلهای محبان
 رحمی که در این بادیه بس رنج کشیدیم
 زُخسار تو در پرده نهانست و عیانست
 بر هر چه نظر کردیم زُخسار تو دیدیم
 چندانکه به یاد تو شب و روز نشستیم
 از شام فراق تو سحرگه ندیدیم
 تا رشته طاعت به تو پیوست نمودیم
 هر رشته که بر غیر تو بستیم بریدیم
 شاها بتولای تو در مهد غنودیم
 بریاد لب لعل تو ما شیر مکیدیم
 ای حجت حق پرده ز زُخسار برافکن
 کز هجر تو ما پیرهن صبر دریدیم
 ما چشم براهیم به هر شام و سحرگاه
 در راه تو از غیر خیال تو رهیدیم

ای دست خدا دست برآور که زدشمن
 بس ظلم بدیدیم و بسی طعنه شنیدیم
 شمشیر کجست راست کند قامت دین را
 هم قامت ما را که ز هجر تو خمیدیم
 شاهها ز فقیران درت روی مگردان
 بر در گهت افتاده به صدگونه امیدیم
 میرزای نوغانی خراسانی

مولاجان

تا کی در انتظار تو شب را سحر کنم
 شب تا سحر به یاد رخت ناله سر کنم
 ای غایب از نظر نظری کن به جان ما
 تا چند سیل اشک روان از بصر کنم
 چشمم به راه و حال نموده الم فزون
 از هجرت فراق تو خون جگر کنم
 بگذشت عمر و راه وصال تو طی نشد
 آیا شود که بر رخ خویت نظر کنم
 اندر هوای فیض لقای تو روز و شب
 خود را قرین محنت و رنج و خطر کنم
 در هر کجا تویی چه برضوی چه ذی طوی
 منت گذار تا که به سویت سفر کنم

دست مرا بگیر که از پا افتاده‌ام
 باشد که در ره تو فدا جان و سرکنم
 حیرانم و لقای تو می‌خواهم ای حبیب
 خود آگهی ز حال و سخن مختصر کنم
 آیه‌الله میرجهانی

آقا جان

در انتظار ظهورت چه رنجها که کشیدم
 برفت عمر و نشد بارور درخت امیدم
 بیاد دیدن رویت چه ناله‌ها که نکردم
 ز گلستان جمالت گلی دریغ نچیدم
 شبان تیر بسی خون دل ز دیده فشاندیم
 دریغ و درد که جز سوز و ساز هیچ ندیدم
 به هر کجا که گذشتم سراغ وصل تو جستیم
 ز فرط شوق لقایت به کوه و دشت دویدم
 گمان به هر که بردم که ره به سوی تو دارد
 به عجز و لا به نشان تو را از او طلبیدم
 دل شکسته و چشم پر آب و حال پریشان
 بیاد وصل تو شاها طمع ز خلق بریدم
 به گوشه‌ای بنشستم به گرد جمع نگشتم
 به غیر طعن رقیبان زاین و آن نشنیدم

شها تو آگهی از سوزش دل من حیران

در انتظار لقایت به آرزو نرسیدم

آیه الله میرجهانی

مهدی جان

من بغیر از آل طاها هادی و رهبر ندارم

زاد راهی جز ولای آل پیغمبر ندارم

روز و شب در انتظار مقدم محبوب یزدان

مهدی صاحب زمان من حاجت دیگر ندارم

در تمنای وصالش خون دل از دیده ریزم

غیر شور وصل او شوری دگر در سر ندارم

ای امام مستنظر خود آگهی از حال زارم

تا بود جان در تنم از مهر تو دل بر ندارم

ریزه خوار خوان احسان توام ای معدن جود

من ولی نعمتی از حضرتت بهتر ندارم

تا سپردم دل به تو از خلق عالم دیده بستم

دلربایی کردی و من غیر تو دلبر ندارم

روسپاهم بی پناهم بار عصیان و گناهم

شرمسار و سربزیرم توشه محشر ندارم

هست حیران را امید دستگیری در دو عالم

چون متاعی جز ولای ساقی کوثر ندارم

آیه الله میرجهانی

طیب دردمندان

ای طیب دردمندان چشم بیدار شما
 وی دلیل رهنوردان طره تار شما
 کی بیسایند مشتاقان ز بیداد فراق
 در بهشت عدن دارالوصل دیدار شما
 گفته‌ای در باغ وصل ما مجال خار نیست
 هر گل آید اندرین گلشن بود خار شما
 گرچه ره در جنت وصل تو خوبان را بود
 ما بدان را هم سزد یک لحظه دیدار شما
 ما گدایان راست ز الطاف تو سلطان کرم
 چشم امیدی که گاه افتد به رخسار شما
 گر بگیری دست حیرانی تو ای لطف ازل
 ورنه ما را رهنمایی کو به دربار شما
 حال این بیمار مسکین با نگاهی خوش کنید
 ای طیب دردمندان چشم بیمار شما
 آیه‌الله میرجهانی

داستان فراق

زبان خامه ندارد سر بیان فراق
 وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق

دروغ مدّت عمرم که بر امید وصال
 به سر رسید و نیامد به سر زمان فراق
 سری که بر سر گردون به فخر می سودم
 بر استان، که نهادم بر استان فراق
 چگونه باز کنم بال در هوای وصال
 که ریخت مرغ دلم پر در آشیان فراق
 کنون چه چاره که در بحر غم به گردابی
 فتاد زورق صبرم زیاده بان فراق
 بسی نماند که کشتی عمر غرقه شود
 ز موج شوق تو در بحر بیکران فراق
 اگر بدست من افتد فراق را بکشم
 که روز هجر سیه باد و خان و مان فراق
 رفیق خیل خیالیم و همنشین شکیب
 قرین آتش هجران و هم قران فراق
 چگونه دعوی وصلت کنم به جان که شده است
 تنم وکیل قضا و دلم ضمان فراق
 ز سوز شوق، دلم شد کباب دور از یار
 مدام خون جگر می خورم ز خوان فراق
 فلک چو دید سرم را اسیر چنبر عشق
 بیست گردن صبرم به ریسمان فراق

به پای شوق گر این ره به سر شدی «حافظ»

بدست هجر ندادی کسی عنان فراق

حافظ شیرازی

عزیزا کاسه چشمم سرایت   میان هر دو چشمم جای پایت

از آن ترسم که غافل پا گذاری   نشیند خار مژگانم به پایت

بابا طاهر

راهی به سوی دوست

«هل اليك يابن احمد سبيل فتلقى ابرضوى أم ذى طوى أفي مكة أم في منى أفي
مدينة أم في كربلاء أفي نجف أم في سر من رأى أفي كاظمين أفي مشهد الرضا عزيز
علي ان أرى الخلق ولا اراک.»

کجاست رهبری ای عاشقان سوی حبیب

که عمر رفت و بماندم در آرزوی حبیب

به آه نیمه شب گوش اگر نداد آن ماه

تو ای صبا برسان آه من به کوی حبیب

دلش ز آتش آهم نسوخت اما سوخت

دلم چو شمع شب افروز روبروی حبیب

چو بلبل از رخ زیبای گل حکایت کرد

به گفتمش خبری ده ز روی و موی حبیب

در این چمن چو من از گل کنون که گوید راز؟
 کجاست بلبل زاری به گفتگوی حبیب
 رخت چو کوثر و طویای باغ رضوانست
 دل که شاد نشیند کنار جوی حبیب
 به جان دوست الهی که راه دور و حرم
 هر آنکه راست رود می‌رسد به کوی حبیب
 «الهی قمشه‌ای»

عزیز من

کشایی گر حجاب ای شاهد یکتا چه خواهد شد؟
 به مستان می‌دهی زان نرگس شهلا چه خواهد شد؟
 به معشوقی گر افتد دیده عاشق چه‌ها گردد؟
 به مخموری رسد یک جرعه زان صهبا چه خواهد شد؟
 هزاران بنده آلوده عصیانی چو من داری
 گر افتد هم نگاه رحمت بر ما چه خواهد شد؟
 گناهم را اگر در پرده رحمت بپوشانی
 نسازی زشتکاری از کرم رسوا چه خواهد شد؟
 شبی در بزم وصلت شمع و ش تاصبح اگر سوزی
 مرا در آتش عشقت خلیل آسا چه خواهد شد؟
 به روی خود شب تارم کنی روشن چه می‌گردد؟
 رهانی جانم ای جانان از این غوغا چه خواهد شد؟

تو ای سلطان به اندک التفاتی از ره احسان
 گدایی را دهی صد کشور دارا چه خواهد شد؟
 به حرفی زان لب شیرین شورانگیز جان بخش
 کنی گر کشتگان عشق را احیا چه خواهد شد؟
 الهی را اگر دیدی ندیدی بگذر از جرمش
 به زشتی همچو من بخشایی ای زیبا چه خواهد شد؟
 «الهی قمشه ای»
 (کرامات صالحین ص ۱۴۷-۱۵۰)

شوق به حضرت مهدی عجل الله فرجه الشریف

اذا ذكرتُ حبيبي و كنت في الخلواتِ
 جَـرَتْ دموع عيوني بمثل ماء فراتِ
 جز از وصال تو هر مقصدی که هست نخواهم
 لأن قـربك و اللّـه افضل الحسناتِ
 به شوق روی تو هر لحظه می شوم مترنم
 كـبـلـبـل يـتـغـنى اذا رأى الرّوَضاتِ
 خبر ز عشق ندارد دل فسرده زاهد
 فان مرحلة العشق شامخ الهضباتِ
 کسی که کامروا گردد از لب شکرینت
 دگر نیاورد هرگز بخاطر آب حیاتی

چه خوش نما بود از پناهی به منظر چشمم

فإن منزل اهل الكمال فی الغرفات

«فاضل قندهاری»

بر دل تیره‌ام ای چشمه خورشید بتاب

دلبراً گریبنوازی بنگاهی ما را

خوشر است از بدهی منصب شاهی ما را

بمن بی سروپا گوشه چشمی بنما

که محال است جز این گوشه پناهی ما را

بر دل تیره‌ام ای چشمه خورشید بتاب

نبود بدتر از این روز سیاهی ما را

از ازل در دل ما تخم محبت کشتند

نبود بهتر از این مهر گیاهی ما را

گرچه از پیشگه خاطر خاطر دوریم

هم مگر یاد کند لطف تو گاهی ما را

با غم عشق که کوهیست گران بر دل ما

عجب است از نخرد دوست بگاهی ما را

نه دل آشفته‌تر و شیفته‌تر از دل ماست

نه جز آن خاطر مجموع گواهی ما را

مفتقر راه بمعموره حسن تو نبرد

بده‌ای پیر خرابات تو راهی ما را

«کمپانی»

گفتم فراق تا کی

گفتم که روی خوبت، از من چرا نهان است؟
 گفتا تو خود حجابی، ورنه رُخم عیان است
 گفتم که از که پرسم، جانانشان کویت؟
 گفتا نشان چه پرسی؟ آن کوی بی نشان است!
 گفتم مرا غم تو، خوشتر ز شادمانی
 گفتا که در ره ما، غم نیز شادمان است!
 گفتم که سوخت جانم، از آتش نهانم
 گفت آنکه سوخت او را، کی نادی فغان است
 گفتم فراق تا کی؟ گفتا که تا توهستی
 گفتم نفس همین است گفتا سخن همان است
 گفتم که حاجتی هست، گفتا بخواه از ما
 گفتم غمم بیفزا گفتا که رایگان است
 گفتم ز (فیض) پذیر این نیم جان که دارد
 گفتا نگاه دارش، غمخانه تو جان است
 «فیض کاشانی»

لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمایی

ای پادشه خوبان، داد از غم تنهایی
 دل بی توبه جان آمد، وقتست که باز آیی

در آرزوی رویت، بنشسته بهر راهی
صد زاهد و صد عابد، سرگشته سودایی
مشتاقی و مهجوری، دور از تو چنانم کرد
کز دست، نخواهد شد، پایان شکیبایی
ای درد توام درمان، در بستر ناکامی
وی یسار توام مونس، در گوشه تنهایی
فکر خود و رای خود، در امر تو کی گنجد
کفر است در این وادی خود بینی و خودرایی
در دایره فرمان، ما نقطه تسلیمیم
لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمایی
گستاخی و پرگویی، تا چند کنی ای «فیض»
بگذر تو از این وادی، تن ده به شکیبایی
«فیض کاشانی»

بهر خدا کن به ظهورت شتاب

چند کنی روی نهان در حجاب	ای خجل از طلعت تو آفتاب
فیض خدا عالم علم کتاب	غوث جهان مهدی صاحب زمان
ای تو پناه همه از شیخ و شاب	ای تو امید همه مستضعفان
مبین حکمت و فضل الخطاب	خلیفة اللهی و عین کمال
کم بود از ذره بر آفتاب	پیش جلال تو جلال عقول
آب حیاتی تو و ماها سراب	بحر محیطی تو و ما قطره ایم

ما همه فرعیم و تو اصل اصیل
 گیرد اگر خصم بد اختر زمین
 کی رسد آن دور طلائی که تو
 آه از این غیبت طولانیت
 کی شب هجران تو گردد سحر
 پر شده عالم ز فساد و فتن
 از ستم خلیل ابر ظالمان
 شرع پیمبر شده متروک و نیست
 دین خدا بین که محرف شده
 کار بشر می نرود بر نظام
 حال ضعیفان ستمدیده بین
 ای سر خوبان و نکویان همه
 (لطفی صافی) بلقائی نما
 از خطر و هول قیامت دهید
 ما همه قشریم و تو لب لباب
 هست به میدان تو کم از ذباب
 ز عدل و انصاف کنی فتح باب
 وین همه رنج و الم بی حساب
 کی فستد از آن رخ زیبا نقاب
 گشته ز آشوب و زطغیان خراب
 خلق گرفتار فساد و عذاب
 گردش احوال بوفق صواب
 عرضه به مردم بنما دین ناب
 تا نهد پای تو اندر رکاب
 بهر خدا کن به ظهورت شتاب
 ای خلف حضرت ختمی مآب
 مفتخر و روزیه و کامیاب
 برگ نجاتش ز عقاب و عتاب

«لطف الله صافی»

گر تگاهی به ما کند مهدی علیه السلام

دلبرا گر گوشه چشمی کنی بر ما چه خواهد شد
 نوازی از سر رحمت دل ما را چه خواهد شد
 حجاب از چهره برداری و شمس روی بنمائی
 کنی روشن جهان دیده و دلها چه خواهد شد
 تو ای شمس حقیقت تیرگیها را بسوزانی
 که خفاشان نمائی کور و نابینا چه خواهد شد

اگر با تیر مژگانت زنی بر قلب جباران
 کشی با تیغ ابرویت عدو یکجا چه خواهد شد
 بهم ریزی بساط کفر و بنیان بداندیشان
 توای فرخ رخ فرزانه یکتا چه خواهد شد
 کنی مایوس دین بازان دنیا کیش بیدین را
 توای فرمانروای دین و هم دنیا چه خواهد شد
 اگر ای نور رحمانی بتان را سرنگون سازی
 کنی با عدل خود توحید را برپا چه خواهد شد
 جهانی را که اکنون پر ز ظلم و جور می بینی
 تو بنیاد ستم گر بر کنی یکجا چه خواهد شد
 کنی ویرانه کاخ ظلم و استبداد و استعمار
 ریا کار دغل گردد به تو رسوا چه خواهد شد
 اگر آبی و بستانی تو داد بینوایان را
 الا ای دلبر جانانه رعنا چه خواهد شد
 اگر نازی کنی ای من فدای مقدمت مردم
 دهی با یک اشارت تو نیاز ما چه خواهد شد
 توئی آب حیات و تشنگانت جان به لب دارند
 کنی سیراب اگر این تشنه لبها را چه خواهد شد
 همه چشمان برای دیدن روی تو گریانند
 به دیدارت شود پایان این غمها چه خواهد شد
 اگر خادم بود یک قطره بی ارج و بی مقدار
 بلطفی گر کنی وصلش تو با دریا چه خواهد شد
 سید حشمت الله علوی

اشعار امیرالمومنین در باره حضرت مهدی علیه السلام

مولای متقیان امیر مؤمنان علی علیه السلام در باره برجیده شدن بساط ظلم و ستم در سراسر عالم و برقراری حکومت عدل جهانی به دست مبارک امام زمان - عجل الله فرجه الشریف - فرموده است.^۱

فَلِلَّهِ دَرَّةٌ مِنْ إِمَامٍ سَمِيدٍ   يُسْذِلُّ جُبُوشَ الْمُشْرِكِينَ بِصَارِمٍ^۲
و يُظْهِرُ هَذَا الدِّينَ فِي كُلِّ بُقْعَةٍ   وَ يُرْغَمُ أَنْفَ الْمُشْرِكِينَ الْغَوَاشِمِ^۳
و يَا وَيْلَ أَهْلِ الشُّرْكِ مِنْ سَطْوَةِ الْفَنَاءِ   وَ يَا وَيْلَ كُلِّ الْوَيْلِ لِمَنْ كَانَ ظَالِمًا^۴

۱- ينابيع المودة، ص ۴۳۹.

۲- لله درّه: خدای راست نیکی و خوبی او؛ خدایش نیکی دهد؛ آفرین!
أحسننت! السمیدع: بهتر، بزرگوار و بخشنده، دلیر. الصارم: شمشیر برنده.
یعنی: آفرین بر امام دلیری که لشکرهای مشرکان را با شمشیر بران، به ذلت می‌کشاند.

۳- الغواشم (جمع الغاشم): مستبد، ستمکار.

یعنی: او این دین را در هر سرزمین ظاهر و آشکار می‌کند و بینی مشرکان ستمکار را به خاک می‌مالد.

۴- ای مشرکان! وای، از چیره شدن فنا و نابودی (یعنی، وای از آن لحظه‌ای که مرگ شما فرا رسد) و صد وای بر کسی که ستمگر بوده است.

يَنْقَى بِسَاطِ الْأَرْضِ مِنْ كُلِّ آفَةٍ   وَ يُرْغِمُ فِيهَا كُلَّ مَنْ كَانَ غَاشِمًا^۱
و يَأْمُرُ بِمَعْرُوفٍ وَ يَنْهَى لِمَنْكَرٍ   وَيَطْلَعُ نَجْمَ الْحَقِّ عَلَى يَدِ قَائِمٍ^۲
وَ يَنْشُرُ بَسْطَ الْعَدْلِ شَرْقًا وَ مَغْرِبًا   وَ يَنْصُرُ دِينَ اللَّهِ رَأْسَ الدُّعَائِمِ^۳
وَ مَا قُلْتُ هَذَا الْقَوْلَ فِخْرًا وَ إِنَّمَا   قَدْ أَخْبَرَنِي الْمُخْتَارُ مِنْ آلِ هَاشِمٍ^۴

و نیز آن حضرت علیه السلام در ضمن اشعاری که در حضور فرزندش حسین علیه السلام

سروده، می فرماید:^۵

توضیح: کلمات "ظالم" در این بیت و "غاشم" در بیت بعد از آن، علی القاعده باید، منصوب شوند؛ چون خبر "کان" هستند ولی به جهت هماهنگی قافیه آنها با بقیه ابیات مکسور شده اند.

۱- پهنه زمین را از هر آفتی پاک می کند و بینی هر ستمگری را به خاک می مالد.

۲- امر به معروف و نهی از منکر می کند؛ و ستاره حق به دست او طلوع می کند.

۳- بساط عدالت را در شرق و غرب (عالم) می گستراند و دین خدا را در رأس همه امور یاری می کند (یعنی محور کار او یاری دین خدا است).

۴- این سخن را برای این که (برگ) افتخاری برای ما باشد، نگفتم. بلکه سخنی است که برگزیده از آل هاشم (یعنی محمد بن عبدالله - صلی الله علیه و آله -) به من خبر داده است.

۵- ینابیع المودة، ص ۴۳۸ و الامام المهدي، ص ۲۴۰.

حسینُ إذا كنتَ فی بلدةٍ	غریباً فعاشر بأدبِها ^۱
کأنتی بنفسی و أعقابها	و فی کربلاء و محرابِها ^۲
فَتُخَضَّبُ مِنَّا اللُّحی بالدماء	خِضَابَ العرُوسِ بأثوابِها ^۳
أراها و لم یرک رأی العیان	و أوتیتُ مفتاح أبوابِها ^۴

۱- ای حسین! هرگاه در شهری غریب باشی، با آداب آن شهر با مردم معاشرت کن.

۲- گویا من نفس خود و فرزندان خود را در کربلا و محراب آن می بینم.

توضیح: محراب در لغت به معانی مختلف آمده است: بالاخانه، صدرمجلس، صدرنشین خانه، جایگاه پیش نماز در مسجد، شاه نشین، بیشه‌ای که مأوای شیر باشد، گردن ستور، انجمن و مجلسی که مردم در آن اجتماع کنند.

در این بیت ظاهراً مراد امیرالمؤمنین علیه السلام از "محراب" همان جایگاه پیش نماز در مسجد است. امام علیه السلام در این بیت مقتل امام حسین علیه السلام در کربلا را به محراب مسجد تشبیه کرده، به گونه‌ای که گویی، می بیند حسینش در این محراب ایستاده و دیگر شهدای کربلا پشت سرش قرار گرفته‌اند و بدون چون و چرا تسلیم فرامین آن حضرت‌اند، و می‌تواند محراب محل حرب و جنگ باشد و شاید اظهر همین معنا باشد.

۳- محاسن مابه خون خضاب می‌شود آنطور که لباسهای عروس خضاب

می‌شود.

۴- من آن مصیبت را می بینم ولی نه با چشم ظاهر (بلکه با چشم باطن)؛ زیرا

کلید درهای فهم آن به من داده شده است.

سقى الله قائمنا صاحب ال
هو المدرك الثار لى يا حسين
لكل دم ألف ألف و ما
كسنا لك لا ينفع الظالمين
و نیز آن حضرت علیه السلام در علائم ظهور امام عصر - عجل الله تعالى فرجه الشريف -
فرموده است: ^۵

بني إذا ما جاشت التُّرك فانتظر ولاية مهدي يثوم و يعدل ^۶

- ۱- خداوند که صاحب قیامت است به قائم ما خیر و برکت عنایت فرماید؛ و در قیامت که مردم به حال خود و امانده‌اند او را سیراب کند.
- ۲- ای حسین! او انتقام گیرنده خون من و تو است؛ پس تو بر رنج و تعب شهادت شکیبا باش.
- ۳- برای هر خون (به ناحق ریخته شده‌ای) هزاران هزار (خوانخواه) است و در کشتن احزاب ستمگر کوتاهی نمی‌کنند.
- ۴- الاعقاب (جمع العقب): فرزندی، نوه.
یعنی: آنجا عذر آوردن ظالمین و فرزندان آنان (که به اعمال پدران خود راضی بوده‌اند) نفی به ستمگران نمی‌رساند.
- ۵- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۱ و منتخب الاثر، ص ۳۳۱.
- ۶- بُنَى: مصغّر "ابن" و در اصل "یا ابنی" بوده
"ما"یی که در این بیت بعد از "اذا"ی شرطیه واقع شده، زاید است. جاش: مضطرب گردید، آشفته شد.

و ذلّ ملوک الأرض من آل هاشم
 صبّی من الصّبیان لا رأی عنده
 فثمّ یقوم القائم الحقّ منکم
 سمی نبیّ الله نفسی فداءه
 و بُویع منهم من یلذّ و یهزل^۱
 و لا عنده جدّ و لا هو یعقل^۲
 و بالحقّ یأتیکم و بالحقّ یعمل^۳
 فلا تخذلوه یا بنیّ و عجلوا

الشوق الی المهدیّ عجل الله فرجه الشریف

قال العلامة النوری فی کتاب «الجنة المأوی» بعد ذکر التوقیعات و التشرفات: و لنختم هذه المقالة الشریفة بذكر ندبة أنشأها السید السند الصالح الصفیّ إمام شعراء العراق، بل سید الشعراء فی الندب و المرآئی علی الاطلاق، السید حیدر ابن السید سلیمان الحلّی، المؤید من عند الملك العلیّ، و قد جمع أیده الله تعالی بین فصاحة

یعنی: پسر من! زمانی که (قبایل ترک مضطرب و آشفتہ شدند، منتظر ولایت مهدی باش که قیام خواهد کرد و در میان مردم به عدالت رفتار خواهد نمود).

۱- [آن زمانی که] پادشاهان روی زمین از آل هاشم ذلیل و خوار شوند و کسی از ایشان بیعت بگیرد که اهل خوش گذرانی و هو و لعب است؛ کودکی که رأی و تدبیر و عقلی ندارد و در کارهایش جدی نیست.

۲- همان منبع

۳- در این هنگام است که قائم به حق از شما ظاهر می شود و حق را می آورد و بدان عمل می کند.

مؤلف گوید: اشعاری که با توضیح و ترجمه ذکر شد از کتاب سیای امام مهدی (عج) می باشد.

اللّسان، و بلاغة البيان، و شدّة التقوى، و قوّة الايمان، بحيث لورآه أحد لايتوهم فى حقّه القدرة على النظم، فكيف بأعلى مراتبه.

أنشأها بأمر سيّد الفقهاء السيّد المهديّ القزوينى النزىل فى الحلة فى السنة التى صار عمر پاشا والياً على أهل العراق، و شدّد عليهم، و أمر بتحرير النفوس لاجراء القرعة، و أخذ العسكر من أهل القرى و الأمصار سواء الشريف فيه و الوضيع و العالم فيه و الجاهل، و العلوى فيه و غيره، و الغنى فيه و الفقير، فاشتدّ عليهم الأمر و عظم البلاء، و ضاقت الأرض، و منعت السماء، فأنشأ السيّد هذه النديبة المشجّية فرأى واحد من صلحاء المجاورين فى النجف الأشرف الحجّج المنتظر عليه السلام فقال له ما معناه: قد أقلقنى السيّد حيدر قل له: لا يؤذنى فإنّ الأمر ليس بيدى و رفع الله عنهم القرعة فى أيامه و بعده بسنين، و هى هذه:

يا غمرة من لنا بمعبرها	موارد الموت دون مصدرها
يطفح موج البلا الخطير بها	فيغرق العقل فى تصورها
و شدّة عندها انتهت عظماً	شدائد الدهر مع تكثرها
ضاقت و لم يأتها مفرّجها	فجاشت النفس من تحيرها
الآن رجس الضلالة استغرق	الأرض فضجت إلى مطهرها
و ملّة الله غيرت فغدت	تصرخ لله من مغيرها
من مخبرى و النفوس عاتبة	ما ذا يؤذى لسان مخبرها
لمّ صاحب الأمر عن رعيته	أغضى فغضت بسجور أكفرها
ما عذره نصب عينه أخذت	شيعته و هو بين أظهرها
يا غيرة الله لا قرار على	ركوب فحشائها و منكرها
سيفك و الضرب إن شيعتكم	قد بلغ السيف حزّ منحرها

مات الهدى سيدي فقم و أمت
 و اترك منايا العدى بأنفسهم
 لم يشف من هذه الصدور سوى
 و هذه الصحف محو سيفك للأ
 فالنطف اليوم تشتكى و هى فى الأ
 فالله يا ابن النبى فى فئة
 ماذا لأعدائها تقول إذا
 اشقة البعد دونك اعترضت
 فهالك قلب قلوبنا ترها
 كم سهرت أعين و ليس سوى
 أين الحفيظ العليم للفئة
 تغضى و أنت الأب الرحيم لها
 إن لم تغنها لجرم أكبرها
 كيف رقاب من الجحيم بكم
 ترضى بأن تسترقها عصب
 إن ترض يا صاحب الزمان بها
 شمس ضحاها بليل عيثرها^١
 تكثر فى الرؤع من تعثرها
 كسرك صدر القنا بموغرها^٢
 عمار منهم امحى لأسطرها^٣
 رحام منها إلى مصورها
 ما ذخرت غيركم لمحشرها
 لم تنجها اليوم من مدورها
 أم حجبت منك عين مبصرها
 تفتطرت فيك من تنضرها
 انتظارها غوثكم بمسهرها
 المضاعة الحق عند أفخرها
 ما هكذا الظن فى ابن أطهرها
 فارحم لها ضعف جرم أصغرها
 حررها الله فى تبصرها
 لم تله عن نأيها و مزهرها
 و دام للقوم فعل منكروها

١- العيثر - و هكذا العثير - التراب و العجاج، و ما قلبت من تراب بأطراف أصابع رجلك اذا مشيت لا يرى للقدم أثر غيره. و قد عيثر القوم: اذا أثاروا العيثر.

٢- أوغر صدره: أحماه من الغيظ و أوقده.

٣- امحى - بتشديد الميم - اصله: امحى فادغم النون فى الميم.

ماتت شعار الإيمان و اندفنت
أبعذ بها خطة تزدادها
الموت خير من الحياة بها
ما غرر أعداءنا برؤيتهم
مهلا فلله من برئته
فدعوة الناس إن تكن حجت
فرب جري حشى لواحدھا
توشك أنفاسها و قد صعدت
ما بين خمر العدى و ميسرها
لا قرب الله دار مؤثرها
لو تملك النفس من تخيرها
و هو مليء بقصم أظهرها
عوائد جل قدر أيسرها
لأنها ساء فعل أكثرها
شكت إلى الله فى تصورھا
أن تحرق القوم فى تسعرها

وله أيضاً أيدى الله تعالى ندبة اخرى تجرى فى هذا المعجزة، تورث فى العين قذى،
و فى القلب شجى:

أقائم بيت الهدى الطاهر
و كم يتظلم دين الا
يمد يداً تشتكى ضعفها
ترى منك ناصره غائباً
فنوسع سمعك عتياً يكاد
نهزك لا مؤثراً للقعود
و نوقض عزمك لابائنا
و نعلم أنك عما تروم
و لم تخش من قاهر حيث ما
و لا بد من أن نرى الظالمين
بيوم به ليس تبقى ضباك
كم الصبر فت حشى الصابر
له إليك من النفر الجائر
لطبك فى نبضها الفاتر
و شرك العدى حاضر الناصر
يشترك قبل ندا الأمر
على وثبة الأسد الخادر
بمقلة من ليس بالناهر
لم يك بساعك بالقاصر
سوى الله فوقك من قاهر
بسيبك مقطوعة الدابر
على دارع الشرك و الحاسر

ولو كنت تملك أمر النهوض
وإننا وإن ضررنا الخطوب
ولكن نرى ليس عند الآله
فلو نسأل الله تعجيله
لوافتك دعوته في الظهور
فثقف عدلك من ديننا
وسكن أمنك منا حشى
إلى مَ وحتى مَ تشكو العقام
ولم تتلظى عطاش السيوف
أما لعودك من آخر
وقدها يميت ضحى المشرقين
يردن بمن لا يغير الحمام
وكل فتى حنيت ضلعه
يحدثه أسمر حاذق
بأن له أن يسر مستميتاً
فيغدو أخف لضم الرماح
أولئك آل الوغى الملبسون
هم صفوة المجد من هاشم

أخذت له أهبة الثائر
لنعطيك جهد رضى العاذر
أكبر من جاهك الوافر
ظهورك فى الزمن الحاضر
بأسرع من لمحة الناظر
قنا عجمتها يد الأطر
غدت بين خافقتى طائر
لسيفك أم الوغى العاقر
إلى ورد ماء الطلى الهامر^١
أثرها فديتك من ثائر
بظلمة قسظها المائر
أو درك الوتر بالصادر
على قلب ليث شرى هامر^٢
بزجر عقاب الوغا الكاسر
لطعن العدى أوبة الظافر
منه لضم المها العاطر
عدوهم ذلة الصاغر
وخالصة الحسب الفاخر

١- الهامر: الهاطل السيال.

٢- من قوهم: هم الفرس الارض: ضربها بجوافره شديداً.

تحفّ بنيرها الباهر
 وهم لك كالفلك الدائر
 رؤا المثلثف و الباتر
 برضاة الكيد الواغر
 لدى الروع بالأجل الحاضر
 و سدّوا الفضاء على الطائر
 تعموم بسبحر دم زاخر
 أسنتها عثرة الغادر
 وبين الردى ألفة القاهر
 بماضى الذحول وبالغابر
 وتجديد رسم الهدى الدائر
 و ناعش جدّ التقى العائر
 حميد المأثر عن كابر
 و ذكرهم شرف الذاكر
 عن السيّف عنهم يد الشاهر
 فقد أمكتك طلى الواتر
 و لست بسناه و لا أمر
 بمصباح طلعتك الزاهر
 كشوق الرّب للحميا الماطر
 غدا البرّ تلقى من الفاخر
 فأنساهم بطشة القادر

كواكب منك بليل الكفاح
 لهم أنت قطب و غى ثابت
 ظماء الجياد و لكنّهم
 كرامة تلقّب أرماحهم
 و تسمى سيوفهم الماضيات
 فان سدّوا السمر حكوا السماء
 و إن جرّدوا البيض فالصافيات
 فثمة طعن قنا لاتقيل
 و ضرب يؤلف بين النفوس
 ألا أين أنت أيا طالبا
 و أين المعدّ لمحو الضلال
 و ناشر راية دين الاله
 و يابن العلى و رثوا كابرأ
 و مدحهم مفخر المادحين
 و من عاقدوا الحرب أن لاتنام
 تدارك بسيفك وتر الهدى
 كفى أسفاً أن يمرّ الزمان
 و أن ليس أعيننا تستضىء
 على أن فينا اشتياقا إليك
 عليك إمام الهدى غرّما
 لك الله حلمك غرّ النعام

و طول انتظارك فَتَّ القلوب
فكم ينحت الهمُّ أحشاءنا
و كم نصب عينك يا ابن النبي
و كم نحن في كهوات الخطوب
و لم تك منا عيون الرّجا
أصبراً على مثل حزّ المدى
أصبراً و هذا تيوس الضلال
أصبراً و سرب العدى واقع
نرى سيف أولهم منتضى
به تعرق اللحم منا و فيه
و فيه يسومونا خطة
فنشكو إليهم و لا يعطفون
و حين البطان التقت حلقتاه
عججنا إليك من الظالمين

و أغضى الجفون على عائر
و كم تستطيل يد الجائر
نساط بقدر البلا الفائر
نناديك من فمها الفاجر
ء بغيرك معقودة الناظر
و نفحة جمر الغضا السّاجر
قد أمنت شفرة الجازر
يروح و يغدو بلا ذاعر
علىها منا بيد الآخر
تشظى العظام يد الكاسر
بها ليس يرضى سوى الكافر
كشكوى العقيمة للعافر
و لم نر للبغي من زاجر
عجيج الجمال من النّاحر

(البحار ج ۵۳/۳۳۱-۳۳۶)

اشعار شعرای اهل تسنن در باره حضرت مهدی علیه السلام

مؤلف گوید: لازم دیدم بخشی از اشعار شعرای اهل تسنن را که علما و

۱- البطان للقتب: الحزام الذى يجعل تحت بطن البعير و يقال: «التقت حلقتنا

البطان» للامر اذا اشتد، و هو بمنزلة التصدير للرحل.

دانشمندان آنان در دیر زمان راجع به حضرت مهدی علیه السلام سروده‌اند را نیز ذکر کنم، تا برادران و خواهران بدانند که مسأله امامت و قیام آن حضرت در بین اهل تسنن از قدیم مطرح بوده و در کتاب‌های معروف آنان اخبار فراوانی راجع به آن موعود الهی موجود است گرچه آنان در مسأله امامت آن حضرت به عنوان امام دوازدهم که در روایات فریقین موجود است متحیر مانده و منطق صحیحی ندارند و روایات «خلفائی اثناعشر» و تعبیر «کلهم من قریش او من بنی هاشم» را مجمل گذارده‌اند! لکن ما در اینجا در مقام این بحث نیستیم و در کتاب میزان الحق و دولة المهدی به تفصیل گذرانده‌ایم. گرچه این اشعار از هر دلیلی برای اثبات موضوع مهدویت گویاتر و محکم‌تر می‌باشد و لکن عمت القلوب و الابصار و لم نرج ممّن کان فی قلبه حبّ الاغیار ان یعترف بولاية العترة الطاهرة الأخیار و سيعلم الکفار لمن عقبی الدار.

۱- ابن ابی الحديد معتزلی (۶۵۶ هـ ق)

عزالدين عبدالحميد بن ابی الحسين هبة الله بن محمد بن حسين بن ابی الحديد مدائنی، حکیمی اصولی، نویسنده‌ای فاضل، آشنای به علم کلام و بر عقیده معتزله بود.

ابن ابی الحديد اشعار فراوانی سروده است. بهترین و مشهورترین آنها «قصاید علویات سبع» اوست که در مدح پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و مولای متقیان علی علیه السلام سروده است. وی در قصیده ششم (قصیده عینیّه) بعد از آن که در توصیف صفات بارز امیر مؤمنان علی علیه السلام اشعار بسیار زیبایی سروده است، به مسأله مهدی موعود علیه السلام و انتظار فرج او اشاره می‌کند و در اشعار خود، ظهور آن حضرت را قطعی می‌داند و

می گویند: ۱

و رَأَيْتُ دِينَ الْعِزَالِ وَ إِنْسِي
و لَقَدْ عَلِمْتُ بِأَنَّهُ لَابَدٌ مِنْ
يَحْمِيهِ مِنْ جُنْدِ الْإِلَهِ كَتَائِبُ
فِيهَا لَالِ أَبِي الْحَدِيدِ صَوَارِمُ
أَهْوَى لِأَجْلِكَ كُلُّ مَنْ يَتَشَيَّعُ^۲
مَهْدِيكُمْ وَ لِيَوْمِهِ أَتَوَقَّعُ^۳
كَالْيَمِّ أَقْبَلَ زَاخِرًا يَتَدَفَّعُ^۴
مَشْهُورَةً وَ رِمَاحُ خَطِّ شُرْعٍ^۵

۱- الروضة المختارة، ص ۱۶۵-۱۶۷.

۲- مخاطب در ضمیر «لأجلک» علی بن ابی طالب - علیه السلام - است.

یعنی: من معتقد به دین اعتزالم؛ در حالی که به خاطر تو، هر شیعه‌ای را دوست

دارم.

۳- لام «لقد» لام موطنه برای قسم است.

یعنی: به خدا قسم، من (ظهور) مهدی شما را حتمی می‌دانم و انتظار آن روز را

می‌کشم.

۴- الکتائب (جمع الکتیبه): لشکر. الیم: دریا. زَخَرَ الْبَحْرُ: آب دریا بالا آمد؛

طغیان کرد؛ موج زد. تَدَفَّعَ السَّيْلُ: سیل به شدت روان شد و امواج آن یکدیگر را دفع

کرد.

یعنی: سپاهییانی از لشکر خدا، همچون دریای خروشان که هیچ چیز در مقابل

امواج متلاطم آن تاب مقاومت ندارد؛ از وی حمایت خواهند کرد.

۵- الصوارم (جمع الصارم): شمشیر برّان. شَهَرَ السَّيْفَ: شمشیر را از نیام برکشید.

خط: مکانی است در یمامه که نیزه‌ها را بدان منتسب می‌کردند. الشَّرْعُ: آماده پرتاب.

یعنی: دودمان ابن ابی الحدید، در آن لشکر، شمشیرهای برّان از نیام کشیده و

و رِجَالٌ مَّوْتٍ مُّقَدِّمُونَ كَأَنَّهُمْ
أَشَدُّ الْعَرِينِ الرَّبْدُ لَا تَتَكَعَكَعُ^۱
تِلْكَ الْمُنَى إِمَّا أُغِيبَ عَنْهَا فَلَی
نَفْسٌ تُتَازَعُنِي وَ شَوْقٌ یَنْزَعُ^۲

همانگونه که ملاحظه می شود؛ ابن ابی الحدید در این ابیات، آرزوی قلبی خویش را برای شرکت خود و خاندانش در لشکر الهی و خروشان امام زمان. ابراز می دارد و خود و دودمانش را در زمره اعوان و یاران مهدی علیه السلام به شمار می آورد، ولی ناگفته نماند که ابن ابی الحدید، از جمله آن دسته از دانشمندان عامه است که معتقدند؛ مهدی موعود در آخر الزمان متولد خواهد شد. وی در شرح نهج البلاغه در ذیل عبارت «فَهُوَ مُغْتَرِبٌ إِذَا اغْتَرَبَ الْإِسْلَامُ، وَ ضَرَبَ بِعَسِيبِ ذَنْبِهِ، وَ الصَّقَّ الْأَرْضَ بِجِرَانِهِ، بَقِيَّةٌ مِنْ بَقَايَا حُجَّتِهِ، خَلِيفَةٌ مِنْ خَلَائِفِ أَنْبِيَائِهِ»^۳

نیزه های «خطی» را آماده پرتاب دارند.

۱- "رجال" در این بیت عطف به "رماح" شده که در بیت قبل آمده است. الربد (جمع الأربد): شجاع، شیر بیشه. تتكعكع: تخبُّن، می ترسد.

یعنی: (و نیز از دودمان ابن ابی الحدید در آن لشکر) مردان جانفدایی هستند که گویی شیران نترس بیشه شجاعند.

۲- "إمّا" در اصل "إن" است که "إن" شرطیه و "ما" هم زاید است. المنى: آرزوها. غاب، غیباً عنه: از او دور و غایب شد. تتازعنى: بامن کشمکش و مرافعه می کند. ينزع: یشتاق، مشتاق می شود.

یعنی: اینها آروزهایی هستند که اگر از آنها دور شوم؛ نفسم با من درگیر می شود و شوق و اشتیاق من، مرا به سوی آنها می کشاند.

۳- یعنی: پس، آن بزرگوار پنهان شده، گوشه ای اختیار نماید، هرگاه (فتنه و

می‌گوید: این سخن امیرالمؤمنین علیه السلام را هر طائفه‌ای مطابق اعتقادات خود معنی کرده‌اند و لکن بعید نیست مقصود علی علیه السلام قائم آل محمد علیهم السلام باشد که در آخر الزمان خدا او را خلق می‌کند گرچه او هنوز به دنیا نیامده چرا که جمیع فرق مسلمین اتفاق دارند که دنیا تمام نخواهد شد تا او قیام کند (و عالم به دست او اصلاح گردد). (شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ج ۱۰/۹۶)

۲- محیی الدین بن عربی (۶۳۷ هـ ق)

محبی الدین بن عربی، مشهور به ابن عربی در مرسیه اسپانیا متولد شد و در دمشق در گذشت، او از بزرگان عرفا و از مشایخ صوفیه است. و در باب دوازدهم اشعار خود چنین سروده است:

تباهکاری بسیار گشته) اسلام غریب (ضعیف و ناتوان) گردد؛ و (مانند شترهنگامی که رنج و آزار ببند) دم خود را به حرکت آورده، جلو کردنش را به زمین می‌چسباند (خلاصه چنان ضعف آن را فرا گیرد که از پا افتاده و از جا برنخیزد؛ این جمله اشاره به فرمایش حضرت رسول صلی الله علیه و آله است که فرمود: **بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَ سَيَعُودُ غَرِيبًا**، یعنی اسلام غریب و تنها پیدایش یافت و زود است که تنها گردد، یعنی پیرو واقعی نداشته باشد) آن حضرت باقیانده باقیانده‌های حجت‌های خدا (ائمه هدی علیهم السلام) و جانشین جانشینهای پیغمبران او می‌باشد.

ترجمه و شرح نهج البلاغه فیض الاسلام، ص ۵۹۵.

۱- الزام النَّاصِب، ص ۹۵.

فَهَذَا الْخَلْفُ الْحُجَّةُ قَدْ أُيِّدَهُ اللَّهُ^۱
 هِدَاةً مَنَهَجَ الْحَقُّ وَ آتَاءَ سَجَايَاهُ^۲
 وَ أَعْلَى فِي ذُرَى الْعُلْيَاءِ بِالتَّأْيِيدِ مَرْقَاهُ^۳
 وَ آتَاءَ حُلَى فَضْلِ عَظِيمٍ فَتَحَلَّاهُ^۴
 وَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ قَوْلًا قَدْ رَوَيْنَاهُ^۵
 وَ ذُو الْعِلْمِ بِمَا قَالَ إِذَا أَدْرَكَ مَعْنَاهُ^۶
 يَرَى الْأَخْبَارَ فِي الْمَهْدِيِّ جَاءَتْ بِمُسْمَاهُ
 وَ قَدْ أَبْدَاهُ بِالنُّسْبَةِ وَ الْوَصْفِ وَ سَمَاهُ

- ۱- آن حضرت جانشین و حجّتی است که خداوند او را تأیید نموده است.
- ۲- او را به راه راست هدایت و سجایای خویش را به او عطا کرد.
- ۳- اعلی الشیء: از آن چیز بالا رفت و بر آن برآمد. الذری: جمع الذرّوة و الذرّوة من کلّ شیء: بالای هر چیز "ذرّوة المجد": بالاترین نقطه بزرگی. "ذرّوة الجبل": سرکوه. مَرَّقَى: نردبان یعنی: و با نردبان تأیید الهی، به بالاترین نقطه‌های بزرگی رسید.
- ۴- و زیورهای فضیلتی عظیم را به او مرحمت فرمود و آن حضرت هم لباس فضیلت را به تن کرد.
- ۵- رسول خدا سخنی فرموده که ما آن را روایت کرده‌ایم.
- ۶- آن کس که به آنچه پیامبر فرموده، علم پیدا کند؛ هرگاه معنای سخن آن حضرت را درک کند، خواهد دید که اخباری در باره علامات مهدی وارد شده و رسول خدا نسب و صفت و نام وی را آشکار کرده است.

وَ يَكْفِي قَوْلُهُ مِنِّي لِإِشْرَاقِ مُحْيَاةٍ^۱

وَ مَنْ بَضَعْتَهُ الزَّهْرَاءُ مُرْسَاءُ وَ مَسْرَاءُ^۲

وَ لَنْ يَبْلُغَ مَا أُوتِيَهُ أَمْثَالٌ وَأَشْبَاهُ^۳

وَ إِنْ قَالُوا هُوَ الْمَهْدِيُّ مَا مَأْنُوا بِمَا فَاهُوا^۴

۳- صدرالدین قونوی (۶۷۳ هـ ق)

ابوالمعالی محمد بن اسحاق بن محمد بن یوسف بن علی شافعی رومی قونوی، از مشاهیر علمای عظام و از اکابر عرفای و الامقام بود و او را جناب شیخ محیی الدین عربی تربیت کرده بود. مولانا جلال الدین رومی را با وی کمال و داد و اتحاد بود و هم او بر مولوی نماز گزارد. بین او و خواجه، سؤالات و جوابهایی رد و

۱- گفته رسول خدا کفایت می‌کند که فرمود: نور صورت مهدی از نور من است.

۲- بضعه: پاره تن؛ مُرْسَاءُ: محل به وقوع پیوستن و پابرجا شدن.

یعنی: آن رسولی که پاره تنش زهرا، محل وقوع و روانه شدنش (به علم وجود) است.

توضیح: مقصود شاعر این است که مهدی علیه السلام از سلاله پاک زهرا علیها السلام است.

۳- هیچ مثل و شبیهی، به این مقامی که من به مهدی دادم، نخواهد رسید.

۴- مان الرجل: مرد آگانه دروغ گفت. فاه بالكلام: سخن گفت.

یعنی: واگر بگویند؛ او مهدی است؛ در آنچه گفته‌اند، دروغ نگفته‌اند.

بدل شد و خواجه او را تمجید کرد.^۱

شیخ سلیمان حنفی در کتاب *ینابیع المودّة* می نویسد: شیخ صدرالدین به شاگردانش وصیت کرده بود که کتب مرا در پزشکی و حکمت بفروشید و پولش را به فقرا صدقه دهید ولی کتب تفاسیر و احادیث و تصوف را در کتابخانه نگاه دارید و در شب اول در گذشت من، هفتاد هزار بار "لا اله الا الله" برایم قرائت کنید و از جانب من به مهدی علیه السلام سلام برسانید.^۲

صدرالدین قونوی در باره مهدی موعود علیه السلام اشعاری سروده که ذیلاً گزیده‌ای از آن ذکر می شود:^۳

يَقُومُ بِأَمْرِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ ظَاهراً	عَلَى رَغَمِ شَيْطَانَيْنِ يَمْحَقُ لِلْكَفْرِ ^۴
يُؤَيِّدُ شَرَعَ الْمُصْطَفَى وَهُوَ خَتْمُهُ	وَ يَمْتَدُّ مِنْ مِيمِ بِأَحْكَامِهَا يَدْرِى ^۵
عَلَى يَدِهِ مَحَقُّ اللَّئَامِ جَمِيعِهِمْ	بِسَيْفِ قَوِيِّ الْمَثْنِ لَعَلَّكَ أَنْ تَدْرِى ^۶

۱- لغتنامه دهخدا، ج ۳۲، ص ۱۶۸.

۲- دانشمندان عامه و مهدی موعود، ص ۷۵-۷۷.

۳- ینابیع المودّة، ۴۶۹.

۴- به فرمان خدا در روی زمین آشکارا قیام می کند و علی رغم دو شیطان (انس و جن)، کفر را از بین می برد.

۵- شریعت مصطفی، خاتم انبیاء علیهم السلام را که از زمان حضرت محمد (تا زمان ظهورش) ادامه می یابد و به احکام آن (کاملاً) واقف است، تأیید و پشتیبانی می کند.

۶- نابودی همه اشخاص پست و لثیم، به دست پرتوان و شمشیر محکم و استوار اوست شاید تو از حقیقت آن شمشیر و آن قائمی که به فرمان حق برای (احیای) آن

حَقِيقَةُ ذَاكَ السَّيْفِ وَ الْقَائِمِ الَّذِي   تَعَيَّنَ لِالدُّيْنِ الْقَوِيمِ عَلَى الْأَمْرِ
 أَلَيْسَ هُوَ النُّورُ الْأَتَمُّ حَقِيقَةً   وَ نَقْطَةُ مِيمٍ مِنْهُ إِمْدَادُهَا يَجْرِي^۱
 يُفِيضُ عَلَى الْأَكْوَانِ مَا قَدْ أَفَاضَهُ   عَلَيْهِ إِلَهَ الْعَرْشِ فِي أَزَلِ الدَّهْرِ^۲

۴- شیخ عبدالرحمن بسطامی (۸۵۸ هـ ق)

شیخ سلیمان حنفی در کتاب ینابیع المودّة^۳ می نویسد: «شیخ
 کبیر عبدالرحمن بسطامی مؤلف کتاب درّة المعارف - قدّس الله سرّه و أفاض علیه
 فتوحه و علومه در شعر خود می گوید:

وَ يَظْهَرُ مِيمُ الْمَجْدِ مِنْ آلِ أَحْمَدَ   وَ يَظْهَرُ عَدْلُ اللَّهِ فِي النَّاسِ أَوْلَا^۴
 كَمَا قَدْ رُوِينَا عَنْ عَلِيِّ الرِّضَا   وَ فِي كَثْرِ عِلْمِ الْحَرْفِ أَضْحَى مَحْضَلَا^۵

دین استوار مشخص شود، آگاه شوی.

۱- آیا در حقیقت او نور کاملتر و تمامتر نیست؟ در حالی که نقطه میم (محمدی
 و آئین او) از او امداد می گیرد؟

۲- آنچه را که خداوند عرش در عالم ازل به او افاضه نموده؛ او بر عالم هستی
 افاضه می کند. ۳- ص ۱۹۲.

۴- میم مجد و عظمت آل احمد ظهور می کند و عدل خداوند برای اولین بار
 (چنانکه باید) در میان مردم آشکار می شود.

توضیح: میم در این بیت اشاره به حضرت مهدی - عجل الله تعالی فرجه
 الشریف - دارد.

۵- چنانکه از امام علی بن موسی الرضا برای ما روایت شده و از گنجینه علم

وَ يَخْرُجُ حَرْفُ الْمِيمِ مِنْ بَعْدِ شِينِهِ   بِمَكَّةَ نَحْوَ الْبَيْتِ بِالنُّصْرِ قَدْ عَلَا^۱
 فَهَذَا هُوَ الْمَهْدِيُّ بِالْحَقِّ ظَاهِرٌ   سَيَأْتِي مِنَ الرَّحْمَنِ لِلْحَقِّ مَرْسَلًا^۲
 وَ يَمْلَأُ كُلَّ الْأَرْضِ بِالْعَدْلِ رَحْمَةً   وَ يَمْحُو ظُلَامَ الشُّرْكِ وَ الْجَوْرِ أَوْلَا^۳
 وَ لَا يَأْتُهُ بِالْأَمْرِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ   خَلِيفَةُ خَيْرِ الرُّسُلِ مِنْ عَالَمِ الْعُلَا^۴

۵- فضل بن روزبهان (زنده در سال ۹۰۹ هـ ق)

فضل بن روزبهان بن فضل الله شافعی خنجی از مردم «خنج» فارس و از شاگردان عمیدالدین شیرازی و جمال الدین اردستانی و قاضی اصفهان بود و در دربار سلطان یعقوب بایندری، پیشه دبیری داشت.

او همان کسی است که در رد کتاب نهج الحق علامه حلی دانشمند بزرگ

حروف هم بدست می آید.

۱- و حرف میم، بعد از شین آن، در مکه از کنار کعبه، با نصرت و برتری خارج می گردد. توضیح: ظاهراً مقصود این است که حضرت مهدی - سلام الله علیه - پیروزمندانه از جانب کعبه ظهور خواهد کرد.

۲- این همان مهدی است که به حق ظهور می کند و بزودی از طرف خدای رحمان برای (احیای) حق فرستاده خواهد شد.

۳- و با (اجرای) عدالت، عرصه زمین را سرشار از رحمت می کند و تاریکیهای شرک و ستم را نخست نابود می کند.

۴- ولایت امر او از جانب پروردگارش می باشد و او جانشین بهترین پیغمبران عالم بالا است.

شیعی کتابی به نام ابطال نهج الباطل نوشت و تمام معتقدات شیعه امامیه را به باد انتقاد گرفت و با عناد و لجاج زاید الوصفی به ردّ و انکار آنها پرداخت و قاضی نورالله شوشتری کتاب احقاق الحق را نیز در ردّ پاسخ ایرادهای بی پایه اوناگاشت؛^۱ ولی با وجود این همه دشمنی و عنادی که نسبت به شیعه دارد؛ در پاسخ علامه حلّی که راجع به فرزندان و همسر امیرمؤمنان می گوید: فاطمه همسر او، بانوی بانوان جهان است؛ می نویسد: «می گویم: فضایل فاطمه - صلوات الله علی أبیها و علیهما و علی سائر آل محمد و السلام - امری مسلم و غیرقابل انکار است؛ زیرا انکار دریا با رحمتش و بیابان با وسعتش و آفتاب با نورش و نور با روشنایش و ابر با جودش و فرشته با سجده کردنش، انکاری است که بر منکرش جز استهزاء و سرزنش نیفزاید و چه کسی می تواند فضائل جماعتی را انکار نماید که اهل خیر و سعادت و خزانه داران معدن نبوت و حافظان آداب جوانمردی بوده اند؟ - صلوات الله و سلامه علیهم - و چه نیکو در باره ایشان شعر گفته ام:^۲

سلام علی المصطفی المجتبی	سلام علی السید المرتضی ^۳
سلام علی سبّتنا فاطمة	من اختارها الله خیر النساء ^۴
سلام من المسك أنفاسه	علی الحسن الألعی الرضا ^۵

۱- احقاق الحق، ج ۱، ص ۷۵ دانشمندان عامه و مهدی موعود، ص ۸۰۶ -

۲- کشف الاستار، ص ۷۳ و ۷۴. ۱۰۸

۳- سلام بر مصطفای برگزیده و سلام بر آقا (علی) مرتضی.

۴- السبّیت: السیّدة، خاتم، بانو.

۵- الالعی: الالع، هوشمند و روشن ضمیر.

سلام عَلَى الْأَوْزَعِيِّ الْحَسِينِ	شَهِيدٌ ثَوِيٌّ جِسْمُهُ كَرِبَلَا ^۱
سَلَامٌ عَلَى سَيِّدِ الْعَابِدِينَ	عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ الزَّكِيِّ الْمُجْتَبَى ^۲
سَلَامٌ عَلَى الْبَاقِرِ الْمُهْتَدِي	سَلَامٌ عَلَى الصَّادِقِ الْمُقْتَدَى ^۳
سَلَامٌ عَلَى الْكَاسِمِ الْمُتَحَنِّ	رَضِيِّ السَّجَايَا إِمَامِ التَّقَى ^۴
سَلَامٌ عَلَى الثَّامِنِ الْمُؤْتَمِنِ	عَلِيِّ الرِّضَا سَيِّدِ الْأَصْفِيَاءِ ^۵
سَلَامٌ عَلَى الْمُتَّقِيِّ التَّقَى	مُحَمَّدِ الطَّيِّبِ الْمُرْتَجَى ^۶
سَلَامٌ عَلَى الْأَرِيحِيِّ النَّقِيِّ	عَلِيِّ الْمُكْرَمِ هَادِي الْوَرَى ^۷
سَلَامٌ عَلَى السَّيِّدِ الْعَسْكَرِيِّ	إِمَامِ يُجَبِّهُ جَيْشَ الصِّفَاءِ ^۸
سَلَامٌ عَلَى الْقَائِمِ الْمُنتَظَرِ	أَبِي الْقَاسِمِ الْقَرَمِ نُورِ الْهُدَى ^۹

۱- سلام بر پرهیزکارترین انسانها یعنی حسین؛ آن شهیدی که جسمش در کربلا جا گرفته است.

۲- سلام بر سرور عابدان، علی، فرزند حسین آن پاکیزه برگزیده.

۳- سلام بر باقر هدایت یافته؛ سلام بر صادق مقتدای مردم.

۴- سلام بر کاظم امتحان شده که اخلاقش پسندیده و امام تقوی است.

۵- سلام بر هشتمین (امام) امین، علی (بن موسی) الرضا، آن سرور اصفیاء.

۶- سلام بر متقی پرهیزکار محمد پاکیزه‌ای که چشم امید به او دوخته شده.

۷- الأریحی: فرخنده خوی و نیک خصال. الوری: خلق.

۸- سلام بر آقا (امام) عسکری آن پیشوایی که سپاه صفا را آماده می‌کند.

۹- القرم: سرور بزرگوار.

یعنی: سلام بر قائم منتظر، ابوالقاسم، آن سرور بزرگوار و نور هدایت.

سَيَطْلَعُ كَالشَّمْسِ فِي غَاسِقٍ   يُنَجِّيه مِنْ سَيْفِ الْمُتَنَضِّي^۱
 تَرَى يَمَلَأُ الْأَرْضَ مِنْ عَدْلِهِ   كَمَا مَلَأَتْ جُورَ أَهْلِ الْهَوَى^۲
 سَلَامٌ عَلَيْهِ وَآبَائِهِ   وَأَنْصَارِهِ مَا تَدْوُمُ السَّمَاءُ^۳

۶- یحیی بن سلامه خصکفی (۵۵۳ هـ ق)

ابوالفضل یحیی بن سلامه خصکفی شافعی از اهالی «میافارقین» یکی از شهرهای مشهور و قدیمی شمال عراق، ادیبی نامی و دانشمندی خوش گفتار در نظم و نثر بود.^۴ وی قصیده دالیه مفضل و مشهوری راجع به ائمه اطهار - صلوات الله عليهم اجمعین - سروده است؛ در قسمتی از این قصیده می‌گوید.^۵

۱- الغاسق: شب پس تاریک، و هر هجوم آورنده به بدی و زیان را «غاسق» می‌نامند و به همین مناسبت این لفظ بر شب که بدیها و ضررها بیشتر از روز در آن واقع می‌شود و نیز بر هر تاریکی اطلاق می‌گردد. إتنضی السیف شمشیر را برکشید. یعنی: به زودی همچون آفتاب در دل تاریکی طلوع می‌کند و با شمشیر برکشیده‌اش، اسلام را نجات می‌دهد.

۲- و زمین را از عدل و داد پر می‌کند؛ همچنانکه از ستم هواپرستان پرشده باشد.

۳- سلام بر او و پدران او و یارانش تا زمانی که آسمان پابرجاست.

توضیح: این بیت از کتاب «الامام المهدی» ص ۲۴۷ نقل شده است.

۴- دانشمندان عامه و مهدی موعود، ص ۵۲ و ۵۳.

۵- تذکرة الخواص، ص ۳۶۶.

و سائلٌ عن حُبِّ أهل البيت هل	أقرُّ إعلاناً به أم أجحداً ^۱
هیهات ممزوجٌ بلحمی و دمی	حبُّهم و هم الهدی و الرشد ^۲
حیدرۀ و الحسنان بعده	ثمَّ علی و ابنته محمد ^۳
و جعفرُ الصادقُ و ابنُ جعفر	موسی و يتلوهُ علی السَّید ^۴
أعنی الرضا ثمَّ ابنته محمد	ثمَّ علی و ابنته المسدّد ^۵
و الحسن التالی و يتلو تلوهُ	محمد بن الحسن المُفتقد ^۶
فإنهم أئمتی و سادتی	و إن لحانی معشرٌ و فنّدوا ^۷

۱- چه بسا سؤال کننده‌ای که از محبت اهل بیت علیهم السلام، از من پرسش می‌کند که آیا علناً به آن اعتراف می‌کنم؛ یا آن را (در ظاهر) انکار می‌کنم.

۲- نه! نه! محبت آنان با گوشت و خون من در آمیخته است؛ آنها چراغ رشد و هدایتند.

۳- آنها عبارتند از: حیدر و بعد از او حسن و حسین، سپس علی و فرزندش محمد.

۴- و جعفر صادق و پسرش موسی و به دنبال او علی آن سرور و آقا.

۵- یعنی رضا، سپس پسرش محمد، آنگاه فرزند برومندش علی.

۶- پس از علی حسن و بعد از وی محمد بن حسن است که او را از دست داده‌ایم.

توضیح: ظاهراً مقصود شاعر این است که امام دوازدهم هم اکنون در دسترس ما نیست و از نظرها غایب است.

۷- اینها پیشوایان و سروران من می‌باشند؛ هرچند جماعتی مرا دشمنام دهند و

ائمة اکرم بهم ائمة
 هم حجج الله على عباده
 كل النهار صوم لربهم
 قوم اتي في هل اتي مديحهم
 اسأؤهم مسطورة تطردا
 وهم إليه منهج و مقصد
 وفي الدياجي رقع و سجد
 هل شك في ذلك إلا ملحد

تکذیب کنند.

۱- إطر دت الأمور: آن کارها در ترتیب و روش به دنبال هم آمد و شایع گشت. یعنی: پیشوایانی، چه پیشوایان بزرگواری که اسامی آنها یکی پس از دیگری (به عنوان حجتهای خدا) نوشته شده و شایع گشته است.

۲- آنان حجتهای خدا بر بندگان خدایند و ایشان طریق هدایت به سوی اویند.
 ۳- برای پروردگارشان روزها را روزه می گیرند و در تاریکیهای شب به رکوع و سجود بر می خیزند.

۴- آنها گروهی هستند که در سوره "هل اتي" از آنان مدح شده است و در این مطلب، آیا جز انسان بی دین شک می کند؟

توضیح: اکثر قریب به اتفاق مفسرین و دانشمندان فریقین یادآور شدند که سوره هل اتي در باره امیرالمؤمنین علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام و حسنین علیهم السلام و فضه خادمه آنها نازل شده است.

ابن عباس گفته است:

امام حسن و امام حسین علیهم السلام بیمار شدند. رسول خدا صلی الله علیه و آله با جمعی از مردم به عیادت آنها رفتند. یاران آن حضرت به امیرالمؤمنین علی علیه السلام گفتند: ای ابالحسن! به نظر می رسد که در باره شفای فرزندانان نذر کنید. علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام و فضه، کنیز

آنها نذر کردند که اگر حسنین علیهم السلام از این بیماری بهبودی یابند، سه روز، روزه بگیرند؛ آن دو بهبودی یافتند. ولی آنها، چیزی برای خوردن در اختیار نداشتند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام سه صاع (هر صاع سه کیلو) جو، از شمعون خیبری یهودی قرض کرد. فاطمه زهرا علیها السلام آن را دستاس کرد و بایک صاع آن به تعداد افراد، پنج قرص نان فراهم ساخت. و چون این نانها را در برابر خود نهادند تا با آنها افطار کنند. سایل و بینوایی بر آنها درآمد و گفت: السلام علیکم یا اهل بیت محمد! من بینوایی از بینوایان مسلمانان هستم. مرا از غذای خود اطعام کنید که خدا شما را از موائد بهشتی سیرگرداند. آنان بینوا را بر خویشان ترجیح دادند و تمام قرصهای نان را به او دادند و شب را در حالی که جز آب چیزی نچشیده بودند، به سر آورده و بامداد آن را با روزه آغاز کردند.

آنگاه که شب [دوم] فرا رسید و چون غذا را در مقابل خود نهادند [تا افطار کنند]، یتیمی بر آنها وارد شد؛ پس بدون آن که از آن نانها چیزی تناول کنند، آنها را در اختیار آن یتیم قرار دادند و شب را گرسنه به سر آوردند در حالی که فقط آب نوشیده بودند. باز هنگام افطار در شب سوم - که برای افطار، نانها را در مقابل خود نهادند - اسیری بر آنها وارد شد؛ و آنان، همه نانها را به او دادند.

و چون بامداد روز سوم فرا رسید؛ امیرالمؤمنین علی علیه السلام دست حسنین علیهم السلام را گرفت و به سوی رسول خدا صلی الله علیه و آله روان شدند. وقتی آن حضرت آنان را دید - در حالی که از شدت گرسنگی مانند جوجه‌ها می‌لرزیدند - فرمودند: چقدر بر من ناگوار و رنج‌آور است که شما را بدینسان می‌بینم؟!

قوم لهم فی کل ارض مشهدٌ   لابل لهم فی کل قلب مشهدٌ

پس رسول خدا ﷺ از جا برخاست و با آنها به راه افتاد و دید فاطمه علیها السلام در محراب عبادت قرار دارد و شکمش از گرسنگی آنچنان تهی گشته که به پشت چسبیده و از ناتوانی چشمان مبارکش [بی فروغ] فرو رفته است. دیدن این منظره رسول خدا ﷺ را متأثر [تر] ساخت.

در چنین لحظاتی بود که جبرائیل علیه السلام فرود آمد و گفت: ای محمد، این آیات را بگیر. خدا ترا در باره خاندانت تهنیت گفته؛ آنگاه سوره "هل أتى" را بر آن حضرت خواند.

آیه الله مرعشی نجفی در تعلیقه خود بر احقاق الحق اسامی ۳۵ نفر از علمای برجسته اهل سنت را که نزول سوره "هل أتى" را در باره اهل بیت علیهم السلام می دانند، ذکر کرده که در اینجا به برخی از آنها اشاره می شود:

- زمخشری در کشاف (ج ۴، ص ۱۶۹، چاپ مصر، چاپخانه مصطفی محمد).
  - علامه واحدی در "اسباب النزول" (ص ۳۳۱، چاپ مصر).
  - فخرالدین رازی در تفسیرش (ج ۳، ص ۲۴۳، چاپ مصر).
  - علامه سبط ابن جوزی در "تذکره" (ص ۳۲۲).
  - علامه گنجی در "کفایة الطالب" (ص ۲۰۱، چاپ نجف).
  - علامه قرطبی در تفسیرش (ج ۱۹، ص ۱۲۹، چاپ مصر، سال ۱۳۵۶).
  - سیوطی در "الدر المنثور" (ج ۶، ص ۲۹۹، چاپ اول، مصر).
- ۱- آنان گروهی هستند که در هر سرزمین مقبره ای دارند؛ نه! بلکه در هر دلی مقبره دارند (یعنی آنها در دلهای عاشقان ولایت جا دارند).

قوم لهم فضل و مجد باذخ یعرفه المشرك و الموحد^۱

۷- محمد بن طولون (۹۵۳ هـ ق)

شمس الدین محمد بن طولون دمشقی کتابی در باره ائمه معصومین علیهم السلام تحت عنوان الاثمة الاثني عشر تألیف کرده است. در این کتاب، ابن طولون اشعار زیبای زیر را که خود سروده، آورده است و در آن ائمه دوازده گانه شیعه را یکایک به نام ذکر می‌کند و از ظهور مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف - در آینده خبر می‌دهد:^۲

عليك بالائمة الاثني عشر
من آل بيت المصطفى خير البشر^۳
ابو تراب، حسن، حسين
و بغض زين العابدين شين^۴

۱- الباذخ - بلند، عالی.

یعنی: گروهی که دارای فضیلت و مجدی بلند می‌باشند و مشرک و موحد، ایشان زامی شناسد.

۲- دانشمندان عامه و مهدی موعود، ص ۱۲۰ و الامام المهدی ص ۲۴۶.

۳- عليك بكذا: به آن چنگ بزن.

یعنی: به ائمه دوازده گانه که از دودمان بهترین انسان (یعنی محمد) مصطفی هستند، چنگ بزن.

۴- (آنها عبارتند از: ابوتراب، حسن و حسین، و بغض با زین العابدین (چقدر)

زشت است.

مُحَمَّدُ الْبَاقِرُ كَمِ عِلْمِ دَرِي   وَ الصَّادِقُ ادْعُ جَعْفَرًا بَيْنَ الْوَرِي^۱
 مُوسَى هُوَ الْكَاسِمُ وَ ابْنُهُ عَلِيٌّ   لَقَبُهُ الرِّضَا وَ قَدْرُهُ عَلِيٌّ^۲
 مُحَمَّدُ التَّقِيُّ قَلْبُهُ مَعْمُورٌ   عَلِيٌّ التَّقِيُّ دُرَّةٌ مَشْتُورٌ^۳
 وَ الْعَسْكَرِيُّ الْحَسَنُ الْمُطَهَّرُ   مُحَمَّدُ الْمَهْدِيُّ سَوْفَ يَظْهَرُ^۴

۸- شیخ عبدالکریم یمانی

شیخ سلیمان حنفی در کتاب ینابیع المودّة^۵ آنجا که از نظریات علمای عامه راجع به وجود پسر امام حسن عسکری علیه السلام به عنوان مهدی موعود، سخن می گوید می نویسد: شیخ بزرگوار عبدالکریم یمانی - قدس الله سره و وجب لنا فیوضه و علومه - گفته است:

و فِی یَمَنِ أَمِنٍ یَكُونُ لِأَهْلِهَا   إِلَى أَنْ تَرَى نُورَ الْهِدَايَةِ مُقْبِلًا^۶

۱- و محمد باقر که چقدر دانای به علوم است و (حضرت) صادق که او را در میان مردم جعفر بخوان.

۲- و موسی کاظم و پسرش علی، ملقب به رضا که دارای قدر و منزلت والایی است.

۳- و محمد تقی که قلبی سرزنده و آباد دارد و علی نقی که گوهر او پراکنده شده است.

۴- و عسکری، آن حسن مطهر و محمد مهدی که بزودی ظهور خواهد کرد.

۵- ص ۲۶۶.

۶ و ۴- زمین در پناه امن خدا، برای ساکنانش بسر می برد تا این که ببینی نور

بمیم مجید من سلالة حیدر
و من آل بیت طاهرین بمن علا
یلقب بالمهدی بالحق ظاهر
بسنة خیر الخلق یحکم اولاً^۱

۹- شیخ عامر بن عامر بصری

شیخ عامر بن بصری، عارف متأله، که در سوانی روم اقامت داشت سراینده قصیده تائیه ایست موسوم به "ذات الانوار"^۲ که مشتمل بر دوازده نور است. در "نور نهم" که راجع به شناخت صاحب الزمان و زمان ظهور آن حضرت است، می گوید:^۳

إمام الهدی حتی متى أنت غائب؟
فمن علینا یا أبانا بأوبئة^۴
تراعت لنا ریاة جیشک قادماً
ففاحت لنا منها زوائح مسکة^۵

هدایت به وسیله میم مجد که از سلالة حیدر و از خاندان پاک سرشت پیامبر است، روی می آورد.

۱- لقب او مهدی است که به حق ظهور می کند و قبل از هر چیز به سنت بهترین بندگان خدا یعنی پیامبر الهی صلی الله علیه و آله حکم می کند.

۲- عمر بن فارض اندلسی مصری در گذشته ۶۳۲ (ه.ق) این قصیده را سرآمد قصاید دانسته است.
۳- کشف الاستار، ص ۸۷ و ۸۸.

۴- ای پیشوای هدایت! تا کی غایب خواهی بود؟ ای پدر ما! با بازگشت (و ظهور) خود بر ما منت بگذار.

۵- تراءى له: پیش او آمد تا او را ببیند. المسکة: مشک.

یعنی: تا اینکه پرچمهای سپاهت برای ما ظاهر و هویدا شود و از آن بوی مشک، به مشام ما رسد.

و بُشِّرْتِ الدُّنْيَا بِذَلِكَ فَاعْتَدْتِ
 مَلَلْنَا وَ طَالَ الْإِنْتِظَارُ فَجُدْ لَنَا
 و در ادامه می گوید:

فَعَجَّلْ حَتَّى نَرَكَ فَلَذَّةُ
 زَرَعَتْ بُذُورَ الْعِلْمِ فِي حَرِّ بَرَّةٍ
 وَ رُبَّعَ مِنْهَا كُلَّمَا كَانَ زَاكِيًا
 وَ لَمْ يُرَوْهَا إِلَّا لِقَاكَ فَجُدْ لَنَا

مَبَاسِمُهَا مُفْتَرَّةٌ عَنْ مَسْرَةٍ^۱
 بِرَبِّكَ يَا قُطْبَ الْوُجُودِ بِلُقِيَّةٍ^۲

الْمُحِبِّ لِقَا مَحْبُوبِهِ بَعْدَ غَيْبَةٍ^۳
 فَجَاءَتْ كَمَا تَهْوَى بِأَيْنَعِ خُضْرَةٍ^۴
 فَقَدْ عَطَشَتْ فَامْدُدْ قُؤَاهَا بِسُقِيَّةٍ^۵
 وَ لَوْ شَرِبَتْ مَاءَ الْفُرَاتِ وَ دَجَلَةَ^۶

- ۱- و جهان از این مژده، غرق در شادی و سرور شود و دهانها از خوشحالی باز بماند.
- ۲- خسته شدیم در حالی که انتظار به درازا کشید. پس ای قطب (عالم) وجود! تو را به پروردگارت قسم! با یک دیدار به ما عنایتی بفرما.
- ۳- در آمدنت شتاب کن، تا بتوانیم تو را زیارت کنیم؛ چرا که دیدن محبوب پس از غایب شدن لذت خاصی دارد.
- ۴- بَرَّة: نام مکانی که در آنجا قابیل هابیل را کشت.
- ۵- رَبَّع: نما و زاد، نمو کرد و زیاد شد؛ وَ رَبَّعِ الطَّعَامِ: غذا پاک و زیاد شد. زَكَالِ الشَّيْءِ: زیاد شد و زَكَ الرَّجُلُ: مرد پاک شد.
- یعنی: علم به هنگام رشد و شکوفایی از آن سرزمین تغذیه می کرد (ولی هم اکنون) آن سرزمین تشنه گشته؛ پس با یک آبیاری بر قدرت آن بیفزای.
- ۶- در حالی که جز دیدار تو او را سیراب نمی کند؛ هرچند آب فرات و دجله را بنوشد. پس او را از دیدار خود محروم نفرما.

۱۰- عبدالوهاب بدری (معاصر)

سید عبدالوهاب بدری، در کتاب سیره الامام العاشر علی الهادی علیه السلام که در شرح زندگانی امام دهم تألیف نموده است، قصیده‌ای دارد بدینگونه:^۱

یا حادی الرّکب یمّم روضَةَ النّعم	و کعبَةَ الفَضْلِ و الأَمالِ و الکَرَمِ ^۲
عَرَجَ علی من بسامراءَ حضرَتُهُم	تلقَ الأئمّةَ اهلِ البیتِ و الحَرَمِ ^۳
آل النّبیّ الذی جاء رَحمةً و هُدی	للعالمینَ إمامَ العُربِ و العَجَمِ ^۴
زُرَ الإمامَ النّقیّ ابنَ الجوادِ تَنل	فوزاً بحبلِ ودادٍ غیرِ منصرَمِ ^۵
بِالعسکریّ الإمامِ المُقتدی حسنِ	و نجلِهِ المُرتجی المهدیّ و اعتصمِ ^۶

۱- دانشمندان عامه و مهدی موعود، ص ۱۵۶.

۲- الحادی: خدی و سرودخوان شتران: یَمَمٌ: قصد او کرد، آهنگ او کرد.

یعنی: ای حدی خوان کاروان! به پیش به سوی حرم پر نعمت حق و کعبه فضیلت و آرزوها وجود و کرم.

۳- عَرَجَ علیه: بر او گذشت و توقف کرد.

یعنی: آهنگ کسانی کن که مرقدشان در سامره است؛ تا این که (مرقدهای مطهر)

امامان خاندان پیامبر را (از نزدیک) زیارت کنی.

۴- آن دودمان پیامبر که رحمت و هدایت برای جهانیان و پیشوای عرب و

عجم هستند.

۵- امام نقی فرزند امام جواد را زیارت کن تا با ریسمان دوستی او که گسستی

نیست، رستگار شوی.

۶- به امام حسن عسکری و فرزندش مهدی که امید (همه انسانهای مظلوم

أسبابُ خیر الوری أشبالُ حیدرۃ   أبناءُ فاطمة الزهرا فلذ بهم^۱
 هم عترۃ المصطفی و الوارثون له   حقاً أتى نعتهم فی محکم الکلم^۲
 و هم نُجُومُ سماءِ المُهتدین و هم   فُلكُ النُّجاةِ و إن سارت بمُلتطم^۳
 شاعر در مصراع دوم پنجمین بیت این قصیده، آن آقای را که چشم امید همه
 انسانهای مظلوم عالم به او دوخته شده، مهدی پسر امام حسن عسکری علیه السلام می داند.

عالم) است، جنگ بزن.

۱- آنان دخترزادگان بهترین مردم روی زمین و شیربچه‌های علی و فرزندان فاطمه زهرا هستند پس به آنها پناه ببر.

۲- آنان عترت پیامبر مصطفی و وارثان به حق او می‌باشند و وصفشان در کلام استوار خدا آمده است.

۳- آنان ستارگان آسمان؛ رهروان راه حق و کشتی‌های نجات‌اند؛ هرچند دریا متلاطم باشد.

جدول تاریخ چهارده معصوم

مقام	نام	تقدیر	نام پدر	نام مادر	تاریخ تولد	تاریخ وفات	مدت عمر	محل ولادت	محل وفات
امام دوازدهم	محمد باقر	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام یازدهم	حسن	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام دهم	رضا	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام هفتم	محمد تقی	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام ششم	جعفر	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام پنجم	موسی	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام چهارم	علی	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام سوم	حسین	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام دوم	جعفر	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام اول	علی	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة
امام خاندان	فاطمه	عبدالله	عبدالله	فاطمه	۱۲	۱۲	۱ سال	مدینة	مدینة

این روزگار زنده
 از نظرها بنگار
 دنیا در دوری
 خدا تبار
 خداوند است
 خداوند است
 خداوند است